

កម្ពុជា

“ស្បែកដាច់ជាប់ខ្សែភ្លើង”

ការចាប់ខ្លួនខុសច្បាប់ ការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្តនិងទារុណកម្ម
លើអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

HUMAN
RIGHTS
WATCH

“[បុគ្គលិក] បានយកខ្សែអយវាយ...
វាតែរហូតដល់ធ្វើឱ្យស្បែកដាច់ជាប់នឹងខ្សែភ្លើង...”
កុមារឈ្មោះម្ចាស់ អាយុ១៦ឆ្នាំ

“ស្បែកដាច់ខាងខ្មែរភ្លើង”

ការចាប់ខ្លួនខុសច្បាប់

**ការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្តនិងទារុណកម្មលើអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន
នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា**

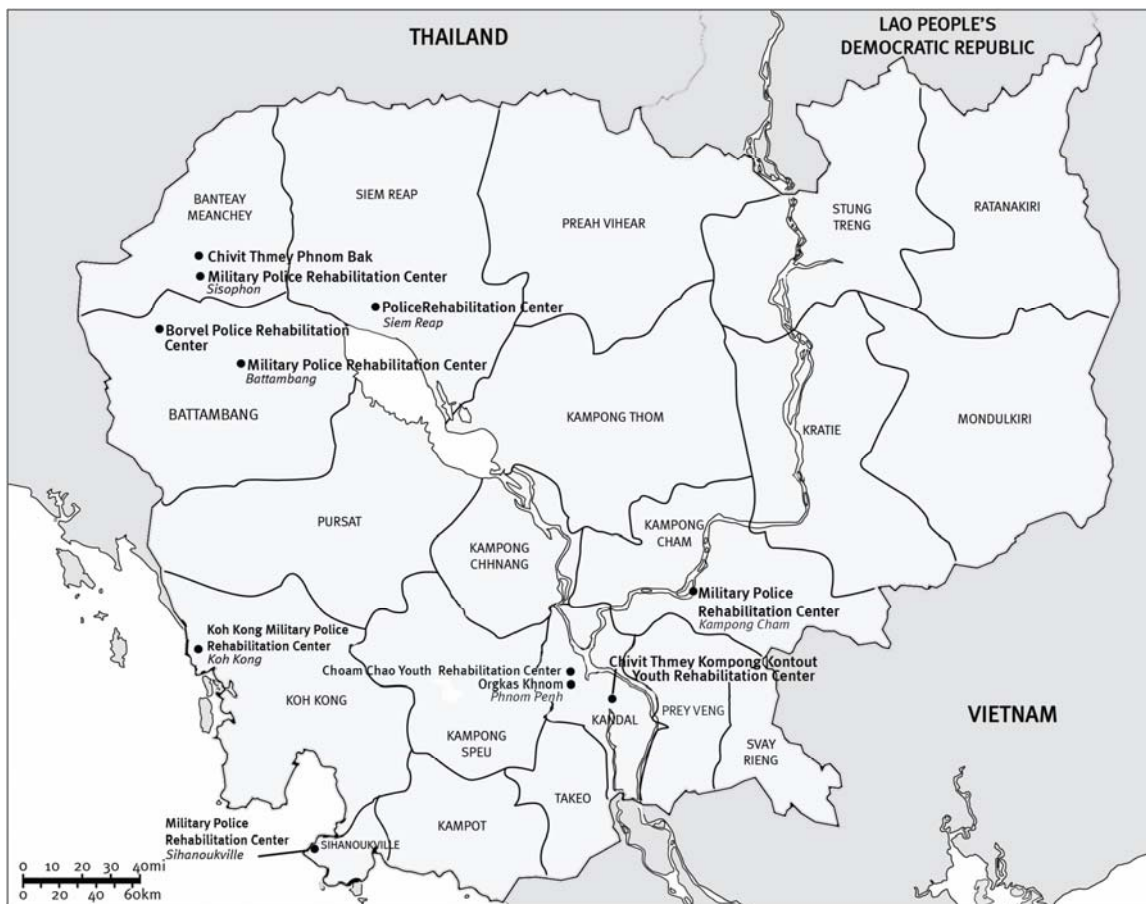
សទ្ទានុក្រមត្រាមកាសា	២
ផែនទីមណ្ឌលឃុំឃាំងប្រទេសកម្ពុជា	៣
I. សេចក្តីសង្ខេប	៤
II. អនុសាសន៍	១២
ចំពោះអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន ក្រសួងការពារជាតិ ក្រសួងមហាផ្ទៃ ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា និងសាលាក្រុងភ្នំពេញ	១២
ចំពោះរដ្ឋសភានៃប្រទេសកម្ពុជា	១៣
ចំពោះក្រសួងសុខាភិបាល	១៤
ចំពោះភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិ	១៥
ចំពោះស្ថាប័នសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ	១៦
ចំពោះម្ចាស់ជំនួយទ្វេភាគី និងពហុភាគី និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ដែលផ្តល់ជំនួយដល់ ប្រទេសកម្ពុជា ស្តីពីបញ្ហាមេរោគអេដស៍និងជំងឺអេដស៍នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា	១៨
III. វិធីសាស្ត្រ	២០
IV. ប្រវត្តិ	២៣
ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា	២៣
មណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់ប្រទេសកម្ពុជា	២៤
របាយការណ៍មុនៗស្តីពីការរំលោភបំពាននៅក្នុងមណ្ឌលសង្គមកិច្ច	៣២

ច្បាប់គ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា.....	៣៤
V. លទ្ធផលរកឃើញ.....	៣៩
ការរំលោភបំពានអំឡុងពេលចាប់ខ្លួន.....	៤០
ការរំលោភបំពានក្នុងពេលឃុំខ្លួន.....	៥៥
ការព្យាបាលគ្រឿងញៀននិងស្ថានភាពរស់នៅ.....	៩៣
ក្រុមប្រជាពលរដ្ឋជាក់លាក់.....	១២២
VI. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន.....	១៤០
VII. សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ.....	១៤៣
ឧបសម្ព័ន្ធ១ : ការឆ្លើយឆ្លងជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា.....	១៤៤

សទ្ទានុក្រម

“ឆ្មា”	អ្នកជាប់ឃុំឃាំងដែលមានភារកិច្ចមើលខុសត្រូវលើ “កណ្តុរ” (ដែលជាអ្នកជាប់ឃុំឃាំងផ្សេងៗទៀត)
“អនុកង”	អនុកងមានអំណាចទៅលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងផ្សេងៗទៀតនៅក្នុង បន្ទប់ក្នុងមណ្ឌល ។ ពួកគេស្ថិតនៅក្រោមបញ្ជារបស់មេកង
“ស៊ីកាវើម”	ការរួមភេទតាមមាត់
“ស៊ីស្វា”	ជាទណ្ឌកម្ម ដោយឱ្យអ្នកជាប់ឃុំឃាំងរត់បុកនឹងជញ្ជាំងរហូត ដល់ចេញឈាមមាត់
“ស៊ីផ្លែត”	រួមភេទ
“លោតកង្កែប”	ជាប្រភេទទណ្ឌកម្មដោយលោតទៅមុខពីទីតាំងមួយទៅចម្ងាយមួយ ដែលបានកំណត់
“ទឹកកក”	មេតំហ្វេតាមីនដែលមានទម្រង់ជាកញ្ចក់ថ្នាំ
“មេក្រុម/អនុក្រុម”	ជាអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដែលមានអំណាចទៅលើក្រុមការងារ ប្រមាណដប់ នាក់នៃអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ។ ពួកគេស្ថិតក្រោមបង្គាប់របស់មេកងឬអនុកង
“ក្តីគោរព”	ដំបងប្តីលិស
“មេកង ឬមេបន្ទប់”	អ្នកជាប់ឃុំឃាំងដោយមានអំណាចគ្រប់គ្រងបន្ទប់ក្នុងមណ្ឌល
“រមៀលធុងសាំង”	ទណ្ឌកម្មដោយរមៀលនៅលើដីឆ្ពោះទៅកាន់ចម្ងាយណាមួយ
“ស្វាដំបូង”	ជាប្រភេទទណ្ឌកម្មដោយរមៀលទៅមុខក្បាលចុះក្រោមអោបជាប់ នឹងជង្គង់ឆ្ពោះទៅចម្ងាយមួយ ។
“ខ្សែអយ”	ខ្សែភ្លើងដែលវេញចូលគ្នាធ្វើជាខ្សែត្រី
“ស្វាគមន៍”	ការទះកំផ្លៀងចំមុខរបស់អ្នកជាប់ឃុំឃាំងថ្មីដែលមកដល់បន្ទប់
“យ៉ាម៉ា”	មេតំហ្វេតាមីន

ផែនទីមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀននៅប្រទេសកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀននៅប្រទេសកម្ពុជា ។ © អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ២០០៩

១. សេចក្តីសង្ខេប

[បុគ្គលិក] បានយកខ្សែអយវាយ...វាតំរូវឲ្យស្បែកដាច់ជាប់នឹង
ខ្សែភ្លើង...”

—កុមារាឈ្មោះម្ចាស់ អាយុ ១៦ឆ្នាំ បានពិពណ៌នាអំពីការវាតំរូវខ្សែភ្លើង

ដែលបានឃើញផ្ទាល់ភ្នែកនៅ “មណ្ឌលយុវនីតិសម្បទាសង្គមកិច្ចចោមចៅ”^១

ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនបដិសេធទស្សនៈដែលថា ការញៀនគ្រឿង
ញៀនគឺជាស្ថានភាពបង្កការឈឺចាប់ដោយខ្លួនឯង ដែលបណ្តាលមកពីភាពឥតសណ្តាប់ ធ្លាប់នៃចរិត
ឬកំហុសឆ្គងផ្លូវចិត្ត។ នៅពេលអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានសម្ភាសអ្នកទាំងនោះ ពួកគេបាន
និយាយដោយពាក្យសម្តីដ៏ស្រទន់និងសុភាពរាបសារដូចគ្នា។ ពួកគេបាននិយាយចេញមកដោយ
ចំហ និងដោយស្មោះត្រង់នូវទុក្ខលំបាកនៃកុមារភាពរបស់ពួកគេ (ដែលមានករណីជាច្រើនកំពុង
កើតឡើង) អំពីជីវិតរស់នៅតាមវិធីនានា ឬអំពីការផ្ទេរក្តីនៅក្នុងជំនួសខ្លួននៅប្រទេសថៃ។
ជាទូទៅពួកគេជាក្មេងដែលមានការអប់រំតិចតួច ហើយបាននិយាយអំពីការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន
អស់រយៈពេលមួយរំពេច។ ទោះបីទុក្ខលំបាកជាច្រើនកើតមានក្នុងជីវិតពួកគេក៏ដោយ សម្លេងរបស់
ពួកគេ បានប្រែទៅជាស្ទឹងនៅពេលពួកគេអំពីការចាប់ខ្លួននិងការឃុំឃាំងរបស់ពួកគេក្នុងមណ្ឌលឃុំ
ឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាល។ ពួកគេបាននិយាយច្រើនដោយឥតលាក់លៀម អំពីកន្លែងទាំង
នោះ។ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងម្នាក់ឈ្មោះកក្កដា បាននិយាយខ្លីៗហើយច្បាស់លាស់ថា :- “ខ្ញុំគិតថា
កន្លែងនេះមិនមែនជាមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទាទេ ប៉ុន្តែវាគឺជាមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ធ្វើទារុណកម្ម”^២

¹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកុមារាម្ចាស់ នៅភ្នំពេញ - មិថុនា ២០០៩។ អត្តសញ្ញាណរបស់អ្នកដែលត្រូវបានសម្ភាស ត្រូវបានលាក់
ដោយប្រើជំនួសនូវរូបសម្បទាម ហើយព័ត៌មានខ្លះ មិនត្រូវបានបញ្ចេញដោយហេតុការណ៍ជីវិតឯកជន និង សុវត្ថិភាពរបស់ពួកគេ។

² អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកក្កដា ខែឧសភា ២០០៩ ភ្នំពេញ

ការវាយតម្លៃរបស់កក្កដា ត្រូវបានបញ្ជាក់ថាពិតតាមរយៈការស្រាវជ្រាវផ្ទាល់ ដោយអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងជាច្រើនទទួលបាននូវអំពើហិង្សា ជាការសប្បាយលើទុក្ខរបស់អ្នកដទៃ រួមមានការឆក់នឹងដំបងអគ្គិសនី និងការវាយនឹងខ្សែតឺដែលវេញពីខ្សែភ្លើង។ លំហាត់ប្រាណដ៏ពិបាកក្រៃលែងនិងពលកម្ម គឺជាផ្នែកសំខាន់បំផុតសម្រាប់អ្វីដែលគេគិតថាជា“ការព្យាបាល” គ្រឿងញៀន។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងមួយចំនួន ត្រូវបានបង្ខំឱ្យបរិច្ចាគឈាមរបស់ខ្លួន។ អ្នកជាប់ឃុំច្រើននាក់មានអាការៈរោគសញ្ញាកង្វះខាតជីវជាតិអាហារ។ ជនដែលគេឃុំឃាំងនៅក្នុងមណ្ឌលបែបនេះ ភាគច្រើនលើសលុប ជាកុមារដែលមានអាយុក្រោមអាយុ១៥ឆ្នាំ ព្រមទាំងអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្ត។ អ្នកដែលស្ថិតនៅក្នុងមណ្ឌលបែបនេះ ត្រូវបានឃុំឃាំងដោយរំលោភលើបទដ្ឋានច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិ។

នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាប្រជាពលរដ្ឋ “ដែលសង្គមមិនរាប់អាន” មានដូចជាអ្នកគ្មានផ្ទះសម្បែង អ្នកសុំទាន អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន កុមារអនាថារស់តាមចិញ្ចើមថ្នល់ និងអ្នកបម្រើផ្លូវភេទ ជាញឹកញាប់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងឃុំឃាំងក្នុងមណ្ឌលរបស់រដ្ឋាភិបាល។ នេះជារបាយការណ៍អំពីការស៊ើបអង្កេតលើការប្រព្រឹត្តមកលើប្រជាពលរដ្ឋមួយក្រុម ក្នុងចំណោមប្រជាពលរដ្ឋ “ដែលសង្គមមិនរាប់អាន” - គឺអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន - ដោយមន្ត្រីប្រតិបត្តិច្បាប់ និងបុគ្គលិកបម្រើការនៅមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាល។ ម្យ៉ាងទៀត ខណៈពេលដែលអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌល “ដាក់បញ្ចូលគ្នាទាំងអស់” អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សជឿថា នៅទីនោះមានមណ្ឌលចំនួន១១កន្លែង ដែលបង្កើតឡើងជាពិសេសសម្រាប់អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ មជ្ឈមណ្ឌលទាំងអស់ កំពុងដំណើរការយ៉ាងគ្មានរបៀបដោយអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាលដែលរួមមាន :- កងរាជអាវុធហត្ថ នគរបាល ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវស្ថានីតិសម្បទា (សង្គមកិច្ច) និងអាជ្ញាធររាជធានីភ្នំពេញ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៨ មានអ្នកជាប់ឃុំឃាំងជាង២០០០នាក់ ស្ថិតក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលបែបនេះ នៅទូទាំងប្រទេស។

ចំនួនអ្នកដែលចូលមជ្ឈមណ្ឌលទាំងនេះដោយស្ម័គ្រចិត្ត មានតិចបំផុតប្រហែល១២ភាគរយនៃចំនួនសរុប ។ ប្រហែលចំនួនពាក់កណ្តាលដែលចូលក្នុងមណ្ឌលកែប្រែគ្រឿងញៀន បន្ទាប់ពីចាប់ខ្លួនដោយប៉ូលិស ឬឡោមព័ទ្ធចាប់ខុសច្បាប់ដោយអាជ្ញាធរផ្សេងៗ ដោយសារការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ឬភាពរសាត់អណ្តែតគ្មានគោលដៅ ។ ចំនួនពាក់កណ្តាលផ្សេងទៀត ត្រូវបានចាប់ខ្លួនទៅតាមសំណើរបស់ឪពុកម្តាយឬញាតិសណ្តានរបស់ពួកគេ ។ ក្នុងករណីបែបនេះ ក្រុមគ្រួសារត្រូវបង់ប្រាក់ជាទៀតទាត់ឱ្យមជ្ឈមណ្ឌល ដោយតាមការពិតទោះបីច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជាទាមទារឱ្យមានការព្យាបាលអ្នកញៀនគ្រឿងញៀន នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលរដ្ឋាភិបាលដោយឥតបង់ថ្លៃក៏ដោយ ។

ដំណើរការចាប់ខ្លួននិងការឃុំឃាំងជាបន្តបន្ទាប់ ទំនងធ្វើតាមគំរូពីរធំៗ ។ នៅក្នុងតំបន់ខ្លះដូចជាភ្នំពេញ ដែលជាអាជីវកម្មប្រទេសកម្ពុជា ប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន (ព្រមទាំងក្រុម “ដែលសង្គមមិនរាប់អាន” ផ្សេងៗទៀត) ត្រូវបានឡោមព័ទ្ធជាប្រចាំ ដោយប៉ូលិស ឬគ្រួសារសង្គមកិច្ច និងអ្នកដទៃទៀត ។ ប្រសិនបើពួកគាត់មានប្រាក់គ្រប់គ្រាន់នោះ ឬមានឪពុកម្តាយសុខចិត្តបង់ប្រាក់កាស ពួកគាត់អាចស្វែងរកដើម្បីរួចខ្លួនពីការឃុំឃាំងរបស់ប៉ូលិស ឬសង្គមកិច្ច ។ ប្រសិនបើគ្មានប្រាក់ទេ គេនឹងបញ្ជូនពួកគាត់ទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន ។ នៅតំបន់ផ្សេងៗ ទៀតក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដូចជាទីនៅប្រជុំជនទីរួមខេត្តខ្លះ ប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន មិនត្រូវបានគេយកចិត្តទុកដាក់ឡើយ បើមិនដូច្នោះទេ នឹងត្រូវចាប់ខ្លួន ចោទប្រកាន់ និងត្រូវបញ្ជូនទៅកាន់ពន្ធនាគារ ។ នៅក្នុងតំបន់ទាំងនេះ មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន ធ្វើការឃុំឃាំងជាបឋម ឬដាច់ដោយឡែកចំពោះអ្នកដែលមានគ្រួសារមានប្រាក់គ្រប់គ្រាន់ឱ្យទៅប៉ូលិស និង/ឬបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌល ដើម្បីឱ្យធ្វើការចាប់ខ្លួននិងការឃុំឃាំងបន្ទាប់មក ។ ស្ថានភាពខុសគ្នានេះ មិនត្រូវបានគេសង្កេតមើលឱ្យបានល្អិតល្អន់ឡើយ ខណៈពេលដែលប៉ូលិសនៅតែធ្វើការបោសសម្អាតតាមដងផ្លូវទីរួមខេត្តជាប្រចាំ ចំណែកប្រជាពលរដ្ឋត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌលនៅអាជីវកម្មភ្នំពេញ តាមការស្នើសុំនិងការបង់ប្រាក់ពីឪពុកម្តាយឬសាច់ញាតិ ។

ទោះបីជាស្ថានភាពដូចម្តេចក៏ដោយប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ត្រូវបាន ចាប់ និងឃុំឃាំងដោយខុសច្បាប់។ ប៉ូលិសកម្រិតយាយប្រាប់មូលហេតុចាប់ខ្លួនដល់អ្នកទាំងនោះ ឬក៏មិនបានបង្ហាញហេតុផលដែលពួកគេកំពុងចាប់អ្នកណាម្នាក់ឡើយ។ ពុំមានសិទ្ធិទទួលបានការ ប្រឹក្សាខាងផ្លូវច្បាប់ ក្នុងពេលស្ថិតក្នុងការឃុំឃាំងរបស់ប៉ូលិស ឬការឃុំឃាំងជាបន្ទាប់នៅក្នុងមជ្ឈ មណ្ឌលឡើយ។ ពុំមានការអនុញ្ញាតឱ្យឃុំឃាំងពិតុណាការ ឬមានការពិនិត្យកំហុសអ្វីឡើយ។

ការស្រាវជ្រាវបានបង្ហាញឱ្យឃើញថាការញៀនគ្រឿងញៀន គឺពុំមែនជាកំហុសឆ្គងផ្នែក ឆន្ទៈ ឬកម្លាំងឥរិយាបថនោះទេ ប៉ុន្តែវាជាលក្ខខណ្ឌវេជ្ជសាស្ត្រដែលរើឡើងវិញនិងរាំរើ ដែលផ្អែក លើមូលដ្ឋានពន្ធនិងសរីរវិទ្យា ដែលជះឥទ្ធិពលទៅលើមនុស្សណាម្នាក់។ អ្នកដែលញៀនគ្រឿង ញៀន មានសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលតាមវេជ្ជសាស្ត្រសមស្របនិងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពឱ្យផុត ពីការញៀនគ្រឿងញៀន ដែលតម្រូវទៅតាមសេចក្តីត្រូវចាំបាច់របស់បុគ្គលម្នាក់ៗ និងសភាពនៃការ ញៀនរបស់ពួកគេទៅលើគ្រឿងញៀន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ “ការព្យាបាល” និង “ស្តារនីតិ សម្បទា” ដែលស្ថិតនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល គឺមិនអាចទទួលយកបានឡើយដោយផ្អែកលើបញ្ហាក្រម សីលធម៌ ដែលមិនត្រឹមត្រូវទៅតាមវិទ្យាសាស្ត្រនិងវេជ្ជសាស្ត្រ ហើយមានស្ថានភាពយ៉ាងវេទនា។

ការបង្កើតស្ថាប័នពេលហាត់ប្រាណឬធ្វើពលកម្ម ហាក់បីដូចជាមធ្យោបាយដ៏សាមញ្ញ បំផុតសម្រាប់“ព្យាបាលឱ្យជាដាច់”ពីការញៀនគ្រឿងញៀន។ បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌល តែងនិយាយ ប្រាប់អ្នកជាប់ឃុំឃាំងជាញឹកញយថា ពួកគេត្រូវតែធ្វើការឱ្យបែកញើស ដើម្បីបំបាត់ជាតិញៀន ចេញពីខ្លួន។ នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលមួយចំនួនរបបនៃការហាត់ប្រាណ និងការបញ្ចេញពលកម្ម គឺ ត្រូវបានបង្កើនដោយលំហាត់តាមបែបយោធា ដោយមានថ្នាក់បង្រៀនជាក្រុមអំពីបញ្ហាគ្រឿង ញៀន និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ។ តាមករណីដែលកើតឡើងជាច្រើន ពលកម្មដោយបង្ខំ និងសកម្ម ភាពបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ គឺគ្រាន់តែជាមូលហេតុសម្រាប់ផ្តល់ផលចំណេញដល់បុគ្គលិកមជ្ឈ- មណ្ឌលប្រឆាំងនឹងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះ។

ប្រសិនបើអាជ្ញាធរប្រទេសកម្ពុជាគិតថា ពួកគេកំពុងកាត់បន្ថយការញៀនគ្រឿងញៀន តាមរយៈគោលនយោបាយឃុំឃាំងដោយបង្ខំតបង្ខំនៅមជ្ឈមណ្ឌលទាំងនេះ ពួកគេពិតជាខុសហើយ ។ ពុំមានភស្តុតាងណាដែលថាការហាត់ប្រាណដោយបង្ខំ ពលកម្មដោយបង្ខំ និងលំហាត់តាមបែបយោធាផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់ការព្យាបាលបែបនោះទេ ។ បន្ទាប់ពីរស់នៅក្នុងមណ្ឌល អស់រយៈពេលប៉ុន្មានខែក្រោយមក គេបានប្រកាសថាបុគ្គលទាំងនោះត្រូវបាន “ជាសះស្បើយ” ពីព្រោះលែងមានសាធាតុញៀននៅក្នុងខ្លួនឡើយហើយ ។ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងម្នាក់ឈ្មោះពុធ កំណត់បាននូវគុណវិបត្តិដែលមើលឃើញជាក់ស្តែងនូវវិធីដោះស្រាយពេលបច្ចុប្បន្ននេះថា ៖-

“ខ្ញុំគិតថាការបញ្ឈប់ការប្រើគ្រឿងញៀន ទទួលជោគជ័យតែនៅក្នុងមណ្ឌលទេ ។ ក៏ប៉ុន្តែ គេនឹងប្រើទៀតបន្ទាប់ពីពួកគេចាកចេញពីមណ្ឌល ។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនភាគច្រើនត្រឡប់ទៅរកគ្រឿងញៀនវិញ... អ្នកខ្លះត្រូវបានបញ្ជូនទៅមណ្ឌលបីដង បួនដង ប្រាំដង” ។³

ប្រព័ន្ធដែលមានស្រាប់របស់មណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនដោយបង្ខំ មិនកាត់បន្ថយចំនួនប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនឡើយ ។ បុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងគ្រូពេទ្យវិជ្ជាជីវៈនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បានធ្វើការវិភាគមណ្ឌលទាំងនោះថា “ គ្មានប្រសិទ្ធិភាពទេ” ហើយថា “គ្រាន់តែធ្វើឱ្យតែល្អមើល ។ ”⁴ ជាក់ស្តែង អតីតអ្នកធ្លាប់ជាប់ឃុំឃាំងបាននិយាយថា ការឃុំឃាំងពួកគេមិនបាន “ស្តារនីតិសម្បទា” ពួកគេទេ ប៉ុន្តែបានធ្វើឱ្យពួកគេចុះអន់ថយផ្នែកជំនាញធនធាន និងទំនាក់ទំនងសង្គមមនុស្ស ដែលពួកគេជាច្រើននាក់ ធ្លាប់មានពីមុនមក និងមិនបានជួយបញ្ចូលពួកគេទៅក្នុងសហគមន៍របស់ពួកគេវិញទេ ។ តាមសម្តីរបស់ប្អូន ជ្រលងនិយាយថា ៖-

“បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានចេញពីមណ្ឌល អ្វីៗគ្រប់យ៉ាងត្រូវបានបញ្ចប់ទាំងអស់ ។ ខ្ញុំបាត់បង់ការងារ មិត្តស្រី

³ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សសម្ភាសពុធ - ភ្នំពេញ ខែមេសា ២០០៩

⁴ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសគ្រូពេទ្យវិជ្ជាជីវៈកម្ពុជាម្នាក់ - ភ្នំពេញ ឧសភា ២០០៩ ។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសបុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល - ភ្នំពេញ ឧសភា ២០០៩

របស់ខ្ញុំបោះបង់ចោល។ ដូច្នេះ ខ្ញុំបានចាប់ផ្តើមប្រើគ្រឿងញៀនឡើងវិញ។ ខ្ញុំមិនបានប្រើគ្រឿងញៀនទេ នៅពេលដែលគេចាប់ខ្ញុំ”។⁵

បុព្វហេតុពិតប្រាកដ ដែលជំរុញឱ្យមានមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀននៅប្រទេសកម្ពុជា គឺទំនងមកពីធាតុផ្សំគ្នានៃបញ្ហាគ្រប់គ្រងសង្គម ការដាក់ទណ្ឌកម្មលើកំហុសឆ្គងផ្នែកសីលធម៌ពីការប្រើគ្រឿងញៀននិងផលចំណេញ។ ជាក់ស្តែង អ្នកណាដែលមិនបំពេញតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃការញៀនគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាលផ្ទាល់ទេ នោះពួកគេនឹងត្រូវឃុំឃាំងជាញឹកញាប់។ ឧទាហរណ៍អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន (អ.ជ.ប.គ.ញ) រាយការណ៍ថា នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៨ មានមនុស្ស ៧០០ នាក់ សុទ្ធសឹងត្រូវបានឃុំឃាំងដោយសារប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនប្រភេទមេតំហ្វេតា មិនទឹកកកនៅក្នុងមណ្ឌលដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាល ទោះបីចំនួន ២៥ ភាគរយនៃអ្នកទាំងនោះ “មិនញៀន” ក៏ដោយ យោងតាមការវាយតម្លៃផ្ទាល់របស់ អ.ជ.ប.គ.ញ។

គួបផ្សំនឹងភាពគ្មានប្រសិទ្ធភាពព្យាបាលរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំង បុគ្គលិកមណ្ឌលបានអនុវត្តអំពើឃោរឃៅយ៉ាងខ្លាំងក្លាដោយប្រើកណ្តាប់ដៃនិងស្បែកជើងកវែង ដំបង និងដំបងឆក់ ចរន្តអគ្គីសនី។ ភាពត្រេកត្រអាលសប្បាយនឹងការប្រព្រឹត្តកម្មនៃអំពើហិង្សាដែលកើតចេញដោយឯកឯង និងប្រកបដោយចិត្តឆ្កួតឆ្កាំង បានក្លាយជាមធ្យោបាយប្រតិបត្តិការរបស់មណ្ឌលទាំងអស់នោះ។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានដឹងថា ការអនុវត្តន៍ទារុណកម្មនិងការប្រព្រឹត្តដ៏អមនុស្សធម៌ត្រូវបានគេអនុវត្តយ៉ាងទូលំទូលាយនៅទូទាំងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនទាំងអស់ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

ចំនួនអ្នកដែលត្រូវបានសម្ភាសយ៉ាងច្រើនលើសលុបសម្រាប់របាយការណ៍នេះ ធ្លាប់បានទទួលរងអំពើឃោរឃៅនិងប្រព្រឹត្តកម្មយ៉ាងអមនុស្សធម៌ដែលនឹងពិពណ៌នាខាងក្រោម ឬក៏ពួកគេបានឃើញផ្ទាល់តាំងពីគ្រាដំបូង។ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងបានរាយការណ៍ថា ពួកគេត្រូវបានឆក់ខ្សែភ្លើងដោយដំបងចរន្តអគ្គីសនី វាយវាត់ដោយខ្សែភ្លើងវេញចូលគ្នា រងការវាយដំ បង្ខំ

⁵ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសជ្រលង - ភ្នំពេញ ខែ កក្កដា ២០០៩

ឱ្យហាត់ប្រាណយ៉ាងឈឺចាប់ដូចជារមៀលខ្លួននៅលើដី និងចងច្រវាក់ឱ្យឈរកណ្តាលថ្ងៃជាដើម ។ អំពើរំលោភជាច្រើនគឺសម្រាប់ការដាក់វិន័យ ត្រូវបានគេប្រព្រឹត្តដោយសារការរំលោភបំពានបន្តចំពោះលើវិន័យមណ្ឌល ទោះបីនៅពេលខ្លះវាពុំមែនជាលេសដែលចាំបាច់ក៏ដោយ ។ លើសពីនេះទៀត អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានទទួលសេចក្តីរាយការណ៍អំពីអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ដែលទទួលបានការរំលោភផ្លូវភេទដោយបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌល ។ អ្នកដទៃទៀតបានរាយការណ៍ថា ពួកគេត្រូវបានបង្ខំឱ្យបរិច្ចាគឈាម ដើម្បីបានគេចផុតពីការវាយដំ ឬដើម្បីទទួលបានការដោះលែងពីមជ្ឈមណ្ឌល ។

ជាទម្លាប់ បុគ្គលិកមណ្ឌលតែងតាំងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងមួយចំនួន ដើម្បីអនុវត្តការគ្រប់គ្រងប្រចាំថ្ងៃភាគច្រើនលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងផ្សេងទៀត និងអនុវត្តវិន័យរបស់មណ្ឌល ។ អំពើឃោរឃៅលើរាងកាយដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ដែលពេលខ្លះធ្វើតាមបញ្ជាផ្ទាល់របស់បុគ្គលិក គឺកើតឡើងជាធម្មតា នៅក្នុងមណ្ឌល ។

អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងបានត្អូញត្អាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សអំពីគុណភាពនិងបរិមាណអាហារដែលបានផ្តល់ឱ្យពួកគេ ។ ពួកគេបាននិយាយដែរថា ពួកគេមានការស្រេកឃ្លានជានិច្ច ។ អាហារដែលគេផ្តល់ឱ្យ ច្រើនតែស្ករល្មួយឬមានសត្វល្អិត ទំនងជាខ្វះជីវជាតិនិងកាឡូរីយ៉ាងខ្លាំង ។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងបានរាយការណ៍អំពីរោគសញ្ញាស្របទៅតាមកង្វះជីវជាតិអាហារ ។

ក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ប្រហែលក្រោមមួយភាគបួននៃអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាល មានអាយុ១៨ ឬក្រោម១៨ឆ្នាំ ។ ពួកគេត្រូវបានឃុំឃាំងជាមួយមនុស្សចាស់ដោយផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់អន្តរជាតិ ។ កុមារដែលជាប់ឃុំឃាំងបានប្រាប់យើងខ្ញុំអំពីការឃុំខ្លួន ការឆក់ដោយដំបងចរន្តអគ្គិសនី និងធ្វើការងារដោយបង្ខំ ។ កុមារទាំងនោះក៏បាននិយាយដែរថា ពួកគេត្រូវបានបង្ខំឱ្យបរិច្ចាគឈាមរបស់ខ្លួន ។

ជាការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែង មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាលប្រើមធ្យោបាយដែលងាយៗ ដោយការយកអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្តចេញពីសហគមន៍និងពីក្រសែភ្នែកសាធារណជន។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បានសម្ភាសអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ដោយពួកគេបានរៀបរាប់អំពីអំពើហិង្សាលើរាងកាយដ៏រន្ធត់ មកលើអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្តដែលរស់នៅក្នុងមណ្ឌល។ ពុំមានសេវាប្រឆាំងធននៅក្នុងមណ្ឌលសម្រាប់គ្រប់គ្រងបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្តទេ។

ដោយមើលឃើញការរំលោភបំពានយ៉ាងរាលដាលមកលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគួរតែបិទមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់ប្រទេសកម្ពុជាជាស្ថាពរ។ រដ្ឋាភិបាលគួរចាប់ផ្តើមធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយល្អិតល្អន់ជាបន្ទាន់ និងចាត់វិធានការផ្លូវច្បាប់ (រួមទាំងការកាត់ទោសបទឧក្រិដ្ឋ) ចំពោះជនល្មើសដែលបានប្រព្រឹត្តទារុណកម្ម ការប្រព្រឹត្តដែលយោធា យោធពល និងអមនុស្សធម៌ ការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្ត និងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សដទៃទៀត និងបទឧក្រិដ្ឋដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានចាត់ទុកថា ការឃុំឃាំងអ្នកទាំងនោះគឺបានរំលោភលើច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា និងច្បាប់អន្តរជាតិ ហើយពួកគេត្រូវតែបានដោះលែងជាបន្ទាន់។ គេមិនអាចបង្ហាញនូវហេតុផលអំពីការឃុំឃាំងជាបន្តបន្ទាប់របស់ពួកគេបានឡើយ។ ទន្ទឹមគ្នានេះដែរ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សូមអំពាវនាវដល់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បង្កើតវិធានការជម្រើសសម្រាប់ការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន។ ដោយមិនបង្កបង្កង់រដ្ឋាភិបាលគួរពង្រីកកន្លែងព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀននៅតាមសហគមន៍ដោយស្ម័គ្រចិត្ត ហើយត្រូវធានាថា ការព្យាបាលបែបនោះមានលក្ខណៈសមស្របទៅតាមវេជ្ជសាស្ត្រ និងស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ។

II. អនុសាសន៍

ចំពោះអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន ក្រសួងការពារជាតិ ក្រសួងមហាផ្ទៃ ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា និងសាលាក្រុងភ្នំពេញ៖

- បិទជាស្ថាពរចំពោះមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន និងមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ច ដែលជាកន្លែងដែលប្រជាពលរដ្ឋត្រូវបានឃុំឃាំងដោយរំលោភបំពានទៅលើច្បាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់នៃប្រទេសកម្ពុជា ។
- ដោះលែងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងបច្ចុប្បន្នដែលរស់ក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនកម្ពុជា ពីព្រោះការបន្តឃុំឃាំងពួកគេមិនអាចនិយាយដោះសារដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានច្បាប់ និងសុខភាពបានឡើយ ។
- ធានាឱ្យមានការស៊ើបអង្កេតជាបន្ទាន់ ដោយឯករាជ្យនិងស្ថិតិល្អ និងចាត់វិធានការខាងផ្លូវច្បាប់ (រួមទាំងការនាំខ្លួនទៅកាត់ទោសអំពីបទឧក្រិដ្ឋ) លើជនល្មើសដែលប្រព្រឹត្តទារុណកម្ម ប្រព្រឹត្តកម្មទណ្ឌកម្មដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬដែលបន្ទោកបន្ទាប ការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្ត និងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សផ្សេងៗ និងបទឧក្រិដ្ឋ ដែលកើតមាននៅក្នុងការឃុំឃាំងរបស់នគរបាល និងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន និងមណ្ឌលសង្គមកិច្ច ។
- បញ្ឈប់ការចាប់ខ្លួនតាមអំពើចិត្តនៃអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន និងជនដែលសង្គមមិនរាប់អាន” ដូចជាអ្នកគ្មានលំនៅឋាន អ្នកសុំទាន កុមាររស់តាមចិញ្ចើមថ្នល់ អ្នករកស៊ីផ្លូវភេទ និងអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្ត ។
- បង្កើតស្ថាប័នឯករាជ្យ ដើម្បីទទួលពាក្យបណ្តឹងផ្ទាល់ និងស៊ើបអង្កេតអំពីបណ្តឹងស្តីពីការធ្វើទារុណកម្មនិងប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មឯទៀតដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប និងបទរំលោភផ្សេងៗដែលបានប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីប្រតិបត្តិច្បាប់ និងបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន និងមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ច ។

- អនុញ្ញាតឱ្យអង្គការសិទ្ធិមនុស្សនិងអង្គការច្បាប់ដែលឯករាជ្យ ដើម្បីចុះសួរសុខទុក្ខជាប្រចាំ នៅប៉ុស្តិ៍នគរបាល ដើម្បីត្រួតពិនិត្យស្ថានភាពឃុំឃាំង និងធ្វើសម្ភាសអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ។ រហូតដល់ពេលដែលមជ្ឈមណ្ឌលត្រូវបិទ អនុញ្ញាតឱ្យអង្គការសិទ្ធិមនុស្ស និងអង្គការច្បាប់ ឯករាជ្យ ដើម្បីចុះសួរសុខទុក្ខមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនទាំងអស់ និងមជ្ឈមណ្ឌល របស់សង្គមកិច្ច ។

ចំពោះរដ្ឋសភាជាតិកម្ពុជា

- ដកចេញបទប្បញ្ញត្តិដែលមានក្នុងច្បាប់គ្រឿងញៀនបច្ចុប្បន្ន (និងពង្រាងច្បាប់) ដែល អនុញ្ញាតឱ្យតុលាការស៊ីវិល បង្ខំប្រជាពលរដ្ឋឱ្យចូលព្យាបាលគ្រឿងញៀន ទៅតាមការស្នើសុំ របស់ប្តី ប្រពន្ធ ឪពុកម្តាយ សាច់ញាតិរបស់អ្នកនោះឬស្មើពីព្រះរាជអាជ្ញា ។
- កំណត់ថាគ្មាននរណាម្នាក់ត្រូវទទួលបានការឃុំឃាំង និងការព្យាបាលគ្រឿងញៀន ដោយ បង្ខិតបង្ខំ លើកលែងតែករណីដែលជាកម្មវត្ថុចាំបាច់និងហ្មត់ចត់បំផុត ដែលមានចែងក្នុង លក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម :-
- ផ្អែកលើមូលដ្ឋានមតិយោបល់ព្យាបាលពីរបស់គ្រូពេទ្យវិជ្ជាជីវៈ ដែលបុគ្គលណាម្នាក់ ខ្វះសមត្ថភាពដើម្បីយល់ព្រមដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ឬដែលជីវិតពួកគេអាចស្ថិតក្នុងគ្រោះថ្នាក់ ដែលអាចកើតឡើងភ្លាមៗ ដោយសារតែការញៀនគ្រឿងញៀន ។
- ការឃុំខ្លួនមិនត្រូវមានរយៈពេលយូរជាងរយៈពេលនៃការព្យាបាលជាចាំបាច់ ដើម្បីឱ្យ នរណាម្នាក់ វិលត្រឡប់ទៅកាន់ស្ថានភាព ដែលពួកគេអាចធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តដោយ ស្វ័យភាពលើសុខភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ ។ ក្នុងករណីឃុំខ្លួនដទៃទៀត ត្រូវតែផ្អែក តាមលក្ខន្តិកៈដែលកំណត់ពេលវេលាច្បាស់លាស់ ដើម្បីពិនិត្យលើភាពចាំបាច់នៃការបន្ត ការឃុំខ្លួន ។

- បុគ្គលដែលត្រូវបានឃុំខ្លួន មានសិទ្ធិទទួលបាននូវការថែទាំសុខភាពប្រសើរបំផុត តាមដែលអាចរកបាន : មានន័យថាការព្យាបាលតាមផែនការវេជ្ជបញ្ជាជាបុគ្គល (ដែលមានការពិនិត្យជាទៀងទាត់) និងការផ្តល់ការព្យាបាលដោយផ្អែកលើភស្តុតាង (រួមបញ្ចូលការព្យាបាលដោយប្រើសារធាតុជំនួស) មិនត្រូវមានអ្នកណាម្នាក់ ដែលស្ថិតក្នុងការ ឃុំខ្លួន និងការព្យាបាលដោយបង្ខិតបង្ខំ អាចគេផ្តល់ឱ្យនូវទម្រង់ព្យាបាល ដើម្បីជាការពិសោធន៍ឡើយ ។
- អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង ឬអ្នកតំណាងផ្លូវច្បាប់របស់ពួកគេមានសិទ្ធិតវ៉ាចំពោះការសម្រេចចិត្តឃុំខ្លួននៅចំពោះមុខស្ថាប័នឯករាជ្យនៃអ្នកជំនាញការផ្អែកព្យៀនគ្រឿងព្យៀន ។
- កែប្រែក្របខ័ណ្ឌច្បាប់និងគោលនយោបាយសម្រាប់ការព្យាបាលការព្យៀនគ្រឿងព្យៀន រួមទាំងច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងព្យៀនបច្ចុប្បន្ន និងសេចក្តីព្រាងច្បាប់គ្រឿងព្យៀនដែលកំពុងតែធ្វើ ។ កិច្ចដំណើរការកែទម្រង់ច្បាប់គួររួមបញ្ចូលការ ពិគ្រោះយោបល់គ្នាពីអ្នកជំនាញខាងសិទ្ធិមនុស្សដើម្បីផ្តល់ជាយោបល់នូវវិធានការ ដែលសមស្របទៅនឹងបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស និងការការពារដែលបង្កើតមូលដ្ឋាន សម្រាប់កំណែទម្រង់បែប នោះ ។
- កែទម្រង់ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងព្យៀន ដើម្បីធ្វើឱ្យផ្ទុំមេតាដូននិង ប៊ូប្រេន័រ ហ្វីន (buprenorphine) អាចរកបាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាសម្រាប់គោលបំណងផ្តល់ការព្យាបាលការព្យៀនគ្រឿងព្យៀនដោយប្រើសារធាតុជំនួស ។

ចំពោះក្រសួងសុខាភិបាល

- ពង្រីកសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលការព្យៀនគ្រឿងព្យៀនដោយស្ម័គ្រចិត្តនៅតាម សហគមន៍ និងធានាឱ្យបានការព្យាបាលត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈវេជ្ជសាស្ត្រ និងសមស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ។

- ពង្រីកសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនដោយស្ម័គ្រចិត្ត នៅតាមសហគមន៍ និងធានាការព្យាបាលដល់កុមារ និងធានាថាសេវាបែបនេះ ធ្វើឡើងសមស្របតាមអាយុជាក់លាក់ត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈវេជ្ជសាស្ត្រ ដោយបញ្ចូលផ្នែកអប់រំផងដែរ ។
- ពង្រីកសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនដោយស្ម័គ្រចិត្ត នៅតាមសហគមន៍ ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការពិសេសរបស់ស្ត្រីនិងកុមារដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ។
- ធានាថាគ្មានការចំណាយខុសច្បាប់ទាំងឡាយ ត្រូវបានទាមទារសម្រាប់សេវាព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយស្ម័គ្រចិត្តនៅតាមសហគមន៍ ដែលផ្តល់ដោយរដ្ឋាភិបាលស្ថិតក្រោមច្បាប់កម្ពុជាស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ដែលចែងថាការព្យាបាល ដែលឥតបង់ថ្លៃ ។

ចំពោះភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិ

- ស្នើសុំបិទជាស្ថាពរចំពោះមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន និងមណ្ឌលសង្គមកិច្ច ដែលជាកន្លែងឃុំខ្លួន ប្រជាពលរដ្ឋដោយរំលោភទៅលើច្បាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់កម្ពុជា ។
- ទំនាក់ទំនងឱ្យបានច្បាស់ទៅកាន់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ថាប្រព័ន្ធព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយបង្ខិតបង្ខំ គឺរំលោភបំពានទៅលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនិងច្បាប់កម្ពុជា ហើយវាមិនបានបង្ហាញភស្តុតាងវិទ្យាសាស្ត្រណា ឬពុំមានបទដ្ឋានស្តីអំពីអ្វី ដែលចាត់ទុកថាជាការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនោះដែរ ។
- ពិនិត្យឡើងវិញនូវរាល់មូលនិធិ កម្មវិធី និងសកម្មភាពទាំងឡាយដែលសំដៅជួយដល់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនកម្ពុជា និងមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ច ដើម្បីធានាឱ្យ ប្រាកដថាមិនមានមូលនិធិដែលកំពុងគាំទ្រគោលនយោបាយ ឬកម្មវិធីទាំងឡាយ ដែលរំលោភបំពានច្បាប់អន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ដូចជាការហាមឃាត់លើការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្ត ទារុណកម្មនិងប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មឯទៀត ដែលយោរយោ អមនុស្សធម៌ឬបន្ទោកបន្ទាប ។

- ជំរុញយ៉ាងសកម្មទៅដល់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីពង្រីកការព្យាបាលការញៀនគ្រឿង ញៀនដោយស្ម័គ្រចិត្តតាមសហគមន៍ និងធានាថាការព្យាបាលទាំងនេះត្រឹមត្រូវតាម វេជ្ជសាស្ត្រ និងសមស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ។
- បង្កើតឯកសារស្តីពីគោលជំហររបស់អង្គការសុខភាពពិភពលោក ការិយាល័យ គ្រឿង ញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្មអ.ស.ប យូនីសេហ្វ និងការិយាល័យឧត្តមស្នងការសហប្រជាជាតិ ទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា ដែលបង្កើតគោលការណ៍ស្តីពីការពារថែទាំក្នុងការ ព្យាបាលអ្នកញៀនគ្រឿងញៀន រួមមានការបដិសេធនូវប្រព័ន្ធព្យាបាល ដែលជានីតិវិធី ដែលឃុំឃាំងនិងព្យាបាល អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនដោយបង្ខិតបង្ខំ ។
- គាំទ្រនិងផ្តល់កម្មវិធីកសាងសមត្ថភាពព្យាបាលគ្រឿងញៀន ដល់បុគ្គលិកក្រសួងសុខា ភិបាល និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ។
- អង្គការយូនីសេហ្វ គួរគាំទ្រការពង្រីកនូវសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលគ្រឿងញៀន ដោយ ស្ម័គ្រចិត្តនៅតាមសហគមន៍សម្រាប់កុមារ (ដោយស្ថិតក្រោមក្រសួងសុខាភិបាល និង អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល) ដោយធ្វើឱ្យប្រាកដថាសេវាទាំងនេះ សមស្របទៅតាមអាយុ តាមលក្ខណៈវេជ្ជសាស្ត្រ និងបញ្ចូលផ្នែកអប់រំផងដែរ ។

ចំពោះស្ថាប័នសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ

ចំពោះអ្នករាយការណ៍ពិសេសអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា

- ទំនាក់ទំនងឱ្យបានច្បាស់ទៅកាន់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ថាប្រព័ន្ធព្យាបាលគ្រឿងញៀន ដោយបង្ខិតបង្ខំ គឺរំលោភបំពានទៅលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សជាតិនិងអន្តរជាតិ ហើយវា មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងវិទ្យាសាស្ត្រណា ឬពុំមានបទដ្ឋានស្តីអំពីអ្វីដែលចាត់ទុកថាជា ការការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនមានប្រសិទ្ធភាពទេ ។
- ស្នើឱ្យបិទជាស្ថាពរចំពោះមណ្ឌលកែប្រែគ្រឿងញៀន និងមណ្ឌលសង្គមកិច្ច ដែលនៅ ទីនោះ ប្រជាជនត្រូវបានឃុំឃាំងដោយរំលោភបំពានទៅលើច្បាប់អន្តរជាតិ និងច្បាប់កម្ពុជា ។

- ធ្វើការជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដើម្បីបង្កើតនូវអង្គភាពឯករាជ្យ ដើម្បីទទួលនិងស៊ើបអង្កេតដោយផ្ទាល់នូវពាក្យបណ្តឹងអំពីទារុណកម្ម និងការរំលោភបំពានផ្សេងទៀត ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងនិទណ្ឌភាព ។

**ចំពោះអ្នករាយការណ៍ពិសេសសហប្រជាជាតិស្តីពីទារុណកម្ម
និងក្រុមការងារសហប្រជាជាតិ ស្តីពីការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្ត**

- លើកឡើងការព្រួយបារម្ភទៅរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ចំពោះការចោទប្រកាន់ អំពីការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្ត ការធ្វើទារុណកម្ម អំពើព្រៃផ្សៃ ប្រព្រឹត្តកម្មឬទណ្ឌកម្មអមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប និងការរំលោភបំពានដទៃទៀតដែលបានប្រព្រឹត្តមកលើអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន (រួមទាំងកុមារផង) ដោយមន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ និងបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំង គ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា
- សូមអញ្ជើញធ្វើទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជា ដើម្បីស៊ើបអង្កេតការលើកការចោទប្រកាន់អំពីការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្តទារុណកម្មនិងប្រព្រឹត្តកម្មឬ ទណ្ឌកម្មឯទៀត ដែលយោរយោ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប និងការប្រព្រឹត្តរំលោភបំពានដទៃទៀត ទៅលើអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ដោយមន្ត្រីអនុវត្តច្បាប់ និងបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

**ចំពោះគណៈកម្មាធិការ និងអនុគណៈកម្មាធិការអ.ស.ប ប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម
គណៈកម្មាធិការអ.ស.ប ស្តីពីសិទ្ធិកុមារ គណៈកម្មាធិការអ.ស.ប ស្តីពីការ
លុបបំបាត់ការប្រកាន់រើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី**

- ស្នើសុំព័ត៌មានបន្ថែមទៀតពីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងសេចក្តីរាយការណ៍ទៀតទាត់របស់ខ្លួន ស្តីពីការឃុំឃាំង និងការប្រព្រឹត្តមកលើអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននៅក្នុងមណ្ឌលឃុំឃាំង គ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា រួមទាំងស្ត្រីនិងកុមារផង ។
- បញ្ចូលក្នុងសេចក្តីសង្កេតសន្និដ្ឋាន តាមដានការងារ និង/ឬទស្សនកិច្ច និងអនុសាសន៍លើ វិធានការជាក់លាក់ សំដៅបញ្ចប់ការរំលោភបំពានមកលើអ្នកដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ដោយមន្ត្រីប្រតិបត្តិច្បាប់ និងបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន និងមជ្ឈមណ្ឌល សង្គមកិច្ចព្រមទាំងដាក់ជនល្មើសឱ្យទទួលខុសត្រូវ ។

ចំពោះម្ចាស់ជំនួយទ្វេភាគីនិងពហុភាគី និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ដែលផ្តល់ជំនួយដល់ កម្ពុជា លើបញ្ហាគ្រឿងញៀន ឬមេរោគអេដស៍/ជំងឺអេដស៍ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

- សូមអំពាវនាវជាសាធារណៈ ១.បញ្ចប់នូវការរំលោភបំពានដែលកើតមានឡើងនៅមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ២.ស៊ើបអង្កេតលើការចោទប្រកាន់នូវបទរំលោភបំពានបែបនេះ និង ៣.ត្រូវដាក់ជនរំលោភបំពានទាំងនោះឱ្យទទួលខុសត្រូវ ។
- លើកឡើងជាមួយគូពិភាក្សា ដែលមកពីភាគីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ស្តីពីការរំលោភបំពាន រួមមានការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្ត ទារុណកម្មនិងប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មឯទៀតដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាបហើយចាំបាច់ត្រូវស៊ើបអង្កេតករណី និងត្រូវដាក់ជនប្រព្រឹត្តល្មើសឱ្យទទួលខុសត្រូវ ។
- ពិនិត្យឡើងវិញនូវមូលនិធិ កម្មវិធី និងសកម្មភាពដែលគាំទ្រប្រតិបត្តិការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីធានាថាគ្មានមូលនិធិត្រូវបាននិងកំពុងប្រើប្រាស់ដើម្បីអនុវត្តគោលនយោបាយ ឬកម្មវិធីទាំងឡាយដែលរំលោភបំពាន ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដូចជាការហាមប្រាមលើការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្ត ការធ្វើទារុណកម្ម និងប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មឯទៀតដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប ។

- គាំទ្រការពង្រីកបន្ថែមនូវការព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយស្ម័គ្រចិត្ត នៅមូលដ្ឋានសហគមន៍ រួមទាំងសេវាកម្មសមរម្យសម្រាប់ស្ត្រី និងកុមារ ។
- ផ្តល់ការគាំទ្រដោយផ្ទាល់និងរៀបចំគម្រោងកសាងសមត្ថភាពសម្រាប់ការព្យាបាលការ ញៀនគ្រឿងញៀន ទៅដល់បុគ្គលិកក្រសួងសុខាភិបាល និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ។

III. វិធីសាស្ត្រ

របាយការណ៍នេះគឺផ្អែកលើការប្រមូលព័ត៌មានកំឡុងពេល ១១ សប្តាហ៍ ក្នុងការចុះស្រាវជ្រាវក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នៅចន្លោះពីខែកុម្ភៈ និងខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានសម្ភាសអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានសំខាន់ៗចំនួន៧៤នាក់។ អ្នកផ្តល់ព័ត៌មាន សំខាន់ៗរួមមាន មនុស្សចំនួន ៥៣ នាក់ ដែលជាអ្នកកំពុងប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ឬធ្លាប់ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនពីមុន ហើយយ៉ាងហោចណាស់ធ្លាប់បានជាប់ឃុំឃាំងក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនមួយ។ ប្រាំពីរនាក់ទៀតកំពុងប្រើប្រាស់ ឬធ្លាប់បានប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនពីមុន តែមិនធ្លាប់ត្រូវបានឃុំឃាំង នៅក្នុងមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនទេ។ ចំនួនបីនាក់ទៀតមិនបានបញ្ជាក់ប្រាប់ថាខ្លួនគាត់ជាអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននោះឡើយ ក៏ប៉ុន្តែពួកគេក៏បានជាប់ឃុំឃាំង នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលដែរ ពីព្រោះពួកគេគឺជាជនគ្មានលំនៅឋាន ជាអ្នកសុំទាន ឬក៏ជាក្មេងអនាថាតាមចិញ្ចឹមផ្លូវ។⁶ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងទាំងអស់ត្រូវបានជាប់ឃុំឃាំងក្នុងរយៈពេលបី ឆ្នាំគិតត្រឹមថ្ងៃដែលពួកគេត្រូវបានសម្ភាស។ អ្នកផ្តល់ព័ត៌មានសំខាន់ៗ ១៣ នាក់ស្ថិតក្រោមអាយុ១៨ឆ្នាំ។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សក៏បានធ្វើកិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយបុគ្គលិក ដែលជាអតីតនិងបច្ចុប្បន្នកំពុងបម្រើការនៅអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលជាអ្នកមានចំណេះដឹងនិងបទពិសោធន៍ទៅលើស្ថានភាពរបស់អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បានសម្ភាសអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រាំពីរក្នុងចំណោមមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនទាំង ១១ របស់រដ្ឋា

6 ការបន្ថែមពីលើបទសម្ភាសន៍ចំនួនប្រាំបី ជាមួយអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងមិនត្រូវបានបញ្ចូលនៅក្នុងសេចក្តីរបាយការណ៍នេះទេ។ ពីព្រោះអ្នកត្រូវបានសម្ភាសបានជាប់ឃុំនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនមុនរយៈពេលបីឆ្នាំនៃការស្រាវជ្រាវនេះ ឬដោយសារអ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍មិនអាចចងចាំច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ពេលដែលពួកគេត្រូវបានឃុំខ្លួន។ “កុមារ” ដែលបានប្រើនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ គឺពេលដែលដល់ជនដែលមានអាយុក្រោម១៨ឆ្នាំ។ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (CRC) ក្នុងមាត្រា១ អនុម័តនៅថ្ងៃទី ២០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨៩ 1577 U.N.T.S.3 (ចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី ២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩០) ប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័នលើអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារនៅថ្ងៃទី ១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩២។

ភិបាល រួមទាំងមជ្ឈមណ្ឌលដែលគ្រប់គ្រងផ្សេងៗគ្នា ដោយសាលាក្រុងភ្នំពេញ ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជននិងយុវនីតិសម្បទា (សង្គមកិច្ច) កងរាជអាវុធហត្ថ និងនគរបាលជាតិ។ អ្នកដែលផ្តល់ ការសម្ភាសន៍ រួមមានអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងពីមណ្ឌលប្រាំមួយក្នុងចំណោមមណ្ឌលឃុំឃាំងធំៗជាង គេប្រាំពីរ។ បទសម្ភាសន៍ត្រូវបានធ្វើនៅខេត្តបន្ទាយមានជ័យ បាត់ដំបង កំពង់ចាម សៀមរាប និងរាជធានីភ្នំពេញ។

ក្នុងចំណោមអ្នកផ្តល់ព័ត៌មាន គឺមានអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងមួយចំនួនតូច ដែលត្រូវបានឃុំ ខ្លួនពីមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ចមួយ (នៅព្រៃស្តីដែលនៅក្បែរភ្នំពេញ) ដោយមិនបានចុះបញ្ជីជាផ្លូវការ ថាជាមជ្ឈមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀនទេ។⁷ វាហាក់បីដូចជាថា អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន (ព្រម ទាំងអ្នកដទៃទៀត) ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅទីនោះជាប្រចាំ។ ថ្វីបើអ្នកខ្លះដែលប្រើប្រាស់គ្រឿង ញៀនបានរាយការណ៍ថាត្រូវបានឃុំឃាំងនៅមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ចមួយនៅកោះគ (ដែលគេស្គាល់ ថាកោះរំដួល) ក្នុងអំឡុងពេលធ្វើរបាយការណ៍នេះ ការផ្តល់សាក្សីភាពរបស់ពួកគេមិនបានបញ្ចូលនៅ ក្នុងរបាយការណ៍នេះទេ ពីព្រោះមជ្ឈមណ្ឌលមិនដំណើរការទេនៅពេលនេះ។ យើងខ្ញុំមិនអាច បញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណ និងជួបជាមួយអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដែលមកពីមជ្ឈមណ្ឌលមួយចំនួននៅខេត្ត បន្ទាយមានជ័យ ខេត្តកោះកុង ខេត្តព្រះសីហនុ និងខេត្តកណ្តាលទេ។

អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍ទាំងអស់បានយល់ព្រមផ្តល់មាត់ក្នុងការផ្តល់ព័ត៌មាន។ បទសម្ភាសន៍ ត្រូវបានធ្វើឡើងជាលក្ខណៈឯកជន ហើយជាបុគ្គលទាំងឡាយត្រូវបានធានាថា ពួកគេអាចបញ្ចប់ បទសម្ភាសន៍នៅពេលណាក៏បាន ឬអាចបដិសេធសុំមិនឆ្លើយនូវសំណួរណាមួយ ដោយគ្មានផលវិបាក អ្វីឡើយ។ បទសម្ភាសន៍មានលក្ខណៈពាក់កណ្តាលរចនាសម្ព័ន្ធ និងគ្របដណ្តប់លើប្រធានបទមួយ ចំនួនទាក់ទងទៅនឹងការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ការចាប់ខ្លួន និងការឃុំឃាំង។ នៅកន្លែង ដែល អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍បាននិយាយជាភាសាខ្មែរ នោះការបកប្រែភាសាត្រូវបានធ្វើឡើងឆ្លាស់គ្នាជា

⁷ មជ្ឈមណ្ឌលព្រៃស្តី ក៏បានធ្វើការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយមន្ទីរសង្គមកិច្ច បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងនីតិសម្បទាសាលាក្រុងភ្នំពេញ។

បន្តបន្ទាប់រវាងភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរ។ អត្តសញ្ញាណរបស់អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍ ត្រូវបានលាក់ ដោយមានការជ្រើសរើសយករបស់ស្រីម្នាក់មកជំនួសម្តងម្កាល ហើយក្នុងករណីខ្លះមានព័ត៌មានខ្លះមិនបានបញ្ចេញឱ្យដឹងទេដើម្បីការពារសុវត្ថិភាពនិងជីវិតឯកជនរបស់ពួកគេ។

នៅក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានសរសេរលិខិតទៅកាន់ប្រធានអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន ដើម្បីស្នើសុំព័ត៌មានស្តីពីមជ្ឈមណ្ឌលឃុំយ៉ាងគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា ផ្តល់នូវចម្លើយទៅលើការរំលោភបំពាន ដែលយើងបានចងក្រងជាឯកសារ។ លិខិតនេះត្រូវបានភ្ជាប់មកជាមួយក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ១។ នៅត្រឹមដើមខែវិច្ឆិកា ២០០៩ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស មិនបានទទួលការឆ្លើយតបចំពោះលិខិតនេះឡើយ។

IV. ប្រវត្តិ

ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

ខណៈដែលគ្រឿងញៀនដូចជាហ្វីអ៊ីននិងកញ្ឆា ត្រូវបានប្រើពាសពេញផ្ទៃប្រទេសកម្ពុជា នៅក្នុងទសវត្សរ៍ទី៩០ ប្រទេសនេះបានបង្ហាញភស្តុតាងនូវសញ្ញាកើនឡើងនៃការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនយ៉ាម៉ា (មេតំហ្វេតាមីន) នៅចុងទសវត្សរ៍នេះ។ ថ្មីៗនេះ ការប្រើប្រាស់សារធាតុខុសច្បាប់ជាចម្បងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបានលេចឡើងគឺថ្នាំយ៉ាម៉ា និងទឹកកក (មេតំហ្វេតាមីនទឹកកក)។ អ្នកចាក់គ្រឿងញៀន គឺទំនងជាចាក់ហ្វីអ៊ីន។ សារធាតុហិតដូចជាប្រភេទការី ត្រូវបានប្រើសម្រាប់បំបៅជាទូទៅ ជាពិសេសចំណោមកុមាររស់តាមចិញ្ចើមថ្នល់។ កញ្ឆានិងកេតាមីន ដែលមានទំហំតិចជាងគេ ក៏នៅមានប្រើផងដែរ។ អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនភាគច្រើនគឺមានអាយុចន្លោះពី ១៨ទៅ២៥ឆ្នាំ ក្នុងនោះមានចំនួនតិចតួចគឺជាស្ត្រី។ ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនពីរបួចច្រើនប្រភេទគឺជារឿងធម្មតាបំផុត។^៨

តាមការប៉ាន់ស្មានជាក់លាក់នៃអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាគឺមានចំនួនខុសៗគ្នា។ តួលេខអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនជាផ្លូវការឆ្នាំ២០០៨របស់រដ្ឋាភិបាល មានចំនួន ៥,៨៩៨ នាក់ដែលជាតួលេខខ្សែរ ៥,៧៩៧ នាក់សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៧។^៩ ក៏ប៉ុន្តែ តួលេខនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការស្មានទាប។ នៅឆ្នាំ២០០៧ មជ្ឈមណ្ឌលជាតិប្រយុទ្ធនឹងជំងឺអេដស៍ កាមរោគនិងជំងឺសើស្បែក (NCHADS) បានធ្វើការសិក្សាមួយដោយប៉ាន់ស្មានថាមានចន្លោះពី ៩,១០០ ទៅ

^៨ មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានគ្រឿងញៀន អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន "របាយការណ៍សង្ខេបស្តីពីទិន្នន័យគ្រឿងញៀនឆ្នាំ២០០៨" ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ មិនបានផ្សព្វផ្សាយ(ច្បាប់ចម្លងរក្សាទុកនៅអង្គការឃ្លាំងមើលសិទ្ធិមនុស្ស)។ អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន "របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧" ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, ទំព័រទី៥២-៥៤។ របាយការណ៍របស់អង្គការ UNODC/UNAIDS, "Cambodia Country Advocacy Brief: Injecting Drug Use and HIV," 2009, p.2

^៩ មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានគ្រឿងញៀន អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន, "របាយការណ៍សង្ខេបស្តីពីទិន្នន័យគ្រឿងញៀន ឆ្នាំ២០០៨," ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩, មិនផ្សព្វផ្សាយ (ច្បាប់ចម្លងរក្សាទុកនៅអង្គការឃ្លាំងមើលសិទ្ធិមនុស្ស)។ អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន, "របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧" ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, ទំព័រទី៥២។

២០,១០០ នាក់ ដែលបានប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងនោះ មានប្រហែលពី១,១០០ ទៅ ៣,០០០នាក់ ដែលជាអ្នកចាក់គ្រឿងញៀន។¹⁰ ការិយាល័យគ្រឿង ញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ បានធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍តាមការប៉ាន់ស្មានអំពីអត្រា ប្រេវ៉ាឡង់ ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន គឺមានចំនួន៤ភាគរយនៃចំនួនប្រជា ពលរដ្ឋទាំងមូល ដែលជាសញ្ញាប្រកាសឱ្យដឹងអំពីតួលេខអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខ្ពស់ដោយស្មើ ៥០០,០០០ នាក់ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។¹¹

មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀននៅប្រទេសកម្ពុជា

នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៨ អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន (អ.ជ.ប.គ.ញ) បានធ្វើសេចក្តី រាយការណ៍ថាអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនចំនួន ២,៣៨២ នាក់ ត្រូវបានជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមជ្ឈ មណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាល។¹² តួលេខនេះគឺជាការកើនឡើង ៤០ភាគរយ ពី ចំនួនអ្នកដែលត្រូវឃុំខ្លួននៅក្នុងឆ្នាំ២០០៧(១,៧១៩)។¹³ យោងទៅតាមទិន្នន័យរបស់អ.ជ.ប

¹⁰ “ការប្រមាណទំហំប្រជាពលរដ្ឋអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ២០០៧” ផ្នែកអង្កេតតាមដាននៃមជ្ឈមណ្ឌលជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន/អេដស៍ សើស្បែក និងកាមរោគ (NCHADS), ក្រសួងសុខាភិបាល ២០០៨ មិនផ្សព្វផ្សាយ (ឯកសារចម្លងមានដកល់ទុកនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)។

¹¹ របាយការណ៍របស់លោក M. Devaney, G. Reid & S. Baldwin, “ការវិភាគស្ថានភាពស្តីពីការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខុសច្បាប់ និងការឆ្លើយតបនៅក្នុង តំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក” វិទ្យាស្ថានប៊ែរលែត និងមជ្ឈមណ្ឌលគ្រឿងញៀននិងគ្រឿងស្រវឹង” ២០០៦ ទំព័រ១០

¹² “របាយការណ៍ឆ្នាំ២០០៨ពី the National Residential Treatment Center Minimum Dataset: 2008,” មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានគ្រឿងញៀន - អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន - បានធ្វើបទបង្ហាញនៅកិច្ចប្រជុំក្រុមការងារបច្ចេកទេសគ្រឿងញៀន/អេដស៍(DHA), នៅសណ្ឋាគារណាហ្គា នៅថ្ងៃទី៤ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩ (ច្បាប់ចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)។ “ការព្យាបាល” ដែលប្រើក្នុងរបាយការណ៍នេះ ត្រូវបានកំណត់ថាជា “ដំណើរ ការដែលចាប់ផ្តើមនៅពេលអ្នកប្រើប្រាស់សារធាតុគីមីចិត្តសកម្ម មកទាក់ទងជាមួយអ្នកផ្តល់សេវាសុខភាពឬសេវាសហគមន៍នានា ហើយអាចបន្តឆ្លងកាត់ការធ្វើអន្តរា គមន៍ជាក់លាក់រហូតឈានដល់ការទទួលបានកំរិតសុខភាពខ្ពស់បំផុត និងទទួលបានសុខុមាលភាព។ ការព្យាបាលនិងស្តារនីតិសម្បទា ត្រូវបានកំណត់ថាជាវិធីទូលំទូលាយ ក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណ ជំនួយការថែទាំសុខភាព និងសាមាហរណកម្មសង្គម ដោយគោរពដល់ជំនឿដែលមានបញ្ហា បណ្តាលមកពីការប្រើប្រាស់សារធាតុគីមីចិត្តសកម្ម។ និងមិនយំទាំងអស់នេះរួមមានសញ្ញាណអ្នកប្រើប្រាស់សារធាតុមានសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលដោយមនុស្សធម៌និងការគោរព”។ (គណៈកម្មាធិការជំនាញរបស់អង្គការសុខ ភាពពិភពលោកទទួលបន្ទុកការញៀនគ្រឿងញៀន។ របាយការណ៍ទី៣០ :- របាយការណ៍បច្ចេកទេសរបស់អង្គការសុខភាពពិភពលោក លេខ៨៧៣ ១៩៩៨។ របាយការណ៍ មាននៅក្នុងគេហទំព័រ http://whqlibdoc.who.int/trs/WHO_TRS_873.pdf ។ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដោយសារអ្នកជាប់ឃុំឃាំងមិនបានធ្វើការទាក់ ទងអ្នកផ្តល់សេវាសុខភាព ហើយដោយសារមានតិចតួចឬគ្មានសោះអំពី “ការកំណត់អត្តសញ្ញាណ ជំនួយការថែទាំសុខភាព និងសាមាហរណកម្មសង្គម” នៅក្នុងមជ្ឈម ណ្ឌលបែបនេះ ដែលជាហេតុនាំឱ្យមានការយល់ខុសថាមជ្ឈមណ្ឌលប្រទេសកម្ពុជា ជាមជ្ឈមណ្ឌលព្យាបាលឬស្តារនីតិសម្បទា។ របាយការណ៍នេះគឺពោលដល់មជ្ឈមណ្ឌល ប្រទេសកម្ពុជាជា “មណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន”

¹³ ដោយសារ អ.ជ.ប.គ.ញ បានផ្សព្វផ្សាយបញ្ជីខ្លួនៗគ្នានៃចំនួនមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាល តួលេខទាំងនេះមិនអាចទុកចិត្តបាន ហើយចំនួនអ្នក ជាប់ឃុំឃាំងពិតប្រាកដអាចខ្ពស់ជាងនេះ។ មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានគ្រឿងញៀន អត្តលេខាធិការដ្ឋានអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន, “របាយការណ៍សង្ខេបស្តីពីទិន្នន័យ

.គ.ញ បានឱ្យដឹងថាចំនួនភាគច្រើននៃអ្នកទាំងនោះ(១,៤៨៣ ឬ ៦២ភាគរយ) គឺមានអាយុចាប់ពី ១៩ ឆ្នាំ ដល់ ២៥ឆ្នាំ។ ស្ត្រីមានចំនួន១៥នាក់គត់(ឬ០.៦ភាគរយ) ។ សេចក្តីរាយការណ៍ទូទៅអំពី ប្រភេទគ្រឿងញៀនបានប្រើប្រាស់នោះគឺមានប្រភេទ មេតំហ្វេតាមីន(៥១ ភាគរយ)និងប្រភេទ មេតំហ្វេតាមីនទឹកកក (៤២ភាគរយ) ។¹⁴

អ.ជ.ប.គ.ញ រាយការណ៍ដែរថា មានតែមួយភាគរយប៉ុណ្ណោះដែលចូលទៅអប់រំកែប្រែ ដោយស្ម័គ្រចិត្ត ហើយចំនួន៦១ភាគរយទៀតនាំចូលតាមរយៈ “គ្រួសារ” និង៣៨ភាគរយ “ដោយតុលាការ”។¹⁵ កិច្ចពិភាក្សាខាងក្រោមនេះ ត្រង់ផ្នែក“តុលាការ”គឺជាឈ្មោះមិនសមស្របទេ ព្រោះថាអ្នកជាប់ឃុំឃាំង មិនត្រូវបានឃុំឃាំងតាមដីកាតុលាការ ឬតាមការគ្រប់គ្រងរបស់ តុលាការទេ។ ដូច្នេះពាក្យដែលថា“តុលាការ”នៅទីនេះមានន័យថា ជាជនដែលត្រូវចាប់ខ្លួនដោយ នគរបាលដោយគ្មានការស្នើនិង/ឬការបង់ប្រាក់ពន្ធព្រឹក្សា ឬសាច់ញាតិឡើយ ។

ទិន្នន័យរបស់រដ្ឋាភិបាល ក៏បានបង្ហាញផងដែរថា នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៨មានចំនួនអ្នកជាប់ឃុំ ឃាំង៥៦៣នាក់(ឬ២៤ភាគរយ) ដែលមានអាយុត្រឹមឬក្រោម១៨ឆ្នាំ។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំង១០៤នាក់

គ្រឿងញៀន ឆ្នាំ២០០៨. “ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩. មិនផ្សព្វផ្សាយ (ច្បាប់ចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)។ ទិន្នន័យដែល ប្រមូលរវាងខែកក្កដា-ធ្នូ២០០៧ បានពិពណ៌នាស្ថានភាពស្រដៀងគ្នាដូចតួលេខក្នុងឆ្នាំ២០០៨។ អ្នកភាគច្រើនបានបញ្ចូលក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល (៥០.៧ភាគរយ) មានអាយុ ចន្លោះ១៩-១៨ឆ្នាំ។ ចំនួនលើស៩ភាគរយមានអាយុតិចជាង១៦ឆ្នាំ ហើយ២២ភាគរយមានអាយុចន្លោះ១៦-១៨ ស្ទើរតែទាំងអស់។ គ្រឿងញៀនដែលប្រាថ្នាចង់បាន បំផុតគឺប្រភេទមេតំហ្វេតាមីន(៤៧ភាគរយ) និងមេតំហ្វេតាមីនទឹកកក(៣៤ភាគរយ)។ ការចូលមជ្ឈមណ្ឌលដោយស្ម័គ្រចិត្តមានតែ២.៣ភាគរយប៉ុណ្ណោះ ការបញ្ចូល ដោយគ្រួសារ មានចំនួន៥១.៤ភាគរយ និងដោយតុលាការ មាន៤៦.៤ភាគរយ។ ចំនួន១.១ភាគរយការបញ្ចូលជាស្រ្តី។ ចំនួនប្រជាជនដែលបានបញ្ចូលមជ្ឈមណ្ឌល ចាប់ពីខែកក្កដាដល់ខែធ្នូ២០០៧ មាន៧៤០នាក់។ អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន, “របាយការណ៍ ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ ៧៤-៧៥ ។

¹⁴ សូមកត់សំគាល់ថាទិន្នន័យមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីការប្រើប្រាស់ថ្នាំប្រភេទផ្សេងៗដោយមនុស្សដែលទេ ដែលជាការពិពណ៌នាទូទៅអំពីការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

¹⁵ “របាយការណ៍ឆ្នាំ២០០៨ពី the National Residential Treatment Center Minimum Dataset: 2008,” មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានគ្រឿងញៀន - អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន - បានធ្វើបទបង្ហាញនៅកិច្ចប្រជុំក្រុមការងារបច្ចេកទេសគ្រឿងញៀន/អេដស៍(DHA) នៅសណ្ឋាគារណាហ្គា នៅថ្ងៃទី៤ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩ (ច្បាប់ចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស) ។

(ឬស្មើភាគរយ) ជាកុមារមានអាយុតិចជាង១៥ ឆ្នាំ។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំង១១៦(ឬ៥ ភាគរយ) ត្រូវបានចាត់ជាប្រភេទ”ក្មេងរស់តាមចិញ្ចឹមផ្ទាល់”។¹⁶

មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ត្រូវបានដំណើរការដោយអង្គភាពផ្សេងៗរបស់រដ្ឋាភិបាល :- ដូចជាកងរាជអាវុធបាត់នៃកងយុទ្ធពលខេមរភូមិន្ទ (ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រសួងការពារជាតិ) អគ្គស្នងការដ្ឋាននគរបាលជាតិ ក៏ត្រូវបានស្គាល់ថាជានគរបាលស៊ើបអង្កេតនគរបាលព្រហ្មទណ្ឌ (ស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃ) ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជននិងយុវនីតិសម្បទា (ក៏ត្រូវបានស្គាល់ថាក្រសួងសង្គមកិច្ច) និងមន្ទីរសង្គមកិច្ចរបស់សាលាក្រុងភ្នំពេញ។¹⁷

“ផែនការជាតិប្រាំឆ្នាំស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន(២០០៥-២០១០) របស់អ.ជ.ប.គ.ញ. ដែលរួមបញ្ចូលផែនការអភិវឌ្ឍន៍ប្រព័ន្ធស្តារនីតិសម្បទា និងព្យាបាលគ្រឿងញៀនរបស់កម្ពុជា បានអះអាងថា គោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្សត្រូវបានបញ្ចូលដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងបញ្ហាគ្រឿងញៀនរបស់កម្ពុជា។¹⁸ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ឯកសារមួយផ្សេងទៀត អ.ជ.ប.គ.ញ. បានធ្វើការពិពណ៌នាដោយច្រំអំពីមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដូចខាងក្រោមថា :-

ជំរិតាមបែបយោធាដែលត្រូវបានប្រតិបត្តិដោយរដ្ឋាភិបាល គឺជាកន្លែងផ្តល់សេវាព្យាបាលបឋម សម្រាប់អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខុសច្បាប់ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ មជ្ឈមណ្ឌលភាគច្រើនផ្តល់ការអប់រំ និងសេវាសុខភាពនៅមានកម្រិត ដោយផ្ដោតជាពិសេសលើការហាត់ប្រាណនិងវិន័យ។ មជ្ឈមណ្ឌលព្យាបាលភាគច្រើន ត្រូវបានប្រតិបត្តិដោយនគរបាល

¹⁶ មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានគ្រឿងញៀន, អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន, “របាយការណ៍សង្ខេបស្តីពីទិន្នន័យគ្រឿងញៀន ឆ្នាំ២០០៨,” ភ្នំពេញ ខែ មេសា ឆ្នាំ២០០៩, មិនផ្សព្វផ្សាយ (ច្បាប់ចម្លងរក្សាទុកនៅអង្គការឃ្លាំងមើលសិទ្ធិមនុស្ស)

¹⁷ សូមកត់សំគាល់ថាក្រសួងសុខាភិបាល ពុំពាក់ព័ន្ធក្នុងទិដ្ឋភាពណាមួយរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជាទេ។

¹⁸ អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន “ផែនការជាតិ៥ឆ្នាំស្តីពីការគ្រប់គ្រងគ្រឿងញៀន ២០០៥-២០១០” ខែធ្នូ ២០០៤ ទំព័រ១៨

ស៊ីវិល ឬកងរាជអាវុធហត្ថ ។ មជ្ឈមណ្ឌលមួយចំនួនតូចផ្សេងទៀត គ្រប់គ្រងដោយក្រសួង សង្គមកិច្ច ឬរដ្ឋបាលខេត្ត ។¹⁹

ថ្វីបើមានមជ្ឈមណ្ឌលខ្លះបានកើតមានច្រើនឆ្នាំមកហើយក្តី គម្រោង និយតកម្មសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងនៅប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ២០០៦ ។ នៅក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានចេញសារាចរស្តីពី “អនុវត្តន៍វិស័យអប់រំ វិធានការការព្យាបាល និងស្តារនីតិសម្បទាសម្រាប់អ្នកញៀនគ្រឿងញៀន” ។ សារាចរផ្តល់សិទ្ធិដល់ខេត្តក្រុងក្នុងប្រទេសកម្ពុជា “ជាពិសេសបណ្តាខេត្តក្រុងដែលមានអ្នកញៀនគ្រឿងញៀនច្រើន ដើម្បីស្វែងរកទីតាំងណាមួយរៀបចំមជ្ឈមណ្ឌលព្យាបាលអ្នកញៀនគ្រឿងញៀន និងស្តារនីតិសម្បទា ដោយធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយក្រសួងនិងភ្នាក់ងារពាក់ព័ន្ធ” ។²⁰ សារាចរក៏អំពាវនាវដល់ក្រសួងមហាផ្ទៃ ក្រសួងការពារជាតិ និងក្រសួងយុត្តិធម៌(តែគ្មានក្រសួងសុខាភិបាល) ដើម្បីរៀបចំបង្កើតទីកន្លែង “ដើម្បីប្រមូលអ្នកញៀនថ្នាំ និងផ្តល់ការព្យាបាលនិងអប់រំដល់ពួកគេ ដើម្បីឱ្យពួកគេក្លាយជាប្រជាពលរដ្ឋម្តងទៀតនៅក្នុងសង្គម” ។²¹

បញ្ជីឈ្មោះមជ្ឈមណ្ឌលដែលបានបោះពុម្ពផ្សាយដោយរដ្ឋាភិបាល គឺមិនស្មើគ្នាទេ ។ ²² ដោយពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ជាមួយបញ្ជីផ្សេងៗទៀត រួមផ្សំនឹងចុះពិនិត្យមើលទីតាំងមជ្ឈមណ្ឌលមួយចំនួន

19 អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន, “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, ទំព័រ៩៧៤

20 សូមមើលសារាចរលេខ០៣ ស.រ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា - ភ្នំពេញ ទី២៣ ខែតុលា ២០០៦

21 សារាចរដែលបានបញ្ជាក់ថា “ក្រសួងសុខាភិបាលត្រូវបង្កើតផ្នែកព្យាបាលសម្រាប់អ្នកញៀនគ្រឿងញៀនថ្នាំកំណត់នៅភ្នំពេញ រៀបចំសេវាពិគ្រោះយោបល់នៅមន្ទីរពេទ្យបង្អែកស្រុកខេត្តក្រុង ដើម្បីផ្តល់ប្រឹក្សានិងព្យាបាលអ្នកញៀនគ្រឿងញៀន ដែលបានបញ្ជូនទៅកាន់មន្ទីរពេទ្យដោយឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួន បង្កើតបទដ្ឋានបច្ចេកទេស ដើម្បីគ្រប់គ្រងសេវាព្យាបាលគ្រឿងញៀននៅក្នុងមណ្ឌលសហគមន៍ និងលុបបំបាត់ទីកន្លែងព្យាបាល ដែលមិនបានអនុញ្ញាតដោយប្រសូងសុខាភិបាល” ។ សកម្មភាពទាំងនេះមិនបានបំពេញទេ ហើយក្រសួងសុខាភិបាលក៏ពុំបានបិទមជ្ឈមណ្ឌលដែលគ្មានការអនុញ្ញាតពីខ្លួនដែរ ។

22 ឧទាហរណ៍របាយការណ៍របស់ អ.ជ.ប.គ.ញ ឆ្នាំ២០០៧, “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ចុះបញ្ជីមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាល១៣កន្លែង (ទោះបីបញ្ជីទាំងនេះយ៉ាងហោចណាស់មានមជ្ឈមណ្ឌលមួយដែលប្រកាសថា គ្រប់គ្រងដោយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល ។ ខណៈពេលដែលរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ២០០៨ របស់ អ.ជ.ប.គ.ញចុះបញ្ជីមជ្ឈមណ្ឌលចំនួន១០ ។ បញ្ជីឆ្នាំ២០០៧ មិនបានរាប់បញ្ចូល“មជ្ឈមណ្ឌលស្តារយុវនីតិសម្បទា” ក្នុងខេត្តកណ្តាលទេ ដែលមានក្នុងបញ្ជីឆ្នាំ២០០៨ របស់ អ.ជ.ប.គ.ញ (តាមការពិត ទោះបីមជ្ឈមណ្ឌលនេះដំណើរការក្នុងអំឡុងពេលសរសេររបាយការណ៍២០០៧ ក៏ដោយ) ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បញ្ជីឆ្នាំ២០០៧ ពិតជាបញ្ចូលមជ្ឈមណ្ឌលកងរាជអាវុធហត្ថនៅខេត្តព្រះសីហនុ ដែលឈ្មោះមជ្ឈមណ្ឌលនេះអវត្តមានពីបញ្ជីឆ្នាំ២០០៨ របស់ អ.ជ.ប.គ.ញ ទោះបីមានការបញ្ជាក់ការឈប់ដំណើរការរបស់មជ្ឈមណ្ឌលក៏ដោយ ។ សូមមើលរបាយការណ៍របស់អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន

បញ្ជីឈ្មោះត្រឹមត្រូវនៃមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនបច្ចុប្បន្នរបស់រដ្ឋាភិបាល សម្រាប់ការញៀន
គ្រឿងញៀន ត្រូវបានបង្កើតសារជាថ្មីដូចខាងក្រោម ៖-

ល.រ	ឈ្មោះមណ្ឌល	ខេត្ត	ដំណើរការដោយ	ចំណុះ
១	ឱកាសខ្ញុំ	ភ្នំពេញ	សាលាក្រុងភ្នំពេញ	ប្រហែល. ២០០
២	ចោមចៅ មជ្ឈមណ្ឌល យុវនីតិសម្បទា	ភ្នំពេញ	សង្គមកិច្ច	ប្រហែល. ១០០
៣	មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា កងរាជអាវុធហត្ថ	បាត់ដំបង	កងរាជអាវុធហត្ថ	ប្រហែល. ១០០
៤	មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា ស្រុកបរវេល នគរបាលខេត្ត	បាត់ដំបង	នគរបាលស៊ីវិល	ប្រហែល. ២០០
៥	មជ្ឈមណ្ឌលជីវិតថ្មី ភ្នំបាក់	បន្ទាយមានជ័យ	សង្គមកិច្ច	ប្រហែល. ១២០
៦	មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា កងរាជអាវុធហត្ថ	បន្ទាយមានជ័យ	កងរាជអាវុធហត្ថ	ប្រហែល. ២០០
៧	មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា ស្នងការនគរបាល	សៀមរាប	នគរបាលស៊ីវិល	ប្រហែល. ២០០
៨	មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា កងរាជអាវុធហត្ថ	កោះកុង	កងរាជអាវុធហត្ថ	ប្រហែល. ៣០
៩	មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា កងរាជអាវុធហត្ថ	ព្រះសីហនុ	កងរាជអាវុធហត្ថ	ប្រហែល. ៤០
១០	មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា	កំពង់ចាម	កងរាជអាវុធហត្ថ	ប្រហែល. ២០

“របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៨” ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ១២-១៣។ “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួត
ពិនិត្យគ្រឿងញៀន ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ៧៤-៧៥។

១១	មជ្ឈមណ្ឌលសយុវនីតិសម្បទា ជីវិតថ្មី កំពង់កន្ទួត	កណ្តាល	សង្គមកិច្ច	មិនដឹង

មជ្ឈមណ្ឌលដែលនៅក្នុងបញ្ជីនេះ គឺសម្រាប់គោលបំណងព្យាបាលគ្រឿងញៀន និង ស្តារនីតិសម្បទា។²³ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វានាំឱ្យខុសដោយចាត់ទុកបញ្ជីខាងលើនេះថាពេញលេញល្អិតល្អន់។ ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនគឺជាទោសឧក្រិដ្ឋដែលអាចដាក់ទណ្ឌកម្ម ដោយដាក់ពន្ធនាគារ និង (ដែលមានការពិភាក្សាដូចខាងក្រោម) អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខ្លះ មិនត្រូវបានបញ្ជូនទៅមជ្ឈមណ្ឌលទាំងនេះទេ ក៏ប៉ុន្តែពួកគេត្រូវបានកាត់ទោសឱ្យជាប់ពន្ធនាគារ ពីបទល្មើសប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន។ ជាងនេះទៅទៀត តាមការសិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់យើងខ្ញុំ រកឃើញថាក្រៅពីមជ្ឈមណ្ឌលដែលបានចុះបញ្ជីខាងលើ មានមជ្ឈមណ្ឌលមួយបន្ថែមទៀតគ្រប់គ្រងដោយសង្គមកិច្ច (គឺមណ្ឌលព្រៃស្តីកែវភ្នំពេញ) ជាទូទៅតែងតែឃុំឃាំងអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន(ព្រមទាំងបណ្តាក្រុមដទៃទៀត “ដែលសង្គមមិនរាប់អាន” ដូចអ្នកគ្មានលំនៅឋាន អ្នកសុំទាន កុមាររស់តាមចិញ្ចើមផ្ទាល់ ស្ត្រីរកស៊ីផ្លូវភេទ អ្នកជំងឺផ្លូវចិត្តជាដើម។ នៅពេលសរសេររបាយការណ៍នេះ មជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ចនៅព្រៃស្តីកំពុងដំណើរការ។²⁴ នៅប្រទេសកម្ពុជា ក៏មានមជ្ឈមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀនមួយចំនួនតូច ដែលគ្រប់គ្រងដោយឯកជនផងដែរ។²⁵

23 សូមមើលមជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានគ្រឿងញៀន, អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន “បញ្ជីមជ្ឈមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀន” ខែកក្កដាឆ្នាំ២០០៩ មិនផ្សព្វផ្សាយ (ច្បាប់ចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំងមើលសិទ្ធិមនុស្ស)។ អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៨” ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ១២-១៣។ អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ៧៤-៧៥។

24 អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនមួយចំនួន បានរាយការណ៍ដែរថាត្រូវបានឃុំឃាំងនៅមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ចកោះគ (ដែលគេស្គាល់ថាជាកោះរំដួល) នៅក្នុងរយៈពេលធ្វើរបាយការណ៍នេះ។ ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នមជ្ឈមណ្ឌលនេះ មិនមានសកម្មភាពទេ បន្ទាប់ពីមានបទអន្តរាគមន៍របស់អង្គការសិទ្ធិមនុស្សក្នុងពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៨។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ មជ្ឈមណ្ឌលត្រូវបានបិទជាផ្លូវការ ហើយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលខ្លះក្រែងអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន អ្នកគ្មានផ្ទះសម្បែង និងប្រជាពលរដ្ឋ “ដែលសង្គមមិនរាប់អាន” ឯទៀត នឹងអាចត្រូវបានឃុំឃាំងម្តងទៀតនៅទីនោះ។ ដូចបានធ្វើការកត់សំគាល់ខាងលើ ការផ្តល់សាក្សីភាពពីអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅកោះគ ពុំបានដាក់បញ្ចូល ក្នុងរបាយការណ៍នេះទេ។

25 វាមិនមានតម្លៃទាល់តែសោះដែលថា មន្ទីរពេទ្យមិត្តភាពខ្មែរ-សូវៀតដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលនៅទីក្រុងភ្នំពេញ នឹងដំណើរការជាតួនាទីនីតិសម្បទាគ្រឿងញៀន ក្នុងពេលឆាប់ៗនឹងត្រូវរៀបចំបើកទទួលការព្យាបាលអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ដោយប្រើថ្នាំមេតាដូន ជាសារធាតុជំនួស។

មានការបញ្ជាក់ថា ចំនួនមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងប្រទេស កម្ពុជា នឹងកើនឡើងក្នុងពេលអនាគតដ៏ខ្លីខាងមុខនេះ។ របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ២០០៨ ស្តីពីលទ្ធផល ការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនរបស់អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន អ.ជ.ប.គ.ញ លើកឡើងថា ៖-

ខេត្តក្រុងណា ដែលពុំទាន់បង្កើនមណ្ឌលសម្រាប់ព្យាបាលអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន គួរ ពិចារណារកកន្លែងណាមួយដើម្បីរក្សាទុកដាក់ (អ្នកញៀនគ្រឿងញៀន) ក្នុងគោលបំណង លើកកម្ពស់សុខុមាលភាពរបស់ជនរងគ្រោះ និងសំដៅរក្សាសន្តិសុខ សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម និងសុវត្ថិភាពនៅក្នុងខេត្តក្រុង។²⁶

តាមពិតទៅ មានអត្ថបទសារព័ត៌មានមួយក្នុងឆ្នាំ២០០៩ថ្មីៗនេះ បានរាយការណ៍ថា “ឯកឧត្តមឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ និងជាអតីតប្រធានអាជ្ញាធរជាតិ ប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន ស ខេង បានក្រើនរំលឹកថា ខេត្ត-ក្រុង ខ្លះដែលមានអ្នកប្រើប្រាស់ គ្រឿងញៀនលើសពី៥០នាក់ ត្រូវតែបង្កើតមណ្ឌលបន្ស៊ាបគ្រឿងញៀន”។²⁷ អំឡុងពេលថ្លែង សន្ទរកថាប្រារព្ធទិវាអន្តរជាតិប្រឆាំងនឹងការរំលោភប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន និងការធ្វើចរាចរគ្រឿង ញៀនខុសច្បាប់នៅថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែន បានស្នើសុំការ រួមវិភាគទានថវិកាដើម្បីអនុញ្ញាតសាងសង់មណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទាគ្រឿងញៀនថ្មីមួយ ក្នុងខេត្ត កំពង់ស្ពឺ។²⁸

26 អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន, “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៨” ខែវិច្ឆិកា ២០០៨, ទំព័រ៩៤
27 ម៉េង ហួរ “ខេត្តដែលមានអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនលើសពី៥០នាក់ ត្រូវបង្កើតមណ្ឌលបន្ស៊ាប” *រស្មីកម្ពុជា* ឆ្នាំ១៧ លេខ ៤៧៨៧ ថ្ងៃទី២៦ ខែមករា ២០០៩
(ការបកប្រែដោយអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ច្បាប់ថតចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)
28 ហួន លក្ខណា និង ត្រីសូហ្គី សាយ “ផែនការបង្កើតមណ្ឌលគ្រឿងញៀនថ្មីប្រទះនឹងការឆ្លើយតបច្របល់គ្នា” *កាសែតភ្នំពេញប៉ស្តិ៍* ថ្ងៃទី២៩ ខែ មិថុនា ២០០៩។

មានការបញ្ជាក់ដែលថា កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិប្រហែលដើរតួនាទីក្នុងការពង្រីកមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ភាគីដែលមានសក្តានុពលមួយគឺប្រទេសវៀតណាម។ បញ្ហានេះថ្វីបើប្រព័ន្ធព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយបង្ខិតបង្ខំរបស់វៀតណាម ត្រូវរងការវិនិច្ឆ័យចំពោះកង្វះខាត ដោយសារការគោរពបន្តិចបន្តួចលើការព្យាបាលត្រឹមត្រូវតាមវេជ្ជសាស្ត្រឬគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្ស ដែលជាមគ្គុទ្ទេសក៍សម្រាប់ការព្យាបាលគ្រឿងញៀន។²⁹ ការពិនិត្យមើលឡើងវិញដោយឯករាជ្យ បានរកឃើញថាវាពុំមានប្រសិទ្ធភាពទេ ហើយអត្រាដែលលាប់ឡើងវិញដោយប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនរបស់អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងមានប្រហែល៩០ភាគរយ។³⁰

របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ២០០៨ ស្តីពីបញ្ហាគ្រឿងញៀនរបស់អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន បានរំពឹងទុកថា អ.ជ.ប.គ.ញ “ត្រូវមទទួលបានគណៈប្រតិភូវៀតណាមមកកម្ពុជា ដើម្បីពិភាក្សាលើលទ្ធភាព(របស់វៀតណាម) ផ្តល់មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទាអ្នកញៀនគ្រឿងញៀនដល់កម្ពុជា”។³¹ មិនមានផែនការសម្រាប់ការជំនួយនេះ ត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងរបាយការណ៍ទេ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយនៅក្នុងខែមិថុនាឆ្នាំ២០០៩ មន្ត្រីអ.ជ.ប.គ.ញ បានបំពេញទស្សនកិច្ចនៅទីក្រុងហូជីមិញ ប្រទេសវៀតណាម។ យោងតាមសេចក្តីរាយការណ៍សារព័ត៌មាន គោលបំណងនៃទស្សនកិច្ចគឺដើម្បីពិភាក្សាពីរបៀបដែលប្រទេសពីរ អាចផ្តល់ឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមកនូវជំនួយទៀតទាត់ក្នុងការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ទីកន្លែងបន្ទាបគ្រឿងញៀន និងស្តារនីតិសម្បទា និងការគ្រប់គ្រងអតីតអ្នកញៀនគ្រឿងញៀន។³² នៅពេលលោកឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីវៀត

29 សូមមើលឧទាហរណ៍ អង្គការសុខភាពពិភពលោកតំបន់ប៉ាស៊ីហ្វិកខាងលិច “ការវាយតម្លៃអំពីការព្យាបាលអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនដោយបង្ខំក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ចិន ម៉ាឡេស៊ី និងវៀតណាម : ការអនុវត្តគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្សដោយជ្រើសរើស” ឆ្នាំ ២០០៩ ទំព័រ ៣០-៣៤

30 ការស្តារនីតិសម្បទាប្រទេសវៀតណាមស្ថិតក្នុងការងារដែលបិទជិត ខុក ត. ត្រាន បទបង្ហាញអំពីការកាត់បន្ថយគ្រោះថ្នាក់ ២០០៩ ទីក្រុងបាងកក ថ្ងៃទី២១ មេសា ឆ្នាំ២០០៩។ អ្នកស្រាវជ្រាវអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បានចូលរួមផ្ទាល់។

31 អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៨” ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ២០

32 “វៀតណាម-កម្ពុជារួមគ្នាប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន” ភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានវៀតណាម ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ២០០៩។

របាយការណ៍មុនៗអំពីការរំលោភបំពាននៅក្នុងមណ្ឌលសង្គមកិច្ច

ប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងទៅថ្មីៗនេះ មានការរិះគន់ជាច្រើនលើមជ្ឈមណ្ឌល “ស្ថានីតិសម្បទា” ជាក់លាក់ពីរកន្លែងរបស់សង្គមកិច្ច។ អង្គការសិទ្ធិមនុស្ស បានចងក្រងឯកសារនិងរាយការណ៍អំពីការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដែលបានកើតមានឡើងនៅក្នុងមណ្ឌលសង្គមកិច្ចនៅព្រៃស្តីនិងកោះគ។³⁴ ថ្វីបើមិនចុះបញ្ជីឈ្មោះជាផ្លូវការដោយរដ្ឋាភិបាលថាជាមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនក៏ដោយអតីតអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនដែលត្រូវបានសម្ភាសដោយអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បានរាយការណ៍អំពីការឃុំឃាំងខុសច្បាប់នៅមជ្ឈមណ្ឌលទាំងនោះ។

របាយការណ៍ឆ្នាំ២០០៩អង្គការសម្ព័ន្ធជំរឿននិងការពារសិទ្ធិមនុស្សលីកាដូ ដាក់ជូនក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ សម្រាប់ដំណើរការពិនិត្យតាមកាលកំណត់ជាសកលផ្តល់សេចក្តីសង្ខេបខ្លីហើយច្បាស់ៗអំពីស្ថានភាពរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស ដោយរងការចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងមណ្ឌលទាំងពីរនេះ ហើយមានកង្វះខាតការការស៊ើបអង្កេតរបស់រដ្ឋាភិបាល ឱ្យបានហ្មត់ចត់ទៅលើសេចក្តីរាយការណ៍ស្តីពីការរំលោភបំពានបែបនេះ ៖-

ស្ថានភាពនៅមណ្ឌលទាំងពីរ (ព្រៃស្តីនិងកោះគ) គឺអាក្រក់ហួស- អាក្រក់ជាងអ្វីដែលកើតមាននៅក្នុងពន្ធនាគារប្រទេសកម្ពុជាទៅទៀត និងមានចំនួនមនុស្ស

³³ “កម្ពុជា-រៀបចំសហការគ្នាប្រយុទ្ធនឹងចរាចរគ្រឿងញៀន” ភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានស៊ិនហ្គរ ថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ២០០៩

³⁴ ឧទាហរណ៍ សូមមើលអង្គការសម្ព័ន្ធជំរឿននិងការពារសិទ្ធិមនុស្ស(លីកាដូ) “សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន ៖- ការចាប់ខ្លួនខុសច្បាប់ និងមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ច ៖- ពេលសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលចាត់វិធានការ មិនមែនពេលសម្រាប់បដិសេធនោះទេ” ថ្ងៃទី៩ វិច្ឆិកា ២០០៨ សូមចូលមើលគេហទំព័រ <http://www.licadho-cambodia.org/press/files/193LICADHOPRAActionNotDenials08.pdf>។ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ី “ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងប្រជាជាតិអាស៊ីទាំង១១-២០០៨”

— ខែធ្នូ-ឆ្នាំ២០០៨ទំព័រ៨៧-៨៨សូមចូលទៅគេហទំព័រ <http://www.ahrchk.net/pub/pdf/TheStateofHRin11AsianNations2008.pdf>។ សូមមើលផងដែរការិយាល័យសហប្រជាជាតិឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា អំពីតួនាទីនិងសមិទ្ធិផលរបស់ឧត្តមស្នងការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងការជួយរដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងការជំរឿននិងការពារសិទ្ធិមនុស្ស - A/HRC/12/41- ថ្ងៃទី៥ ខែសីហា ២០០៩ កថាខណ្ឌ២៨។

កកកុញច្រើននិងខ្វះអាហារដែលគួរទទួលយកបាន ខ្វះទឹកស្អាតសម្រាប់បរិភោគ និងខ្វះការថែទាំសុខភាព។ នៅក្នុងខែមិថុនា២០០៨ អង្គការលីកាដូបានចូលដល់ ក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលកោះត ទោះបីមានការព្យាយាមរារាំងដោយបុគ្គលិកនៅទីនោះក៏ ដោយ ហើយបានថតរូបភាពបុរស ស្រ្តីនិងកុមារដែលស្រែកឃ្លានដែលជាប់ឃុំ ឃាំងនៅក្នុងបន្ទប់ ដែលបានចាក់សោរជាប់។ អ្នកទាំងនោះរួមមានកុមារា អាយុបួន ឆ្នាំម្នាក់ ស្រ្តីមានផ្ទៃពោះ៩ខែម្នាក់ និងស្រ្តីចំណាស់ម្នាក់ដែលភ្លឹកលែងដឹងខ្លួន ដែលគាត់បានស្លាប់នៅក្នុងបន្ទប់ដែលចាក់សោរនោះ។

នៅមណ្ឌលព្រៃស្តី អ្នកជាប់ឃុំឃាំងបានទទួលរងអំពើហិង្សាដែលបាន ប្រព្រឹត្តជាការសប្បាយជាប្រចាំ។ យោងទៅតាមសម្តីអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ដែល អង្គការលីកាដូបានសម្ភាស ឆ្នាំបានចាប់រំលោភទណ្ឌិតស្រ្តី និងវាយអ្នកជាប់ឃុំ ឃាំងយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដោយសារពួកគេព្យាយាមរត់គេច ឬដោយសារពួកគេប្តឹងអំពើ ស្ថានភាពរស់នៅទីនោះ។ យោងតាមការស៊ើបអង្កេតរបស់អង្គការលីកាដូ យ៉ាង ហោចណាស់ មានអ្នកជាប់ឃុំឃាំងបីនាក់ ឬមានច្រើនជាងនេះ ដែលត្រូវបានវាយ ដំរហូតដល់បាត់បង់ជីវិតដោយសារឆ្នាំមណ្ឌលព្រៃស្តីក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ២០០៦-២០០៨ និងអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ៥នាក់ទៀត ឮថាបានធ្វើអត្តឃាតកម្ម។

ក្នុងពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៨ អង្គការលីកាដូបានធ្វើពាក្យបណ្តឹងទៅរដ្ឋាភិបាល ដោយនាំ ឱ្យមានការដោះលែងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅកោះតនិងនៅព្រៃស្តី។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ក្រសួង សង្គមកិច្ចបានបដិសេធការអំពាវនាវសុំឱ្យបិទមណ្ឌលទាំងនោះជាស្ថាពរ ហើយអង្គការលីកា ដូ ព្រួយបារម្ភថា ការឃុំខ្លួនខុសច្បាប់អាចនឹងបន្តនៅកន្លែងឃុំមួយ ឬក៏ទាំងពីរនៅគ្រប់ ពេលវេលា។ គ្មានការស៊ើបអង្កេតដោយមជ្ឈតរបស់រដ្ឋាភិបាលអំពីការរំលោភបំពាននៅ មណ្ឌលទាំងនោះទេ និងគ្មានការកាត់ទោសអ្នកប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋឡើយ។ បុគ្គលិកនៅ មណ្ឌលព្រៃស្តី ដែលតាមរាយការណ៍ថាជាអ្នកបានប្រព្រឹត្តបទរំលោភសេពសន្ថវៈ និងមនុស្ស

ឃាត និងដែលអង្គការលីការដូបានស្នើសុំដល់រដ្ឋាភិបាល ដើម្បីព្យាករណ៍ពួកគេ ដោយរង់
ចាំការស៊ើបអង្កេតពេញលេញមួយ-ពួកគេនៅតែបន្តធ្វើការនៅទីនោះ ។³⁵ (ប្រភពបញ្ជាក់
ត្រូវបានលុបចោល)

ច្បាប់គ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា

ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជាដែលបានអនុម័តក្នុងឆ្នាំ១៩៩៦ និងបាន
ធ្វើសោធនកម្មក្នុងឆ្នាំ២០០៥ ចែងថាការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខុសច្បាប់ គឺជាការប្រព្រឹត្ត
បទឧក្រិដ្ឋ ត្រូវទទួលទោសដោយការដាក់ពន្ធនាគារពី៧ថ្ងៃដល់១ ខែ និងទោសពិន័យជាប្រាក់ពី
២៥,០០០ ដល់ ១០០,០០០ រៀល(ប្រហែលជាពី ៦ដុល្លា ទៅ ២៤ ដុល្លាអាមេរិក) ។³⁶ ច្បាប់
ដដែលនេះដែរក៏បានអនុញ្ញាតឱ្យព្រះរាជអាជ្ញា ឬតុលាការ“ អាចឱ្យជនល្មើសរួចខ្លួនពីបទចោទ ឬ
គ្រាន់តែព្រមានបុគ្គលនោះ” បើសិនបុគ្គលនោះប្រព្រឹត្តក្នុងក្របខ័ណ្ឌទទួលទោសតាមទម្លាប់ និង
ពាក់ព័ន្ធក្នុងការប្រព្រឹត្ត“ ដែលមានចំនួនតិចតួចបំផុត” ។³⁷

ច្បាប់គ្រឿងញៀនចែងថា ថ្លៃព្យាបាលសម្រាប់ការញៀនគ្រឿងញៀននៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ
ក្រសួងឯកទេស ឬគិលានដ្ឋានរបស់រដ្ឋត្រូវជា “បន្ទុកទាំងស្រុងរបស់រដ្ឋ” ។³⁸

ថ្នាំមេតាដូននិងប៊ូហ្គេនរហ័ន គឺជាឱសថសារធាតុជំនួសប្រើប្រាស់សម្រាប់ការព្យាបាល
(OST) ជនដែលញៀនហ្ស៊ីអ៊ីន ឬសារធាតុប្លែងពីអាភៀន ។³⁹ ច្បាប់គ្រឿងញៀនពេលបច្ចុប្បន្ន ចុះ

35 លីកាដូ “របាយការណ៍ដាក់ជូនអង្គការសហប្រជាជាតិដើម្បីការពិនិត្យតាមការកំណត់ជាសកល — កម្ពុជា” -ថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ៣ ។ សូមមើលផងដែរ
អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស “របាយការណ៍ដាក់ជូនសម្រាប់ការពិនិត្យតាមការកំណត់ជាសកល :- កម្ពុជា” មេសា ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ២ ។

36 ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន, លេខ ១៩៧/០១ ថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៦, មាត្រាទី៩៨ កថាខណ្ឌទី៤ ។ សូមកត់សំគាល់ថាយោងតាម UNOCDG
អនុសញ្ញាឆ្នាំ១៩៨៨ តម្រូវឱ្យមានការហាមប្រាមចំពោះសារធាតុដែលគ្រប់គ្រងខុសច្បាប់ ប៉ុន្តែមិនតម្រូវឱ្យមានការកាត់ទោសបទឧក្រិដ្ឋសម្រាប់ចំនួនតិចតួច សូមមើល
UNODC “របាយការណ៍គ្រឿងញៀនពិភពលោក ឆ្នាំ២០០៩” -ទំព័រ ១៦៦-១៦៩ ។

37 ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន, មាត្រា៨៩, កថាខណ្ឌទី៤

38 ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន, មាត្រា៨៩, កថាខណ្ឌទី១ ។

បញ្ជីថ្នាំប្រភេទទាំងពីរថ្មីៗនេះ ថាជាសារធាតុដែលមិនអាចរកបាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (ទោះបីនៅពេលសរសេរបាយការណ៍នេះ មានគម្រោងចាប់ផ្តើមធ្វើពិសោធន៍សាកល្បងនូវកម្មវិធីមេតាដូនក៏ដោយ) ។⁴⁰

ច្បាប់គ្រឿងញៀនបច្ចុប្បន្នកំណត់ថា បុគ្គលម្នាក់អាចត្រូវបានបង្គាប់បញ្ជាឱ្យព្យាបាលដោយយន្តការទូលំទូលាយផ្សេងៗគ្នា។ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចចេញដីកាកោះហៅបុគ្គលនោះ ដើម្បីចូល“គ្រឹះស្ថានបន្សាបគ្រឿងញៀនណាមួយ” បន្ទាប់ពីមានការកោះហៅជននោះ ឱ្យចូលខ្លួនមកកាន់តុលាការនៅពេលចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខុសច្បាប់។ តាមផ្លូវច្បាប់បញ្ញត្តិនេះ តម្រូវឱ្យចេញទាំងពីរដីកាកោះហៅដំបូងដែលចេញដោយតុលាការ និងដីកាបង្គាប់ឱ្យព្យាបាលពីព្រះរាជអាជ្ញា។ បើសិនបុគ្គលនោះអនុវត្តតាមបញ្ជានេះ តុលាការខ្លួនឯងនឹងមិនដាក់ទោសអ្នកប្រព្រឹត្តបទល្មើសឡើយ។⁴¹

នៅពេលអ្នកណាម្នាក់ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខុសច្បាប់ តុលាការខ្លួនឯងផ្ទាល់អាចបញ្ជាឱ្យជនជាប់ចោទ “ដើម្បីទទួលការព្យាបាលសមស្រប អាស្រ័យតាមស្ថានភាពសុខភាពរបស់ខ្លួន”។ ប្រសិនបុគ្គលនោះ ប្រតិបត្តិតាមបញ្ជាឱ្យព្យាបាល តុលាការមានអំណាចចេញសេចក្តីព្រមាន។⁴² ស្រដៀងគ្នានេះដែរ បន្ទាប់ពីការកាត់ទោសរួចបុគ្គល ដែលត្រូវបានកាត់ឱ្យជាប់ទោសពីបទប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខុសច្បាប់ អាចស្នើសុំ“ការព្យាបាលដោយវេជ្ជសាស្ត្រ អាស្រ័យតាមស្ថានភាពសុខភាពរបស់ពួកគេរៀងៗខ្លួន” ជាការជំនួសការទទួលទោសវិញ។⁴³

39 អង្គការសុខភាពពិភពលោក បញ្ចូលថ្នាំមេតាដូន និងប្រូប៊ីរ៉ូប៊ីនទៅក្នុងបញ្ជីរូបសម្ព័ន្ធស្តីពីថ្នាំសំខាន់ៗ។ បញ្ជីរូបសម្ព័ន្ធស្តីពីថ្នាំសំខាន់ៗនេះ គឺមានបំណងសម្រាប់ចង្អុលបង្ហាញដល់អ្នកធ្វើគោលនយោបាយ ឱ្យដឹងអ្វីដែលចាំបាច់ដើម្បីធានានូវសុខភាពប្រជាពលរដ្ឋរបស់ខ្លួន។ សូមមើលអង្គការសុខភាពពិភពលោក - បញ្ជីរូបសម្ព័ន្ធស្តីពីថ្នាំសំខាន់ៗរបស់អង្គការសុខភាពពិភពលោក ដែលបានកែតម្រូវឡើងវិញនៅឆ្នាំ២០០៥ - តេហទំព័រ [http://mednet3.who.int/EMLib/index.aspx].

40 ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន តារាង២ និងតារាង៣

41 ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន មាត្រា៩១

42 ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន មាត្រា៩២

43 ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន មាត្រា៩៣

ប្តីប្រពន្ធ ឪពុកម្តាយ សាច់ញាតិ ឬអយ្យការក៏អាចស្នើសុំទៅតុលាការស៊ីវិល បញ្ជាទៅអ្នកណាម្នាក់ឱ្យទទួលការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន។ ក្នុងករណីនេះ តុលាការស៊ីវិល ត្រូវទទួលបានការធានាថាបុគ្គលនោះពិតជាញៀនគ្រឿងញៀន ហើយត្រូវបានគេ“ដឹងឮថានឹងបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់អ្នកដទៃទៀត” ។⁴⁴

ថ្វីបើច្បាប់នៅប្រទេសកម្ពុជា កំពុងតែត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ឃុំឃាំងអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន — ដែលវាពុំដូច្នោះ ការឃុំឃាំងដ៏ច្រើនលើសលុប- អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានពិចារណាលើការឃុំឃាំង បទប្បញ្ញត្តិច្រើននៃបទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះ មានលក្ខណៈទូលំទូលាយពេក ដោយមានការការពារខ្លះឬគ្មានការការពារតាមនីតិវិធីសោះ ប្រឆាំងនឹងការរំលោភបំពានរបស់យន្តការទាំងនេះ ។ យន្តការទាំងនេះក៏អាចរំលោភបំពាន បទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សផងដែរ ដោយសារពួកគេតម្រូវឱ្យបុគ្គលម្នាក់ទទួលការព្យាបាល ដោយគ្មានការយល់ព្រមពីសាមីខ្លួន ដោយមិនគិតថាតើការព្យាបាលស្ថិតក្នុងផលប្រយោជន៍ល្អបំផុត ដល់អ្នកជំងឺឬអត់ ហើយខកខានមិនបានកំណត់រយៈពេលព្យាបាល ខកខានផ្តល់ការពិនិត្យមើល ឬការត្រួតមើលបទបញ្ជានៃការព្យាបាល។ មនុស្សជាច្រើនដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន តាមពិតអាចមិនត្រូវការការព្យាបាលទេ ដោយសារតែពួកគេមិនញៀនគ្រឿងញៀន ។

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សមានការព្រួយបារម្ភជាពិសេសដែលថា បទប្បញ្ញត្តិដែលអនុញ្ញាតឱ្យប្តីប្រពន្ធ ឪពុកម្តាយ ញាតិសណ្តាន ឬអយ្យការ ស្នើសុំឃុំខ្លួនបុគ្គលម្នាក់ដែលញៀនគ្រឿងញៀន គឺបើកចំហឱ្យមានការរំលោភបំពានពីសមាជិកគ្រួសារ ឬអ្នកដទៃ ដែលគ្មានហេតុផលស្របតាមផលប្រយោជន៍ល្អបំផុតរបស់អ្នកញៀនគ្រឿងញៀន ក្រៅពីការធ្វើឱ្យអាម៉ាស់ និង/ឬបំណងចង់ឱ្យសមាជិកគ្រួសាររបស់ពួកគេ ឃ្លៀតឆ្ងាយពីជីវិតរបស់ពួកគេមួយរយៈ ។ បទប្បញ្ញត្តិក៏

44 ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន មាត្រា៩៥

ផ្តល់នូវការព្រួយបារម្ភផងដែរថាមជ្ឈមណ្ឌលមិនបានផ្តល់ការព្យាបាល ការញៀនគ្រឿងញៀនតាម វេជ្ជសាស្ត្រ ឬអនុវត្តតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិឡើយ ។

ដោយមានជំនួយពីអ.ស.ប ប្រទេសកម្ពុជាកំពុងតែព្រាងបញ្ចប់ច្បាប់ថ្មីស្តីពីការត្រួតពិនិត្យ គ្រឿងញៀន ។ បទបញ្ញត្តិភាគច្រើនដែលមានស្រាប់ស្តីពីវិធានការព្យាបាល ត្រូវបានបង្កើតឡើងវិញ នៅក្នុងទម្រង់ស្រដៀងគ្នាមែនទែន ។⁴⁵ ឧទាហរណ៍ មាត្រាទី៧២(១) ស្តីពី “ការព្យាបាលដោយបង្ខំ” ចម្លងពីមាត្រា៩៥បច្ចុប្បន្ន (ដែលអនុញ្ញាតឱ្យដាក់កាតព្វកិច្ចសុំវិល សម្រាប់ព្យាបាលអ្នកប្រើប្រាស់ គ្រឿងញៀន ទៅតាមការស្នើរបស់សមាជិកគ្រួសារ ឬអយ្យការ) ។ ព្រាងច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យ គ្រឿងញៀន ផ្តល់អំណាចទូលំទូលាយផងដែរដល់តុលាការ ដើម្បីបង្ខំបុគ្គលណាម្នាក់ឱ្យទទួល យកការព្យាបាលគ្រឿងញៀន ដែលស្រដៀងទៅនឹងច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនបច្ចុប្បន្ន ។

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សពិចារណាលើពួកគេ គ្មានបុគ្គលណាម្នាក់ ត្រូវទទួលបានការឃ្លាំ យ៉ាងសម្រាប់ការព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយបង្ខំតបង្ខំទេ លើកលែងស្ថិតក្នុងស្ថានភាពក្នុងកម្រិត ធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ។ គន្លឹះក្នុងចំណោមលក្ខខណ្ឌទាំងនេះ គឺនៅត្រង់ថាការឃ្លាំខ្លួន មិនត្រូវធ្វើចំពោះបុគ្គល ណាម្នាក់ដែលញៀនគ្រឿងញៀន ដោយមិនមានការបញ្ជាក់ពីគ្រូពេទ្យអាជីពដែលមានគុណសម្បត្តិ ខាងការថែទាំសុខភាពថា បុគ្គលម្នាក់នោះខ្វះសមត្ថភាពផ្តល់ ការយល់ព្រមដោយខ្លួនឯង ឬក៏បុគ្គល នោះស្ថិតក្រោមគំរាមកំហែងគ្រោះថ្នាក់ភ្លាមៗដល់ខ្លួនពួកគេ ដោយសារការញៀនគ្រឿងញៀន ។ ការឃ្លាំយ៉ាងមិនត្រូវមានរយៈពេលវែងហួសពីការចាំបាច់ ក្នុងការព្យាបាលពិតៗ ដើម្បីធ្វើឱ្យបុគ្គល ម្នាក់វិលត្រឡប់មកគ្រប់គ្រងខ្លួនឯងដែលអាចសម្រេចចិត្តពីសុខាមាលភាពផ្ទាល់ខ្លួនឯង ។ បន្ថែម លើសនេះទៀតការឃ្លាំយ៉ាងណាមួយត្រូវតែធ្វើទៅតាមលក្ខខណ្ឌ ពេលវេលាដែលបានបញ្ញត្តិតាម ច្បាប់ ដើម្បីពិនិត្យមើលភាពចាំបាច់ដែលត្រូវបន្ត ។ អ្នកដែលត្រូវទទួលការព្យាបាលដោយបង្ខំ (ឬតំណាងផ្លូវច្បាប់របស់ពួកគេ) ត្រូវមានសិទ្ធិតវ៉ាប្រឆាំងនឹងការឃ្លាំយ៉ាង នៅចំពោះមុខអង្គភាព

45 សូមមើលគណៈកម្មាធិការព្រាងច្បាប់ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា “ព្រាងច្បាប់បញ្ចប់ លើច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន” ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៣ មីនា ២០០៩ ទំព័រ៣៥-៣៧ (ច្បាប់ចម្លងមានទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)

ឯករាជ្យរបស់ជំនាញខាងការញៀនគ្រឿងញៀន។ បន្ថែមពីនេះទៀត ការព្យាបាលដែលគេផ្តល់នោះ ត្រូវតែជាផែនការដែលធ្វើឡើងសមស្របតាមវេជ្ជសាស្ត្រសម្រាប់បុគ្គលម្នាក់ៗ ដែលត្រូវមានការ ពិនិត្យជាប្រចាំ ស្របទៅតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ គ្មានបុគ្គលណា ម្នាក់រងការឃុំឃាំងសម្រាប់ការព្យាបាលដោយបង្ខំក្នុងក្នុងទម្រង់ព្យាបាលពិសោធន៍ឡើយ ។ ⁴⁶

⁴⁶ មាត្រា៧ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ចែងថា៖- “គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវរងទារុណកម្មឬប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មដែលហោរហៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាបឡើយ។ ជាពិសេស ហាមឃាត់ជនណាម្នាក់មកធ្វើការពិសោធន៍ខាងវេជ្ជសាស្ត្រ ឬវិទ្យាសាស្ត្រ ដោយគ្មានការយល់ព្រមដោយសេរីពីសាមី ខ្លួនឡើយ”។

V. លទ្ធផលរកឃើញ

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ត្រូវបានគេប្រាប់ឱ្យដឹងអំពីការរំលោភបំពានអំឡុងពេលចាប់ខ្លួន ដូចជាទារុណកម្មលើរាងកាយដោយនគរបាល ដើម្បីបង្ខំឱ្យសារភាព ឬទម្លាយឱ្យដឹងព័ត៌មាន។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ត្រូវបានគេប្រាប់ផងដែរថា នគរបាលបានទាមទារប្រាក់ ឬបើពុំនោះទេ ការរួមភេទជាថ្នូរនឹងការដោះលែងពីការឃុំឃាំងរបស់ខ្លួន ។

មណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជាឃុំឃាំងអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន អ្នកដែលមានប្រវត្តិធ្លាប់ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន (ប៉ុន្តែមិនកំពុងប្រើគ្រឿងញៀនទេ) និងអ្នកមិនដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនទាល់តែសោះ។ ការឃុំឃាំង គឺមិនមែនសម្រាប់ការព្យាបាល ផ្តាច់គ្រឿងញៀនទេ។ អ្នកដែលមិនត្រូវតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្ទាល់របស់អ.ជ.ប.គ.ញ ចំពោះការញៀនគ្រឿងញៀន ក៏ត្រូវតែឃុំឃាំងនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនដែរ ។

ស្ថិតក្រោមការឃុំឃាំងនោះ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងបានរាយការណ៍ថាពួកគេត្រូវបានឆក់ដំបងមានចរន្តអគ្គិសនី វាយនឹងខ្សែភ្លើងវ៉ែលតូចលក្ខណៈ វាយដំ បង្ខំឱ្យហាត់ប្រាណយ៉ាងឈឺចាប់ ដូចជារម្សលនៅលើដី ហើយត្រូវបានចងជាប់នឹងច្រវាក់ឱ្យឈរកណ្តាលថ្ងៃ។ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង បានរាយការណ៍ពីការរំលោភផ្លូវភេទដោយបុគ្គលិកមណ្ឌល។ បុគ្គលិកផ្តល់សិទ្ធិឱ្យអ្នកជាប់ឃុំដទៃទៀតដាក់វិន័យនិងទណ្ឌកម្មលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដទៃទៀត។ ជាផលវិបាក អំពើហោរយោលើរាងកាយដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ដែលបានប្រព្រឹត្តដោយអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដូចគ្នា កើតឡើងជាទូទៅធម្មតា នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល។ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងក៏បានរាយការណ៍ដែរថា ពួកគេត្រូវបានបង្ខំឱ្យបរិច្ចាគឈាមរបស់ខ្លួន។

អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង បាននិយាយតួញត្រូវប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សអំពីគុណភាព និងបរិមាណអាហារដែលបានផ្តល់ឱ្យពួកគេ។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងបានរាយការណ៍អំពីរោគសញ្ញា ដែលស្របគ្នាទៅនឹងកង្វះខាតជីវជាតិអាហារ។

អំពើរំលោភជាច្រើន រួមមានការរៀបចំឆក់ខ្សែភ្លើង ការវាយដំ និងពលកម្មដោយបង្ខំ គឺ ត្រូវបានរាយការណ៍ដោយកុមារ។ កុមារទាំងនោះបាននិយាយថាពួកគេ ត្រូវបានបង្ខំឱ្យបរិច្ចាគឈាម របស់ខ្លួន។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សក៏ធ្វើសម្ភាសអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដែលបានរាយការណ៍ អំពីហិង្សាលើរាងកាយដ៏រន្ធត់មកលើអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្តនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល។

ការរំលោភបំពានអំឡុងពេលចាប់ខ្លួន

*រាជអាវុធបាត់បានចាប់ខ្លួន...ពួកគេវាយដំខ្ញុំ ទាត់ធាក់ខ្ញុំ នៅពេលចាប់ខ្លួននៅ
ក្នុងវត្តមួយ... បន្ទាប់ពួកគេវាយពួកខ្ញុំមក គេក៏បានបញ្ជូនពួកខ្ញុំទៅកាន់
មន្ទីរឃុំឃាំងរបស់កងរាជអាវុធបាត់ — ទន្ទាប់បាននិយាយដូច្នេះ។⁴⁷*

របាយការណ៍ដែលបានប្រមូលចងក្រងដោយអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បង្ហាញថាផ្ដើម ពីការជួបគ្នាជាលើកដំបូងជាមួយនគរបាល រហូតដល់ការឃុំឃាំងនៅកន្លែងនគរបាល ការវាយដំដ៏ ធ្ងន់ធ្ងរនិងអំពើហិង្សាជាច្រើនទម្រង់គឺកើតមានឡើងជាធម្មតា។ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនិយាយថា នគរបាលប្រើប្រាស់ទារុណកម្មជាច្រើនទម្រង់រូបភាព ដូចជាការរៀបចំឆក់ចរន្តអគ្គិសនី ឬវាយនឹង ស្វ័យកាំភ្លើង ដើម្បីបង្ខំឱ្យអ្នកទាំងនោះសារភាព ឬបង្ហាញពីតិរច្ឆាន។⁴⁸ តាមធម្មតា នគរបាលធ្វើការ ជីវិតទារប្រាក់ពីអ្នកទាំងនោះបន្ទាប់ពីចាប់ខ្លួន។ ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវបានគេចាប់ ខ្លួនជាញឹកញាប់ដោយ គ្មានដីកាឬមូលហេតុសមស្របឡើយ ដោយមិនប្រាប់នូវហេតុផលចាប់ខ្លួនពួកគេ ឬត្រូវបានគេ កុហកអំពីហេតុផលនៃការចាប់ខ្លួនពួកគេ។ ពួកគេមិនទទួលបានមេធាវី អំឡុងពេលស្ថិតក្រោមការ ឃុំឃាំងរបស់នគរបាល ឬអំឡុងពេលស្ថិតនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងជាបន្ទាប់នោះ។ នគរបាលក្នុង

⁴⁷ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ទន្ទាប់ - ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ- ខែមិថុនាឆ្នាំ២០០៨

⁴⁸ ការប្រើប្រាស់ទារុណកម្មដ៏រាវដាលរបស់នគរបាល ត្រូវបានកត់ត្រាទុកដោយអង្គការសិទ្ធិមនុស្សផ្សេងៗនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ឧទាហរណ៍ សូមមើលអង្គការលីកាដូ “ទារុណកម្មក្នុងការឃុំឃាំងរបស់នគរបាល” (២០០៣) ទំព័រទី៩ — គេហទំព័រ www.licadho-cambodia.org/reports/files/372003percent20torture%20briefing%20paper.pdf ; LICADHO, “ស្ថានភាពពន្ធនាគារក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ២០០៨ : ត្រូវរក្សាក្នុងពន្ធនាគារ” ២០០៨ www.licadho-cambodia.org/reports/files/129LICADHOPrisonWomen2008ENG.pdf.

ប្រទេសកម្ពុជាជាញឹកញយចាប់ខ្លួនអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន តាមសំណូមពររបស់អាណាព្យាបាល ឬសាច់ញាតិដទៃទៀត ។ ពុំមានការការពារណាដែលធានាកុំឱ្យសមាជិកគ្រួសារសម្តែងនូវភាព អាម៉ាស់និង/ឬបំណងប្រាថ្នា ដើម្បីធ្វើឱ្យសមាជិកគ្រួសារណាម្នាក់ ឱ្យឃ្លាតឆ្ងាយពីជីវិតរបស់ពួកគេ ក្នុងរយៈពេលមួយទេ ។

ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយសារការប្រើប្រាស់ គ្រឿងញៀននិងភាពអនាថា ប៉ុន្តែជាញឹកញាប់ត្រូវបានចាប់ខ្លួន ក្នុងការបោសសម្អាតតាមកាល កំណត់របស់នគរបាលចំពោះជនដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជាជនដែល“សង្គមមិនរាប់អាន” ។ ការ ឡោមព័ទ្ធចាប់បែបនេះ បានកើតឡើងជាប្រចាំនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញជាច្រើនឆ្នាំ ដែលជាញឹកញាប់ធ្វើ នៅមុនពេលពិធីបុណ្យជាតិឬកិច្ចប្រជុំអន្តរជាតិសំខាន់ៗ ។ បុគ្គលិកមន្ទីរសង្គមកិច្ច រាជធានីភ្នំពេញ ជានិច្ចកាលសហការជាមួយនគរបាលក្រុងនិងខណ្ឌនិងអាជ្ញាធរស៊ីវិល ដឹកនាំឆ្លាក់ចាប់ទាំងនេះ ។ យោងតាមសេចក្តីរាយការណ៍សារព័ត៌មាន អភិបាលរងខណ្ឌម្នាក់របស់សាលាក្រុងភ្នំពេញ បានផ្តល់ ហេតុផលអំពីការបោសសម្អាតតាមដងវិថីនៅក្នុងខែឧសភាឆ្នាំ២០០៩ ដោយថ្លែងថាអ្នកដែល ត្រូវបានចាប់ដោយនគរបាលគឺជាជនដែល“ធ្វើឱ្យទីក្រុងកខ្វក់” ។ យើងប្រមូលពួកគេ ដើម្បីធ្វើការ បោសសម្អាតទីក្រុង” ។⁴⁹

49 អភិបាលរងខណ្ឌដូនពេញ ពេជ្រ សុជាតា ត្រូវបានដកស្រង់សម្តីក្នុងអត្ថបទរបស់ឆន ចាន់ស៊ី និង Clancy McGilligan “អ្នកបម្រើផ្លូវភេទ អ្នកគ្មានផ្ទះសម្បែង ត្រូវបានបោសសម្អាតពីខណ្ឌដូនពេញ” *ឌី ប៊ែមបូឌា ដេលី*— ថ្ងៃទី២២ ឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ — ទំព័រទី១

ឡានរបស់សង្គមកិច្ចដែលប្រើសម្រាប់ឡោមព័ទ្ធចាប់ប្រជាពលរដ្ឋដែលចាត់ទុកថាជានិរន្តរ៍ "សង្គមមិនរាប់អាន" ដើម្បីដឹកពួកគេទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ចនៅជុំវិញភ្នំពេញ ។ © អង្គការលីកាដូ ឆ្នាំ២០០៨

ដោយរងនូវការប្រព្រឹត្តយ៉ាងមាក់ងាយ អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ត្រូវបានបដិសេធនូវសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានជាទម្លាប់នៅពេលចាប់ខ្លួន។ ទៀបមានអាយុ១៤ឆ្នាំ បានរាយការណ៍អំពីការរងនូវការវាយដំនិងឆក់ចរន្តអគ្គិសនី នៅក្នុងការឃុំឃាំងរបស់នគរបាល ដើម្បីជម្រិតយកចម្លើយសារភាព៖ -

ខ្ញុំកំពុងដេកនៅក្នុងបរិវេណវត្តនៅកណ្តាលវាល... ប៉ូលីសបានសួរខ្ញុំថា "តើហ្នឹងបានលូចកញ្ចក់ឡានគេទេ?" ។ ខ្ញុំបាននិយាយថា "ខ្ញុំមិនបានលូចទេ"។ បន្ទាប់មកពួក

គេបានចាប់ខ្ញុំ ហើយវាយខ្ញុំ ។ ដោយសារតែពួកគេវាយខ្ញុំ ខ្ញុំបានកុហកហើយនិយាយថាខ្ញុំបានលួចកញ្ចក់នោះ ។ ពួកគេបានឆក់ខ្ញុំដោយប្រើចរន្តអគ្គីសនី ហើយវាយខ្ញុំនឹង“ក្អកោ” (ប្រភេទដំបងរបស់នគរបាល)... ។ ប៉ូលីសដែលឆក់ខ្ញុំនោះ មានរាងខ្ពស់ស្រឡះ សក្តិ៥ ហើយកាន់អាយកូម ។ ដំបូងខ្ញុំបានប្រាប់គាត់ថាខ្ញុំអត់ដឹងអីទេ ហើយគាត់បាននិយាយស្រែកថា “អាភ្លេងនេះក្បាលរឹងមែន” ហើយបានទាញយកដំបងឆក់ ។ ឃើញដូច្នេះ ខ្ញុំបាននិយាយថាខ្ញុំបានលួចកញ្ចក់ឡានមែន ។ តាមពិតទៅខ្ញុំមិនបានលួចទេ ។ ខ្ញុំខ្លាច...ពួកគាត់ឆក់ខ្ញុំម្តងៗ ។ នេះជាស្លាកស្នាមឆក់នៅលើកំភួនដៃខ្ញុំ ។ ខ្ញុំដេកសន្លប់ ហើយគេចាក់ទឹកមកលើខ្ញុំឱ្យដឹងខ្លួនវិញ ។ ខ្ញុំឃើញបែកផ្កាក្លែងព្រាកៗ ។ ឈឺណាស់ ។ ខ្ញុំឡើងញ័រខ្លួនអស់ហើយពេលឆក់ម្តងៗ ។ ⁵⁰

ក្រព្យង មានអាយុ១៨ឆ្នាំ បានពិពណ៌នាអំពីការទទួលរងទារុណកម្មពីសំណាក់រាជអាវុធបាត់បន្ទាប់ពីខ្លួនជាក់ “យ៉ាម៉ា” ជាមួយមិត្តម្នាក់ដើម្បីជម្រិតយកព័ត៌មានអំពីអ្នកផ្គត់ផ្គង់គ្រឿងញៀនឱ្យទៅគាត់ :-

គេបានយកពួកខ្ញុំទៅកន្លែងសួរចម្លើយមួយ គឺនៅក្នុងបន្ទាយប៉េអឹម ហើយចាប់ផ្តើមសួររក “តើអ្នកណាជាអ្នកលក់?” (អ្នកចែកចាយគ្រឿងញៀន) ។ គឺនៅក្នុងបន្ទាយប៉េអឹម ។ គេបានសួរខ្ញុំអស់ពេលពីរម៉ោង... ខ្ញុំមិនបាននិយាយប្រាប់គេថាអ្នកណាជាអ្នកលក់ដូច្នេះគេវាយខ្ញុំ ។ គេដាក់ខ្ញុំចំកណ្តាលមុខប្រាំមួយដង និងពីក្រោយខ្នងនិងឆ្អឹងជំនី ។ គេដាក់ខ្ញុំរហូតខ្ញុំដួល ។ គេបានលើកខ្ញុំឡើងហើយវាយខ្ញុំនឹងស្វ័យកាំភ្លើងអាកា ។ ⁵¹

⁵⁰ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសទៀប — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

⁵¹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសក្រព្យង — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ដូងថែមមិនត្រូវបានគេប្រាប់ពីហេតុផលចាប់ខ្លួនគាត់ទេ និងមិនបានផ្តល់សិទ្ធិឱ្យគាត់រក
មេធាវីការពារដែរ។ គាត់បានពិពណ៌នាអំពីការវាយដំ ដែលគាត់បានទទួលពីនគរបាល និងចម្លើយ
សារភាពជាបន្តបន្ទាប់ដែលគេបានបង្ខំឱ្យគាត់ចុះហត្ថលេខា។

ប៉ូលីសបានសួរខ្ញុំថាខ្ញុំបានលួចរបស់ឬអត់។ ខ្ញុំឆ្លើយថា “ទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែជាអ្នកប្រើ
គ្រឿងញៀនទេ។ ពួកគេនិយាយថា “ហ្នឹងប្រើគ្រឿងញៀន តើបានលុយមកពី
ណា?”... គេទះកំផ្លៀងខ្ញុំ ហើយដាក់ខ្ញុំចំកណ្តាលពោះ និងឈូសស្ទង់ជើងខ្ញុំជាមួយ
នឹងស្បែកជើងកវែង។ ស្បែកខ្ញុំចេញឈាម ហើយរលាត់ដាច់។ គេទាត់ខ្ញុំចំកណ្តាល
ពោះ។ គេវាយខ្ញុំឱ្យសារភាពថា ខ្ញុំលួចឥវ៉ាន់ពីផ្សារ។ ប៉ូលីសពីរនាក់បានវាយខ្ញុំនៅ
ប៉ុស្តិ៍ប៉ូលីសក្នុងបន្ទប់សួរចម្លើយមួយ... ខ្ញុំមិនព្រមសារភាព ប៉ុន្តែប៉ូលីសចេះតែ
សរសេរ(ចម្លើយសារភាព)... ហើយនៅកន្លែងប៉ូលីស គេបានឱ្យខ្ញុំផ្តិតមេដៃនៅលើ
របាយការណ៍នោះ។ ខ្ញុំធ្វើតាមគេទៅ។⁵²

ជ្រលងបានរាយការណ៍អំពីការចាប់ខ្លួនគាត់ដោយគ្មានដីកា ឬមូលហេតុសមស្របដោយឆ្លាំ
សន្តិសុខម្នាក់នៅជិតវត្តភ្នំនៅភ្នំពេញ :-

ខ្ញុំកំពុងដើរពេលយប់ ហើយដើរចេញពីភ្លឹបកំសាន្តភាពត្រឹមួយ។ ខ្ញុំកំពុងអង្គុយលេង
ជាមួយមិត្តស្រីខ្ញុំ... មិនមានផ្តល់ហេតុផលចាប់ខ្លួនពួកខ្ញុំទេ។ ពួកគេនិយាយថា “ពួក
ហ្នឹងដើរលេងយប់។ ដើរលេងយប់អត់ល្អទេ”។ ឆ្លាំសន្តិសុខដែលចាប់ខ្ញុំ និយាយ
អញ្ចឹង... ខ្ញុំមិនមានមេធាវីការពារទេ”។⁵³

52 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសដូងថែម — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

53 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសជ្រលង — ភ្នំពេញ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

ព័ត៌មានបានពីអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ដែលធ្វើសម្ភាសដោយអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បង្ហាញថា នគរបាលតែងតែបកស្រាយខុសនូវគោលបំណងចាប់ខ្លួន។ ឧទាហរណ៍ ឬស្សីបានពន្យល់ ប្រាប់អំពីរូបគាត់ដែលត្រូវយកទៅឃុំឃាំងរបស់នគរបាល ដោយលេសមិនពិតនិងសន្យាថា នឹងត្រូវ ដោះលែងភ្លាមៗ ទោះបីជារូបគាត់ត្រូវបានជាប់ឃុំឃាំងជាបន្តបន្ទាប់មក នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំ ឃាំងគ្រឿងញៀនយ៉ាងណាក៏ដោយ ។

នៅម៉ោង១១ព្រឹក គេបានមកចាប់ខ្លួនខ្ញុំ។ មានប៉េអ៊ឹមពីរនាក់ម្នាក់រាងស្តើង ហើយ ម្នាក់ទៀតរាងធាត់។ ប៉េអ៊ឹមម្នាក់និយាយថា "អាណិត ហ្នឹងបានវៃតប្បី។ ឥឡូវ អញសុំសួរហ្នឹងនៅកន្លែងអញ។ ហើយអញនឹងឱ្យហ្នឹងទៅវិញ"។ តែនៅពេលគេ ចាប់ខ្ញុំ គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅ(កាន់មណ្ឌល) អត់មានដោះលែងខ្ញុំទេ។ គេបានកោរ សក់ក្បាលខ្ញុំ... ខ្ញុំមិនដែលបានជួបមេធាវីទេ។⁵⁴

អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងបាននិយាយប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថា នគរបាលខ្លះទាមទារសំណូកជាថ្នូរនឹងការដោះលែងមនុស្សពីការឃុំឃាំងរបស់ខ្លួន។ តាមរយៈវិធីបែបនេះ អ្នកខ្លះ មានលទ្ធភាពទិញទឹកចិត្តនគរបាលដើម្បីរួចខ្លួនពីការឃុំឃាំង (និងការឃុំឃាំងបន្ទាប់មកនៅក្នុង មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន)។ ឧទាហរណ៍ថោះបានពិពណ៌នាអំពីវិធីដែលគាត់ត្រូវបានដោះ លែងពីការឃុំឃាំងរបស់នគរបាលបន្ទាប់ពីការចាប់ខ្លួនដោយសារការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន :-

គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅកាន់ស្នងការនគរបាលខេត្ត។ គេបាននិយាយថាពួកយើងជាអ្នក ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន :- តាមពិតគឺមែន... គេបានទូរស័ព្ទហៅឪពុកម្តាយ។ ម្តាយ

⁵⁴ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសឬស្សី — ខេត្តបាត់ដំបង ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

របស់ខ្ញុំនិងម្តាយពួកម៉ាកខ្ញុំ បានចូលលុយគ្នាសរុបគឺអស់២០០ដុល្លារសម្រាប់ដោះ
លែងមនុស្សប្រាំនាក់ ⁵⁵ ។

អតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងផ្សេងៗទៀត បាននិយាយប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សអំពីវិធី
ដែលពួកគេគ្មានលទ្ធភាពទិញសេរីភាពរបស់ពួកគេទេ។ ពុទ្រាបាននិយាយថា រូបគាត់ត្រូវបាន
បញ្ជូនទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំយ៉ាងគ្រឿងញៀន ពីព្រោះគាត់គ្មានលទ្ធភាពបង់ប្រាក់ជីវិត ដើម្បី
ឱ្យគេដោះលែងរូបគាត់ចេញពីការឃុំខ្លួនរបស់នគរបាលទេ។ គាត់បានពន្យល់ដូច្នេះថា :-

[នគរបាល] មិនបាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំអំពីមូលហេតុដែលគេចាប់ខ្លួនខ្ញុំទេ។ ខ្ញុំមិនដែល
ជួបមេធាវីឡើយ... ខ្ញុំមិនញៀនគ្រឿងញៀនទេ។ ខ្ញុំមានការពិបាករកកន្លែងដេក
និងគ្មានអាហារ... ថៅកែរបស់ខ្ញុំមិនអាច"ធានា"ខ្ញុំបាន(បង់ប្រាក់ជីវិត) ហេតុដូច្នេះ
គេបានចោទខ្ញុំពីបទលួច។⁵⁶

តុលាបាននិយាយថាអ្នកចែកចាយគ្រឿងញៀនម្នាក់ ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនជាមួយគាត់ មាន
លទ្ធភាពបង់ប្រាក់ដើម្បីដោះលែងរូបនាង។ ប៉ុន្តែគាត់មិនអាចបង់ប្រាក់ (ហើយបន្ទាប់មកត្រូវបានឃុំ
យ៉ាងនៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ:-

គេបានដោះលែងស្ត្រីម្នាក់ដើម្បីប្រាក់៥០ដុល្លារ : ប៉ូលីសបានឱ្យនាងខ្ចីទូរស័ព្ទដៃ
ដើម្បីហៅមិត្តភក្តិ... នៅពេលមិត្តភក្តិនាំយកប្រាក់មកដល់ ប៉ូលីសបានឱ្យគាត់ចេញ
ទៅ។ គេមិនដោះលែងខ្ញុំទេ ពីព្រោះខ្ញុំគ្មានលុយ។ ⁵⁷

អតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងបាននិយាយប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថាការចាប់ខ្លួនអ្នកប្រើ

55 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសនា៖ កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

56 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសនាពុទ្រា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

57 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសនាតុលា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

ប្រាស់គ្រឿងញៀនជាញឹកញាប់ធ្វើតាមការបង់ប្រាក់របស់ឪពុកម្តាយ ឬសាច់ញាតិ ឱ្យនគរបាល អនុវត្តការចាប់ខ្លួនពិតប្រាកដ ព្រមទាំងសម្រាប់ការឃុំឃាំងក្នុងរយៈពេលមួយបន្ទាប់មក។ សុក្រម អាយុ២៥ឆ្នាំ បានពន្យល់ថាម្តាយរបស់គាត់បានបង់ប្រាក់ឱ្យរាជអាវុធហត្ថនៅស៊ីសូផុន ដើម្បីធ្វើការ ចាប់ខ្លួនគាត់ ៖-

ឪពុកម្តាយខ្ញុំបានហៅប៉េអីមចាប់ខ្លួនខ្ញុំ។ គាត់ថាខ្ញុំជាអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ហើយបង្កបញ្ហាដល់ពួកគាត់។ ប៉េអីមមកចាប់ខ្ញុំនៅក្នុងផ្ទះ នៅពេលខ្ញុំកំពុងដេក នៅប្រហែលម៉ោង១០យប់។ ខ្ញុំបានដឹងជាមុនថាគេនឹងមកចាប់ខ្ញុំ ហើយបញ្ជូនខ្ញុំ ទៅកាន់មណ្ឌលប៉េអីម។ ម្តាយរបស់ខ្ញុំបានប្រាប់ខ្ញុំថាគាត់បានបង់ប្រាក់អស់ជាង ២០០ដុល្លារដើម្បីចាប់ខ្ញុំ។ ពួកគាត់បង់ប្រាក់៥០ដុល្លារក្នុងមួយខែ សម្រាប់ថ្លៃ ស្នាក់នៅក្នុងមណ្ឌល។ ខ្ញុំមិនដែលជួបមេធាវីទេ។ [អាវុធហត្ថ]បានវាយធ្វើបាបខ្ញុំ ពេលដែលខ្ញុំ រើបម្រះមិនព្រមទៅ។⁵⁸

ស្រឡៅ អាយុ២៣ឆ្នាំ បានពន្យល់ប្រាប់ថានគរបាលបានចាប់ខ្លួនគាត់ ដែលសង្ស័យដោយ ស្មានថាបានលួចម៉ូតូ ក៏ប៉ុន្តែតាមពិតឪពុកម្តាយរបស់គាត់បានបង់ប្រាក់ដើម្បីចាប់ខ្លួនគាត់សោះ។ នៅពេលគាត់បានមកដល់មជ្ឈមណ្ឌល គេបានប្រាប់គាត់ថាឪពុកម្តាយរបស់គាត់បានបង់ប្រាក់អស់ ១.៥០០បាត(ប្រហែល ៤៥ ដុល្លារសហរដ្ឋ)សម្រាប់ថ្លៃចាប់ខ្លួន។⁵⁹ គុហា អាយុ ២៦ ឆ្នាំបាន រាយការណ៍អំពីការចាប់ខ្លួនដោយកងរាជអាវុធហត្ថ នៅពេលម្តាយរបស់គាត់បានបង់ប្រាក់ឱ្យពួកគេ ធ្វើដូច្នេះ។ រាជអាវុធហត្ថនិយាយកុហកគាត់ពីមូលហេតុចាប់ខ្លួន តែពួកគេបានទម្លាយហេតុផលពិត នៅពេលដែលគាត់ស្ថិតក្រោមការឃុំខ្លួនរបស់រាជអាវុធហត្ថ នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿង ញៀន ៖-

⁵⁸ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសសុក្រម— ស៊ីសូផុន ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

⁵⁹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសស្រឡៅ— បន្ទាយមានជ័យ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

បើអ្វីមួយបានមកដល់ផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ។ ពួកគេនិយាយថា ពួកគេហៅខ្ញុំឱ្យទៅកាន់
បន្ទាយអាវុធបាត ដើម្បីបំភ្លឺបញ្ហាជម្លោះក្នុងភោជនីយដ្ឋានមួយ ដែលជាជម្លោះ
រវាងខ្ញុំនិងមិត្តភក្តិម្នាក់...ពួកគេបាននិយាយថាប្រសិនបើខ្ញុំមិនទៅតាមទេ គេនឹង
វាយខ្មោះដែរ ។ ខ្ញុំក៏បានទៅតាមពួកគេតាមសម្រួល ។ ពួកគេបានគំរាមកំហែងខ្ញុំ
ចង់ដាក់ខ្មោះដែរខ្ញុំ ប្រសិនបើខ្ញុំមិនព្រមទៅ ។ ពួកគេអត់មានដឹកចាប់ខ្លួនទេ ។
ខ្ញុំមិនដែលបានជួបមេធាវីទេ...ពួកគេមិនបាននិយាយបាបខ្ញុំអ្វីទាំងអស់អំពីគ្រឿង
ញៀននៅផ្ទះរបស់ខ្ញុំ គឺនិយាយតែពីជម្លោះ ។ [ក្រោយមក] ពេលកំពុងជិះនៅ
ក្នុងឡាន ពួកគេបានចោទខ្ញុំថាបានប្រើគ្រឿងញៀន ។ ពួកគេសួរខ្ញុំថា “តើហ្នឹង
ប្រើគ្រឿងញៀនមែនទេ? ប្រាប់ត្រង់មក បើមិនអញ្ចឹងទេ អញនឹងវាយហ្នឹង” ។
ខ្ញុំបាននិយាយថាខ្ញុំបានប្រើមែន ។ តាមពិតខ្ញុំបានឈប់ប្រើគ្រឿងញៀន អស់រយៈ
ពេលបីខែហើយមុនពេលចាប់ខ្លួន... ។⁶⁰

បុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលម្នាក់ ដែលជំនាញខាងកិច្ចការគ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេស
កម្ពុជា បានពន្យល់ដល់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថា :-

ទោះបីខ្ញុំយល់ដឹងទាំងស្រុងអំពីទុក្ខកង្វល់របស់ក្រុមគ្រួសារក៏ដោយ ដោយ
សារខ្ញុំយល់ពីភាពវឹកវរ...ការប្រើប្រាស់គ្រឿង...ដែលអាចបង្កដល់ក្រុមគ្រួ
សារ ប៉ុន្តែត្រង់នេះមិនមែនមានន័យថា ត្រូវតែគ្រួសារបញ្ជូនបុគ្គលនោះទៅ
ទីកន្លែងឃុំឃាំងដោយគ្មាននីតិវិធីត្រឹមត្រូវនោះទេ ។ ជាចាំបាច់ត្រូវមានយន្ត
ការដើម្បីផ្តល់ការគាំទ្រដល់បណ្តាញក្រុមគ្រួសារទៅតាមសិទ្ធិស្មើគ្នា
ចំពោះមុខច្បាប់ ។⁶¹

60 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកុហក— កម្ពុជា ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

61 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសបុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលមួយ-ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០០៩

ការរំលោភលើស្ត្រីនិងកុមារី

នៅពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ពុំមានទីកន្លែងឃុំឃាំងជាពិសេសសម្រាប់ស្ត្រីនិងកុមារីដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនទេ។ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបាននិយាយប្រាប់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសារព័ត៌មានថា ពួកគេមានផែនការបង្កើតគ្រឹះស្ថានជាពិសេសសម្រាប់ស្ត្រី។⁶² ក៏ប៉ុន្តែ នៅក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល ស្ត្រីដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនត្រូវបានចាប់ខ្លួនជាញឹកញាប់ ប៉ុន្តែកម្របញ្ជូនពួកគេទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន។ ដូចបានធ្វើការកត់សម្គាល់ ក្នុងចំណោមមនុស្ស២៣៨២នាក់ដែលបានបញ្ចូលទៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលក្នុងឆ្នាំ២០០៨ គឺមាន១៥នាក់គត់(ឬ០.៦ភាគរយ) គឺជាស្ត្រី។⁶³

ទោះបីជាបំប៉នឃុំឃាំងដោយកម្រនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនក៏ដោយ ស្ត្រីនិងកុមារីដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ត្រូវបានចាប់ខ្លួនជាញឹកញាប់ ហើយប្រឈមមុខនឹងការឃុំឃាំងនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល (ដូចជាមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ច ប៉ុន្តែមណ្ឌលទាំងនេះមិននៅដាច់ដោយឡែកទេ) ពីព្រោះពួកគេគឺជាជនគ្មានលំនៅឋាន អ្នកសុំទាន ស្ត្រីបម្រើផ្លូវភេទ ឬជាសមាជិកក្រុមផ្សេងៗដែល “សង្គមមិនរាប់អាន”។

62 ឧទាហរណ៍ អភិបាលក្រុងភ្នំពេញ លោកកែប ជុតិមា ត្រូវបានដកស្រង់សម្តីក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩ ដោយបាននិយាយថា “យើងនឹងបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលស្ថាបនាសម្រាប់ស្ត្រីនៅទីក្រុងភ្នំពេញ” : “សារធាតុញៀនជាង១០០.០០០ គ្រាប់ ត្រូវបានបំផ្លាញនៅកម្ពុជា” ភ្នាក់ងារសារព័ត៌មានស៊ិនហ្សែ — ថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩។ នៅពេលបច្ចុប្បន្ន សាលាក្រុងភ្នំពេញគ្រប់គ្រងមជ្ឈមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំនៅជាយូរទីវារដ្ឋានភ្នំពេញ។

63 របាយការណ៍ពី the National Residential Treatment Center Minimum Dataset: 2008,” មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានគ្រឿងញៀន — អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន - បានធ្វើបទបង្ហាញនៅកិច្ចប្រជុំក្រុមការងារបច្ចេកទេសគ្រឿងញៀន/អេដស៍(DHA) នៅសណ្ឋាគារណាហ្គា នៅថ្ងៃទី៤ មិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ (ច្បាប់ថតចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)។ ការបញ្ចូលពីខែកក្កដា-ធ្នូ ២៩៩៧ មាន១.១ ជាស្ត្រី។ ចំនួនមនុស្សដែលបានបញ្ចូលចាប់ពីខែកក្កដាដល់ខែធ្នូ ២០០៧ មាន៧៤០នាក់ :- អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ ៧៥។

ស្ត្រីដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន នឹងអាចត្រូវគេបង្ខំតាមរយៈសំណូក ឬការរួមភេទ ដើម្បីជាថ្នូរដោះលែងពីការឃុំឃាំងរបស់នគរបាល បន្ទាប់ពីការចាប់ខ្លួន។ ឧទាហរណ៍ រកាបាន ពិពណ៌នានូវវិធីដែលនាងត្រូវបានដោះលែងមកវិញបន្ទាប់ពីប្តីរបស់នាងបង់ប្រាក់សំណូកទៅឱ្យ នគរបាល :-

ខ្ញុំបានទៅទិញ “ស” (ហ្សូអ៊ីន) ។ ពេលខ្ញុំទិញហើយដើរចេញពីផ្ទះនោះ គេក៏ចាប់ខ្ញុំ តែម្តង... ប៉ូលីសបាននិយាយថា “ប្រសិនបើមានលុយ ខ្ញុំឱ្យទៅ ។ បើអត់លុយទេ ខ្ញុំបញ្ជូនទៅតុក” ។ ខ្ញុំបាននិយាយទៅវិញថា “ពូនិយាយជាមួយប្តីខ្ញុំសិននៅម៉ោង ១២” ។ រឿងហ្នឹងកើតឡើងបីថ្ងៃមកហើយ ។ ប្តីរបស់ខ្ញុំបានទៅរកលុយ បង់ឱ្យប៉ូលីស ១០ដុល្លារ ។ នៅម៉ោង៥ល្ងាច ពេលប្តីខ្ញុំត្រឡប់មកវិញ ហើយរកបាន ១០ដុល្លារ ។ ពួកគេក៏ដោះលែងខ្ញុំទៅ ។ ⁶⁴

មីនាជាស្ត្រីម្នាក់ស្ថិតក្នុងវ័យពាក់កណ្តាល២០ឆ្នាំ និងជាអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ។ គាត់ បានពន្យល់ប្រាប់អំពីនគរបាលពីរនាក់បានរំលោភសេពសន្ថវៈនាង ។

[បន្ទាប់ពីចាប់ខ្លួន] ប៉ូលីសរុករកពេញខ្លួនរបស់ខ្ញុំ ។ ពួកគេយកលុយខ្ញុំ និងដកហូត គ្រឿងញៀនរបស់ខ្ញុំទុក... ពួកគេដឹងថាខ្ញុំអត់លុយ គេក៏មិនសុំឱ្យខ្ញុំបង់លុយដែរ [សម្រាប់សូក]... ពួកគេនិយាយថា “បើអត់លុយ ម៉េចមិនទៅដើរលេងជាមួយខ្ញុំទៅ? ចាំខ្ញុំដោះលែង” ។ រឿងនេះកើតឡើងតែម្តងចំពោះខ្ញុំ...ពួកគេ [នគរបាល]បាន ដឹកខ្ញុំទៅផ្ទះសំណាក់មួយ... តើខ្ញុំត្រូវបដិសេធមិនព្រមដេកជាមួយគាត់ម្តេចកើត ។ ខ្ញុំត្រូវតែធ្វើដូច្នេះ ។ មានមេប៉ូលីសពីរនាក់ [ដែលខ្ញុំបានរួមភេទជាមួយ] ម្នាក់ម្តងៗ ។ បន្ទាប់មកគេឱ្យខ្ញុំត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ ។ ⁶⁵

64 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសនា-ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០០៩

65 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសនា-ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០០៩

បទដ្ឋានអនុវត្តន៍
ការឃាត់ខ្លួនតាមអំពើចិត្ត

ប្រទេសកម្ពុជាជាភាគីនៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ដែលហាមឃាត់ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត។^{៦៦} ការហាមឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន នេះមានន័យថាការដកហូតសេរីភាព ទោះបីចែងដោយច្បាប់ក៏ដោយ គឺត្រូវតែចាំបាច់និងមានហេតុផល អាចព្យាករណ៍បាន និងសមាមាត្រទៅនឹងហេតុផលចាប់ខ្លួន។^{៦៧} កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ចែងបន្ថែមអំពីជនរងគ្រោះមានសិទ្ធិទាមទារសំណង ដោយសារការឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនខុសច្បាប់។^{៦៨}

ដើម្បីឱ្យការចាប់ឃាត់ខ្លួនមានលក្ខណៈសមហេតុផល ត្រូវមានភស្តុតាងនៅក្នុងដៃ ដើម្បីបង្ហាញដល់អ្នកសង្កេតការណ៍ថាមានមូលដ្ឋានសមហេតុផល ដើម្បីធ្វើឱ្យជឿបានថាជនសង្ស័យបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋមែន។^{៦៩} កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ

^{៦៦} កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ - អ.ស.ប ឯកសារ ក/៦៣១៦ (១៩៦៦) ចូលជាធរមាន ថ្ងៃទី២៣ មីនា ១៩៧៦ ផ្តល់សេចក្តីបកស្រាយដោយកម្ពុជានៅថ្ងៃទី២៦ ឧសភា ១៩៩២។ ផ្នែកខ្លះនៃមាត្រាទី៩ចែងថា៖ - ១. ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិមានសេរីភាព និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន។ គ្មានជនណាម្នាក់ ត្រូវចាប់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត។ គ្មានជនណាម្នាក់ ត្រូវដកហូតសេរីភាពបានឡើយ លើកលែងតែមានហេតុផល និងស្របតាមនីតិវិធីដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់។ ២. ជនណាដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន ត្រូវមានសិទ្ធិឱ្យគេប្រាប់ឱ្យដឹងនៅពេលចាប់ខ្លួន អំពីមូលហេតុនៃការចាប់ខ្លួន និងត្រូវប្រាប់ឱ្យដឹងភ្លាមអំពីការចោទប្រកាន់។ ៣. ជនណាម្នាក់ដែលបានចាប់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនពីបទព្រហ្មទណ្ឌ នឹងត្រូវបាននាំខ្លួនទៅចំពោះមុខតុលាការ ឬអាជ្ញាធរមួយផ្សេងទៀត ដែលអនុញ្ញាតដោយច្បាប់ឱ្យបំពេញមុខងារតុលាការ ក្នុងរយៈពេលយ៉ាងខ្លីបំផុត និងត្រូវបានជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេលសមស្រប ឬត្រូវដោះលែង។

^{៦៧} នៅក្នុងអត្ថាធិប្បាយរបស់គាត់លើកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ម៉ាន់ ហ្គេត បានបញ្ចូលសារធាតុនៃភាពអយុត្តិធម៌ ភាពមិនអាចព្យាករណ៍ទុកបាន ភាពគ្មានសមហេតុផល វិសមភាព នៅក្នុងអត្ថន័យតាមអំពើចិត្ត។ ម៉ាន់ ហ្គេត — កតិកាសញ្ញាសហប្រជាជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ : - អត្ថាធិប្បាយលើកតិកាសញ្ញាសហប្រជាជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (2nd rev. ed.) ។ Kehl am Rhein: Engel (២០០៥) ទំព័រ២២៥។

^{៦៨} កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ - មាត្រាទី៩ (៥) កម្ពុជាបានផ្តល់សេចក្តីបកស្រាយលើកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ នៅថ្ងៃទី២៦ ឧសភា ១៩៩២។

^{៦៩} អង្គការសហប្រជាជាតិ — សិទ្ធិមនុស្សក្នុងរដ្ឋបាលយុត្តិធម៌ : - សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់កម្រិត ព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវី (ទីក្រុងញូយ៉ក និងទីក្រុងហ្សឺណែវ : - អង្គការសហប្រជាជាតិ ឆ្នាំ២០០៣) វគ្គទី៥ : - “សិទ្ធិមនុស្ស និងការឃាត់ខ្លួន ការឃុំឃាំងបណ្តោះអាសន្ននិងការឃុំខ្លួនតាមរដ្ឋបាល” ទំព័រ១៧៤

តម្រូវឱ្យអាជ្ញាធរចាប់ខ្លួន ប្រាប់អ្នកជាប់ឃុំឱ្យដឹងភ្លាមៗអំពីមូលហេតុនៃការចាប់ខ្លួន។⁷⁰ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ បញ្ជាក់អំពីសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានការប្រាប់ឱ្យដឹងអំពីបទចោទប្រកាន់ សិទ្ធិទទួលបានជំនួយផ្នែកច្បាប់ និងមិនចោទជាបទឧក្រិដ្ឋមកលើខ្លួន។⁷¹

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌប្រទេសកម្ពុជាចែងថា ជនណាក៏ដោយអាចត្រូវចាប់ខ្លួនដោយគ្មានដីកា អំឡុងពេលប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ ឬបន្ទាប់ពីប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋហើយភ្លាមៗ។⁷² បុគ្គលណាម្នាក់ដែលស្ថិតក្រោមការឃុំខ្លួនរបស់នគរបាល ត្រូវបានប្រាប់ឱ្យដឹងជាបន្ទាន់ អំពីមូលហេតុនៃសេចក្តីសម្រេចឃាត់ខ្លួន។⁷³ តែជាអកុសល ច្បាប់ចែងថាជនសង្ស័យនៃបទឧក្រិដ្ឋ អាចជួបសន្តានជាមួយមេធាវី ឬអ្នកផ្សេងទៀត ក្រោយពីការចាប់ខ្លួនបាណ ២៤ម៉ោងរួចមក - វាគឺជារយៈពេលដែលការធ្វើបាប ការរំលោភសេចក្តីសន្តិសុខ និងការជម្រិតទារប្រាក់កើតឡើង។⁷⁴

70 កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ - មាត្រាទី៩ (២)

71 កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ - មាត្រាទី៩ (៣) និងមាត្រាទី១៤(៣)

72 ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ២០០៧ — មាត្រា៨៧

73 មាត្រា ៩៧

74 មាត្រា ៩៨។ សូមកត់សំគាល់ថាបទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមាសម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោស ចែងថា “ត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកទោស ដែលមិនទាន់បានទទួលការកាត់ទោសរកជំនួយផ្នែកតុលាការឥតគិតថ្លៃ ដូចជាអ្នកច្បាប់ ឬជាសាក្សីជាដើម ដើម្បីការពារខ្លួនគេ។ ហើយត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យប្រឹក្សាខាងច្បាប់ចូលជួបអ្នកទោសទាំងនោះ ក្នុងគោលដៅរៀបចំការការពារខ្លួន និងផ្តល់ការណែនាំជាសម្ងាត់ដល់អ្នកទោសនោះ”។ បទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមាសរបស់ អ.ស.ប សម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោស ត្រូវបានអនុម័តដោយសមាជិកដំបូងរបស់សហប្រជាជាតិ ស្តីពីការបង្ការទប់ស្កាត់ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការប្រព្រឹត្តរបស់ជនល្មើស ដែលធ្វើនៅទីក្រុងហ្សឺណែវ ឆ្នាំ១៩៥៥ និងទទួលបានព្រមដោយក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម តាមសេចក្តីសម្រេចចិត្តលេខ (663 C (XXIV) ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៥៧, និងលេខ 2076 (LXII) ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៧ កថាខណ្ឌ៩៣)។ សូមកត់សម្គាល់ថា មាត្រា១២.២ នៃក្រមអ៊ុនតាក់ (បទបញ្ញត្តិស្តីពីប្រព័ន្ធតុលាការ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់អនុវត្តនៅប្រទេសកម្ពុជាក្នុងសម័យអន្តរកាល — ថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ១៩៩២) បញ្ជាក់ថាការឃុំខ្លួនត្រូវអនុលោមតាមបទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមារបស់អ.ស.បសម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោស

ទារុណកម្ម ការប្រព្រឹត្តិដែលហោរហៅនិងអមនុស្សធម៌ និងការប្រើកម្លាំង ដោយមន្ត្រីប្រតិបត្តិច្បាប់

នគរបាលបានប្រព្រឹត្តបទរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរមកលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ដែលឈានឡើងយ៉ាងហោចណាស់ដល់កម្រិតនៃប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មដែលហោរហៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប ហើយធ្វើទារុណកម្មជាញឹកញាប់។⁷⁵ នគរបាលប្រើប្រាស់ទារុណកម្ម ដើម្បីបង្ខិតបង្ខំអ្នកជាប់ឃុំឃាំងឱ្យសារភាពនិងផ្តល់សក្ខីភាព។ នៅក្នុងការវាយតម្លៃការអះអាង ស្តីពីការរំលោភមាត្រា៧ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សបានកំណត់ថាការឆក់ចរន្តអគ្គីសនី គឺដូចគ្នាទៅនឹងទារុណកម្ម ដោយការឆក់ចរន្តអគ្គីសនីត្រូវបានប្រើសម្រាប់សម្រង់យកព័ត៌មាន ឬចម្លើយសារភាព។⁷⁶ ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ពេលឃុំខ្លួនចាត់ទុកជាទារុណកម្ម។⁷⁷ រាល់ការប្រព្រឹត្តខុសទាំងអស់ មកលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំង គឺរំលោភលើកាតព្វកិច្ចប្រទេសកម្ពុជាចំពោះកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ និងអនុសញ្ញាប្រឆាំងទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួន ឬទណ្ឌកម្មដទៃទៀតដែលហោរហៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប។⁷⁸

⁷⁵ មាត្រា ១ នៃអនុសញ្ញាប្រឆាំងទារុណកម្ម ពាក្យទារុណកម្មត្រូវបានឱ្យនិយមន័យថា “អំពើទាំងឡាយណាដែលនាំឱ្យមានការឈឺចាប់ ឬអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ទោះបីកាយឬផ្លូវចិត្តដែលបានបង្កឡើងដោយចេតនាទៅលើជនណាម្នាក់ ក្នុងគោលបំណងទាំងឡាយដូចជា ដោយការទាញយកព័ត៌មាន ឬចម្លើយសារភាពពីជននោះ ឬតតល់ជនម្នាក់ដាក់ទណ្ឌកម្មជននោះចំពោះអំពើណាមួយដែលជននោះ ឬតតល់ជនណាម្នាក់បានប្រព្រឹត្ត ឬបំភិតបំភ័យ ឬបង្ខិតបង្ខំជននោះ ឬតតល់ជនណាម្នាក់ឬដោយមូលហេតុណាមួយទៀតដោយផ្អែកលើការរើសអើងណាមួយ បើការឈឺចាប់ ឬការអន្តរាយដោយសារតែតាមការព្យាបាល ឬការព្រមព្រៀង ឬការផ្ដើមគំនិតរបស់មន្ត្រីសាធារណៈ ឬជនផ្សេងទៀតដែលបំពេញតួនាទីជាផ្លូវការ។ ពាក្យទារុណកម្មមិនរាប់បញ្ចូលការឈឺចាប់ ឬការអន្តរាយដែលកើតជាប់ ឬម្តងម្កាលពីទណ្ឌកម្មត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ឡើយ”។ កម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័នអនុសញ្ញាប្រឆាំងទារុណកម្ម នៅថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩២។

⁷⁶ ខូមីដូវ វី. តាយីគីស្ថាន (Khomidov v. Tajikistan) ទំនាក់ទំនងលេខ១១១៧/២០០២ — ថ្ងៃទី២៩ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៤។ មូតេបា វី. ហ្សែរ (Muteba v. Zaire) ទំនាក់ទំនងលេខ ១២៤/១៩៨២-ថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៨៣។ អាហ្សូហ្គា វី. យូរ៉ាហ្គា (Arzuaga v. Uruguay) ទំនាក់ទំនងលេខ១៤៧/១៩៨៣-ថ្ងៃទី១ វិច្ឆិកា ១៩៨៥

⁷⁷ អ្នករាយការណ៍ពិសេសរបស់អ.ស.ប ស្តីពីទារុណកម្ម បានកត់សំគាល់ថា “ដោយសារតែច្បាប់ថា ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ឬទម្រង់បទរំលោភសេពសន្ថវៈផ្សេងៗមកលើស្ត្រីភេទនៅក្នុងការឃុំខ្លួន គឺជាការរំលោភគួរឱ្យអាមាស់លើសេចក្តីថ្លៃថ្នូរមានពិភពលោក និងសិទ្ធិបូរណភាពរាងកាយរបស់មនុស្សជាតិ ទាំងនេះត្រូវចាត់ទុកថាជាអំពើទារុណកម្មមួយ” សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់អ្នករាយការណ៍ពិសេសរបស់អ.ស.ប ស្តីពីទារុណកម្ម ថ្លែងចំពោះគណៈកម្មាធិការអ.ស.ប ទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស។ អ.ស.ប ឯកសារ E/CN.4/1992/SR.21, ថ្ងៃទី២១ ខែកុម្ភៈ ១៩៩២ កថាខ័ណ្ឌ ៣៥។

⁷⁸ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រាទី៧បញ្ជាក់ថា “គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវរងទារុណកម្ម ឬប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មដែលហោរហៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទាបបន្ទោកឡើយ”។ ប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័នអនុសញ្ញាប្រឆាំងទារុណកម្មនៅថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩២។ ទារុណកម្មក្នុងការឃុំខ្លួនរបស់នគរបាល រួមមានការវាយដំយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនិងការឆក់ចរន្តអគ្គីសនីដោយដំបងអគ្គីសនី ត្រូវបានកត់ត្រាដោយអង្គការសិទ្ធិមនុស្សប្រទេសកម្ពុជា អង្គការលើកកម្ពស់នៅក្នុង

ជាភាគីនៃអនុសញ្ញាស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ កម្ពុជា មានកាតព្វកិច្ចដែលចង់ដោយច្បាប់ ដើម្បីការពារស្ត្រីភេទនិងកុមារីពីអំពើ ហិង្សាផ្លូវភេទ និងទម្រង់ ទាំងឡាយនៃអំពើហិង្សាផ្នែកលើមូលដ្ឋានយេនឌ័រ ដែលបានប្រព្រឹត្តដោយភ្នាក់ងាររបស់រដ្ឋ និងផ្នែក ឯកជនដូចគ្នា។⁷⁹

បន្ថែមលើបទប្បញ្ញត្តិភ្ជាប់កាតព្វកិច្ចច្បាប់អន្តរជាតិខាងលើ អ.ស.ប បានបង្កើតគោលការណ៍ និងវិធានលំអិតស្តីពីការប្រើប្រាស់កម្លាំងឥរិយាបថ ដើម្បីធានានូវការអនុវត្តន៍ស្របទៅតាមបទដ្ឋាន អន្តរជាតិ។ បទវិន័យសម្រាប់មន្ត្រីប្រតិបត្តិច្បាប់របស់ អ.ស.ប កំណត់យ៉ាងជាក់លាក់នូវការប្រើ ប្រាស់កម្លាំង ដោយឥរិយាបថចំពោះស្ថានភាពដែល “ចាំបាច់ខ្លាំងបំផុត និងស្របតាមទំហំចាំបាច់ សម្រាប់បំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន”។⁸⁰ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានរបស់អ.ស.ប ស្តីពីការប្រើប្រាស់កម្លាំងនិង អារុវដ៍ដោយមន្ត្រីអនុវត្តន៍ច្បាប់បញ្ជាក់ថាមន្ត្រីប្រតិបត្តិច្បាប់ ដែល បំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ត្រូវតែអនុវត្តមធ្យោបាយអហិង្សាតាមដែលអាចធ្វើទៅបានមុនជ្រើសរើស យកការប្រើប្រាស់កម្លាំង និងអារុវដ៍។⁸¹ គោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានចែងថា “រដ្ឋាភិបាលត្រូវធានាថា ការប្រើប្រាស់កម្លាំង និងអារុវដ៍ដោយបំពាននិងតាមអំពើចិត្តដោយមន្ត្រី ប្រតិបត្តិច្បាប់ត្រូវដាក់ទោស ជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌស្ថិតក្រោមច្បាប់របស់ខ្លួន”។⁸²

របាយការណ៍ “ការធ្វើទារុណកម្មនៅក្នុងក្នុងឃុំឃាំងរបស់ប៉ូលីសនៅកម្ពុជា” ទំព័រ ៩ - សូមចូលមើលគេហទំព័រ: www.licadho-cambodia.org/reports/files/372003%20torture%20briefing%20paper.pdf ។ “ស្ថានភាពពន្ធនាគារនៅកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៨ : ស្ត្រីនៅក្នុងពន្ធនាគារ” ២០០៨ -សូមចូលមើលគេហទំព័រ www.licadho-cambodia.org/reports/files/129LICADHOPrisonWomen2008ENG.pdf ។ គណៈកម្មាធិការប្រឆាំងទារុណកម្ម អ.ស.ប (CAT) បាន សម្តែងការព្រួយបារម្ភរបស់ខ្លួនចំពោះ “ការចោទប្រកាន់ដែលបន្តកើតឡើងយ៉ាងច្រើនដូចគ្នា នៃអំពើទារុណកម្ម និងប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទាបបន្ថោក ដែលប្រព្រឹត្តដោយបុគ្គលិកអនុវត្តន៍ច្បាប់នៅទីកន្លែងឥរិយាបថនិងក្នុងពន្ធនាគារ” សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និងអនុសាសន៍របស់គណៈកម្មាធិការ ប្រឆាំងទារុណកម្ម : កម្ពុជា ថ្ងៃទី២ ខែកុម្ភៈ ២០០៤ CAT/C/CR/៣១/៧ កថាខណ្ឌ ៦

79 អនុសញ្ញាស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (CEDAW), G.A. Res. 34/180, U.N. Doc. A/34/46 (ចូលជាធរមាន ថ្ងៃទី៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨១) ។ ប្រទេសកម្ពុជាផ្តល់សច្ចាប័នលើអនុសញ្ញានេះនៅថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ១៩៩២ — មាត្រា ២-១ ។

80 អ.ស.ប- បទវិន័យសម្រាប់មន្ត្រីប្រតិបត្តិច្បាប់ - មាត្រាទី៣

81 គោលការណ៍មូលដ្ឋានអ.ស.ប ស្តីពីការប្រើប្រាស់កម្លាំងនិងអារុវដ៍ដោយមន្ត្រីអនុវត្តន៍ច្បាប់ បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ លេខ៤

82 គោលការណ៍មូលដ្ឋានអ.ស.ប ស្តីពីការប្រើប្រាស់កម្លាំងនិងអារុវដ៍ដោយមន្ត្រីអនុវត្តន៍ច្បាប់ បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ លេខ៧

ការរំលោភបំពានអំឡុងពេលឃុំខ្លួន
ការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត

*ខ្ញុំកំពុងជក់គ្រឿងញៀននៅក្នុងសួនច្បារមួយ... ហើយត្រូវបានចាប់ខ្លួន ។
នគរបាល បានបញ្ជូនខ្ញុំទៅមន្ទីរសង្គមកិច្ចដែលនៅជិតវត្តមហាមន្ត្រី ។ ខ្ញុំនៅ
ទីនោះអស់មួយថ្ងៃមួយយប់ ។ គេមិននិយាយប្រាប់ខ្ញុំអ្វីទាំងអស់ តែគេយក
ខ្ញុំទៅឃុំឃាំង ។ ខ្ញុំមិនបានជួបមេធាវីទេ...ស្នែកឡើងនៅម៉ោង៤ ល្ងាច គេបាន
បញ្ជូនខ្ញុំទៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ ។ គេមិនសួរខ្ញុំ សូម្បីតែឈ្មោះរបស់ខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមិន
ហ៊ានសួរសំណួរទេព្រោះខ្លាចគេវាយ ។*

— មេសា⁸³

មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា ជាញឹកញាប់បង្ខាំងមនុស្ស ដែលមិនបំពេញ
ទៅតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យរបស់ អ.ជ.ប.គ.ញ ចំពោះការញៀនគ្រឿងញៀនទេ ។ បន្ថែមលើអ្នក
ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនធ្វើការឃុំឃាំងមនុស្សច្រើនប្រភេទ
ផ្សេងៗគ្នាដូចជាកុមាររស់តាមចិញ្ចើមថ្នល់ អ្នកលេងល្បែង អ្នកញៀនស្រា និងអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្ត ។
ទោះជាមានការប្រាប់ហេតុផលសម្រាប់ការឃុំខ្លួនអ្នកទាំងនោះ ជាការបោសសំអាតជនដែល
សង្គមមិនរាប់អាន”ចេញពីផ្លូវថ្នល់ក៏ដោយ ក៏នៅក្នុងតំបន់ផ្សេងៗក្នុងប្រទេសកម្ពុជា(ដូចជាទីរួម
ខេត្ត) ជនក្រីក្រដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ដែលទំនងត្រូវបានចាប់ខ្លួន ចោទប្រកាន់ និងបញ្ជូន
ទៅពន្ធនាគារ ជាជាងបញ្ជូនទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន ។ នៅក្នុងទីកន្លែងបែបនេះ
មជ្ឈមណ្ឌលគ្រប់គ្រងជាបឋម ឬជាពិសេស ដាក់អ្នកជាប់ឃុំឃាំងទាំងនោះ ដែលមានឪពុកម្តាយ
ឬសមាជិក គ្រួសារខ្លួនរបស់ពួកគេ បង់ប្រាក់សម្រាប់កន្លែងស្នាក់នៅក្នុង មជ្ឈមណ្ឌល ។ ទោះបីជា
ច្បាប់ត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនចែងថា រដ្ឋជាអ្នកទទួលបង់ថ្លៃការព្យាបាលគ្រឿងញៀននៅក្នុងគ្រឹះ

83 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសមេសា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

ស្ថានដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលក៏ដោយ ។ រយៈពេលឃុំខ្លួនជាផ្លូវការ គឺខុសៗគ្នាពីមណ្ឌលមួយ ទៅមណ្ឌលមួយទៀត ។ តាមការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែង រយៈពេលឃុំខ្លួនគឺស្រេចតែលើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ បុគ្គលិកមណ្ឌល ដែលអ្នកខ្លះអាចស្វែងរកសំណូកបាន ដើម្បីទទួលបានការដោះលែង ។ ជាសង្ខេប លក្ខណៈនៃការឃុំខ្លួនអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា អាចកើតមានឡើងដោយ ថែវដន្យនិងមិនអាចព្យាករណ៍ទុកមុនបាន ។

របៀបឃុំខ្លួនអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ក៏មានលក្ខណៈខុសច្បាប់ផងដែរ ។ ទោះបីមានការទាមទារឱ្យធ្វើតាមនីតិវិធីត្រឹមត្រូវដែលនៅខ្វះចន្លោះ ក្រោមច្បាប់គ្រឿងញៀន ដើម្បីអនុវត្តការឃុំឃាំងអ្នកញៀនគ្រឿងញៀនក៏ដោយ ក៏មិនត្រូវបានគេអើពើដែរក្នុងការអនុវត្តន៍ ជាក់ស្តែង ។ ការរៀបចំការចាប់ខ្លួនពួកគេ និងឃុំខ្លួនបន្តបន្ទាប់តាមបែបណាក៏ដោយ អ្នកជាប់ឃុំ ឃាំងបានរំលងផុតពីប្រព័ន្ធតុលាការ ។ គ្មានដំណាក់កាលណាមួយដែលអ្នកជាប់ឃុំឃាំងទទួលបាន សិទ្ធិតំណាងផ្លូវច្បាប់ឡើយ ។ ពុំមានបញ្ជាពីព្រះរាជអាជ្ញាតាមដីកាកោះពីតុលាការទេ មិនមាន ការចោទប្រកាន់ពីនគរបាល តាមដីកាបង្គាប់ដែលចេញដោយតុលាការ ឬគ្មានការជំនុំជម្រះរបស់ តុលាការឡើយ ។ ពុំមានស្ថាប័នតុលាការ ឬស្ថាប័នឯករាជ្យផ្សេងៗ ដែលអនុញ្ញាតការផ្តើមឃុំខ្លួន ឬពិនិត្យមើលឡើងអំពីភាពចាំបាច់នៃការបន្តឃុំខ្លួនទេ ។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងពុំមានឱកាសដើម្បីឧទ្ធរ ចំពោះការឃុំខ្លួនរបស់ពួកគេឡើយ ។ តាមរបៀបនេះ ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវបានជាប់ឃុំឃាំងដោយគ្មាន ការពារទៅតាមនីតិវិធីត្រឹមត្រូវអ្វីទាំងអស់ ។

បន្ទាប់ពីការចាប់ខ្លួន តាមធម្មតាអ្នកទាំងនោះ ត្រូវបានគេឃុំខ្លួនមួយរយៈពេលខ្លី នៅកន្លែង នគរបាល នៅសាលាខណ្ឌ/ស្រុក ឬនៅមន្ទីរនាយកដ្ឋានសង្គមកិច្ចខេត្ត មុននឹងបញ្ជូនទៅកាន់មណ្ឌល ឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន ។ មជ្ឈមណ្ឌលណា ដំណើរការដោយរាជអាវុធបាត ឬនគរបាលស៊ីវិល ទីកន្លែង ដែលត្រូវឃុំខ្លួនបន្តបន្ទាប់នោះ អាចស្ថិតនៅក្នុងបរិវេណនគរបាលដដែលដូចជាការិយាល័យ

នគរបាល ដែលជាកន្លែងដែលពួកគេត្រូវបានគេចាប់បញ្ជូនទៅ បន្ទាប់ពីការចាប់ខ្លួន ពួកគេត្រូវបាន ចុះឈ្មោះនិងបន្ទាប់មកត្រូវបានគេឃុំខ្លួន នៅផ្នែកមួយទៀតក្នុងបរិវេណនោះ។ សមាជិកបុគ្គលិក អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលម្នាក់ ដែលមានបទពិសោធន៍ច្រើនក្នុងការងារគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេស កម្ពុជា បានធ្វើការពន្យល់យ៉ាងដូច្នេះថា :-

គេអាចដាក់មនុស្សនៅក្នុងមណ្ឌលទាំងនោះ — ពួកគេមិនអាចចាកចេញបានទេ។ ពេលវេលាដែលពួកគេរស់នៅទីនោះ គឺជាឆន្ទានុសិទ្ធិទាំងស្រុងរបស់អ្នកក្ដោប ក្ដាប់មណ្ឌល។ ភាគច្រើន អ្នកដែលជាប់ឃុំឃាំង មិនមានផ្លូវពីងរកជំនួយផ្នែក ច្បាប់អ្វីសោះឡើយ។⁸⁴

តាមផ្លូវការ មជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ច គឺផ្តល់សេវាស្តារនីតិសម្បទាដល់អ្នកដែលរស់នៅទីនោះ តាមការស្ម័គ្រចិត្ត។ តាមការពិត ស្ថិតក្រោមច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា “មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា” សង្គមកិច្ចចោមថៅ គឺជាមណ្ឌលដែលត្រូវតែ “បើកចំហ”។⁸⁵ ម្ចាស់មានអាយុ១៦ ឆ្នាំហើយត្រូវបាន ជាប់ឃុំឃាំងទីនោះក្នុងឆ្នាំ២០០៨។ គាត់បានពន្យល់អំពីភាពជាក់ស្ដែងនូវអ្វីដែលសន្មតថាជាមណ្ឌល “បើកចំហ” ដូច្នេះថា :-

ប្រសិនបើអ្នកណាម្នាក់ព្យាយាមរត់គេច គេត្រូវទទួលពិន័យទោស... អ្នកខ្លះរត់រួច ខ្លះ ខ្លះទៀតរត់មិនរួច។ ភាគច្រើនអ្នកដែលទទួលការពិន័យពីការលួចរត់ គឺត្រូវ វាយរហូតដល់លែងដឹងខ្លួន។ ការវាយបែបនេះកើតមានរាល់ថ្ងៃ”។⁸⁶

84 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសមន្ត្រីអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលម្នាក់ - ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

85 ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា/ គណៈកម្មាធិការជាតិដោះស្រាយបញ្ហាជនអនាថា “សេចក្តីណែនាំស្តីពីគោលនយោបាយសម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហា ជនអនាថា” ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី៨ ខែសីហា ២០០៨ កថាខណ្ឌ៦(២) ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា “សេចក្តីណែនាំស្តីពីលក្ខខណ្ឌ និងនីតិវិធីសម្រាប់ការ បញ្ចូលរដ្ឋបាល និងស្តារនីតិសម្បទា កុមារនិងកុមារដែលមានអាយុទទួលខុសត្រូវបទព្រហ្មទណ្ឌនៅមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទាចោមថៅ” ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ២០០៦ ចំណុច២(ច្បាប់ចម្លងទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)

86 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសម្ចាស់ - ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

មនុស្សច្រើនប្រភេទ ត្រូវបានគេឃុំខ្លួននៅក្នុងមណ្ឌល។ ឧទាហរណ៍ កក្កដា អាយុ២៨ ឆ្នាំ បានពិពណ៌នាអំពីមិត្តភក្តិដែលជាអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងដូចគ្នានៅ“មណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា”ចោមចៅ ដូច្នេះថា :-

មានអ្នកហិតការ អ្នកចាក់គ្រឿងញៀន អ្នកលេងល្បែង អ្នកឈ្លោះវាយគ្នា ហើយ ត្រូវបានចាប់ខ្លួន អ្នកផឹកស្រា អ្នកជក់ម៉ា មនុស្សចាស់ កូនក្មេងដែលសុំទានតាមផ្លូវ មុន្នីវង្សនៅភ្នំពេញ។ ដេកតាមផ្លូវបង្កភាពគ្មានសណ្តាប់ធ្នាប់ នោះជាហេតុផល ដែលពួកគេត្រូវបានចាប់ខ្លួន។⁸⁷

ប៉ុកបានពិពណ៌នាអំពីមិត្តភក្តិដែលជាប់ឃុំយ៉ាងនៅក្នុងមណ្ឌលដែលគ្រប់គ្រងដោយ នគរបាលក្នុងស្រុកបរវេល ខេត្តបាត់ដំបងដូច្នេះថា :-

មានស្ត្រីពីរនាក់ ហើយក្រៅពីនោះគឺជាប្រុសទាំងអស់។ ស្ត្រីទាំងនោះគឺជាអ្នក ចម្រៀងក្នុងហាងខាវអូរខេ ហើយពួកគេជាអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនដែរ។ មាន មនុស្សឆ្លុតផងដែរ ពួកគេបាត់បង់ការចងចាំអស់ហើយ គឺមានពីរនាក់។ មានមនុស្ស ចាស់បីបួននាក់... គេនិយាយថាមនុស្សចាស់ទាំងអស់ហ្នឹង នឹងត្រូវរស់នៅទីនោះ អស់មួយជីវិត។ មានក្មេងពីរបីនាក់ដែរ ពួកគេមានអាយុប្រហែល១៥-១៦ឆ្នាំ។ ពួកវានៅទីនោះ ដោយសារមិនស្តាប់បង្គាប់ឪពុកម្តាយ ហើយជក់ម៉ា។ អ្នកជាប់ឃុំ យ៉ាងខ្លះ ជាអ្នកជក់ម៉ា ហើយអ្នកជាប់ខ្លះទៀតប្រើអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ... អ្នក

⁸⁷ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកក្កដា- ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

ដែលផឹកស្រា ឬប្រើអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ នឹងត្រូវដោះលែងក្នុងរយៈពេលពីរ ឬបី
ខែក្រោយមក ។⁸⁸

ប្រធានបទខុសៗគ្នារបស់អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង មិនត្រូវបានកំណត់ចំពោះមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ច
ទេ ។ មករាវាយការណ៍ថា នៅក្នុងមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ ដែលជាមណ្ឌលដ៏សំខាន់មួយនៅភ្នំពេញ “ក៏មាន
កុមាររស់តាមចិញ្ចើមថ្នល់ អ្នកចាក់គ្រឿងញៀន អ្នកជំងឺផ្លូវចិត្តដែរ” ។⁸⁹ មមែ អាយុ១៥ឆ្នាំ ដែលជា
ក្មេងពិការរស់នៅតាមចិញ្ចើមថ្នល់ ប៉ុន្តែមិនដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនសោះឡើយ ត្រូវបានជាប់ឃុំ
យ៉ាងនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលនៅស្នងការនគរបាលខេត្តសៀមរាប ។ ⁹⁰ ត្រាច ដែលជាអតីតអ្នកជាប់
ឃុំយ៉ាងនៅមជ្ឈមណ្ឌលដូចគ្នានៅខេត្តសៀមរាប បានពន្យល់ដូច្នេះថា :-

មានអ្នកជក់ម៉ា ទឹកកក ខេ[ខេតាមិន] អ្នកហិតការ អ្នកជក់កញ្ឆា អ្នកប្រើថ្នាំមេតំ
ហ្វេតាមិន... មានអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្ត មនុស្សឆ្លុត អ្នករើសអេតចាយ អ្នកគ្មានផ្ទះសម្បែង
អ្នកផឹកស្រា វាយធ្វើបាបកូនពេលស្រវឹងស្រា ក្មេងអនាថា ។⁹¹

អាជ្ញាធរដឹងថា ការញៀនគ្រឿងញៀនពិតប្រាកដ គឺមិនមែនជាលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ចូលក្នុង
មណ្ឌលឃុំយ៉ាងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាលទេ ។ មជ្ឈមណ្ឌលមួយចំនួនបង្ខិតបង្ខំអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង
ឱ្យធ្វើតេស្តរកសារធាតុញៀនមុនបញ្ចូលក្នុងមណ្ឌល ដែលមណ្ឌលភាគច្រើនមិនធ្វើដូច្នោះទេ ។ យោង
តាមរបាយការណ៍ពង្រាងមួយ ដែលជារបាយការណ៍រួមគ្នារបស់មជ្ឈមណ្ឌល ដែលបានធ្វើឡើង
ដោយអង្គការសុខភាពពិភពលោកនិងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឧបករណ៍វាយតម្លៃដូចជា “ខ្នាតរង្វាស់

88 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សសម្ព័ន្ធមហាសម្ព័ន្ធ — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

89 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សសម្ព័ន្ធមហាសម្ព័ន្ធ — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

90 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ព័ន្ធមមែ — សៀមរាប ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

91 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ព័ន្ធត្រាច — សៀមរាប ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

កម្រិតញៀន” និងការពិនិត្យទឹកនោម មិនត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាផ្នែកនៃការវិនិច្ឆ័យហាមចូលមជ្ឈមណ្ឌលទេ ។ ⁹²

“ ខ្នាតវាស់កម្រិតញៀន”របស់ អ.ជ.ប.គ.ញ មិនជាទំនងជាអាចទុកចិត្តបានទេ សូម្បីតែពេលប្រើប្រាស់ក៏ដោយ ដោយហេតុថា ការវាយតម្លៃគឺធ្វើឡើងចំពោះអ្នកមកដល់ថ្មី ដោយបុគ្គលិកដែលមានបទពិសោធន៍បន្តិចបន្តួច ឬគ្មានការបណ្តុះបណ្តាលផ្នែកសុខាភិបាលសោះ ចុះទំរាំការបណ្តុះបណ្តាលផ្នែកព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន នេះគឺមិនអាចទេ ។⁹³ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ជនដែលមិនត្រូវតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្ទាល់របស់ អ.ជ.ប.គ.ញ ត្រូវគេឃុំឃាំងសម្រាប់ការ“ព្យាបាល” ឬ “ស្តារនីតិសម្បទា”តាមការសន្មត់។ អ.ជ.ប.គ.ញ រាយការណ៍ថា ក្នុងឆ្នាំ២០០៨ បុគ្គល៧០០នាក់ស្ទើរតែទាំងអស់ ត្រូវបានគេឃុំខ្លួននៅក្នុងមណ្ឌលដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាល ដោយសារប្រើថ្នាំមេតំហ្វេតាមីនទឹកកក ទោះចំនួន ២៥ភាគរយក្នុងចំណោមអ្នកទាំងនោះមិនមែនជាអ្នក“ញៀនគ្រឿងញៀនក៏ដោយ” ។⁹⁴

92 វ៉ិ. ម៉ាកដូណស់ អែ. អាល លទ្ធផលរកឃើញជាសង្ខេប ដោយមជ្ឈមណ្ឌល — ការវាយតម្លៃជាបន្ទាន់ ស្តីពីមជ្ឈមណ្ឌលព្យាបាល និងស្តារនីតិសម្បទា ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា WHO/NACD-SG/Ministry of Health/UNAIDS, ភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០៨ (មិនផ្សព្វផ្សាយ) ទំព័រ៩ (ច្បាប់ថតចម្លង រក្សាទុកជាឯកសារដោយអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស) ។ យោងតាមអ.ជ.ប.គ.ញ “ខ្នាតវាស់កម្រិតញៀន” គឺជាបញ្ជីសំណួរមាន៥ចំណុច ដែលចែងអំពីការពិនិត្យចង្អុលបង្ហាញភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការញៀនគ្រឿងញៀនដែលមានប្រភេទផ្សេងៗ។ ចំណុចទីមួយៗ ត្រូវឱ្យពិនិត្យទៅលើខ្នាតរង្វាស់៤ចំណុច (0-៣) ។ ពិន្ទុសរុប ដែលទទួលបានពីការបូកបញ្ចូលគ្នា សម្រាប់បញ្ជីសំណួរទាំងប្រាំ ។ ពិន្ទុសរុបដែលខ្ពស់ជាងគេ មានន័យថាកម្រិតញៀននេះខ្ពស់។ សំណួរពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងឱ្យអស់ថ្នាំក្នុងការទទួលបានគ្រឿងញៀន និងមានការបាញ់អន្តរាគមន៍សារម្តងប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន។ អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ ៧៧ ។

93 អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន, “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ខែ មិថុនា ២០០៨, ទំព័រទី ៧៧

94 របាយការណ៍ពី “the National Residential Treatment Center Minimum Dataset: 2008,” មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មាន គ្រឿងញៀន — អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន - បានធ្វើបទបង្ហាញនៅកិច្ចប្រជុំក្រុមការងារបច្ចេកទេសគ្រឿងញៀន/អេដស៍(DHA), នៅសណ្ឋាគារណាហ្គា នៅថ្ងៃទី៤ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩ (ច្បាប់ថតចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស) ។ ស្រដៀងគ្នាដែរ យោងតាមទិន្នន័យអ.ជ.ប.គ.ញ ចាប់ពីខែ កក្កដា-ធ្នូ ២០០៧ អ្នកប្រើប្រាស់ថ្នាំ “យ៉ាម៉ា” មានចំនួន ១០.៦ ភាគរយ អ្នកប្រើប្រាស់ថ្នាំមេតំហ្វេតាមីនទឹកកកមាន ១៦.២ ភាគរយ ហើយអ្នកចាក់ថ្នាំ ហ្សូអ៊ីន មាន ១៥.៤ ភាគរយ ដែលបានបញ្ចូលក្នុងរយៈពេលនោះ មិនទាន់ឈានដល់កម្រិតញៀនគ្រឿងញៀននៅឡើយ ។ អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន, “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ខែមិថុនា ២០០៨ ទំព័រទី៧៧ ។

អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនមួយចំនួន រាប់ទាំងអ្នកដែលបាននិយាយដោយស្មោះត្រង់អំពីការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនរបស់ខ្លួន បាននិយាយប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថា ពួកគេមិនកំពុងប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនទេ នៅពេលត្រូវបានចាប់ខ្លួន។ ឧទាហរណ៍ ស្វាយបាននិយាយថា គាត់ត្រូវជាប់ឃុំនៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំអស់រយៈពេលបីខែ តាមការពិតទោះបីការធ្វើតេស្តទឹកនោមសម្រាប់ការបញ្ចូលក្នុងមណ្ឌលពុំបានបង្ហាញនូវការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនជាមុនក៏ដោយ ។

គាត់បានពន្យល់ដូច្នេះថា :- “ត្រូវពេទ្យប្រចាំនៅមណ្ឌលបាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា “អ្នកឯងអត់មានសារធាតុញៀនទេ... គេចាប់ទាំងអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននិងអ្នកដែលមិនប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន” ។⁹⁵

នៅតាមទីរួមខេត្តខ្លះក្នុងប្រទេសកម្ពុជា អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងបានជឿថា ទោះបីជនណាម្នាក់ត្រូវបានកាត់ទោសបទព្រហ្មទណ្ឌ ឬជាប់ឃុំឃាំងក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន ក៏ដោយ គឺវាពឹងអាស្រ័យលើទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ក្រុមគ្រួសារ។ នៅផ្នែកទាំងនេះនៃប្រទេសកម្ពុជា អ្នកដែលក្រុមគ្រួសាររបស់ខ្លួន មិនមានលទ្ធភាពទិញកន្លែងនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន ត្រូវគេបញ្ជូនទៅកាន់ពន្ធនាគារ តែសម្រាប់អ្នកដែលមានប្រាក់ គឺអាចរំលងពន្ធនាគារ ទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន។ មជ្ឈមណ្ឌលដាក់ឃុំអ្នកជាប់ឃុំឃាំងភាគច្រើនឬទាំងអស់ ដោយឪពុកម្តាយរបស់ពួកគេ បង់ប្រាក់ឱ្យមជ្ឈមណ្ឌលដើម្បីឃុំខ្លួនពួកគេ។ តម្លៃឃុំខ្លួន គឺចន្លោះ ៥០ ដុល្លារ និង ២០០ ដុល្លារក្នុងមួយខែ។ វាជាចំនួនដែលត្រូវបង់តាមធម្មតាដោយសមាជិកគ្រួសារទៅឱ្យមជ្ឈមណ្ឌល។⁹⁶

ការអនុវត្តន៍បែបនេះ គឺផ្ទុយនឹងច្បាប់គ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជាដែលចែងថាថ្លៃសម្រាប់ព្យាបាលគ្រឿងញៀន “ត្រូវជាបន្ទុកទាំងស្រុងរបស់រដ្ឋ”។⁹⁷

95 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន្តាស្វាយ — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

96 អង្គការសុខភាពពិភពលោកតំបន់ប៉ាស៊ីហ្វិកខាងលិច “ការវាយតម្លៃអំពីការព្យាបាលអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ដោយបង្អួចក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និង ម៉ាឡេស៊ី និងវៀតណាម : ការអនុវត្តន៍គោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្សដោយជ្រើសរើស” ឆ្នាំ ២០០៩ ទំព័រ៩១០

97 មាត្រា៩៨៩ កថាខ័ណ្ឌ១

ថោះត្រូវបានគេដាក់ពន្ធនាគារក្នុងឆ្នាំ២០០៩ ដោយសារបទឧក្រិដ្ឋប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ទោះបីគាត់មិនដែលជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន នៅទីប្រជុំជនភាគខាង កើតប្រទេសកម្ពុជា ជាទីដែលគាត់កំពុងរស់នៅទីនោះក៏ដោយ ។

មានមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទាមួយនៅក្នុងមូលដ្ឋានកងរាជអាវុធហត្ថ...ខ្ញុំមិនដឹងពី មូលហេតុដែលគេបញ្ជូនខ្ញុំទៅកាន់ទីនោះទេ ។ ពួកគេនិយាយថា “ឯងមានកំហុស ដូច្នេះឯងត្រូវតែជាប់គុក” ។ អាវុធហត្ថមិនបានសួរខ្ញុំថា តើខ្ញុំចង់ទៅមណ្ឌលស្តារនីតិ សម្បទា ឬយ៉ាងណានោះទេ ។ គ្មានអ្នកណាម្នាក់ព័ន្ធសហគមន៍ដ៏ក្រីក្រដែលនៅជិត នេះ ធ្លាប់ទៅមជ្ឈមណ្ឌលផ្តាច់គ្រឿងញៀននេះទេ គឺគេបញ្ជូនត្រង់ទៅគុកតែម្តង ។ មណ្ឌលកងរាជអាវុធហត្ថ គឺសម្រាប់តែគ្រួសារកូនអ្នកមានប៉ុណ្ណោះ ។⁹⁸

ចាប់ដែលជាអតីតអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនមកពីសហគមន៍ដូចគ្នា យល់ស្របនឹងចំណុច នេះ “ការអនុវត្តន៍ច្បាប់មានពីរយ៉ាង :- គ្រួសារអ្នកមានប្តឹង ដើម្បីបញ្ជូនកូនទៅកាន់កងរាជអាវុធហត្ថ ប្រសិនបើលិខិតចាប់ខ្លួនអ្នកដោយអត់លុយ គេបញ្ជូនទៅគុក” ។⁹⁹

យោងតាមអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង អាជ្ញាធរដែលគ្រប់គ្រងមណ្ឌលទាំងនេះ ហាក់ដូចជាប្រឹង ប្រែងលាក់បំបាំងការពិតដែលថា ពួកគេឃុំឃាំងមនុស្ស ដរាបណាមានការលើកទឹកចិត្តខាងផ្នែក ហិរញ្ញវត្ថុដើម្បីធ្វើដូច្នេះ ។ ប៉ុកគឺជាអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនក្នុងទីរួមខេត្ត ដែលមានមណ្ឌលឃុំ ឃាំងគ្រឿងញៀនគ្រប់គ្រងដោយរាជអាវុធហត្ថ ។ គាត់ហិតការ “ប៉ុន្តែ” ឈប់ប្រើប្រាស់យ៉ាម៉ា” ដោយសារថ្លៃ ។ គាត់ដឹងយ៉ាងច្បាស់ពីមូលហេតុដែលគាត់មិនត្រូវបានឃុំឃាំងនៅក្នុងមណ្ឌលទីរួម

98 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ថោះ — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩
99 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ជាមួយចាប់ — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ខេត្ត ដែលគាត់រស់នៅទីនោះ និងមូលហេតុដែលគាត់ជាប់ឃុំឃាំងក្នុងរយៈពេលខ្លី (ដោយប្រៀបធៀបគ្នា)៖-

ពួកគេចាប់តែក្មេងណាដែលមានឪពុកម្តាយអាចមានលុយប្រាក់សម្រាប់ការឃុំឃាំង ។ ខ្ញុំគិតថាគេចាប់តែពួកខ្ញុំដែលជាអ្នកហិតការ ដើម្បីធ្វើឱ្យមជ្ឈមណ្ឌលមានប្រជាប្រិយភាពប៉ុណ្ណោះ សម្រាប់ពេលមន្ត្រីធំៗមកទស្សនា។ នៅក្នុងមណ្ឌល [មុនពួកខ្ញុំត្រូវចាប់ខ្លួន]មានអ្នកជក់ម៉ា ប៉ុន្តែអត់មានក្មេងហិតការទេ។ អញ្ចឹងហើយបានជាគេចាប់ពួកខ្ញុំ... គឺសម្រាប់តែអ្នកមកទស្សនាមណ្ឌលប៉ុណ្ណោះ ដូចជា [ភរិយារបស់លោកនាយរដ្ឋមន្ត្រី]ប៊ុន រ៉ានី។ គាត់បានមកទស្សនានៅពេលដែលខ្ញុំជាប់ឃុំនៅទីនោះ... គាត់បានចែកអំណោយ ហើយជួយគាំទ្រមណ្ឌល ដើម្បីពួកខ្ញុំមានអាហារគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ហូប ។ គេបានដោះលែងខ្ញុំបន្ទាប់ពី១៥ថ្ងៃក្រោយមក ។ 100

រយៈពេលផ្លូវការនៃការឃុំខ្លួន ពីមណ្ឌលមួយទៅមណ្ឌលមួយទៀត គឺខុសៗគ្នា —នៅទីកន្លែងខ្លះមានរយៈពេលបីខែ កន្លែងផ្សេងទៀតរយៈពេលពី៦ខែទៅ១ឆ្នាំ។ ជាក់ស្តែង រយៈពេលឃុំខ្លួនពិតប្រាកដ គឺស្រេចតែសិទ្ធិសម្រេចរបស់បុគ្គលិកមណ្ឌល។ ទន្ទាប់បានពិពណ៌នាអំពីរបៀបម្តាយគាត់ បង់ប្រាក់ទៅឱ្យមជ្ឈមណ្ឌលបន្ទាយរាជអាវុធបាត់នៅស៊ីសូផុន ដើម្បីធានាដោះលែងគាត់បន្ទាប់ពីជាប់ឃុំឃាំងរយៈពេលពីរសប្តាហ៍។

[អាវុធបាត់]បាននិយាយថា "...ឯងដឹងទេ ពេលឪពុកម្តាយមក[ធានា] ឬបង់ប្រាក់ឱ្យឯង គេនឹងដោះលែងឯងហើយ" ។ [ចំពោះ]រូបខ្ញុំ រឿននេះមានន័យថា ត្រូវបង់

100 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសប្តីក — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ប្រាក់។ មន្ត្រីម្នាក់បាននិយាយបែបនេះ ហើយគាត់និយាយទៅកាន់គ្រប់គ្នាទាំងអស់។ ខ្ញុំនៅទីនោះអស់រយៈពេលប្រហែល២អាទិត្យ។ តាមពិត ពួកគេគួរដោះលែងខ្ញុំនៅថ្ងៃតែមួយ ប៉ុន្តែម្តាយរបស់ខ្ញុំមិនមានលុយគ្រប់ចំនួន។ ពួកគេបានទាញ ១៥០.០០០រៀលប្រហែល៣៦ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក។ ប៉ុន្តែគាត់មានតែ ១០០.០០០រៀលប្រហែល ២៤ដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក... គាត់បានបង់ឱ្យមេបញ្ជាការប៉េអឹមម្នាក់... ។¹⁰¹

ការព្យាបាល

គេបានដាក់ច្រវាក់ [អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង] ជាប់នឹងកជើង ហើយចងទៅនឹងដងទង់ជាតិនៅចំណុចពន្លឺថ្ងៃ។ ខ្ញុំបានឃើញពីរបីដងដែរ... ខ្ញុំបានឃើញម្នាក់ដែលជាប់ច្រវាក់ដែលស្លៀកតែខោខ្លីក្នុង។ វាជាទណ្ឌកម្មដោយសារលួចរត់ —
ត្រាច ¹⁰²

អំពើហិង្សាសម្រាប់បម្រើការសប្បាយលើទុក្ខអ្នកដទៃ ដែលកើតឡើងដោយឯកឯង និងប្រកបដោយចរិតអេរវារ គឺជាវិធីរួមគ្នាក្នុងការប្រតិបត្តិការនៃមណ្ឌលឃុំយ៉ាងគ្រឿងញៀន។ ភាគច្រើនលើសលុបនៃអ្នកដែលបានសម្ភាសសម្រាប់របាយការណ៍នេះ ធ្លាប់ទទួលទទួលរងនូវអំពើប្រព្រឹត្តយ៉ាងយោរយៅ ឬអមនុស្សធម៌ដូចដែលពិពណ៌នាខាងក្រោម ឬបានឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែកជាក់ស្តែង។ អំពើយោរយៅ និងការប្រព្រឹត្តដោយអមនុស្សធម៌ ត្រូវបានរាយការណ៍ថា កើតមាននៅក្នុងមណ្ឌលទាំងអស់ ដែលរាយការណ៍នៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ។ នៅពេលខ្លះ ការរំលោភបំពានបានកើតឡើងជាទណ្ឌកម្មដែលអាចឃើញស្តែងៗ ដោយសារល្មើសបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់

¹⁰¹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន្តាប់ — បន្ទាយមានជ័យ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁰² អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសត្រាច — សៀមរាប ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

មណ្ឌល ដូចជាការហាមដក់បារី ឈ្មោះប្រកែកគ្នា រវាងអ្នកជាប់ឃុំឃាំង និងលូចរត់។ តែទោះជា យ៉ាងណាក៏ដោយ អំពើប្រព្រឹត្តដោយយោរយោ និងអមនុស្សធម៌ ជានិច្ចជាកាលត្រូវបានបញ្ជាឱ្យធ្វើ ដោយគ្មានការពន្យល់ ឬការផ្តល់ហេតុផលពិតប្រាកដឡើយ ។

ទុរេនបានរៀបរាប់អំពីការឆក់ចរន្តអគ្គិសនីមកលើខ្លួនគេ ដោយបុគ្គលិកម្តងម្កាល នៅពេល ដែលគេបានតាមទាន់គាត់លូចដក់បារីនៅក្នុងមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ :-

មានម្តងនោះគេបានឆក់ខ្ញុំនឹងដំបង[អគ្គិសនី] ។ ខ្ញុំសន្លប់អស់មួយនាទី។ គឺបុគ្គលិក [ដែលជាអ្នកបានឆក់ខ្ញុំ] ។ គាត់បាននិយាយថា “ហ្នឹងដឹងទេ គេមិនអនុញ្ញាត ឱ្យដក់បារីទេ” ។ មានអារម្មណ៍ក្តៅដូចភ្លើងអញ្ចឹង ឈឺខ្លាំងណាស់ ខ្ញុំឡើងញ័រពេញ ខ្លួន។ ខ្ញុំបានដួលនៅលើកម្រាលឥដ្ឋ... ខ្ញុំត្រូវបានគេឆក់បីបួនដង។ អ្នកដែលដក់បារី និងឈ្មោះប្រកែកវាយគ្នា សុទ្ធតែត្រូវឆក់បែបនោះមិនខាន។ ពួកគេមានដំបងឆក់ ពីរបី ដែលគេដាក់បញ្ចូលភ្លើងនៅលើជញ្ជាំង ។¹⁰³

តុលាបានរៀបរាប់អំពីការឆក់ខ្សែភ្លើង ដោយបានបញ្ជាឱ្យធ្វើទណ្ឌកម្មមកលើមិត្តភក្តិរបស់ គាត់ដែលជាអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ បន្ទាប់ពីព្យាយាមរត់គេមិនបានសម្រេច ។ បន្ទាប់មកត្រូវបានចាប់ខ្លួន :-

[អ្នកយាម] មិនទាន់ឆក់ [អ្នករត់គេច] ភ្លាមៗទេ។ នៅព្រឹកស្អែក ពួកគេសួរថា “តើអ្នកណារៀបចំផែនការនេះ?” ។ បន្ទាប់មកពួកគេចាប់ផ្តើមសួររកអ្នកណាជា មេខ្លោង ។ ពេលដែលពួកគេរកឃើញមេខ្លោងពីរនាក់ហើយ ពួកគេបានចាប់ផ្តើម

¹⁰³ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ទុរេន — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

៦៥

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស

មករា ២០០៩

ឆក់តែម្តង ។ ខ្ញុំមិនបានឃើញផ្ទាល់ភ្នែកទេ ។ ប៉ុន្តែនៅពេលអ្នកទាំងពីរ ត្រឡប់មក
បន្ទប់ដេកវិញ ខ្ញុំបានសួរថាមានរឿងអីកើតឡើងចំពោះពួកគេ ។ [ម្នាក់] បានបង្ហាញ
ខ្ញុំនូវស្នាមយ៉ាងធំនៅលើពោះរបស់គាត់ ។ គាត់បាននិយាយថា គេឆក់គាត់... ហើយ
និយាយថាគាត់ដួលលើឥដ្ឋ ហើយអស់កម្លាំង ។ ស្បែកឡើងរលាកក្រហម ហើយឡើង
ពង ។¹⁰⁴

ក្រព្វឯងបានប្រាប់អំពីការឆក់ដំបងអគ្គីសនី នៅក្នុងមណ្ឌលគ្រប់គ្រងដោយស្នងការនគរបាល
ខេត្តសៀមរាប ។ គេបានដាក់ទណ្ឌកម្មគាត់ដោយឆក់ចរន្តអគ្គីសនី ដោយសាររត់ចេញពីមណ្ឌលក្នុង
ត្រាមុន ។

ពួកគេបានចាប់ខ្ញុំសារជាថ្មីហើយបានឆក់ខ្ញុំ... ពួកគេមិនហ៊ានឆក់ខ្ញុំនៅទីនេះទេ
[នៅក្នុងក្រុង នៅពេលដែលខ្ញុំត្រូវបានចាប់សារជាថ្មី] ពីព្រោះខ្លាចអ្នកទេសចរ
មើលឃើញ... គឺជាប៉ូលីសម្នាក់ដែលបានឆក់ខ្ញុំ ។ គាត់ឆក់ខ្ញុំនៅមុខបន្ទប់របស់ខ្ញុំ ។
ដំបូងគាត់វាយខ្ញុំ បន្ទាប់មកឆក់ខ្ញុំរហូតសន្លប់ ហើយគេបានចាក់ទឹកមកលើខ្ញុំ និង
រុញចូលក្នុងបន្ទប់វិញ ។ គេបានដាស់ក្បាលរបស់ខ្ញុំឡើងពក ។ នៅពេលគេឆក់ [អ្នក
ណាម្នាក់] អ្នកនោះនឹងអស់កម្លាំងនិងមិនអាចដើរបាន ធ្វើឱ្យវិលមុខ និងអស់កម្លាំង ។
ប៉ូលីសនិយាយថា "មកពីហ្គេងលូចរត់" ។¹⁰⁵

បន្ថែមលើការឆក់ចរន្តអគ្គីសនី បុគ្គលិកក៏បានប្រើខ្សែតឺដែលធ្វើពីខ្សែភ្លើងវេញចូលគ្នា ។
កក្កដា អាយុ ២៨ ឆ្នាំ និយាយអំពីខ្លួនដែលត្រូវគេវាយនឹងខ្សែភ្លើងដែលវេញចូលគ្នា នៅក្នុង
"មណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា" សង្គមកិច្ចចោមចៅដូច្នេះថា :-

¹⁰⁴ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសតុលា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁰⁵ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសក្រព្វឯង — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

អ្នកយាមបានវាយខ្ញុំនឹងខ្សែ“អយ” ដែលធ្វើពីខ្សែភ្លើង៨ខ្សែវេញចូលគ្នា។ គាត់ឱ្យខ្ញុំ
លុតជង្គង់ចុះ ហើយឱ្យយកដៃគ្រប“អង្គជាតិ”ខ្ញុំ... បន្ទាប់មកគាត់ចាប់ផ្តើម វាត់ខ្ញុំពី
ក្រោយខ្នង ដោយខ្សែអយនោះ។ វាមានទំហំប្រហែលកងែបស្រស់ខ្ញុំ។ គាត់វាយខ្ញុំ
ជាច្រើនដង ប្រហែល១០ដង។ ខ្ញុំឈឺខ្លាំងណាស់។ នៅពេលខ្លះ ខ្ញុំលូតយំម្នាក់ឯង
បន្ទាប់ពីគេវាយរួច ពីព្រោះវាឈឺណាស់។ ខ្ញុំមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុសអ្វីផង :- ហេតុអ្វី
គេវាយខ្ញុំអញ្ចឹង? បន្ទាប់ពីវាយមក គាត់ទះកំផ្លៀងខ្ញុំចំកណ្តាលមុខ។ មាត់ខ្ញុំចេញ
ឈាម។ ខ្នងខ្ញុំចេញឈាម...¹⁰⁶

ម្ចាស់ជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងម្នាក់ អាយុ១៦ឆ្នាំ បានរៀបរាប់អំពីសាក្សីភាពការវាយខ្សែ
ភ្លើងនៅក្នុងមណ្ឌលសង្គមកិច្ចចោមចៅ :-

[បុគ្គលិក]បានប្រើខ្សែអយសម្រាប់វាយ។ គាត់មានខ្សែអយបីប្រភេទ ដែលធ្វើ
ពីខ្សែភ្លើងដែលគេបកសំបកផ្លាស្ទិកចេញ។ ខ្សែមួយមានទំហំតូចប៉ុនកូនម្រាមដៃ
មួយទៀតប្រហែលប៉ុនមេដៃ ហើយមួយទៀតប៉ុនមេជើង។ គាត់សួរថាតើហ្នឹង
ចង់រើសយកមួយណា។ វាត់មួយខ្លាចៗធ្វើឱ្យស្បែករបកដាច់ជាប់នឹងខ្សែភ្លើង¹⁰⁷

បុគ្គលិកក៏វាយអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង ជាមួយឧបករណ៍ដទៃទៀតដែលមាននៅក្នុងដៃផងដែរ។
ទុរេនធ្លាប់ត្រូវរងការវាយ ដោយសារជាក់បារីមួយដើមនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ :-

គេយកទុយយោទឹក ហើយបត់ចូលគ្នាជាពីរ មកវាយខ្ញុំ។ ពួកគេធ្វើបែបនេះ នៅពី
ក្រោយមណ្ឌល ដើម្បីកុំឱ្យគេមើលឃើញ។ ក្មេងៗស្តាប់ឮតែសម្រែកទេ។ ពួកគេ
វាយខ្ញុំប្រហែល១០ដង នៅលើខ្នង។ វាជាទុយយោដែលគេប្រើសម្រាប់បាញ់ទឹក

¹⁰⁶ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសករ១៧១ ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁰⁷ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសករ១៧២ ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

សម្អាតឡាន។ គេឱ្យខ្ញុំដោះអាវុធចេញ។ គឺអ្នកយាមជាអ្នកវាយ :- បីនាក់ទៀតឈរ
មើល ហើយសើចសប្បាយ ហើយម្នាក់...ជាអ្នកវាយ ។¹⁰⁸

គុហាបានរៀបរាប់អំពីការវាយមកលើខ្លួនគាត់ ដោយគ្រូបង្វឹករាជអាវុធបាត់ ដោយសារតែ
ស្រវឹងស្រា “គាត់មានរំពាត់កាច់ពីមែកឈើ។ គាត់ដើរចូលក្នុងបន្ទប់ដេក ហើយវាយពួកយើងទាំង
អស់គ្នា។ គាត់វាយខ្ញុំ និងពួកខ្ញុំទាំងអស់គ្នា។ ខ្ញុំដឹងថាគាត់ស្រវឹងស្រា ដោយសារមុខគាត់ឡើង
ក្រហម។¹⁰⁹ វិច្ឆិកាបានរៀបរាប់អំពីការវាយនៅក្នុងមណ្ឌលសង្គមកិច្ចព្រៃស្តី ដែលគាត់បានឃើញ
ដូច្នេះថា:-

ខ្ញុំបានឃើញអ្នកយាមវាយអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង។ ខ្ញុំបានឃើញពួកគេវាយអ្នកដែលត្រូវ
ចាប់បានមកវិញ បន្ទាប់ពីលួចរត់។ ដំបងធំប៉ុនដែរបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំបានឃើញពួកគេវាយ
បំបាក់ជើងបុរសម្នាក់។ ខ្ញុំឃើញអ្នកយាមលើកជើងនោះឡើងវា
បាក់ទៅហើយ។¹¹⁰

អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងក្នុងមណ្ឌលក៏ត្រូវបានគេចាប់រំលោភសេពសន្ថវៈផងដែរ។ អតីតអ្នកជាប់ឃុំ
យ៉ាងភេទប្រុសម្នាក់ឈ្មោះក្រញូង អាយុ១៨ឆ្នាំ បានរាយការណ៍អំពីការបង្ខិតបង្ខំ ឱ្យខ្លួនគាត់រួមភេទ
តាមមាត់ ដោយមេបញ្ជាការមណ្ឌលកងរាជអាវុធបាត់ ដែលជាកន្លែងដែលគាត់ជាប់ឃុំយ៉ាង :-

ដោយសារខ្ញុំជាអ្នកចូលថ្មី ខ្ញុំត្រូវតែធ្វើសរសៃឱ្យគេគ្រប់ៗគ្នា។ នៅពេលខ្ញុំមកដល់
អាទិត្យដំបូង ខ្ញុំមិនដែលបានដេកលក់ស្រួលទេ ពីព្រោះខ្ញុំត្រូវធ្វើសរសៃឱ្យប៉េអីម
ហើយពេលខ្លះធ្វើឱ្យមេបញ្ជាការ... គាត់ឱ្យខ្ញុំច្របាច់ដៃជើង និងឡើងជាន់លើគាត់

108 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ទូរទស្សន៍ — ភ្នំពេញ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០០៩
109 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍គុហា — កម្ពុជា ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩
110 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍វិច្ឆិកា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

យ៉ាងយូរ ទាញសក់ក្បាលរហូតដល់គាត់ដេកលក់។ គាត់ជាមេចំណូលដែលធំជាង
 គេបង្អស់ ខ្ញុំត្រូវតែធ្វើសរសៃឱ្យកូនចៅគាត់ដែរ... បងដឹងទេធ្វើសរសៃធម្មតាផង
 និងរបៀបរួមភេទផង... ការធ្វើសរសៃខ្លះគឺជាការរួមភេទ។ ប្រសិនខ្ញុំមិនធ្វើតាម
 គាត់ គាត់នឹងវៃខ្ញុំ។ មេបញ្ជាការឱ្យខ្ញុំ “ស៊ីការីម”[ការរួមភេទតាមមាត់]។ ខ្ញុំមិន
 ព្រម ហើយគាត់ទះកំផ្លៀងខ្ញុំ... ការរួមភេទតាមមាត់កើតឡើងជាញឹកញាប់ ខ្ញុំមិន
 ធ្វើម៉េចនឹងកើត? ។¹¹¹

អង្គការសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាលីកាដូ បានកត់ត្រាការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ រួមទាំង
 ការរំលោភសេពសន្ថវៈដោយបុគ្គលិក ដែលតាមការចោទប្រកាន់បានកើតឡើងនៅក្នុងមណ្ឌល
 សង្គមកិច្ចព្រៃស្តី។¹¹² អតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងធ្ងន់នៅព្រៃស្តី ដែលត្រូវបានធ្វើសម្ភាសដោយអង្គការ
 ឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បានបញ្ជាក់ពីភស្តុតាងពិតក្នុងរបាយការណ៍នេះ។ ត្របែក ដែលជាអ្នកប្រើ
 ប្រាស់គ្រឿងញៀន ហើយធ្លាប់ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅក្នុងមណ្ឌលព្រៃស្តី បានរាយការណ៍ថា ធ្លាប់ឃើញ
 ផ្ទាល់ភ្នែកនូវការរំលោភ “បូក” ដោយបុគ្គលិកមណ្ឌលជាច្រើនលើកច្រើនសារ :-

ខ្ញុំបានឃើញរឿងហ្នឹងផ្ទាល់ភ្នែក...ពួកវាបានយកស្រីចេញពីបន្ទប់។ ស្រីនោះមិនចេះ
 និយាយទេ...ពួកវាបាននាំក្មេងស្រីនោះចូលក្នុងថ្នាក់រៀន : អត់មានមនុស្សដេកនៅ

¹¹¹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសក្រព្វាង — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹¹² លីកាដូ “សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន : ការចាប់ខ្លួនខុសច្បាប់ និងមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ច : ពេលសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាវិវាទការ មិនមែនពេលសម្រាប់បដិសេធនោះទេ ”
 ថ្ងៃទី៩ វិច្ឆិកា ២០០៩ សូមចូលមើលគេហទំព័រ http://www.licadho.org/press/files/193LICADHOPRAActionNot_Denials08.pdf ។
 ទោះបីរដ្ឋាភិបាលមិនចុះបញ្ជីជាផ្លូវការជាមជ្ឈមណ្ឌលស្ថានភាពសម្បទានដោយ អតីតអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនពិតប្រាកដមួយចំនួន ត្រូវបានសម្ភាសដោយអង្គការឃ្លាំមើល
 សិទ្ធិមនុស្ស បានរាយការណ៍ថាធ្លាប់ជាប់ឃុំខ្លួនដោយខុសច្បាប់នៅមជ្ឈមណ្ឌលនេះ។ ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា
 ក្នុងរបាយការណ៍របស់ខ្លួនជូនចំពោះក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្ស អ.ស.ប បានកត់ត្រាថា ប្រជាពលរដ្ឋដែលនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងនៅភ្នំពេញ ជាពិសេសកោះគ
 (ដែលគេស្គាល់ថាជាកោះរំដួល) និងព្រៃស្តី “ត្រូវបានឃុំឃាំងខុសច្បាប់ និងរងអំពើរំលោភអំណាចផ្សេងៗដោយបុគ្គលិក ដែលមានស្ថានភាពការឃុំឃាំងដ៏មនុស្សធម៌
 ជិតខាងប្រាក់ ការវាយដំ ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ដែលពេលខ្លះបណ្តាលឱ្យស្លាប់ និងអត្តឃាតកម្ម”។ ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិ
 ទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស នៅកម្ពុជា បានកត់សម្គាល់ឃើញថា “ខ្លួនបានចុះធ្វើសម្ភាសនាជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលទាំងនោះ ហើយបានសង្កេតឃើញស្ថានភាពគួរឱ្យនឿន ដែលមនុស្សត្រូវ
 ជាប់នៅទីនោះ។ ” អំពីតួនាទីនិងសិទ្ធិផលរបស់ឧត្តមស្នងការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងការជួយរដ្ឋាភិបាល និងប្រជាជនកម្ពុជា ក្នុងការជំរឿននិងការ
 ការពារសិទ្ធិមនុស្ស - A/HRC/12/41-ថ្ងៃទី៩ ខែសីហា ២០០៩ កថាខណ្ឌ២៨

ក្នុងថ្នាក់នោះទេ។ ពួកគេបាននាំនាងនោះចូលក្នុងបន្ទប់, ចាក់សោរបើកទ្វារ
បន្ទប់ ហើយចាក់សោរមិនបន្ទប់ឱ្យនាងនៅខាងក្នុង។ ពួកវាចាប់រំលោភនាង...
ខ្ញុំឃើញមានប្រុសបីនាក់... វាពិបាកនិយាយខ្លាំងណាស់ អាម៉ាស់មែនទែន។ ក្មេងស្រី
នោះស្រែករហូត ហើយមានការរើបំរះខ្លាំង... ពួកវាជាបុគ្គលិក ដែលធ្វើការនៅក្នុង
មណ្ឌល [ដែលបានរំលោភនាង]ក្មេងស្រី“ធម្មតា” ក៏ត្រូវបានគេរំលោភផងដែរ។
អ្នកយាមបានយកលេសដើម្បីយកក្មេងស្រីចេញពីបន្ទប់ ដូចជាពួកវាធ្វើខុសអ្វីមួយ។
ពេលខ្លះពួកវាបានរំលោភស្ត្រីដែលចំនួនប្រាំដងជាប់ៗគ្នា ដោយសារអត់មានអ្នក
មកថ្វី។ ពេលខ្លះស្ត្រីទាំងនោះជាអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទ ពេលខ្លះមិនមែនទេ។ ពួកវាបាន
រំលោភស្ត្រីគម្លាក់ប្រហែលប្រាំបួនប្រាំមួយដង។ ខ្ញុំបានឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែក។ ពេល
ខ្លះទៀត ខ្ញុំបានឮសម្រែករបស់ស្ត្រីនោះ... ខ្ញុំដឹងថា [នាង] ព្យាយាមធ្វើឱ្យមាន
សម្លេង : សម្លេងដែលខុសប្លែកពីធម្មតា។ បន្ទប់នោះគឺនៅជាប់នឹងបន្ទប់របស់ខ្ញុំ។
ជានិច្ចជាកាល គឺពួកវាជាអ្នកយាមបីនាក់នោះដែលបានរំលោភស្ត្រីៗ។ ពេលខ្លះ
ឃើញមានអ្នកក្រៅចូលរួមដែរ។¹¹³

លលកជាស្ត្រីអត់ផ្ទះសម្បែង ធ្លាប់ជាប់ឃុំឃាំងនៅក្នុងមណ្ឌលព្រៃស្តី បានរាយការណ៍ថា :-

លោកដឹងទេ គេយកស្រីស្អាតៗទៅចាប់រំលោភ... បន្ទាប់ពីគេយកទៅ ស្រីៗទាំង
នោះបាត់ខ្លួនលែងឃើញត្រឡប់មកវិញ។ ពួកគេមានអាយុប្រហែល១៩-២០ឆ្នាំ។
ខ្ញុំឃើញមានស្ត្រីពីរនាក់ ដែលបានយកចេញពីបន្ទប់របស់ខ្ញុំ...អ្នកយាមម្នាក់បាន [សួរ
អ្នកយាមម្នាក់ទៀត] “ម៉េច ហ្ន៎ ស្រីស្អាតពីយប់មិញ? ។ ហ្ន៎ធ្វើអីខ្លះ? [អ្នកយាម

¹¹³ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសត្រីបែក — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ទីពីរបានឆ្លើយតប ថា :- “មុនអញលែងវា អញស៊ីឆ្កែតហើយ” គ្រាមភាសា ដែល
មានន័យថារួមភេទ¹¹⁴

អ្នកជាប់ឃុំឃាំង ក៏ទទួលរងការធ្វើទណ្ឌកម្មរាងកាយយ៉ាងឈឺចាប់ផងដែរ ។ ទម្រង់ទូទៅនៃ
ទណ្ឌកម្មលើរាងកាយ គឺជាទណ្ឌកម្មបែប“រមៀលធុងសាំង” ពោលគឺធ្វើឱ្យអ្នកជាប់ឃុំឃាំងរមៀល
នៅលើដីទៅកាន់ចំងាយមួយជាក់លាក់។ ដុំថ្មដ៏រឹងមុតស្រួច ធ្វើឱ្យរាងកាយអ្នកជាប់ឃុំឃាំងទទួល
រងការឈឺចាប់ខ្លាំងឡើងៗ។ ការឈឺចាប់នេះកាន់តែខ្លាំងឡើង ដោយសារតែដោះសម្លៀកបំពាក់
ចេញ។ សៅបានធ្វើបង្ហាញនូវទណ្ឌកម្ម“រមៀលធុងសាំង” ដល់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ដោយ
រមៀលដបទឹកសុទ្ធ នៅលើតុដែលកំពុងធ្វើសម្ភាស ។ គាត់ពន្យល់ថា:-

បន្ទាប់ពីវាយរួច ពួកគេបានបញ្ជាអ្នកដែលត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មនោះឱ្យរមៀល
“ធុងសាំង” នៅលើដុំថ្មតូចៗ។ អ្នកនោះត្រូវតែរមៀលទៅចំងាយប្រហែល៥០ម៉ែត្រ
ហើយត្រូវរមៀលត្រឡប់មកវិញ... ដីនោះមិនរាបស្មើទេ ប៉ុន្តែជាប្រភេទដីក្រហូង
ដែលមានក្រួសច្រើន។ ដីនោះអាចធ្វើឱ្យឈឺជើងប្រសិនដើរអត់ពាក់ស្បែកជើង។
បន្ទាប់ពីទណ្ឌកម្មបែបនេះមក នៅលើខ្លួនមានស្នាមដាច់ មុត រលាត់ស្បែក។ មេធំ
និងអ្នកយាមដែលឱ្យធ្វើបែបនេះ បញ្ជាឱ្យធ្វើ ។¹¹⁵

អាទិត្យបានរៀបរាប់អំពីទណ្ឌកម្មមកលើខ្លួនគាត់ ដោយតម្រូវឱ្យ“រមៀលធុងសាំង” និងធ្វើ
លំហាត់ប្រាណផ្សេងៗទៀត បន្ទាប់មកត្រូវរងការវាយដំ និងវាត់នឹងរំពាត់នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល
ឱកាសខ្ញុំ។

¹¹⁴ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍លក — សៀមរាប ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹¹⁵ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍សៅ — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

បុគ្គលិកឱ្យខ្ញុំរមៀលនៅលើដី... ខ្ញុំត្រូវដោះខោអាវចេញ ហើយរមៀលចុងសាំង ។
 ខ្ញុំត្រូវរមៀលខ្លួនចំងាយប្រហែល១០០ម៉ែត្រ ហើយរមៀលត្រឡប់មកវិញ១០០
 ម៉ែត្រទៀត។ បន្ទាប់ពីរមៀលរួច ខ្ញុំក្រោកឈរឡើង តែដួលផ្តាប់មុខដោយសារ
 វិលមុខពេក។ មានអារម្មណ៍ឈឺខ្លាំង។ ខ្ញុំប្រឡាក់ដីពេញខ្លួន។ ឈឺណាស់...
 មានស្នាមដាច់នៅលើខ្លួន ជាពិសេសកាំភ្លួងដៃ ដោយសារខ្ញុំយកដៃឱបការពារក្បាល។
 ក្រោយមកគេឱ្យខ្ញុំលោតកង្កែបប្រហែល១០០ម៉ែត្រ [ទៅមុខ] ហើយ ១០០ ម៉ែត្រ
 ទៅត្រឡប់ក្រោយលើផ្លូវតែមួយ។ បន្ទាប់មកគេឱ្យខ្ញុំរមៀល “ស្នាដាំដូង” ១០០
 ម៉ែត្រ[ទៅមុខ] ហើយមកក្រោយវិញ។ ខ្ញុំឈឺខ្លាំងណាស់។ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ថា
 គ្មានអ្វីទាំងអស់ : ខ្ញុំធ្វើតាមតែបញ្ជាគេទេ។ គេយកដងវែកវែកខ្ញុំ។ គេវាយខ្ញុំពីរ
 ដងវែកពេញទំហឹង។ មើលឃើញស្នាមឡើងក្រហម។ គេបានប្រើខ្សែភ្លើងបីបួន
 ខ្សែវេញចូលគ្នា។ ពួកគេបានវាយគូទខ្ញុំបីដង [ជាមួយខ្សែភ្លើង] វាឈឺជាងដងវែក
 ទៅទៀត។ ខ្ញុំចេញឈាម... រឿងបានកើត ឡើងពីរដងមកលើខ្ញុំ- ម្តងនៅពេល
 ឈ្មោះប្រកែកគ្នា ហើយម្តងទៀតជក់បារី។¹¹⁶

ស្រកានាគបានរៀបរាប់អំពីការធ្វើទណ្ឌកម្មមកលើខ្លួនគាត់នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល “ស្តារនីតិ
 សម្បទា” សង្គមកិច្ចចោមចៅ។ បន្ទាប់ពីចាប់មកវិញដោយសារបំណងរត់គេចមិនបានសម្រេច :-

គេបានធ្វើទារុណកម្មមកលើខ្ញុំ... អ្នកយាមបានចេញបញ្ជាឱ្យលុតជង្គង់។ ខ្ញុំត្រូវដើរ
 លើជង្គង់ប្រហែលចំងាយ ១៥ ម៉ែត្រ ចំនួន ៥០ ដង។ ធ្វើបែបនេះនៅពីមុខមណ្ឌល
 កន្លែងគេហាត់ប្រាណ។ ឈឺខ្លាំង។ ពេលដែលខ្ញុំធ្វើចប់ ខ្ញុំត្រូវធ្វើអ្វីផ្សេងៗទៀត។
 ខ្ញុំបានធ្វើចំនួន២០ដងប៉ុណ្ណោះ។ [ក្បាលជង្គង់របស់ខ្ញុំ] ចេញឈាម ហើយរលាត់
 ស្បែក។ បន្ទាប់មកខ្ញុំ “រមៀលចុងសាំង” : គឺយើងត្រូវរមៀលខ្លួននៅលើដីទៅមុខ

¹¹⁶ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសនាទី១៧ — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

និងរមៀលត្រឡប់ក្រោយវិញ ចំងាយប្រហែល ៥០ ទៅ ៧០ ម៉ែត្រ ។ ខ្ញុំឈឺឆ្អឹងខ្នង និងស្នាម មានដាច់ស្បែកចេញ និងរលាត់ស្បែក ។ ខ្ញុំរមៀលតែម្តងទេ ទៅនិង ត្រឡប់មកវិញ ។ បន្ទាប់មកគេឱ្យខ្ញុំខាំថ្ពាម ហើយគេបានទះកំផ្លៀងខ្ញុំនៅចំកណ្តាល មុខ ។¹¹⁷

ក្រព្វងបានរៀបរាប់អំពីទណ្ឌកម្មមកលើខ្លួនគាត់ នៅក្នុងមណ្ឌលស្នងការនគរបាលខេត្ត សៀមរាប ដោយឱ្យឈរកណ្តាលថ្ងៃ ជើងម្ខាងជាប់ច្រវាក់ ហើយបន្ទាប់មកត្រូវគេដាក់ខ្នោះ ។

ខ្ញុំឈររហូតទាល់តែដួល ។ ថ្ងៃក្តៅខ្លាំងណាស់... ខ្ញុំត្រូវតែឈរជើងម្ខាង ហើយលាត ត្រដាងដៃចេញ : ប្រសិនបើហ៊ានទំលាក់ជើង គេនឹងវាយខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមិនឈររាល់ថ្ងៃទេ ឈរតែរយៈពេលពីរម៉ោង ខ្ញុំទ្រាំលែងបាន ។ ក្រោយមកគេក៏វាយខ្ញុំ ។ បន្ទាប់ពីឈរ [បែបហ្នឹង] ។ ខ្ញុំឈឺខ្លួនមួយអាទិត្យ... គេបានដាក់ច្រវាក់ក្នុងទាំងពីរ របស់ខ្ញុំ គេបានមូលខ្មៅយ៉ាងណែន ។ ខ្ញុំជាប់ខ្នោះ អស់ប្រាំបួនថ្ងៃកន្លះ... [មិត្តខ្ញុំ] ។ ជាប់ខ្នោះ ប្រហែលពីរអាទិត្យ ។ នៅពេលពួកគេបើកទ្វារ ពួកខ្ញុំដើរដោយជើងជាប់ច្រវាក់ទៅ ផ្ទះបាយ ។ នៅក្នុងបន្ទប់ដេក ពួកខ្ញុំជាប់ខ្នោះផងដែរ ។¹¹⁸

ការរំលោភដោយអ្នកជាប់ឃុំឃាំង

ការរំលោភជាច្រើនដែលកើតឡើងនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល ត្រូវបានប្រព្រឹត្តដោយអ្នកជាប់ឃុំ ឃាំង មកលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដទៃទៀត ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការរំលោភបំពានទាំងនេះ មានលក្ខណៈជាអំពើដែលកើតឡើងដោយឯកឯងនៃអំពើហិង្សារវាងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដូចគ្នា ដែលនាំឱ្យខុសយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ បុគ្គលិកមណ្ឌល បានប្រគល់សិទ្ធិឱ្យអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដែលទុកចិត្ត ។ អ្នក

¹¹⁷ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ស្រាវជ្រាវ — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹¹⁸ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ក្រព្វង — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ជាប់ឃុំឃាំងទាំងនេះ អនុវត្តការគ្រប់គ្រងប្រចាំថ្ងៃភាគច្រើនលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដទៃទៀត ហើយ អនុវត្តវិន័យមណ្ឌល។ ប្រឹក្សាបានពន្យល់ថា “ខ្ញុំកម្រឃើញអ្នកយាម ពិតប្រាកដ :- អ្នកជាប់ឃុំ ឃាំងដែលរស់នៅយូរមុនខ្ញុំ ឡើងគ្រប់គ្រងទីកន្លែង”។¹¹⁹ អាជ្ញាធរបានផ្តល់សិទ្ធិ ទៅឱ្យអ្នកជាប់ឃុំ ឃាំងទាំងនេះ ដើម្បីពង្រីកអំណាចគ្រប់គ្រងដាក់វិន័យនិងដាក់ទណ្ឌកម្មអ្នក ជាប់ឃុំឃាំង។ អំពើ ឃោរឃៅលើរាងកាយយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ គឺកើតឡើងជាធម្មតា នៅពេលខ្លះក្រោមបញ្ជាផ្ទាល់ពីបុគ្គលិក ធម្មតា។

ពុំបានពន្យល់ថា អ្នកជាប់ឃុំឃាំងទាំងនោះ អនុវត្តវិន័យជាប្រចាំថ្ងៃយ៉ាងតឹងរឹង ក្នុងមណ្ឌល :-

បងដឹងទេ ខ្ញុំត្រូវតែវាយពីរដងជាមួយនឹងបន្ទាត់... គឺមិនមែនប្រធានមណ្ឌល ដែល ជាអ្នកវាយទេ ប៉ុន្តែគឺជាមេបន្ទប់មានសិទ្ធិវាយ។ ប្រសិនបើចូលខុសជួរ នៅពេល ហូបបាយ ឬជជែកគ្នាពេកនៅក្នុងបន្ទប់ អ្នកនោះត្រូវតែវាយមិនខាន។¹²⁰

នៅក្នុងមណ្ឌលសង្គមកិច្ច អ្នកជាប់ឃុំឃាំងដែលអនុវត្តវិន័យ គឺធម្មតាគេសំដៅទៅរក “ឆ្មា” ដែលមានភារកិច្ចចាំឃ្លាំមើល “កណ្តុរ” (អ្នកជាប់ឃុំឃាំងផ្សេងទៀត)។ ដូចម្តេច អាយុ២០ ឆ្នាំ បានពន្យល់ដូច្នេះថា :- “យើង [អ្នកជាប់ឃុំឃាំង] ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាកណ្តុរ ហើយអ្នក យាមបន្ទប់គឺជាឆ្មា។ ប្រសិនបើកណ្តុរលួចរត់ ឆ្មាត្រូវដេញចាប់... “ឆ្មា” និងបុគ្គលិកគឺជាមិត្តនឹង គ្នា”។¹²¹ “ឆ្មា” មានភារកិច្ចរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ រាយការណ៍អំពីការប៉ុនប៉ងលួចរត់ ហើយដាក់ទណ្ឌកម្ម ចំពោះអ្នកដែលធ្វើខុសវិន័យ។ ម្ចាស់ អាយុ ១៦ ឆ្នាំ អតីតជា “ឆ្មា” នៅពេលគាត់ជាប់ឃុំឃាំងថ្មីៗ បំផុត។ គាត់បានពន្យល់តួនាទីរបស់គាត់ជា “ឆ្មា” ថា :-

119 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសប្រឹក — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

120 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសពុទ្ធ — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

121 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសដូងថែម — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ខ្ញុំធ្លាប់ធ្វើ“ឆា”។ “ឆា” ទទួលខុសត្រូវអ្នកទោស។ ខ្ញុំមានសិទ្ធិវាយអ្នកណាម្នាក់ ដែលមានកំហុស... មានឆាបួននាក់ រួមទាំងខ្ញុំផង។ ខ្ញុំដេកខាងក្រៅ នៅចំពីមុខ ទ្វារបន្ទប់។ ឆានីមួយៗមានសោរ... ពួកខ្ញុំមានរបបអាហារដាច់ពីអ្នកទោសផ្សេងៗ ទៀត :- ពួកខ្ញុំមានបាយពិសេសនិងសម្លម្ហូបដើមចេក។ ខ្ញុំទទួលខុសត្រូវបន្ទប់មួយ ដែលមានគ្នា ២០ ទៅ ២១ នាក់ គឺធ្វើយ៉ាងណាមិនឱ្យអ្នកណាម្នាក់បាត់ខ្លួនទេ ប្រសិនអ្នកណាម្នាក់លួចរត់ ពួកខ្ញុំស្រែករហូតទាល់តែអ្នកនោះត្រូវចាប់មកវិញ... ខ្ញុំធ្លាប់ទះកំផ្លៀងអ្នកទោស។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើគេមិនចូលក្នុងជួរឱ្យបានត្រឹម ត្រូវទេ ឬហាត់ប្រាណខុស ខ្ញុំទះកំផ្លៀងពួកគេ។ ប្រសិនបើកំហុសតិចតួច ត្រូវទះ កំផ្លៀងពីរបីដង។ ប្រសិនខុសធ្ងន់ ត្រូវវាយដោយអ្នកនៅក្នុងបន្ទប់ទាំងអស់គ្នាពីរបី បីដង...¹²²

នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលដទៃទៀត (ពោលគឺគ្រប់គ្រងដោយសាលាក្រុងភ្នំពេញ រាជអាវុធបត្តិ ឬនគរបាលស៊ីវិល) ប៉ាន់ស្មានក្រុមខាងវិន័យកាន់តែមានភាពស្មុគស្មាញ។ បន្ទប់ដេករួមនីមួយៗ នៅ ក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលកំណត់ឱ្យមាន [មេកង ឬមេបន្ទប់ម្នាក់] និងអនុកងម្នាក់ឬពីរនាក់។ អ្នកជាប់ឃុំ យ៉ាងត្រូវបានគេចែកជាក្រុម (ដែលមួយក្រុមៗមានគ្នា ១០ នាក់) ដែលក្រុមនីមួយៗមានមេក្រុម ម្នាក់និងអនុក្រុមម្នាក់។ ទុរេនអតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងម្នាក់ក្នុងវ័យពាក់កណ្តាល ៣០ ឆ្នាំ បានពន្យល់ ប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស អំពីមូលហេតុដែលគេជ្រើសរើសគាត់ ឱ្យធ្វើជាមេកង និងកិច្ចការ ដែលគាត់ត្រូវធ្វើដូច្នេះថា :-

ខ្ញុំធ្លាប់ធ្វើមេកង ដោយសារមាឌ និងសាច់ដុំរបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំអាចសម្អាតមនុស្សច្រើន។ នៅពេលហូបបាយ ខ្ញុំស្រែកថា “ប្រុង!” ប្រសិនបើមិនធ្វើតាមទេ ខ្ញុំដើរទៅរក

¹²² អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ម្ចាស់ — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ហើយទះកំផ្លៀង ឬយកទៅមុជទឹកនិងដាល់ ឬយកទៅបន្ទប់ហើយដាល់... ខ្ញុំចូលទៅក្នុងបន្ទប់ ពិនិត្យមើលតើពួកគេស្អាត ឬអត់។ ខ្ញុំធ្វើការងាររបស់បុគ្គលិក... [បុគ្គលិក] និយាយថា “ត្រូវធ្វើឱ្យល្អគ្រប់យ៉ាង ឱ្យពួកវាធ្វើឱ្យត្រឹមត្រូវ”។ ពួកគេប្រាប់ឱ្យគោរពបញ្ជា ហាមដក់បារី បន្ទប់ត្រូវតែស្អាត ហើយអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង ត្រូវធ្វើការទាំងអស់គ្នា។ ពួកគេនិយាយថា “ត្រួតពិនិត្យមើលពួកវា ហើយវាយពួកវា”។ មេកងអាចប្រើដៃ ឬរំពាត់តាមចិត្តចង់ និងស្រេចតែចិត្ត។ អត់មានវិន័យអ្វីទេ។ [ធ្វើជាមេកង], គេបានហូបអាហារឆ្ងាញ់ៗ ហើយមានអ្នកធ្វើសរសៃឱ្យទៀត ប្រសិនបើមិនស្រួលខ្លួន មេកងអាចហៅមនុស្សពីរបីនាក់មកធ្វើសរសៃឱ្យ។ មានអ្នកចងមុងឱ្យដេកស្រាប់ៗ... នៅពេលឪពុកម្តាយកូនអ្នកមាន យកអាហារមកឱ្យកូនគេ មេកងទទួលបានពាក់កណ្តាល។ ធ្វើជាមេកងគឺដូចជាស្តេចអញ្ចឹង។¹²³

តាមវិធីបែបនេះ អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយបុគ្គលិក ឱ្យអនុវត្តនូវការរំលោភលើរាងកាយនិងវិធានការដាក់វិន័យផ្សេងៗទៀត មកលើអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងដទៃទៀត។ នៅពេលខ្លះបុគ្គលិកធ្វើទណ្ឌកម្មលើអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងដោយខ្លួនឯង ហើយបន្ទប់មក បញ្ជាឱ្យធ្វើទណ្ឌកម្មបន្ថែមប្រហែលតាមទម្រង់វាយដំធ្ងន់ធ្ងរ ប្រព្រឹត្តដោយអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងផ្សេងទៀត។ នៅពេលខ្លះទៀត អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងត្រូវបានបញ្ជាឱ្យអនុវត្តរាល់ការដាក់ទណ្ឌកម្មទាំងអស់ដោយខ្លួនឯង។

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បានទទួលរបាយការណ៍មួយចំនួនស្តីពីបុគ្គលិក ដែលបញ្ជាឱ្យអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងដ៏ច្រើន ឱ្យវាយដំអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងជាក់លាក់ណាម្នាក់ ដែលជាញឹកញាប់ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង។ ការវាយដំនេះ ហាក់ដូចជាកើតឡើងតាមធម្មតា ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងធ្វើណាម្នាក់ទើបនឹងមកដល់។ អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងមកដល់ថ្មី ត្រូវបានណែនាំឱ្យស្គាល់របបវិន័យរបស់មណ្ឌល ដោយការវាយ“ស្វាគមន៍” ហើយការបញ្ជាឱ្យអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងទាំងអស់

123 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ទុរេន — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

អនុវត្តការវាយដំទាំងនេះគឺធ្វើឡើងដើម្បីធ្វើឱ្យស្គាល់ និងពង្រឹងឋានានុក្រមវិន័យនៅក្នុងមណ្ឌលក្នុង
ចំណោមអ្នកជាប់ឃុំឃាំងទាំងអស់ ។ សាក្សីភាពរបស់ដួងចែមគឺជាតំណាងនៃការអនុវត្តបែបនេះ ៖ -

[បន្ទាប់ពីមកដល់ភ្លាមៗ] ខ្ញុំសន្លប់លែងដឹងខ្លួន។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងបានវាយខ្ញុំ។
ខ្ញុំមិនដឹងថាមានប៉ុន្មាននាក់ទេ។ ពួកវាយក្លាយមកគ្របលើខ្ញុំ ហើយវាយធ្វើបាបខ្ញុំ។
ពួកវាវាយខ្ញុំចំកណ្តាលមុខ ដើមទ្រូង ចំហៀងខ្លួន។ ខ្ញុំមិនដឹងថាគេវាយអស់រយៈ
ពេលប៉ុណ្ណាទេ ប៉ុន្តែគេវាយខ្ញុំនៅក្នុងបន្ទប់ដែលខ្ញុំដេកនោះ។ បុគ្គលិកបានបញ្ជា
ឱ្យអ្នកជាប់ឃុំជាមួយគ្នាវាយខ្ញុំ។ បុគ្គលិកបាននិយាយថា “មានថ្មីមកដល់ហើយវើយ
ដកស្លាបវាស៊ីទៅ!”។ គឺបុគ្គលិក ជាអ្នកនិយាយ... គាត់បណ្តើរខ្ញុំចូលក្នុងបន្ទប់
[ហើយចេញបញ្ជា]... គាត់ចាក់សោរទ្វារ ហើយក្មេងៗចាប់ផ្តើមវាយធ្វើបាបខ្ញុំ។¹²⁴

ត្របែកបានរៀបរាប់អ្វីដែលឃើញផ្ទាល់ភ្នែក នូវទម្រង់ទណ្ឌកម្មដ៏យោធន៍យោធន៍ ដោយសារ
ជាក់បារី ដែលហៅថា “ស៊ីស្លា” ។

ក្នុងមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ ពួកគេឱ្យអ្នកជាប់ឃុំឃាំងជាក់បារី ហើយឱ្យរត់បុកជញ្ជាំង
រហូតបាក់ធ្លេញ... មានម្នាក់លូចជាក់បារី ហើយគេចាប់បាន។ គេឱ្យគាត់ជាក់បារី
ហើយរត់បុកនឹងជញ្ជាំង។ ប៉ុន្តែគាត់បានឈប់ដាក់នៅមុខជញ្ជាំង។ មេកងបាន
និយាយថា “ស្តី ហ្នឹងមិនចេះរត់បុកជញ្ជាំងទេ?” ហើយបានចាប់ក្បាលរុញបុក
នឹងជញ្ជាំងរហូតដល់គាត់សន្លប់លែងដឹងខ្លួន។¹²⁵

¹²⁴ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសដួងចែម — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹²⁵ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសត្របែក — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ត្របែកបានធ្វើការកត់សម្គាល់ថា រឿងដែលឈឺចាប់ចំពោះការធ្វើទណ្ឌកម្មនេះគឺថាមេកង
ខ្លួនឯង គឺជាអ្នកលួចលក់បារីឱ្យអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ដោយទទួលប្រាក់ចំណេញយ៉ាងច្រើន ។

ទំនាក់ទំនងដ៏ជិតស្និទ្ធរវាងបុគ្គលិកពិតប្រាកដ និងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដែលអនុវត្តវិន័យ ធ្វើ
ឱ្យអ្នកជាប់ឃុំផ្សេងៗ មិនអាចរាយការណ៍អំពីការរំលោភបានទេ ។ ពួកគេទទួលបាននិទណ្ឌភាព
ដែលមានកម្រិតស្មើគ្នានឹងបុគ្គលិកដែរ ។ ប្រវឹកបាននិយាយថា គាត់រងការវាយដំដោយអ្នកជាប់
ឃុំឃាំងនៅពេលមកដល់មណ្ឌល គាត់បានពន្យល់ថា “ប្រសិនបើអ្នកណាម្នាក់ហ៊ានរាយការណ៍ប្រាប់
អ្នកយាម អ្នកនោះពិតជាពិបាកហើយ ។ គេមិនអាចនិយាយប្រាប់អ្នកយាមទេ ពីព្រោះ [ប្រសិនបើ
និយាយប្រាប់] នៅពេលទ្វារបិទ អ្នកនោះនឹងត្រូវគេវាយម្តងទៀត” ។¹²⁶ ទុរេន ដែលខ្លួនគាត់ជា
អតីតមេកងម្នាក់ បានពន្យល់ថា “[អ្នកជាប់ឃុំឃាំងដទៃទៀត] មិនអាចប្តឹង [អំពីការ រំលោភរបស់
អ្នកជាប់ឃុំឃាំងដូចគ្នាបានទេ] : ប្រសិនបើគេហ៊ានប្តឹង ពួកគេនឹងត្រូវគេវាយម្តងទៀត ។ ពួកគេមិន
ប្តឹងទេ ។ គេក៏ដឹងថាមិនត្រូវប្តឹងទេ” ។¹²⁷

មានភាពដូចគ្នាមែនទែនរវាងសាក្ខីកម្មរបស់អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំង
គ្រឿងញៀន ដោយបានប្រមូលដោយអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ហើយអតីតអ្នកទោសដែលជាប់
នៅក្នុងពន្ធនាគារប្រទេសកម្ពុជា ។ អ្នកទោសពន្ធនាគាររៀបរាប់អំពីប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងដែលប្រហាក់
ប្រហែលគ្នាច្រើននៅក្នុងពន្ធនាគារ : អ្នកទោសមួយចំនួន ត្រូវបានផ្តល់តួនាទី អំណាច (ដូចជា
ប្រធានបន្ទប់ ឬប្រធានអាគារជាដើម) ទៅលើអ្នកទោសដូចគ្នា ។ អំពើហិង្សា ត្រូវបានបញ្ជាឱ្យធ្វើ
តាមការណែនាំរបស់ឆ្នាំគុក ទៅលើអ្នកទោសដែលចោទថាបានល្មើសនឹងវិន័យពន្ធនាគារ ឬព្យា
យាមរត់ ។ នៅក្នុងពន្ធនាគារមួយចំនួនទៀត អ្នកទោសចូលរួមតាមដែលរាយការណ៍ថា ត្រូវបាន
ទទួល “ស្វាគមន៍” ដោយការវាយដំដោយអ្នកទោសដូចគ្នា ។ ភាពស្រដៀងគ្នាទាំងនេះ ផ្តល់នូវ

126 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសប្រវឹក — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

127 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសទុរេន — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

ភស្តុតាងកាន់តែច្រើនថា ការធ្វើទារុណកម្ម គឺមិនមែនការព្យាបាលនិងស្តារនីតិសម្បទាទេ ដែលជា គោលបំណងដ៏សំខាន់ របស់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន។¹²⁸

ការបរិច្ចាគឈាមដោយបង្ខិតបង្ខំ

អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងមួយចំនួន បានរាយការណ៍អំពីការបរិច្ចាគឈាមខណៈពេលឃុំខ្លួន។ ការអនុវត្តន៍បែបនេះត្រូវបានគេលាក់កំបាំង ដោយបានណែនាំឱ្យអ្នកជាប់ឃុំឃាំង មិនឱ្យនិយាយ អំពីការបរិច្ចាគឈាម ប្រាប់អ្នកជាប់ឃុំឃាំងដទៃទៀត។ តាមសម្តីរបស់សាក្សី អាយុ១៥ ៖-

ខ្ញុំធ្លាប់ឃើញបុគ្គលិកជ្រើសរើសក្មេងដែលធាត់ៗនិងសុខភាពល្អ ចេញទៅក្រៅ មណ្ឌលប្រហែល១០នាក់។ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងពីមូលហេតុទេ។ ប្រសិនពួកខ្ញុំហ៊ានសួរ គេនឹងវាយ គេថា “ហ្នឹងចង់ដឹងស្តី?”។ គេយកក្មេងទាំងនោះចេញក្រៅមណ្ឌល អស់កន្លះថ្ងៃ។ ខ្ញុំមិនដែលសួរគេទៅណាទេ។ ពួកគេនិយាយថាជាការសម្ងាត់។ ទាំងបុគ្គលិកនិងក្មេងទាំងនោះនិយាយដូចគ្នា... បុគ្គលិកបានមកបន្ទប់ហើយចង្អុល ក្មេងទាំងនោះ ដើម្បីហៅពួកគេ ពីព្រោះពួកគេអាចធ្វើអ្វីក៏បានដែរនៅកន្លែងនោះ។ អ្នកជាប់ផ្សេងទៀតមិនដែលនិយាយប្រាប់ខ្ញុំថាមានរឿងអីទេ។ គេបានប្រាប់ពួកវា មិនឱ្យនិយាយប្រាប់អ្នកជាប់ផ្សេងទៀតពេលត្រឡប់មកវិញ។ នៅពេលត្រឡប់មក

128 សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមស្តីពីបញ្ហាពន្ធនាគារ រួមមានការប្រើប្រាស់អ្នកទោសឱ្យធ្វើទារុណកម្មនិងរក្សាវិន័យ សូមមើលរបាយការណ៍ផ្សេងៗរបស់អង្គការលីកាដូ ដែលរួមមានរបាយការណ៍ “ស្ថានភាពពន្ធនាគារនៅកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០២ និង២០០៣” ខែតុលា ២០០៤។ គេហទំព័រ : <http://www.licadho-cambodia.org/reports/files/63Prison%20Conditions%20Report%202002%20and%202003%20-%201%20Oct%202004.pdf>។

“របាយការណ៍ដាក់ជូនអង្គការសហប្រជាជាតិដើម្បីការពិនិត្យតាមការកំណត់ជាសកល — កម្ពុជា” - ថ្ងៃទី១០ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ៣។ គេហទំព័រ www.licadho-cambodia.org/reports/files/133LICADHOUprSubmissionCambodia.pdf និងរបាយការណ៍របស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំកម្ពុជា “ដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់គោលនយោបាយពន្ធនាគារប្រកបដោយមនុស្សធម៌សម្រាប់កម្ពុជា” ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០២។ គេហទំព័រ http://cambodia.ohchr.org/download.aspx?ep_id=229។

វិញ ពួកគេមានបង់រំចងជាប់នឹងដៃ។ ពួកគេដើរត្បូងដូចនេះអញ្ចឹង [ដៃម្ខាង
បត់ជាប់នឹងដើមទ្រូង] ម្នាក់ៗមុខឡើងស្លេកៗ។¹²⁹

ការបរិច្ចាគឈាមដោយបង្ខិតបង្ខំ ត្រូវបានរាយការណ៍ដោយអតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងនៅ
មណ្ឌល “យុវនីតិសម្បទា” សង្គមកិច្ចចោមចៅ និងមណ្ឌលរាជអាវុធបាត់នៅខេត្តបន្ទាយមានជ័យ។
ដោយផ្អែកលើបទសម្ភាសន៍ជាមួយអតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង ការអនុវត្តន៍ការបរិច្ចាគឈាមនៅក្នុង
មណ្ឌល ហាក់ដូចជាដូចជាទាក់ទងនឹងឡានមួយដែលប្រដាប់ដោយបុគ្គលិកពេទ្យ ដែលមកកាន់
មណ្ឌលពីមន្ទីរពេទ្យ ឬគ្លីនិកព្យាបាលដែលនៅជិតៗនោះ ឬ បុគ្គលិកមណ្ឌលយកអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងទៅ
កាន់មន្ទីរពេទ្យ។ អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងមួយចំនួន បានរាយការណ៍ថាការអនុវត្តន៍នេះគឺជាការស្ម័គ្រចិត្ត
ហើយនិយាយថា ពួកគេទទួលបានប្រាក់សម្រាប់ការបរិច្ចាគឈាមរបស់ខ្លួន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏
ដោយ អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងមួយចំនួន បានរាយការណ៍ប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថា ពួកគេ
ត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យបរិច្ចាគឈាម។ ការបង្ខិតបង្ខំមានទម្រង់ជាការគំរាមកំហែង ឱ្យបរិច្ចាគឈាម
ដោយសារខ្លាចអំពើសងសឹកពីបុគ្គលិក និង ព្រមទាំងបរិច្ចាគឈាមដើម្បីទទួលបានការដោះលែង
ពីមណ្ឌល។

ម្ល៉េះ មានអាយុ១៦ឆ្នាំ បានរាយការណ៍ថាគាត់ត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យបរិច្ចាគឈាមរបស់គាត់ :-

[បុគ្គលិក] បាននិយាយថា “ជួយសង្គ្រោះអ្នកដែលមានគ្រោះថ្នាក់ចរាចរ”។ [បុគ្គលិក]
បណ្តើរខ្ញុំទៅកន្លែងបូមឈាម។ ពួកគេបាននិយាយថា “ប្អូនតូច ខ្ញុំចង់និយាយ
ប្រាប់ឯងថា មន្ទីរពេទ្យត្រូវការមណ្ឌលស្ថានីតិសម្បទារបស់យើងឱ្យបរិច្ចាគឈាម
ពីព្រោះមន្ទីរពេទ្យត្រូវការឈាមប្រភេទអានិងបេ។ ឈាមរបស់ឯងដូចគ្នា ហើយ
ពួកគេខ្វះឈាមប្រភេទនេះ”។ ខ្ញុំថា “អត់ទេ ខ្ញុំខ្លាចបូមឈាម”។

¹²⁹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសសាក្សី — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

គាត់បាននិយាយថា “អត់អីទេ” ហើយបណ្តើរខ្ញុំទៅឡាន។ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ខ្លាច។
ពួកគេបានបង្ខំខ្ញុំ។

គាត់បានពន្យល់ដូច្នេះថា :-

ពួកខ្ញុំបីនាក់បានឱ្យគេបូមឈាមនៅក្នុងឡានធំមួយ ដែលមានម៉ាស៊ីនច្រើន។ គេ
ឱ្យពួកខ្ញុំដេកហើយលាតដៃចេញ ហើយគេប្រើបង់សម្រាប់រុំដៃ ហើយចាប់ផ្តើម
បូម។¹³⁰

ដូងចែមពន្យល់ថាគាត់បានបរិច្ចាគឈាមដោយសារបុគ្គលិកបានគំរាមកំហែងគាត់ :-

[បុគ្គលិក] បាននិយាយមកខ្ញុំពីរបីថ្ងៃមុន [គ្រូពេទ្យមកដល់មណ្ឌល...គាត់បាន
និយាយថា “ប្រសិនបើហ្នឹងបរិច្ចាគឈាម និងមិនចង់ឱ្យអ្នកជាប់វាយ ខ្ញុំអាច
ជួយបាន”។ គាត់និយាយបែបនេះគឺមានន័យ។ ខ្ញុំបានគិតថាគាត់គំរាមកំហែង។
ខ្ញុំខ្លាចគេវាយ និងខ្លាចបុគ្គលិកផ្សេងទៀត។ គាត់បាននិយាយថា “ម៉េចហើយអា
ល្អិត បើមិនចង់ឱ្យគេវាយធ្វើបាបទៅបរិច្ចាគឈាមទៅ ចាំខ្ញុំប្រាប់គេកុំឱ្យធ្វើបាប”។

នៅពេលគ្រូពេទ្យបានមកដល់មណ្ឌល ដើម្បីយកការបរិច្ចាគឈាមរយៈពេលពីរបីថ្ងៃ
ក្រោយមក ដូងចែមរៀបរាប់អំពីវត្តមានបុគ្គលិកទាំងនោះ ដោយបានដាក់សម្ពាធមកលើអ្នកជាប់
ឃុំឃាំងឱ្យបរិច្ចាគឈាម:-

ក្មេងទាំងនោះ [ដែលបរិច្ចាគឈាម] មានអារម្មណ៍ខ្លាច[បុគ្គលិក]ដែលនៅទីនោះ :-
គាត់វាយខ្សែភ្លើងសាហាវណាស់។ គាត់មិនហៅឱ្យបរិច្ចាគឈាមទេ ប៉ុន្តែគាត់

130 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍៖ កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ឈរនៅពីក្រោយខ្នងក្មេងៗ ។ ក្មេងៗតក់ស្លុតភ័យខ្លាំង ។ មានបុគ្គលិកពីរនាក់
នៅទីនោះ...នៅពេលក្មេងៗឃើញ បុគ្គលិកទាំងនោះមកដល់ គឺដូចឃើញខ្លាអញ្ចឹង ។
ពួកគេឡើងញ័រខ្លួនអស់ហើយ ។ មានតែខ្ញុំទេដែលបានស្ម័គ្រចិត្តមែន ។ ក្រៅពីនោះ
ពួកវាភ័យខ្លាច ហើយសុខចិត្តបរិច្ចាគឈាម ។¹³¹

ទៀប អាយុ១៤ឆ្នាំ ពន្យល់ថាគាត់បានបរិច្ចាគឈាមដើម្បីទទួលបានប្រាក់ និងការដោះ
លែងចេញពីមណ្ឌល ។ ឡានមួយបានមកដល់មណ្ឌល ដើម្បីបូមឈាមពីអ្នកជាប់ឃុំឃាំង:-

មានមនុស្សប្រាំនាក់ដែលបានបរិច្ចាគឈាម ។ សម្រាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំក្មេងជាងគេ ក្រៅពីនោះ
សុទ្ធតែមនុស្សធំៗ ។ កាលនោះខ្ញុំអាយុ១៣ឆ្នាំ... ពួកគេថាមិនមែនបង្ខំទេ គឺដោយ
ស្ម័គ្រចិត្ត ។ ពួកគេនិយាយថាម្នាក់ៗនឹងទទួលបាន២០ដុល្លារ ហើយត្រូវដោះលែង
វិញ ។ ដោយសារខ្ញុំចង់ចេញពីមណ្ឌល ខ្ញុំបានបរិច្ចាគឈាម ។ ពួកគេថាបើបរិច្ចាគ
ឈាមនឹងបានលុយ ហើយដើរចេញពីមណ្ឌលទៀត ។ ខ្ញុំទទួលបាន២០ដុល្លារ ។
ខ្ញុំជិះម៉ូតូខុបមក[ទីប្រជុំជនដែលនៅជិតនោះ] ។¹³²

បេងបានរាយការណ៍ផងដែរថា គាត់បានបរិច្ចាគឈាមនៅមន្ទីរពេទ្យពីរផ្សេងគ្នា
ដើម្បីទទួលបានប្រាក់និងដើម្បីទទួលបានការដោះលែងពីមណ្ឌលវិញ ។ គាត់បានរាយការណ៍
ថាបានបរិច្ចាគឈាមសរុបប្រហែលចំនួនដប់ដង ហើយបានដោះលែងពីមណ្ឌលបីដង :-

[ប្រធានមណ្ឌល] បាននិយាយថា “បូមឈាមទៅ ខ្ញុំឱ្យលុយ” ។ ខ្ញុំទទួលបាន១០
ដុល្លារពីប្រធាន[មន្ទីរពេទ្យទីមួយ] ។ [ប្រធានមណ្ឌល]និយាយថា “ខ្ញុំនឹងឱ្យលុយ

¹³¹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសដូងចែម — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹³² អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសទៀប — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ហើយដោះលែង"... [នៅមន្ទីរពេទ្យទី២] ខ្ញុំបានទទួលលុយចំនួនដូចគ្នា... ខ្ញុំ
 ទទួលបាន១០ដុល្លារ ប្រធានមណ្ឌលទទួលបាន៥០ដុល្លារ។ ខ្ញុំឈរនៅខាងក្រៅ
 ហើយឃើញគ្រូពេទ្យហុចលុយឱ្យគាត់។ គឺជាគ្រូពេទ្យស្រីដែលឱ្យលុយនោះ។ ខ្ញុំ
 ឃើញចំនួន៥០ដុល្លារ... នៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យទី១ : ខ្ញុំបានឈរពីក្រោយ [ប្រធាន
 មណ្ឌល] ខ្ញុំឃើញគាត់។ គ្រូពេទ្យបានឱ្យលុយគាត់ប្រធានមណ្ឌលចំនួន៥០
 ដុល្លារ ។¹³³

បទដ្ឋានអនុវត្តន៍

ការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សចាត់ទុកថាមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀននៅប្រទេសកម្ពុជា
 ធ្វើការឃុំឃាំងមនុស្សជាប្រចាំដោយរំលោភច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជានិងច្បាប់អន្តរជាតិ។ មាត្រា៩(១)
 នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយប្រកាសថា "គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវ
 ចាប់ខ្លួន ឬ ឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្តបានឡើយ [ឬ] គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវដកហូតសេរីភាពបានឡើយ
 លើកលែងតែមានហេតុផល និងស្របតាមនីតិវិធីដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់"។ ¹³⁴ ការឃុំខ្លួន
 ត្រូវបានចាត់ទុកថា "តាមអំពើចិត្ត" ប្រសិនបើមិនអនុលោមទៅតាមច្បាប់ទេនោះ។ វាក៏ជាការធ្វើ
 តាមអំពើចិត្តផងដែរ នៅពេលធ្វើដោយព្រាវៗ ចិត្តឆ្កួតឆ្កើង ឬមិនស្របតាមនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ

¹³³ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសបេង — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹³⁴ កម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័ន លើកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ នៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩២

តាមផ្លូវច្បាប់ ។¹³⁵ ច្បាប់អន្តរជាតិផ្តល់សិទ្ធិឱ្យអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងជំទាស់តវ៉ានឹងភាពមិនស្របច្បាប់ ចំពោះការឃុំខ្លួនរបស់គាត់ ដោយដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅអាជ្ញាធរតុលាការដែលសមស្រប ដើម្បីពិនិត្យមើលថាតើមូលដ្ឋាននៃការឃុំខ្លួននោះត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ មានហេតុផល និងចាំបាច់ដែរ ឬទេ ។¹³⁶

គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់ អ.ស.ប បានបញ្ជាក់ថាមាត្រា៩(១) “គឺអនុវត្តចំពោះ រាល់ការដកហូតសេរីភាព ទោះបីក្នុងករណីព្រហ្មទណ្ឌ ឬករណីផ្សេងៗទៀត ឧទាហរណ៍ដូចជាជំងឺផ្លូវ ចិត្ត ភាពអនាថា ការញៀនគ្រឿងញៀន គោលបំណងអប់រំ ការគ្រប់គ្រងអន្តោប្រវេសន៍ ។ល។¹³⁷ [សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម] ។

មាត្រា ១៤ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ចែងអំពីសិទ្ធិជំនុំ ជំរះក្តីដោយសមធម៌ រួមមានការសន្មត់ជាមុនថាជាជនគ្មានទោស មានសិទ្ធិទទួលបានសាវនាកា ជាសាធារណៈ និងសុំឱ្យពិនិត្យមើលឡើងវិញលើករណីកាត់ឱ្យជាប់ពន្ធនាគារសព្វថ្ងៃសព្វព្រហ្មទណ្ឌ “ដោយសាលាក្តីជាន់ខ្ពស់” ។¹³⁸ ក្រុមការងាររបស់ អ.ស.ប ស្តីពីការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្តបាន ធ្វើការកត់សម្គាល់ពីលើកមុនមកថា ក្រុមការងារបាន

135 ការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត រួមមានការឃុំខ្លួនដែលគ្មានមូលដ្ឋានក្នុងច្បាប់ ឬមិនបានអនុវត្តន៍ស្របតាមច្បាប់ ប៉ុន្តែភ្ជាប់បញ្ចូលនូវ ការឃុំខ្លួន ដែលមាន “ធាតុផ្សំនៃភាពមិនសមស្រប អយុត្តិធម៌ ខ្វះភាពជឿទុកចិត្ត និងនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ ។ សូមមើល សេចក្តីឆ្លើយឆ្លងលេខ No. 458/1991, A. W. Mukong v. Cameroon (យោបល់ដែលបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី ២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤), ក្នុងឯកសារអង្គការសហប្រជាជាតិលេខ GAOR, A/49/40 (vol. II), ទំព័រ១៨១ កថាខណ្ឌ ៩.៨. ។

136 កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រាទី៩(៤)

137 គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស “អត្ថាធិប្បាយទូទៅទី ៨ : សិទ្ធិសេរីភាព និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន (មាត្រា ៩) ថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨២ កថាខណ្ឌ ១ ។

138 កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា ១៤(១)(២)(៥) ។ ស្ថាប័នអ.ស.ប ស្តីពីគោលការណ៍សម្រាប់ការពារបុគ្គលទាំងអស់ ដែលស្ថិត ក្រោមទម្រង់នៃការឃុំខ្លួន ទាមទារឱ្យរាល់បុគ្គលទាំងអស់ “មិនត្រូវឃុំខ្លួន ដោយគ្មានការផ្តល់ឱកាសទទួលសវនាការភ្លាមៗដោយតុលាការ ឬអាជ្ញាធរដទៃទៀត ។ បុគ្គលម្នាក់ដែលត្រូវឃុំខ្លួន ត្រូវតែមានសិទ្ធិការពារខ្លួន ឬទទួលជំនួយដោយប្រឹក្សាយោបល់ ដែលបានចែងដោយច្បាប់” ។ “ស្ថាប័នគោលការណ៍ ដើម្បីការពារបុគ្គលទាំងអស់ ស្ថិតក្រោមទម្រង់នៃការឃុំខ្លួន ឬជាប់ពន្ធនាគារ” គោលការណ៍ ១១(១) - សេចក្តីសម្រេចចិត្តលេខ៤៣/១៧៣ (១៩៨៨) របស់មហាសន្និបាតអ.ស.ប

ទទួលព័ត៌មានពីប្រភពមួយចំនួនថានៅក្នុងប្រទេសខ្លះជនពិការ អ្នកញៀនគ្រឿង
ញៀន និងអ្នកដែលរស់នៅជាមួយជំងឺអេដស៍ ត្រូវបានឃុំខ្លួន
នៅក្នុងទីកន្លែងដែលមិនស្របគ្នាទៅនឹងស្ថានភាពសុខភាពរបស់ខ្លួន ពេលខ្លះគ្មាន
ការព្យាបាល និងមិនបានបង្កើតឱ្យមានការព្យាបាលដោយថា ការឃុំខ្លួនរបស់ពួកគេ
គឺត្រឹមត្រូវតាមមូលដ្ឋានវិជ្ជាសាស្ត្រ ឬសុខភាពសាធារណៈ។ ក្រុមការងារ អ.ស.ប
ព្រួយបារម្ភដោយ សារមានការពាក់ព័ន្ធនឹងជនដែលងាយរងគ្រោះ ប្រជាពលរដ្ឋ
ដែលត្រូវរងការមាក់ងាយពីគំនិតខុសឆ្គងរបស់សង្គមជាញឹកញាប់ ប៉ុន្តែការ
ព្រួយបារម្ភលើសពីនោះទៀតនោះគឺ ការឃុំខ្លួនតាមរដ្ឋបាលបែបនោះមិនត្រូវបាន
ពិនិត្យមើលដោយតុលាការឡើយ... ចំពោះជនដែលត្រូវគេដកហូតសេរីភាព
របស់ខ្លួនផ្អែកលើមូលដ្ឋានសុខភាព ក្រុមការងារអ.ស.ប ចាត់ទុកថានៅក្នុង
ករណីណាក៏ដោយ ជនគ្រប់រូបដែលទទួលរងប៉ះពាល់ដោយវិធានការបែបនេះ
ត្រូវតែមានមធ្យោបាយប្តឹងតបនឹងការឃុំខ្លួនរបស់ពួកគេតាមផ្លូវតុលាការ។¹³⁹

ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ តម្រូវឱ្យរដ្ឋផ្តល់សិទ្ធិទទួលបានសំណង សម្រាប់ការរំលោភ
សិទ្ធិសេរីភាពបុគ្គល និងសន្តិសុខបុគ្គល។¹⁴⁰

រដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រទេសកម្ពុជាចែងថា “ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួន
ជនណាម្នាក់នឹងអាចធ្វើទៅកើត លុះត្រាតែអនុវត្តត្រឹមត្រូវតាមបញ្ញត្តិច្បាប់។¹⁴¹ ការចាប់ខ្លួន ឬឃុំ
ខ្លួន ឬបង្ខាំងខ្លួនមនុស្សដោយខុសច្បាប់ ត្រូវដាក់ពន្ធនាគារ 10 ឆ្នាំ បើការបង្ខាំងខ្លួន ឬការឃុំខ្លួននោះ

139 ក្រុមការងារអ.ស.ប ស្តីពីការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត “របាយការណ៍របស់ក្រុមការងារ ស្តីពីការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត” ថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៣- ឯកសារអ.ស.ប លេខ
E/CN.4/2004/3 កថាខណ្ឌ ៧៤ និង ៨៧

140 កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ចែងថា “ជនណាដែលបានរងគ្រោះដោយសារការឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនខុសច្បាប់មានសិទ្ធិទាមទារសំណង”
មាត្រា ៩ (៥)

141 រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា— ថ្ងៃទី ២១ ខែកញ្ញា ១៩៩៣ — មាត្រា ៣៨

មានពេលលើសពីមួយខែ។¹⁴² រដ្ឋមន្ត្រីសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន យុវនីតិសម្បទា បានចេញសេចក្តី
ណែនាំមួយនៅក្នុងខែសីហាឆ្នាំ២០០៨ ដោយហាមឃាត់ “ការប្រមូល ឬគ្រប់គ្រងជនអនាថា” ដោយ
បង្ខំនៅក្នុងមណ្ឌលសង្គមកិច្ច។ លោករដ្ឋមន្ត្រីដដែល បានចេញសេចក្តីណែនាំនៅខែសីហាឆ្នាំ ២០០៦
ឱ្យបង្កើតមណ្ឌលសង្គមកិច្ចចោមចៅគឺជា “មណ្ឌលដែលបើកចំហ” ដោយចង់មានន័យថា
មិនត្រូវឃុំឃាំងមនុស្សនៅទីនោះដោយផ្ទុយពីឆន្ទៈរបស់ពួកគេឡើយ។¹⁴³

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សពិចារណាលើពួកវាថាបទបញ្ញត្តិនៅក្នុងច្បាប់គ្រឿងញៀនរបស់
ប្រទេសកម្ពុជា មានលក្ខណៈទូលំទូលាយពេក ហើយបើកឱ្យមានការរំលោភបំពាន។¹⁴⁴ ស្ថិតក្រោម
ច្បាប់ត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន បុគ្គលម្នាក់ត្រូវបានបង្គាប់ឱ្យព្យាបាលតាមរយៈយន្តការផ្សេងៗគ្នា
ជាច្រើន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ យន្តការទាំងអស់នោះ តម្រូវឱ្យ :-

- ព្រះរាជអាជ្ញាបង្គាប់ឱ្យព្យាបាល (បន្ទាប់ពីចេញលិខិតកោះហៅរបស់តុលាការ)¹⁴⁵
- បង្គាប់ឱ្យព្យាបាលដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ (មុនការកាត់ទោស នៅពេលសាមីជនណាម្នាក់
ត្រូវជាប់ចោទ ឬពេលផ្តន្ទាទោស ពេលកាត់ឱ្យជាប់ទោស)¹⁴⁶ ឬ

142 បទបញ្ញត្តិស្តីពីប្រព័ន្ធតុលាការ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និងនីតិព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់អនុវត្តនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងសម័យអន្តរកាល (“ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអ៊ុនតាក់”) ថ្ងៃទី១០
ខែកញ្ញាឆ្នាំ១៩៩២ — មាត្រា ៣៥។ បទបញ្ញត្តិដែលស្រដៀងគ្នានេះដែរ ឃើញមាននៅក្នុងសេចក្តីព្រាងក្រមព្រហ្មទណ្ឌ (មាត្រា ២៥៣)។ ក្រោមសេចក្តីព្រាងក្រម
ព្រហ្មទណ្ឌ រយៈពេលដាក់ទណ្ឌកម្ម រវាង ១៥ ទៅ ៣០ឆ្នាំ បើការឃុំខ្លួនទាក់ទងនឹង “ទារុណកម្មឬអំពើព្រៃផ្សៃ” ឬបើការចាប់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនត្រូវបានអនុវត្ត “ដោយ
បំណងជីវិតទារព្រក” (មាត្រា ២៥៤)

143 ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា/ គណៈកម្មាធិការជាតិដោះស្រាយបញ្ហាជនអនាថា “សេចក្តីណែនាំស្តីពីគោលនយោបាយសម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហា
ជនអនាថា” ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី៨ ខែសីហា ២០០៨ កថាខ័ណ្ឌ៦(២) ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា “សេចក្តីណែនាំស្តីពីលក្ខខណ្ឌ និងនីតិវិធីសម្រាប់ការ
បញ្ចូល រដ្ឋបាលនិងស្ថាប័ននីតិសម្បទា និងកុមារដែលមានអាយុទទួលខុសត្រូវបទព្រហ្មទណ្ឌនៅមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទាចោមចៅ” ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី២៥ ខែសីហា ២០០៦ ចំណុច ២
(ច្បាប់ចម្លងទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)

144 សូមមើល “ប្រវត្តិ : ច្បាប់គ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា”

145 មាត្រា៩១

146 មាត្រា៩២-៩៣

- ការបង្កប់ដោយតុលាការរដ្ឋប្បវេណី (បណ្តឹងពិសហព័ទ្ធ ឪពុកម្តាយ សាច់ញាតិ ឬព្រះរាជអាជ្ញា ប្រសិនបើតុលាការដឹងថាសាមីជនដែលព្យួរជាតិពុលនោះជាមនុស្សដែល គេស្គាល់ថាមានគ្រោះថ្នាក់ដល់អ្នកដទៃ)¹⁴⁷

ដូចបានកត់សំគាល់ការពិភាក្សាអំពីច្បាប់គ្រឿងព្យួរប្រទេសកម្ពុជា ការតម្រូវជាអប្បបរមា មិនគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងព្យួរក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទេ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តាមការជាក់ស្តែង សូម្បីតែវិធានការទាំងនេះក៏មិនត្រូវបានគេ អនុវត្តបានផង ។ ពុំមានអំណាចរបស់តុលាការបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនឡើយ ហើយពុំមានការពិនិត្យមើល លើការឃុំខ្លួន ឬមានឱកាសសម្រាប់ពិនិត្យមើលដែរ ។

ទារុណកម្មនិងប្រព្រឹត្តកម្មដែលឈោរឈៅនិងអមនុស្សធម៌

យោងតាមកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ “ជនណាដែលត្រូវបាន ដកហូតសេរីភាព ត្រូវទទួលបានការប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួន តាមលក្ខណៈមនុស្សធម៌ និងការគោរព ចំពោះសេចក្តីថ្លៃថ្នូរពាក់ព័ន្ធរបស់មនុស្ស” ¹⁴⁸ និង “គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវរងទារុណកម្ម ឬប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្ម ដែលឈោរឈៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាបឡើយ” ។ ¹⁴⁹ អនុសញ្ញាប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម ដែលប្រទេសកម្ពុជាជាភាគីនៅក្នុងខែតុលាឆ្នាំ១៩៩២ មានការហាមឃាត់ដាច់ខាតលើការប្រើប្រាស់ទារុណកម្ម ។ បទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមារបស់ អ.ស.ប សម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោស ចែងថា “ទណ្ឌកម្មលើរាងកាយ... និងទណ្ឌកម្មណាដែល

¹⁴⁷ មាត្រា៩៥

¹⁴⁸ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា ១០

¹⁴⁹ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា ៧

យោរយោ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប ត្រូវហាមឃាត់ជាដាច់ខាតមិនឱ្យប្រើជាទណ្ឌកម្ម សម្រាប់ការប្រព្រឹត្តល្មើសនឹងបទវិន័យឡើយ”។¹⁵⁰ អង្គការសុខភាពពិភពលោក និង ការិយាល័យគ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ធ្វើការកត់សំគាល់ថា “ការអនុវត្តន៍ដោយអមនុស្សធម៌ និងបន្ទោកបន្ទាប ពុំមែនជាផ្នែកនៃការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនឡើយ”។¹⁵¹ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃប្រទេសកម្ពុជា ចែងថា “ការបង្ខិតបង្ខំ ការធ្វើបាបលើរូបរាងកាយ ឬប្រព្រឹត្តិកម្មណាមួយ ដែលបន្ថែមទម្ងន់ទណ្ឌកម្មអនុវត្តចំពោះជនជាប់ឃុំឃាំង ឬជាប់ពន្ធនាគារ ត្រូវហាមឃាត់មិនឱ្យធ្វើឡើយ។ ជនដៃដល់ អ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្ត និងអ្នកសមគំនិត ត្រូវទទួលទោសតាមច្បាប់”។¹⁵² ផ្នែកខ្លះនៃ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌចែងថា “គ្មានជនជាប់ឃុំឃាំងណាម្នាក់ ត្រូវរងការប្រព្រឹត្ត ឬទណ្ឌកម្ម ដែលយោរយោ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាបឡើយ រងការវាយដំ ឬធ្វើទារុណកម្មឡើយ”។¹⁵³

រាល់ទម្រង់នៃការប្រព្រឹត្តធ្វើបាបទាំងអស់ ដែលបានពិពណ៌នានៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ ត្រូវបានហាមឃាត់ជាដាច់ខាតនៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ។ ឧទាហរណ៍ សំហាត់ប្រាណដ៏ឈឺចាប់ ឬការដាក់ខ្មោះឱ្យឈរកណ្តាលថ្ងៃ គឺរំលោភលើការហាមឃាត់ការធ្វើទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្ត ឬទណ្ឌកម្មដែលយោរយោ និងអមនុស្សធម៌។ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញខ្លះ ត្រូវចាត់ទុកជាទារុណកម្មដោយមិនបាច់សង្ស័យ។ ឧទាហរណ៍ ការរៀបចំឆក់ចរន្តអគ្គិសនី និងការវាយដំ (រួមការវាត់ និងវាយសំពងដោយប្រើស្វ័យកាំភ្លើង ឬដំបង) ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាទម្រង់ទារុណកម្មដោយអ្នក

150 បញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមាសម្រាប់ អ.ស.ប សម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោស កថាខ័ណ្ឌ ៣១

151 ការិយាល័យគ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ/អង្គការសុខភាពពិភពលោក- “គោលការណ៍សម្រាប់ការព្យាបាលនៃការញៀនគ្រឿងញៀន” : ឯកសារពិគ្រោះ ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ៩

152 រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា — ថ្ងៃទី២១ ខែកញ្ញា ១៩៩៣ — មាត្រា ៣៨

153 ក្រមព្រហ្មទណ្ឌអ៊ុនតាក់ មាត្រា ១២។ ពង្រាងក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ចែងថា “ទារុណកម្មនិងអំពើយោរយោ” ត្រូវទទួលទោសជាប់ពន្ធនាគារពី ៧ ទៅ ១៥ ឆ្នាំ។ ប្រសិនបើបានប្រព្រឹត្តមកលើ “ពិសេសបុគ្គលងាយរងគ្រោះ ដោយសារអាយុរបស់ខ្លួន” ឬ “ជាពិសេសបុគ្គលងាយរងគ្រោះ ដោយសារមានជំងឺ ឬពិការភាព ខណៈដែលស្ថានភាពរបស់ខ្លួន ត្រូវបានគេដឹងថាជាជនល្មើស” ដូច្នេះ ការមានទោសជាប់ពន្ធនាគារ ពី ១០ ទៅ ២០ ឆ្នាំ : មាត្រា ២១០ និង ២១១។

រាយការណ៍ពិសេសស្តីពីទារុណកម្ម។¹⁵⁴ ការកើតមានឡើងនូវបទរំលោភសេពសន្ថវៈមួយចំនួន ដោយបុគ្គលិក ដែលបានកត់ត្រានៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ គឺពាក់ព័ន្ធជាមួយបុគ្គលិកដែលប្រើកម្លាំង ការគំរាមប្រើកម្លាំង ឬមធ្យោបាយបង្ខិតបង្ខំផ្សេងៗទៀត ដែលបង្ខំអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង ឱ្យចូលរួមក្នុងសកម្មភាពសេពសន្ថវៈ។ ការរំលោភដោយប្រើអំណាចផ្តាច់ការ ត្រូវបានកំណត់ថាជា “ការរំលោភលើរាងកាយ ដោយមានចរិតផ្លូវភេទ ដែលប្រព្រឹត្តលើបុគ្គលណាម្នាក់ នៅក្រោមកាលៈទេសៈបង្ខិតបង្ខំ”។¹⁵⁵ ការរំលោភសេពសន្ថវៈ និងទម្រង់នៃការរំលោភផ្លូវភេទ ផ្សេងទៀតនៅ ក្នុងការឃុំខ្លួន គឺជាការធ្វើទារុណកម្ម។¹⁵⁶

ប្រទេសកម្ពុជាមានកាតព្វកិច្ចស៊ើបអង្កេតរាល់ការចោទប្រកាន់ដែលអាចទុកចិត្តបាន លើ ការធ្វើទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្ត ឬទណ្ឌកម្មដែលយោរយោ អនុស្សធម៌។ អនុសញ្ញាប្រឆាំង ទារុណកម្ម តម្រូវឱ្យរដ្ឋធ្វើការស៊ើបអង្កេត នៅពេលដែលមានមូលដ្ឋានសមស្របគួរ

¹⁵⁴ របាយការណ៍របស់អ្នករាយការណ៍ពិសេស ស្តីពីទារុណកម្ម (១៩៨៦) E/CN.4/1986/15 កថាខណ្ឌ១១៩

¹⁵⁵ ការវិនិច្ឆ័យតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ រ៉ូវ៉ានដា (ICTR) ព្រះរាជអាជ្ញា ហ្សង់ ប៊ូល អាកាយេស៊ូ (v. Jean-Paul Akayesu,) ករណីសំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4-T (ថ្ងៃទី២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៨) កថាខណ្ឌ៣៨ (ចាប់ពីនេះតទៅជាការវិនិច្ឆ័យរបស់អាកាយេស៊ូ)។ សាលាជំនុំជម្រះរបស់តុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិរ៉ូវ៉ានដា (ICTR) ក្នុងការវិនិច្ឆ័យរបស់អាកាយេស៊ូ បានឱ្យនិយមន័យរំលោភសេពសន្ថវៈថាជា “ការរំលោភលើរាងកាយដោយមានចរិតផ្លូវភេទ ដោយបានប្រព្រឹត្តកម្មលើបុគ្គលណាម្នាក់ ស្ថិតក្រោមកាលៈទេសៈបង្ខិតបង្ខំ”។ នៅក្នុងការវិនិច្ឆ័យរបស់អាកាយេស៊ូ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ត្រីប្រទេសរ៉ូវ៉ានដាម្នាក់ ដែលបានលើកទឹកចិត្តដល់ការរំលោភសេពសន្ថវៈលើស្ត្រីជនជាតិតូស៊ី (Tutsi) អំឡុងពេលប្រល័យពូជសាសន៍ តុលាការបានបន្តបកស្រាយពន្យល់ថា “កាលៈទេសៈដែលបង្ខិតបង្ខំ មិនចាំបាច់បង្ហាញភស្តុតាង ដោយការបង្ហាញនូវកម្លាំងរាងកាយនោះទេ។ ការគំរាមកំហែង ការបំភិតបំភ័យ ការជំរិត និងទម្រង់បង្ខិតបង្ខំដទៃទៀត ដែលធ្វើឱ្យភ័យខ្លាច ឬភាពអស់សង្ឃឹម អាចទាត់ទុកជាការបង្ខំ”។ បញ្ហាមួយក្នុងសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា v. Dragoljub Kunarac, Radomir Kovac and Zoran Vukovic, ថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ (សាលាជំនុំជម្រះ) ថា តើការរួមភេទតាមមាត់អាចត្រូវបាន ចាត់ទុកថាជាការរំលោភដោយប្រឆាំងនឹងទម្រង់នៃការរំលោភផ្លូវភេទដែលស្រាលជាងឬទេ។ ពួកគេរកឃើញថាការបញ្ចូលតាមមាត់ដោយបង្ខំ គឺជាបទល្មើសផ្លូវភេទដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ដូច្នេះហើយត្រូវចំណាត់ថ្នាក់ជាបទរំលោភសេពសន្ថវៈ។ សូមមើលសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា v. Dragoljub Kunarac, Radomir Kovac and Zoran Vukovic, ថ្ងៃទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០១ (សាលាជំនុំជម្រះ) កថាខណ្ឌ ១៨៣។

¹⁵⁶ អ្នករាយការណ៍ពិសេសអ.ស.បស្តីពីទារុណកម្ម បានបញ្ជាក់ថា “បទរំលោភសេពសន្ថវៈ និងទម្រង់បៀតបៀនផ្លូវភេទដទៃទៀតនៅក្នុងការឃុំខ្លួន គឺជាការ រំលោភគួរឱ្យស្តាប់ទៅលើសេចក្តីថ្លែងនូវដែលមានពិការភាព និង សិទ្ធិបូរណភាពរាងកាយរបស់មនុស្សជាតិត្រូវរួប ដូច្នេះចាត់ទុកជាអំពើទារុណកម្ម”។ អ្នករាយការណ៍ពិសេស អ.ស.បស្តីពីទារុណកម្ម កំណត់ត្រាសង្ខេបស្តីពីការប្រជុំលើកទី២១ អ.ស.ប ESCOR, Comm'n Hum. Rts, 48th Sess., ¶ 35, U.N. Doc. E/CN.4/1992/SR.21 (1992)។ តុលាការអន្តរជាតិ និងអង្គការផ្សេងទៀត បានទទួលយកថាបទរំលោភសេពសន្ថវៈ ត្រូវបានការពារដោយការហាមឃាត់ដោយ អន្តរជាតិ ចំពោះទារុណកម្ម ប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មទៀតដែលយោរយោ អនុស្សធម៌ ឬបន្ថោកបន្ទាប។ សូមមើល ឧទាហរណ៍ Aydin v. Turkey, Eur. Ct. of H.R., វិនិច្ឆ័យ ថ្ងៃទី២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៧ កថាខណ្ឌ៦២-៨៨ ព្រះរាជអាជ្ញា V. Furundjia, ICTY, សំណុំរឿងលេខ IT-95-17/1-T, វិនិច្ឆ័យ ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ១៦៣-៨៦។

ឱ្យជឿបានថាពិតជាមានអំពើនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ទោះបីជនរងគ្រោះមិនបានផ្ដើមគំនិតប្តឹងក៏ដោយ ។¹⁵⁷

ការរំលោភដោយអ្នកជាប់ឃុំឃាំង

ក្នុងការឱ្យនិយមន័យទារុណកម្ម ការប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួន ឬទណ្ឌកម្មឡើងវិញដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប អនុសញ្ញាប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្មរបស់បញ្ចូលមិនត្រឹមតែអំពើទាំងឡាយដែលបានប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីសាធារណៈប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែរួមទាំងអំពើដែលបានប្រព្រឹត្តដោយមាន“ការសុខចិត្ត”របស់ខ្លួនផងដែរ ។¹⁵⁸

បទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមារបស់អ.ស.ប សម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោសចែងថា “ក្នុងសេវាកម្មរបស់មន្ទីរឃុំឃាំង មិនត្រូវជួលអ្នកទោសណាម្នាក់ឱ្យបំពេញមុខងារណាមួយ ក្នុងសមត្ថកិច្ចរក្សា

157 មាត្រា១២ អនុសញ្ញាសហប្រជាជាតិប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម និង ការប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួន ឬ ទណ្ឌកម្មឡើងវិញដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប (CAT), ១៩៤៥ U.N.T.S. ៨៥ ចូលជាធរមានថ្ងៃទី២៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៧ ផ្តល់សម្រាប់នាយកដ្ឋាននៅថ្ងៃទី១៥ តុលា ឆ្នាំ១៩៩២។ មាត្រា១៦(១) ចែងថាចំពោះតែទារុណកម្មរដ្ឋភាគីត្រូវសន្យាហាមឃាត់ក្នុងដែនដីស្ថិតក្រោមសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន នូវអំពើផ្សេងៗទៀតនៃការប្រព្រឹត្តទៅលើបុគ្គល ឬទណ្ឌកម្មឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាបដែលមិនចាត់ជាទារុណកម្មដូចមាត្រា១នៃអនុសញ្ញានេះ បើអំពើទាំងនេះត្រូវបានប្រព្រឹត្តតាមការញុះញង់ ឬការព្រមព្រៀង ឬការផ្ដើមគំនិតរបស់មន្ត្រីសាធារណៈ ឬជនផ្សេងទៀតដែលបំពេញមុខងារជាផ្លូវការ។ មាត្រា១៦បានចែងថាភាគីទី៣ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា១០ មាត្រា១១ មាត្រា១២ និងមាត្រា១៣ ត្រូវអនុវត្តដោយយកសេចក្តីយោងពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់ផ្សេងទៀតនៃការប្រព្រឹត្តទៅលើបុគ្គល ឬទណ្ឌកម្មឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប ទៅជំនួសសេចក្តីយោងពាក់ព័ន្ធនឹងទារុណកម្ម។ មាត្រា១០ ទាក់ទងទៅនឹងការបណ្តុះបណ្តាលបុគ្គលិកពាក់ព័ន្ធ ដែលអាចដាក់ឱ្យអន្តរាគមន៍ក្នុងការឃុំខ្លួន ការសួរដេញដោល ឬការប្រព្រឹត្តទៅលើបុគ្គលណាដែលស្ថិតក្រោមការចាប់ខ្លួន ឃុំខ្លួន ឬការដាក់ពន្ធនាគារ តាមបែបណាមួយ។ មាត្រា១១ និយាយដល់ការធានាអំពីវិធានសួរដេញដោល សេចក្តីបង្គាប់ វិធី និងការអនុវត្តន៍ព្រមទាំងរបៀបវារៈ និងការប្រព្រឹត្តទៅលើជនដែលត្រូវចាប់ខ្លួន ឃុំខ្លួន ឬដាក់ពន្ធនាគារ ក្នុងដែនដីក្រោមដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនក្រោមការពិនិត្យឡើងវិញឃ្លាត់ចង់ដើម្បីជៀសវាងរាល់ការរំលោភទារុណកម្ម។ មាត្រា១២ តម្រូវឱ្យរដ្ឋភាគីស៊ើបអង្កេតជាបន្ទាន់មិនលំអៀង នៅពេលមានមូលហេតុសមស្របគួរឱ្យជឿបានថា អំពើទារុណកម្មត្រូវបានប្រព្រឹត្តមែន។ មាត្រា១៣តម្រូវថាជនរងការស៊ើបអង្កេតត្រូវធានាថាបុគ្គលណាដែលអះអាងថាបានទទួលរងទារុណកម្ម មានសិទ្ធិប្តឹង និងដាក់ករណីរបស់ខ្លួនទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច ឱ្យចាត់ការពិនិត្យជាបន្ទាន់ និងផ្តល់លំហូរដល់អៀងទៅតាមបែបបទនោះ។ គោលការណ៍អ.ស.ប ស្តីពីការស៊ើបអង្កេតដោយប្រសិទ្ធិភាព និងកំណត់ត្រាអំពីការធ្វើទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួន ឬទណ្ឌកម្មឡើងវិញដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប (២០០១) និយាយយ៉ាងច្បាស់ថា ទោះជាបញ្ហាការរំលោភទារុណកម្មឥតមានភស្តុតាងក៏ដោយ ក៏ត្រូវតែមានការស៊ើបអង្កេតដែរ។

158 អនុសញ្ញាប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម - មាត្រា ១(១) និង មាត្រា ១៦(១)

បទវិន័យឡើយ” ។¹⁵⁹ បទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមា ត្រូវបានគេបញ្ចូលយ៉ាងជាក់លាក់ទៅក្នុងក្រម
ព្រហ្មទណ្ឌប្រទេសកម្ពុជា។¹⁶⁰

ការបរិច្ចាគឈាមដោយបង្ខំ

ដោយសារធិតវំលោកលើការបរិច្ចាគឈាមដោយបង្ខំ ការអនុវត្តន៍បែបនេះវំលោកលើសិទ្ធិ
បូរណភាពរាងកាយរបស់បុគ្គល ។ ¹⁶¹ ការបង់ប្រាក់សម្រាប់ការបរិច្ចាគក៏ផ្ទុយនឹងច្បាប់ប្រទេស
កម្ពុជាផងដែរ ។¹⁶²

អង្គការសុខភាពពិភពលោក ផ្តល់អនុសាសន៍ថា ការបរិច្ចាគឈាម គួរធ្វើដោយស្ម័គ្រចិត្ត
និងមិនបង់ប្រាក់ ។ យោងតាមអង្គការសុខភាពពិភពលោក :-

បន្ទុកជំងឺនៅលើពិភពលោក ដោយសារការបញ្ចូលឈាមដែលគ្មានសុវត្ថិភាព អាច
ត្រូវបានលុបបំបាត់ ឬកាត់បន្ថយបានយ៉ាងច្រើន តាមរយៈយុទ្ធសាស្ត្របញ្ចូលគ្នា
សម្រាប់សុវត្ថិភាពឈាម ដែលរួមទាំង... ការប្រមូលឈាមណាដែលបានពីអ្នក
បរិច្ចាគឈាមដែលមិនគិតកម្រៃនិងដោយស្ម័គ្រចិត្ត ពីចំណោមប្រជាពលរដ្ឋ ដែល
ប្រឈមនឹងគ្រោះថ្នាក់ទាប... ។¹⁶³

¹⁵⁹ បទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមារបស់ អ.ស.ប សម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោស — កថាខ័ណ្ឌ ២៨ (១)

¹⁶⁰ មាត្រា២(២) នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌអ៊ីនតាក់ (បទបញ្ញត្តិដែលទាក់ទងទៅនឹងច្បាប់និងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនិង និង តុលាការសម្រាប់អនុវត្តន៍នៅប្រទេសកម្ពុជា
ក្នុងសម័យអន្តរកាល ថ្ងៃទី១០ កញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩២) បញ្ជាក់ថាការឃុំខ្លួន ត្រូវតែគោរពតាមបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមា អ.ស.ប សម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោស

¹⁶¹ សូមមើលឧទាហរណ៍ មាត្រា១៧ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ

¹⁶² ក្រសួងសុខាភិបាលបានចេញសេចក្តីប្រកាសមួយ “ស្តីពីការគ្រប់គ្រង និងសុវត្ថិភាពឈាម” ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលចាត់ទុកការបរិច្ចាគឈាមដែលគិតថ្លៃ គឺខុសច្បាប់ ។
មាត្រា៧ ចែងថា “ឈាមដែលមន្ទីរពេទ្យទាំងអស់ ទទួលបានពីមជ្ឈមណ្ឌលផ្តល់ឈាម ឬពីសប្បុរសជន គឺធ្វើឡើងដោយគិតគិតថ្លៃ ហើយការផ្តល់ឈាមដល់ជនរងគ្រោះ
វិញ ក៏ពុំគិតថ្លៃដែរ” ។ មាត្រា៨ ចែងថា “ជនណាដែលបានប្រព្រឹត្តផ្ទុយនឹងប្រការ ៤, ៥ និង៧ នៃប្រកាសនេះ ឬប្រើប្រាស់ឈាមផ្សេងៗ និងល្បិចគំរាមដើម្បីផលប្រយោជន៍
ផ្ទាល់ខ្លួន ត្រូវផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ ” (ការបកប្រែដោយអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ។ ច្បាប់ថតចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)

¹⁶³ អង្គការសុខភាពពិភពលោក “សុវត្ថិភាពឈាម : កំណត់ហេតុសង្ខេបសម្រាប់កម្មវិធីឈាមថ្នាក់ជាតិ” WHO/BCT/02.03, 2002 ។ សូមកត់សំគាល់ថា
សង្គមអន្តរជាតិដើម្បីការបញ្ចូលឈាម (International Society for Blood Transfusion's) “ក្រមសីលធម៌សម្រាប់ការបរិច្ចាគឈាម និងការបញ្ចូលឈាម”
បញ្ជាក់ថា :- “ការបរិច្ចាគឈាម ត្រូវធ្វើដោយស្ម័គ្រចិត្ត និងគិតគិតថ្លៃនៅគ្រប់កាលៈទេសៈ មិនត្រូវបង្ខំមកលើអ្នកធ្វើបរិច្ចាគ ។ ការបរិច្ចាគឈាមដែលត្រូវបាន

ការយកឈាមពីប្រជាពលរដ្ឋ ដែលប្រឈមនឹងគ្រោះថ្នាក់ខ្ពស់ ចំពោះការឆ្លងមេរោគអេដស៍ ដូចជាអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននោះ គឺនឹងធ្វើឱ្យគ្រោះថ្នាក់ដល់សុវត្ថិភាពនៃប្រព័ន្ធបញ្ចូលឈាមរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ យោងតាមទិន្នន័យខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ មានពាគរយនៃឯកតាឈាមដែលបានបរិច្ចាគនោះ មិនត្រូវបានឆ្លងកាត់ការពិនិត្យរកមេរោគអេដស៍ “ តាមលក្ខណៈធានាពីគុណភាព” ទេ។¹⁶⁴ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ របាយការណ៍មួយដែល គាំទ្រដោយអង្គការសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធនឹងជំងឺអេដស៍ (UNAIDS) បានទទួលស្គាល់ថា ៖-

ការបរិច្ចាគ[ឈាម]ភាគច្រើន គឺបានមកពីអ្នកបរិច្ចាគ ជំនួសហើយប្រព័ន្ធនេះបន្តធ្វើដោយមានការជ្រៀតចូលពីអ្នកបរិច្ចាគដែលគិតថ្លៃ។ រដ្ឋាភិបាលបានកម្រិតថវិកាសម្រាប់ធានាសុវត្ថិភាពឈាម ដែលនៅតែជារឿងធ្ងន់ធ្ងរ។ សេចក្តីរាយការណ៍ស្តីពីការពិនិត្យឈាម មានការប្រែប្រួល ហើយមិនមានបទដ្ឋានកំណត់ ឬនីតិវិធីសម្រាប់ធានាគុណភាពឡើយ។¹⁶⁵

ចាត់ទុកថាស្ម័គ្រចិត្តនិងបង់ប្រាក់ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះផ្តល់ឈាមរបស់ខ្លួន... ដោយឆន្ទៈសេរីរបស់ខ្លួន ហើយមិនទទួលបានការបង់ថ្លៃណាមួយសម្រាប់ការបរិច្ចាគនោះទោះជាប្រាក់ក្តី ឬរបស់ដែលអាចជំនួសប្រាក់ក្តី... អ្នកធ្វើបរិច្ចាគត្រូវព្រមព្រៀងផ្តល់សិទ្ធិសម្រាប់ការបរិច្ចាគឈាម...” អនុម័តដោយមហាសន្និបាតសង្គមអន្តរជាតិសម្រាប់ការបញ្ចូលឈាម — ថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០០

¹⁶⁴ អង្គការសុខភាពពិភពលោក/អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីកម្មវិធីអេដស៍/យូនីសែហ្វ “ខិត្តប័ណ្ណព័ត៌មាន ស្តីពីមេរោគអេដស៍ និងជំងឺអេដស៍ :ប្រទេសកម្ពុជា ២០០៨ ធ្វើបច្ចុប្បន្នភាព ” ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ១៤

¹⁶⁵ អង្គការសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធនឹងជំងឺអេដស៍ UNAIDS, “ការប្រែក្លាយកំណើន: ការឆ្លើយតបរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ចំពោះមេរោគអេដស៍ និងជំងឺអេដស៍ ១៩៩១-២០០៥” ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ៦៦

ការព្យាបាលគ្រឿងញៀន និងស្ថានភាពរស់នៅ ការបដិសេធការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន

*ពួកគេបានឱ្យខ្ញុំហាត់ប្រាណ... ខ្ញុំក្អក ។ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ថា គេកេងចំណេញពីខ្ញុំ ។
ខ្ញុំចង់ចាកចេញពី[ចមថៅ]... បើខ្ញុំនឿយហត់ ហើយមិនអាចហាត់ប្រាណបាន
មេបន្ទប់មកវាយខ្ញុំ— ស្រកានាគ អាយុ២២ឆ្នាំ¹⁶⁶*

ចំពោះបទដ្ឋានសីលធម៌ ដែលអនុវត្តចំពោះការព្យាបាល អង្គការសុខភាពពិភពលោក និង ការិយាល័យគ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ អ.ស.ប ផ្តល់ជាយោបល់ថាការការ ញៀនគ្រឿងញៀន គួរតែត្រូវបានចាត់ទុកថាជាស្ថានភាពថែទាំសុខភាពដទៃផ្សេងទៀត ។¹⁶⁷ គោល ការណ៍សំខាន់ៗមួយចំនួន ដែលផ្សារភ្ជាប់នឹងការព្យាបាលប្រកបដោយលទ្ធផលវិជ្ជមាន រួមមាន :-

- ការញៀនគ្រឿងញៀន គឺជាជំងឺរ៉ាំរ៉ៃនិងដែលលាប់ធ្ងន់ធ្ងរ
- មិនមានការព្យាបាលតែមួយ សមស្របសម្រាប់បុគ្គលគ្រប់ៗគ្នាឡើយ
- ការព្យាបាលរបស់បុគ្គលម្នាក់ និងផែនការផ្តល់សេវា ត្រូវតែធ្វើការវាយតម្លៃជាបន្តបន្ទាប់ និងផ្លាស់ប្តូរជាចាំបាច់ ដើម្បីធានាថាការព្យាបាលនោះត្រូវនឹងសេចក្តីត្រូវការ ផ្លាស់ប្តូររបស់គាត់ ។
- ឱសថគឺជាសារធាតុដ៏សំខាន់មួយនៃការព្យាបាលដល់អ្នកជំងឺជាច្រើន ជាពិសេស ពេលដែលបញ្ចូលគ្នាជាមួយការប្រឹក្សាយោលបល់ និងការព្យាបាលឥរិយាបថផ្សេងទៀត ។

¹⁶⁶ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសស្រកានាគ — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁶⁷ អង្គការសុខភាពពិភពលោក/ការិយាល័យគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មអ.ស.ប “គោលការណ៍នៃការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន” ខែមីនា ២០០៨ ទំព័រ៩— សូមមើលតេហទំព័រ www.who.int/substance_abuse/publications/principles_drug_dependence_treatment.pdf.

- ការបន្សាបគ្រឿងញៀន គឺជាដំណាក់កាលបឋមនៃការព្យាបាលភាពញៀន និង ការបន្សាបនេះជួយបានបន្តិចបន្តួច ដើម្បីផ្លាស់ប្តូរការបំពានគ្រឿងញៀនរយៈពេលវែង ហើយ
- ការព្យាបាល ត្រូវតែជួយយកចិត្តទុកដាក់ដល់តម្រូវការចម្រុះគ្នារបស់អ្នកជំងឺ (ជាញឹក ញាប់រួមបញ្ចូលបញ្ហាសុខភាពផ្លូវចិត្ត)¹⁶⁸

ដូចដែលអង្គការសុខភាពពិភពលោក និងការិយាល័យគ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្ម របស់ អ.ស.ប កត់សម្គាល់ថា “ការឃុំខ្លួនក្តី ឬពលកម្មដោយបង្ខំតបង្ខំក្តី មិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ តាមវិទ្យាសាស្ត្រថាជាការព្យាបាលដំណើរវិបល្លាសនៃការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនទេ”។¹⁶⁹

គោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្ស ដែលអនុវត្តចំពោះការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនដែលប្រសិទ្ធភាព នឹងពិភាក្សាល្អិតល្អន់ខាងក្រោម។

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានរកឃើញថា ផ្នែកសំខាន់នៃការព្យាបាលក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល ឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា គឺការហាត់ប្រាណនិងពលកម្មដោយបង្ខំ។ អ្នកដែលទទួលខុស ត្រូវមជ្ឈមណ្ឌល បានប្តេជ្ញាខិតខំធ្វើឱ្យអ្នកជាប់ឃុំឃាំងបែកញើស ដោយបញ្ជាក់ពីបំណង បញ្ចេញសារធាតុញៀនចេញពីខ្លួន។ តាមពិត ការបញ្ចេញញើស ខណៈពេលហាត់ប្រាណឬពលកម្ម គឺហាក់ដូចជាមធ្យោបាយចម្បងសម្រាប់ការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល ទាំងនោះ។ ក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលមួយចំនួន របបនៃការហាត់ប្រាណនេះ ត្រូវបាន បន្ថែមពីលើដោយការហ្វឹកហ្វឺនយោធា សកម្មភាពថ្នាក់បង្រៀនជាក្រុមដែលរៀនពីបញ្ហាគ្រឿង ញៀន និងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈតាមការសន្មតនោះ។ ដោយសារសកម្មភាពទាំងអស់នេះ

¹⁶⁸ វិទ្យាស្ថានជាតិស្តីពីការបំពានគ្រឿងញៀនរបស់ [ស.រ.អ] (NIDA) បង្កើតគោលការណ៍១៣ អំពីការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនដោយប្រសិទ្ធភាព។ សូមមើល NIDA “គោលការណ៍ព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន : មគ្គុទ្ទេសន៍សម្រាប់មូលដ្ឋានស្រាវជ្រាវ”

¹⁶⁹ អង្គការសុខភាពពិភពលោក/ការិយាល័យគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មអ.ស.ប “គោលការណ៍នៃការព្យាបាលការពឹងអាស្រ័យលើគ្រឿងញៀន” ទំព័រ១៤

មាននៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល ការចូលរួមជាញឹកញាប់ត្រូវបានអនុវត្តដោយអំពើឃោរឃៅ ដែលជា ផ្នែកមួយរបស់បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌល និងអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ។

អ.ជ.ប.គ.ញរបស់ប្រទេសកម្ពុជាខ្លួនឯង និយាយភ្ញាក់ផ្អើលដោយត្រង់ៗ អំពីគុណភាព ព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនដែលគេសន្មត់ក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលដូច្នេះថា ៖-

មណ្ឌលស្ទើរទាំងអស់ ផ្តល់ការអប់រំនិងសេវាសុខភាពមានកម្រិត ហើយផ្តោត ជាពិសេសលើការហាត់ប្រាណនិងវិន័យទាំងស្រុង... ក្នុងករណីភាគច្រើន ពុំមានការ វាយតម្លៃអំពីស្ថានភាពសុខភាពផ្លូវកាយនិងចិត្តរបស់អ្នកចូលរួម ដើម្បីបញ្ចូលទៅ ក្នុងមណ្ឌលទេ ។ ពុំមានមណ្ឌលមួយណា ដែលផ្តល់សេវាបន្ទាប់គ្រឿងញៀនដែល ធ្វើទៅតាមទម្រង់នោះទេ ហើយពុំមានការប្រើប្រាស់ថ្នាំដើម្បីធ្វើឱ្យស្ថេរភាពដល់ អ្នកជំងឺក្នុងស្ថានភាពដែលមានទុក្ខព្រួយធ្ងន់ធ្ងរ (ពីការផ្តាច់គ្រឿងញៀន) ទេ ។ មណ្ឌលផ្តោតទៅលើការស្តារនីតិសម្បទារបស់អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ។ ជាទូទៅ មជ្ឈមណ្ឌលគ្រឿងញៀន ពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មភាពដូចជាការហាត់ប្រាណ បណ្តុះ បណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ មានដូចជាកាត់សក់ ដាំដំណាំ ការផ្តល់ប្រឹក្សាអំពីសីលធម៌ ឬ សាសនា និងវគ្គពិគ្រោះយោបល់ជាក្រុម ។¹⁷⁰

អ្នកជំនាញមិនយល់ស្របទេដែលថា គោលនយោបាយនៃការឃុំខ្លួន ដោយបង្ខំនៅ មជ្ឈមណ្ឌលទាំងនេះ ដំណើរការ ។ ត្រូវពេទ្យវិជ្ជាជីវៈខាងសុខភាពជនជាតិកម្ពុជាម្នាក់ បានធ្វើការ វាយតម្លៃផ្ទាល់ខ្លួនអំពីប្រព័ន្ធព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយបង្ខំដូច្នេះថា ៖-

170 អាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន “របាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលការងារត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧” ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ៧៤

តាមគំនិតផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ខ្ញុំ គឺវាមិនអាចដំណើរការទៅរួចទេ។ នៅពេលពួកគេ ត្រូវបានដោះលែងមកវិញដោយគ្មានកញ្ចប់ព្យាបាលល្អ រួមទាំងការពិគ្រោះ យោបល់ ការគាំទ្រចិត្តសាស្ត្រ ជម្រើសរបស់ពួកគេ នៅពេលត្រូវបានដោះលែង ដើម្បីមានជម្រក — នោះពួកគេនឹងវិលត្រឡប់ទៅរកការញៀនថ្នាំវិញ។ ពុំមានសេវាសង្គម ដើម្បីជួយពួកគេឱ្យរកផ្លូវចេញផុតពីគ្រឿងញៀនបាន... [អ្នក ទាំងនោះដែលទទួលខុសត្រូវមណ្ឌល] មិនបានគិតដល់បញ្ហាទាំងអស់នេះទេ... ពួកគេមើលឃើញថា [ការព្យាបាល] ដែលជា[ការឃុំខ្លួន]រយៈពេលបីខែនេះ ធ្វើឱ្យសារធាតុញៀនចេញពីខ្លួនបាន ដូច្នេះពួកគេបាន“ជាសះស្បើយ”។ ក៏ប៉ុន្តែ វាមិនដំណើរការទេ :- [អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង] លាប់ឡើងវិញ! ពួកគេគ្រាន់ តែយកអ្នកទាំងនេះចេញ ហើយនិយាយថា “លែងមានអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន នៅតាមផ្លូវថ្នល់ទៀតហើយ”។ ក៏ប៉ុន្តែ វាមិនដំណើរការទេ។¹⁷¹

ក្នុងនាមជាបុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលដែលមានបទពិសោធន៍គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ ដែល បម្រើការផ្នែកបញ្ហាគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គាត់បានពន្យល់ដូច្នេះថា :-

វិធានការនៃ[ការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា] គឺមើល ថាតើ...រាងកាយរបស់ជនណាម្នាក់នឹងលែងមានគ្រឿងញៀន នៅពេល ដែលពួកគេឈានចេញពីរបងទ្វាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលមួយ។ ពុំមានការតាមដាន ពុំមានជម្រើសជាយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិត ... ហើយពុំមានកិច្ច សហការជាមួយភ្នាក់ងារឬស្ថាប័នណា ដែលអាចផ្តល់យុទ្ធសាស្ត្រជាជម្រើសឡើយ។ នេះមានន័យថា អតីតអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនមិនមានជម្រើសអ្វីក្រៅពីវិល

171 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ពេទ្យវិជ្ជាជីវៈកម្ពុជាម្នាក់ - ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

ត្រឡប់ទៅរកកន្លែងដែលមានកត្តាផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការ ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន
របស់ពួកគេកាលពីលើកមុនឡើយ ។¹⁷²

លំហាត់ប្រាណដោយបង្ខំ

តាមមជ្ឈមណ្ឌលទាំងឡាយដែលបានរាយការណ៍ក្នុងរបាយការណ៍នេះ អតីតអ្នកជាប់ឃុំ
យ៉ាងបានរាយការណ៍ថា មានការឱ្យអនុវត្តលំហាត់ប្រាណយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរជាប្រចាំ។ ជាញឹកញាប់
វត្តនេះចាប់ផ្តើមពេលព្រឹកព្រលឹមនៅម៉ោង ៦ ឬ ៧ ហើយបន្ទាប់មកមានវត្តរៀនសូត្រ
ដែលធ្វើឱ្យនឿយហត់ខ្លាំងស្មើគ្នាក្រោយពេលរសៀល។ លំហាត់អាចជាការរត់ ការហាត់ប្រាណ
និងលំហាត់ហ្វឹកហ្វឺនដូចជាដៃច្រត់ដីរុញដងខ្លួនជាដើម។ គោលដៅនៃការហាត់បែបនេះ ត្រូវបានគេ
ប្រកាសថាដើម្បីធ្វើឱ្យអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង “បញ្ចេញឱ្យអស់” សារធាតុញៀនពីខ្លួន ដើម្បីធ្វើឱ្យពួកគេ
“ជាសះស្បើយ” ពីការញៀន។ ប្រធានមជ្ឈមណ្ឌលរាជអាវុធបាត់នៅស៊ីសូផុន បានពន្យល់នូវរបៀប
ដោះស្រាយបែបនេះនៅក្នុងអត្ថបទសារព័ត៌មានកម្ពុជាមួយដូច្នេះថា :- “នៅទីនេះ
យើងបង្ខំពួកគេដូចគ្នានឹងកងរាជអាវុធបាត់ដែរ ធ្វើឱ្យពួកគេមានសុខភាពល្អ ធ្វើឱ្យពួកគេបែក
ញើសចេញសារធាតុអាក្រក់” ។¹⁷³

យោងតាមសម្តីរបស់ឬស្សី អាយុ១៧ឆ្នាំ និងជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងនៅមជ្ឈមណ្ឌលកង
រាជអាវុធបាត់ខេត្តបាត់ដំបង :-

172 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសបុគ្គលិកអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលម្នាក់ - ភ្នំពេញ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៩

173 យន់ សារឿន និង ហ្វីលីព ហ្វីន “ស្នេហាតឹងរឹង សម្រាប់អ្នកបង្កបញ្ជាវិយាក្សន៍ដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិ” ឌី ឃេមបូឡេ ដេលី — ថ្ងៃទី១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៨

[ការហាត់ប្រាណប្រចាំថ្ងៃមានដូចជា] ធ្វើសរសៃក្បាលពោះ ដៃច្រត់ដីរុញដងខ្លួន ធ្វើចលនាដៃជើង [ការហាត់ធ្វើចលនាមួយដែលហៅថា] “លោតក្អែក” ។ គឺដើម្បី សុខភាពរបស់ពួកខ្ញុំ :- ដើម្បីឱ្យវៃឆ្លាតនិងខ្លាំង ។ មេបញ្ជាការ បើអ៊ីមបាននិយាយមុនពេលហាត់ប្រាណថា “នៅពេលអ្នកហាត់ប្រាណ អ្នកនឹងបែក ញើស ហើយបញ្ចេញជាតិញៀនតាមញើស” ។ បន្ទាប់ពីគាត់និយាយរួច ពួកខ្ញុំបាន ចាប់ផ្តើមហាត់ប្រាណ ។¹⁷⁴

ម្ចាស់មានអាយុ១៦ឆ្នាំ បានពន្យល់អំពីការហាត់ប្រាណនៅក្នុង “មជ្ឈមណ្ឌលយុវនីតិ សម្បទា” សង្គមកិច្ចចោមចៅដូច្នេះថា :-

ការហាត់ប្រាណមាន១២របៀប មានដូចជា “ដៃច្រត់ដីរុញដងខ្លួន” ។ [ក្នុងវគ្គនីមួយៗ ពួកខ្ញុំត្រូវយក “ដៃច្រត់ដីរុញដងខ្លួន” ពី៥០ ទៅ ១០០ ដង ។ បើហ៊ានឈប់សម្រាកលើដី គេឱ្យធ្វើបន្ថែម២០ដងទៀត ។ បើធ្វើមិនបាន គេនឹង វាយ ។ ពួកខ្ញុំត្រូវតែបត់ជើងដែរ និងធ្វើកាយវិការដៃ អង្គុយចុះ លើកដៃឡើងលើ និងចុះក្រោមឱ្យប៉ះដី ឈរជើងម្ខាង ហើយលាតដៃត្រង់ទៅមុខ... [ការហាត់ប្រាណ] មានរយៈពេលមួយម៉ោង ម្តងក្នុងមួយថ្ងៃ ហើយពេលខ្លះតិចជាងនេះ ។ ពួកខ្ញុំហាត់ ៥ថ្ងៃក្នុងមួយអាទិត្យ ។ គេនិយាយថាគឺដើម្បីបន្សាបសារធាតុញៀន ។ មេធំ [មណ្ឌល] និយាយថា... “ហាត់ប្រាណធ្វើឱ្យបែកញើស ហើយជាតិញៀននឹងហូរ តាមញើសចេញមកក្រៅ” ។¹⁷⁵

¹⁷⁴ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ស្រី — ខេត្តបាត់ដំបង ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁷⁵ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ស្រី — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

អតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង រាយការណ៍ថាសំហាត់ប្រាណ បានធ្វើឱ្យនឿយហត់យ៉ាងខ្លាំង។ យោងតាមសម្តីរបស់តុហានិយាយថា “ខ្ញុំមានអារម្មណ៍វេទនា [ពេលកំពុងហាត់ប្រាណ] ។ ពីមុន ខ្ញុំមិនធ្លាប់ហាត់បែបនេះសោះ”។¹⁷⁶ ទោះបីតម្រូវឱ្យមានការហាត់ប្រាណបែបនេះក្តី អតីតអ្នក ជាប់ឃុំយ៉ាងរាយការណ៍ថាត្រូវតែវាយធ្វើបាប ប្រសិនបើពួកគេមិនអាចបញ្ចប់ ឬមានកំហុសពេល ហាត់ប្រាណ។ តាមសម្តីរបស់វារី : “តែវាយខ្ញុំ នៅពេលដែលខ្ញុំធ្វើខុស ដូចជាហាត់ខុស ឬ ចូលជួរ មិនត្រង់... នៅពេលខ្លះគេប្រើបន្ទះរនៀតត្រៃ ឬមែកឈើ”។¹⁷⁷

ពលកម្មដោយបង្ខំ

អ្នករស់នៅក្នុងមណ្ឌល ធ្វើឱ្យពេលវេលាពួកគេយ៉ាងច្រើនកន្លងទៅដោយការជម្រះស្មៅ ដាំបន្លែ ឬមើលថែទាំសត្វនៅក្នុងមណ្ឌល។ ការមិនធ្វើពលកម្មទាំងនោះ នឹងបង្កផលវិបាកយ៉ាង ធ្ងន់ធ្ងរ។ នេះគឺជាករណីយ៉ាងចម្លែកសម្រាប់អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងដែលរាយការណ៍អំពីការមានជំងឺនៅ ក្នុងមណ្ឌល។ មេសាមានអាយុ២៤ឆ្នាំ បានរៀបរាប់អំពីការឆក់ដោយដំបងដែលមានចរន្តអគ្គីសនីមក លើខ្លួនគាត់ដោយបុគ្គលិកនៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ ដើម្បីបង្ខំគាត់ឱ្យធ្វើការ នៅពេលគាត់មានជំងឺ :-

ថ្ងៃមួយខ្ញុំដេកដណ្តប់ភួយ ដោយសារក្តៅខ្លួន និងឈឺក្បាល ហើយអស់កម្លាំង។ ខ្ញុំដេកញ័រនៅលើឥដ្ឋ... មេក្រុមបានមកដល់តាមបញ្ជារបស់មេកង ឱ្យហៅខ្ញុំ ចេញក្រៅពីរដង។ ខ្ញុំបាននិយាយប្រាប់មេក្រុមថា ខ្ញុំទៅមិនរួចទេ។ ក្រោយមក [បុគ្គលិកម្នាក់] គាត់ជាគ្រូបង្អឹកប៉េអឹម បាននិយាយថា “ទុកឱ្យអញទៅមើលអាអ្នក ឈឺមើល!”។ គាត់ចូលមកដោយកាន់ដំបងឆក់ចរន្តអគ្គីសនី ហើយបានឆក់ខ្ញុំ¹⁷⁸

¹⁷⁶ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសតុហា — កម្ពុជា ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁷⁷ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសវារី — ភ្នំពេញ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁷⁸ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសមេសា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

អ្នកញៀនគ្រឿងញៀន មានបទពិសោធន៍រោគសញ្ញាពីការផ្លាច់គ្រឿងញៀន បន្ទាប់ពីពួកគេឈប់ប្រើគ្រឿងញៀន ដូចជាចុកពោះ ចង់ក្អួត ក្អួតចង្អោរ ឈឺឆ្អឹងនិង សាច់ដុំ ដេកមិនលក់ និងអារម្មណ៍អន្ទះសារ។¹⁷⁹ បុគ្គលិកក៏បង្ខំឱ្យអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងធ្វើការនៅពេល ជំងឺរបស់ពួកគេ ទាក់ទងទៅនឹងការផ្លាច់គ្រឿងញៀន។ តាមពិតទៅ ការធ្វើពលកម្មនៅក្នុងទីវាល ត្រូវបានគេអះអាងថាជាការព្យាបាលមួយ :- បុគ្គលិកពន្យល់ថា ការហាត់ប្រាណនឹងធ្វើឱ្យសារធាតុ ញៀនចេញពីខ្លួន។ កុម្មៈបានពន្យល់ថា :-

[បន្ទាប់ពីចូលមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ] ខ្ញុំឈឺអស់រយៈពេលប្រហែលពីរអាទិត្យ ប៉ុន្តែគេ ឱ្យខ្ញុំឈប់សម្រាកតែបីថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ។ ខ្ញុំចង់បានច្បាប់ឈប់សម្រាកឱ្យបានយូរបន្តិច តែគេមិនព្រម។ បុគ្គលិកមណ្ឌលម្នាក់និយាយថា “បើមិនធ្វើការឱ្យបែកញើសទេ ជាតិញៀននៅយូរណាស់។ ធ្វើពលកម្មគឺដើម្បីបញ្ចេញញើសឱ្យជាតិញៀនចេញ ឯងនឹងជាវិញ”។ ខ្ញុំបានជឿថាបើខ្ញុំធ្វើពលកម្ម ជាតិញៀននឹងហូរតាមញើស ចេញមកអស់។ វាពិបាកធ្វើការណាស់ តែចេះតែទ្រាំទៅ។ ខ្ញុំអស់កម្លាំង ពីខ្លួនពេលកំពុងធ្វើការ។ សន្លាក់ដៃជើងឡើងឈឺអស់ហើយ។ ខ្ញុំអស់កម្លាំង វិលមុខ ហើយក្អួត។ ខ្ញុំត្រូវតែកាប់ដីធ្វើស្រែចិញ្ចឹមត្រី។ ពួកខ្ញុំដាំបន្លែដែរ។¹⁸⁰

ពុំបានរៀបរាប់អំពីដំណើរការពលកម្មដោយបង្ខំដែលគាត់ធ្វើក្នុងពេលផ្តាច់ចេញពីគ្រឿង ញៀននៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ ដូច្នេះថា :-

179 ជំងឺធ្លាក់កម្លាំងកាយចិត្តកើតឡើង នៅពេលជនណាម្នាក់ឈប់ទទួលសារធាតុដែលចិត្តសកម្ម។ យោងតាមអង្គការសុខភាពពិភពលោក “ពេលចាប់ផ្តើមធ្វើទុក្ខ និងខូចនៃរោគសញ្ញាធ្លាក់កម្លាំងកាយចិត្តមានពេលកំណត់ ហើយទាក់ទងទៅនឹងប្រភេទសារធាតុផ្ទុកនិងកម្រិតសរសៃវា ត្រូវតែលេបជាបន្ទាន់មុននឹងបញ្ឈប់ ឬបន្ថយការប្រើ... ការផ្លាច់គ្រឿងញៀនប្រភេទអាក្រក់ គឺកើតមានជាមួយនឹងការប្រែរូបរាង ការប្រែរូបទឹកភ្នែកច្រើន ឈឺសាច់ដុំ រងាញាក់ ឡើងត្រីសឡុរ ហើយបន្ទាប់ពីរយៈពេល២៤ម៉ោងទៅ៤៨ម៉ោងក្រោយមក ធ្វើឱ្យមូលសាច់ដុំ និងរមួលពោះ... ការផ្លាច់គ្រឿងញៀនប្រភេទកម្រិត រំលោភ គឺមានរោគសញ្ញាកើតតិចជាង រោគសញ្ញាដែលមានពីការផ្លាច់សារធាតុដែលប៉ះពាល់លើប្រព័ន្ធសរសៃប្រសាទ។ ជំងឺធ្លាក់កម្លាំងកាយចិត្តគឺមើលឃើញយ៉ាងងាយ និងកើតព្រមគ្នាជាមួយនឹងដំណើរ រសាបរសល់ ភាពគ្មានកម្លាំង និងអស្ថេរភាព” អង្គការសុខភាព ពិភពលោក “សទ្ទានុក្រមនៃពាក្យគ្រឿងញៀននិងគ្រឿងស្រវឹង” ១៩៩៩ [www.who.int/substance_abuse/terminology/who_lexicon/en/].

180 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកុម្មៈ — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

ខ្ញុំមានជំងឺរាគ ឈឺពោះ។ ព្រឹកស្អែកឡើង បន្ទាប់ពីចូលមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ ខ្ញុំក្រោក
 លែងរួច។ គេប្រាប់ឱ្យខ្ញុំចេញទៅកាប់ដីដើម្បីបែកញើសបញ្ចេញជាតិញៀន។ អ្នក
 យាមប្រាប់មេបន្ទប់ឱ្យបញ្ជាខ្ញុំទៅកាប់ដីដើម្បីព្យាបាលគ្រឿងញៀន។ ខ្ញុំប្រាប់ពួកគេ
 ថាខ្ញុំធ្វើមិនរួចទេ។ គេឱ្យខ្ញុំទៅជួបគ្រូពេទ្យក្នុងមណ្ឌលដើម្បីយកថ្នាំលេប...
 គ្រូពេទ្យនិយាយថាថ្នាំរាគនិងឈឺពោះ... គ្រូពេទ្យឱ្យខ្ញុំប្តូរប្រាំគ្រាប់ ប៉ុន្តែមិនបាត់
 ទេ។ ខ្ញុំអស់កម្លាំងពីខ្លួន។ បន្ទាប់មក មេបន្ទប់វាយខ្ញុំនឹងរំពាត់... ខ្ញុំបានប្រាប់គាត់ថា
 ខ្ញុំត្រូវការសម្រាក ប៉ុន្តែគាត់ថាខ្ញុំធ្វើពុតឈឺ។ គាត់និយាយថា “ហ្នឹងនៅដើរបាន
 តើ...”។¹⁸¹

តាមសម្តីរបស់ទុរេន ដែលបានជាប់នៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ “ពេលឈប់ប្រើគ្រឿងញៀន
 មានអារម្មណ៍រកកល់ចង់ស្លាប់។ នៅពេលយើងត្រូវធ្វើការពេលឈឺនោះ វាដូចជាទារុណកម្ម
 អញ្ចឹង”។¹⁸²

បន្ថែមលើពលកម្មដោយបង្ខំនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បានទទួល
 របាយការណ៍អំពីក្រុមអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ដែលចេញធ្វើពលកម្មនៅខាងក្រោមមណ្ឌល។ ផែន
 ការពលកម្មទាំងនេះ ហាក់ដូចជាមានទ្រង់ទ្រាយតូចតាចទេ ហើយខុសគ្នាពីមណ្ឌលមួយទៅមណ្ឌល
 មួយទៀត។ ការងារនេះមានដូចជាសម្អាតផ្លូវថ្នល់ និងសួនសាធារណៈ។ នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែង
 ការណ៍មួយក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី បានអំពាវនាវឱ្យអ.ជ.ប.គ.ញ បង្កើត
 មណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀនបន្ថែម ដោយមានប្រសាសន៍បន្ថែមថា “ត្រូវប្រមូលផ្តុំ
 (អ្នកញៀនគ្រឿងញៀន) ឱ្យជួយកិច្ចការសង្គម ដើម្បីឱ្យពួកគេសងមកវិញនូវទង្វើមិនសមរម្យ

181 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសពុធ — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

182 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសទុរេន — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

របស់ខ្លួន... ពួកគេត្រូវតែបោសសម្អាតទីធ្លាសាធារណៈ ផ្លូវ សួនច្បារ ថែទាំលូទឹក និងស្តារប្រឡាយទឹក” ។¹⁸³

នៅពេលផ្សេងទៀត ការងារក្រៅមណ្ឌលអាចធ្វើនៅការដ្ឋានសំណង់ ពេលខ្លះសាងសង់ អាគារដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់បុគ្គលិកមណ្ឌល ឬជាកម្មសិទ្ធិឯកជន ។ ក៏ប៉ុន្តែអ្នកជាប់ឃុំឃាំង មួយចំនួន ទទួលបានប្រាក់កម្រៃបន្តិចបន្តួចសម្រាប់ការងារពលកម្មធ្វើសំណង់នោះ ឯអ្នកផ្សេងទៀត មិនទទួលបានប្រាក់ទេ ។ ការពន្យល់រៀបរាប់របស់អ្នកជាប់ឃុំឃាំង ដែលបានទទួលដោយ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បញ្ជាក់ថាការងារសំណង់បែបនេះ គឺបុគ្គលិករបស់មណ្ឌល ជាអ្នកចាំទទួលផលចំណេញ មិនមែនបានមកអ្នកជាប់ឃុំឃាំងខ្លួនឯងនោះទេ ។

សុក្រមពិពណ៌នាអំពីការងារសំណង់ដែលមានម្តងម្កាល ដែលគាត់ធ្វើខណៈដែលបានជាប់ឃុំ នៅមណ្ឌលកងរាជអាវុធបាត់ក្នុងខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ដូច្នេះថា ៖-

ពួកខ្ញុំធ្វើការដូចជាវាយបំបែកថ្ម រែកដី លាបថ្នាំជញ្ជាំងផ្ទះ... នៅពេលខ្លះប៉ុណ្ណោះ នៅពេលគេត្រូវការកម្លាំងប្រុសៗ ។ ឧទាហរណ៍ អ្នកណាត្រូវការធ្វើសំណង់ គេត្រូវការពួកខ្ញុំឱ្យធ្វើរចរាល់ក្នុងរយៈពេលពីរអាទិត្យឬមួយខែ ។ ខ្ញុំមិនដែល ទទួលបានលុយទេ អ្នកផ្សេងក៏ដូចគ្នាដែរ ។¹⁸⁴

ដូច្នេះមិនបានរាយការណ៍អំពីការងារសំណង់ដែលគាត់ធ្វើនៅការដ្ឋានឯកជនមួយ ដែលនៅ ជុំវិញមណ្ឌលដែលគាត់ត្រូវបានឃុំឃាំងនោះ ។ គាត់ក៏រាយការណ៍ដែរថា ត្រូវគេវាយដើម្បីឱ្យគាត់ធ្វើ

183 ហ៊ុន សែន ថ្លែងក្នុងពិធីចូលកាន់ដំណែងរបស់ប្រធានក្តីនៃអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន ថ្ងៃទី១៩ ឧសភា ២០០៩ (ច្បាប់ចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារ នៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)

184 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសសុក្រម — ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ការ។¹⁸⁵ វារី អាយុ២៣ឆ្នាំ និងជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅមណ្ឌលចោមចៅដែលគ្រប់គ្រងដោយ សង្គមកិច្ច បានពិពណ៌នាអំពីការជួយសាងសង់អាគារមួយដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់បុគ្គលិក :-

មានការងារសំណង់ សាងសង់ផ្ទះឱ្យបុគ្គលិក។ ពេលម្តងៗ គាត់យកមនុស្សពីរបី នាក់ [ពីមណ្ឌល]ឱ្យទៅធ្វើការ។ គឺនៅចំពីមុខមណ្ឌល។ យើងធ្វើជាកម្មករលីសែង លីបាវ៉ូស៊ីម៉ង់។ បន្ទាប់ពីធ្វើការ ពួកខ្ញុំត្រឡប់មកមណ្ឌលវិញ។ ខ្ញុំលីតែស៊ីម៉ង់។ ពួកខ្ញុំធ្វើការរហូតដល់ផ្ទះនោះធ្វើរួចរាល់។ ខ្ញុំធ្វើការរាល់ថ្ងៃអស់រយៈពេលបីខែ គឺធ្វើការចាប់ពីម៉ោង៧ព្រឹក រហូតបាយម៉ោងបាយថ្ងៃត្រង់។ សម្រាកហូបបាយពី ម៉ោង១១ដល់ម៉ោង១។ ហើយចាប់ផ្តើមវិញនៅម៉ោង១ រហូតដល់ម៉ោង៥កន្លះ។ មានតែមនុស្សបីបួននាក់ប៉ុណ្ណោះ [ដែលបានធ្វើការនៅអាគារនោះ] ។ [បុគ្គលិក]បាន ឱ្យលុយពួកខ្ញុំ១០០០ ទៅ ២០០០រៀលប្រហែល ០.២៥ ឬ០.៥០ ដុល្លារក្នុងមួយ ថ្ងៃ។¹⁸⁶

បន្ថែមលើពលកម្មដោយបង្ខំ គឺមានសកម្មភាព“បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ”នៅក្នុងមណ្ឌល មួយចំនួន។ ឧទាហរណ៍មានដូចជានាព្យកាត់សក់ ជួសជុលម៉ូតូ ឬជាងឈើជាដើម។ មណ្ឌលខ្លះ មានថ្នាក់រៀនភាសាខ្មែរ ឬភាសាអង់គ្លេសផងដែរ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី ក្នុងករណីសិក្សាមួយខាង ក្រោមនេះ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងម្នាក់ បានរៀនជំនាញជាងឈើ។ ដូចគ្នាទៅនឹងពលកម្មដោយបង្ខំ នៃការងារសំណង់ខាងលើដែរ ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈនៅក្នុងករណីនេះ គឺជាការកេងប្រវ័ញ្ច កម្លាំងពលកម្មរបស់អ្នកជាប់ឃុំឃាំង ដើម្បីផលប្រយោជន៍របស់បុគ្គលិកមណ្ឌល។

“ស្មាដែជនរងគ្រោះ” : ករណីសិក្សាមួយអំពី “ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ”

¹⁸⁵ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសដូងចែម — កម្ពុជា ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁸⁶ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសវារី — ភ្នំពេញ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

វិច្ឆិកាជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងម្នាក់នៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ បានរៀបរាប់ការងារជាងឈើដូច្នេះថា :-

ខ្ញុំរៀនជំនាញជាងឈើ ធ្វើកៅអីឈើ... ពួកខ្ញុំបានកែច្នៃធ្វើធុងសម្រាមនិងថ្លា ដោយយកសំបកកង់ឡានចាស់ៗដែលគេបោះចោល... ខ្ញុំឃើញរបស់ទាំងនោះនៅក្រៅមណ្ឌល មានមនុស្សច្រើនណាស់បានទិញរបស់ទាំងនោះ។ ពួកគេក៏បានទិញកៅអីដែរ... កៅអីមួយមានតម្លៃប្រហែល ១៥ដុល្លារ - ឪពុកម្តាយបានទិញរបស់ទាំងនោះ។ [ឪពុកម្តាយខ្លះទិញកៅអី ហើយបរិច្ចាគឱ្យមណ្ឌលវិញ... ពួកខ្ញុំបានសរសេរឈ្មោះពួកគាត់នៅលើកៅអី។ គ្រូគឺជាអ្នកទុកលុយ... អ្នកខ្លះមកមណ្ឌលដើម្បីបញ្ជាឱ្យធ្វើកៅអី : ឪពុកម្តាយខ្លះទៀតបញ្ជាទិញ៥កៅអី ខ្លះ១០ ហើយពួកគាត់យកទៅផ្ទះ។ កៅអីនីមួយៗមានតម្លៃ៥០០០០រៀល ប្រហែល១២ដុល្លារ។ ចំណែកធុងសម្រាមគឺ១៥ដុល្លារ ថ្លាគឺ១០ដុល្លារ។ ធុងសម្រាមលក់ដាច់ណាស់ : ឪពុកម្តាយទិញយកទៅដាក់នៅខាងមុខផ្ទះ។ ពួកខ្ញុំបាញ់ថ្នាំពិណសលើធុងសម្រាមថា "ស្នាដៃជនរងគ្រោះ" ¹⁸⁷

នៅពេលសួរថាតើគាត់យកជំនាញទាំងនេះទៅប្រើនៅក្រៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំទេ វិច្ឆិកាឆ្លើយថា :-
"ខ្ញុំអត់មានលុយបើកធ្វើនៅខាងក្រៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំទេ។ ខ្ញុំគ្មានមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ ដើម្បីដើររកអតិថិជន។ ខ្ញុំត្រូវការលុយធ្វើដើមទុន ដើម្បីទិញឧបករណ៍សម្ភារៈ ទំនាក់ទំនងជាមួយអតិថិជន។ ពួកគេមិនបានឱ្យខ្ញុំ[ការគាំទ្រ]ផងទេ នៅពេលដែលខ្ញុំបានចេញពីមណ្ឌល" ¹⁸⁸

187 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសវិច្ឆិកា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

188 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសវិច្ឆិកា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

“ពួកខ្ញុំបាញ់ផ្ទាំពិណសលើផ្ទះសម្រាមថា “ស្នាដៃជនរងគ្រោះ” ©អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ២០០៩

ហ្វឹកហ្វឺនយោធាដោយបង្ខំ

បន្ថែមលើរបបហាត់ប្រាណដ៏តឹងរឹងនិងពលកម្ម អតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងក៏រាយការណ៍ផងដែរថា ពួកគេបានហ្វឹកហ្វឺនដើរជាកូនយោធា។ ម្ចាស់អាយុ១៦ឆ្នាំ បានរៀបរាប់អំពីការហ្វឹកហ្វឺនយោធានៅមណ្ឌល “ស្ថានីតិសម្បទា” សង្គមកិច្ចចោមចៅ ដូច្នេះថា ៖-

យើងដើរកូន និងធ្វើដៃដូចជាយើងកាន់កាំភ្លើងដែរ។ ចលនានីមួយៗត្រូវឱ្យស្របគ្នាដើរបណ្តើរ ច្រៀងចម្រៀងជាតិបណ្តើរ។ [ការហាត់ប្រាណ] គឺដូចជាកាន់កាំភ្លើងដូចដើរកូនទ័ពអញ្ចឹង។ គេនិយាយដូចជា “បាទ! ទទួលបញ្ជា!”។ វាដូចជាការហាត់ប្រាណដែរ គឺធ្វើឱ្យបែកញើស... គេស្រែក “មួយ ពីរ មួយ ពីរ”។ ពេលគេស្រែកថា មួយ ត្រូវលើកជើងឆ្វេង បើស្រែកពីរ ត្រូវលើកជើងស្តាំ។ គេត្រូវធ្វើឱ្យព្រមគ្នាគ្រប់ជំហានទាំងអស់ ទាំងអ្នកខាងមុខនិងអ្នកខាងក្រោយ។ គេអត់ប្រាប់ពួកខ្ញុំថាធ្វើដើម្បីអ្វីផង។¹⁸⁹

ពុំបានរៀបរាប់អំពីលំហាត់យោធានៅក្នុងមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ ដូច្នេះថា ៖-

យើងត្រូវឈរប្រុង នៅស្ងៀម បត់ឆ្វេង បត់ស្តាំ និងដើរជាកូន គោរពមេ។ ប្រសិនបើបត់ខុស គេនឹងទះកំផ្លៀងចំមុខ... [ប្រ] ប្រសិនបើគេស្រែកថា “ប្រុង” ហើយយើងបត់ខ្លួននោះ ពិតជាត្រូវកំផ្លៀងហើយ ¹⁹⁰

¹⁸⁹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសម្ចាស់ — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁹⁰ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសពុទ្ធ — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

អតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង មានជំនឿច្បាស់ថា ការហ្វឹកហ្វឺនតាមបែបយោធានេះ គឺជាភ្លើងអត់ប្រយោជន៍។ តាមសម្តីរបស់អង្គារ : “ពួកខ្ញុំត្រូវតែហ្វឹកហ្វឺនយោធា... វាជាការបង់ខាតពេលវេលា... ខ្ញុំធ្វើតាមតែគេប្រាប់ឱ្យធ្វើ ដូចជាឱ្យបត់ឆ្វេង បត់ស្តាំ បត់ក្រោយ ឈរប្រុង...”¹⁹¹

ដោយសារការហាត់ប្រាណមានជាប្រចាំថ្ងៃ ការចូលរួមនិងការអនុវត្តន៍ឱ្យបានត្រឹមត្រូវនៃការហ្វឹកហ្វឺនត្រូវបានពង្រឹងដោយការវាយដំ។

ថ្នាក់រៀនជាក្រុម

អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងក៏ត្រូវចូលរួមក្នុងថ្នាក់រៀនជាក្រុមផងដែរ :- នៅក្នុងមណ្ឌលមួយចំនួនមានបង្រៀនក្នុងថ្នាក់ម្តងក្នុងមួយថ្ងៃ នៅមណ្ឌលផ្សេងទៀតប្រហែលពីរដងដែលគេហៅថា (អរុណសួស្តី និង សាយ័នសួស្តី) ចំណែកនៅមណ្ឌលផ្សេងទៀត សកម្មភាពថ្នាក់រៀនមិនសូវទៀងទាត់ទេ។ ថ្នាក់បង្រៀនអំពីបញ្ហាគ្រឿងញៀន ការបង្រៀនទាមទារឱ្យអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងត្រូវផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថខ្លួន និងធ្វើការតិចទៀនខ្លួនឯងផង និងតិចទៀនអ្នកដទៃផង។

គុហា ជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងម្នាក់នៅមណ្ឌលកងរាជអាវុធបាត់ រៀបរាប់សកម្មភាពថ្នាក់រៀនប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនថា :-

កងរាជអាវុធបាត់ម្នាក់គឺជាគ្រូបង្រៀន។ ពេលគាត់រស់ ពួកខ្ញុំអត់បានរៀនទេ។ ចាប់រៀនពីម៉ោង២ដល់ម៉ោង៤ល្ងាច... ខ្ញុំចេះមាត្រាខ្លះ ស្តីពីច្បាប់គ្រឿងញៀន គ្រឿងញៀនបង្កឱ្យមានផលប៉ះពាល់លើស្មារតី រាងកាយ ផ្លូវចិត្ត។ វាបង្កផលប៉ះពាល់ដល់ផ្លើម វាបង្កឱ្យខូចប្រព័ន្ធសរសៃប្រាសាទ”។ ពួកខ្ញុំរៀនពីបុគ្គលិក។ គាត់លើកឡើងអំពីច្បាប់ថា ប្រសិនបើអ្នកណាម្នាក់បង្ករបួសស្នាមដល់អ្នកដទៃ ត្រូវជាប់

¹⁹¹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសអង្គារ — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

ពន្ធនាគារពី១ទៅ៣ឆ្នាំ។ គាត់បានពន្យល់ដែរ អំពីផលប៉ះពាល់នៃការប្រើគ្រឿង
ញៀន។¹⁹²

កញ្ញារៀបរាប់អំពីការចូលថ្នាក់រៀននៅក្នុងមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ។ ថ្នាក់រៀន“អរុណសួរស្តី”
គឺដឹកនាំដោយមេបន្ទប់។ ពួកគេជជែកអំពីឥទ្ធិពលគ្រឿងញៀន និងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងចាំបាច់ត្រូវ
“កែប្រែ”ខ្លួន:-

នៅក្នុងថ្នាក់ “ហ្គូតម័រនីញ” មេបន្ទប់និយាយប្រាប់អ្នកដែលចូលថ្មីពីព័ត៌មាន
ដដែលៗដូចនៅក្នុងថ្នាក់ “អរុណសួរស្តី”ដែរ ប្រសិនបើអ្នកណាម្នាក់នៅស្ងៀម
ហើយខំស្តាប់អ្វីដែលគាត់និយាយ គឺមិនអីទេ។ ប្រសិនបើអ្នកណាម្នាក់ មិនយកចិត្ត
ទុកដាក់ស្តាប់ គឺត្រូវគេវាយ។ [មេបន្ទប់ថាឡើងវិញដដែលតាមអ្វីដែល
បុគ្គលិកបាននិយាយហើយ ដូចជា“នៅខាងក្រៅ មិត្តប្រើគ្រឿងញៀន
តែឥឡូវត្រូវឈប់ប្រើវា។ មិត្តត្រូវរកការងារធ្វើ និងមិនត្រូវវាយគ្រួសារ”។ គាត់
និយាយដដែលៗរាល់ថ្ងៃ... អ្នកដែលមិនស្តាប់ គឺត្រូវគេវាយ។¹⁹³

អាហារ

អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង បាននិយាយប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស អំពីគុណភាពនិង
បរិមាណអាហារដែលបានផ្តល់ឱ្យពួកគេ។ ជាទូទៅអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ទទួលបានរបបអាហារបីដង
ក្នុងមួយថ្ងៃ ប៉ុន្តែអ្នកជាប់ឃុំឃាំងជាច្រើន បានរាយការណ៍ថាពួកគេទទួលបានចំនួនអាហារមិនគ្រប់
គ្រាន់ទេ ហើយថាពួកគេស្រេកឃ្លានជាញឹកញាប់។ អាហារដែលផ្តល់នោះ ច្រើនតែខូចនិងមានសត្វ
ល្អិតជាប់ជាមួយ។ វាហាក់ដូចជាមានកង្វះខាតកាឡូរីនិងជីជាតិយ៉ាងច្រើន ជាពិសេសដោយសារ

¹⁹² អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសតុហា — កម្ពុជា ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

¹⁹³ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកញ្ញា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

លំហាត់ប្រាណ និងរបបពលកម្មនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល ។ ការរាយការណ៍ពីរបបអាហារមិន គ្រប់គ្រាន់មានជាទូទៅចំពោះអ្នកជាប់ឃុំ ដែលគ្មានឪពុកម្តាយបង់ប្រាក់សម្រាប់ការចាប់ខ្លួន និងការឃុំខ្លួន ។ អ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងបានរាយការណ៍អំពីរោគសញ្ញាដូចជាស្លឹកនិងហើម ដែលស្របគ្នាទៅនឹងជំងឺបណ្តាលមកពីកង្វះជីវជាតិអាហារ ។

សារិកាបានរៀបរាប់អំពីអាហារថា “គ្មានជាតិ ។ ពួកខ្ញុំហូបបបរពេលព្រឹក មានពងរុយ និង ដង្កូវ...”¹⁹⁴ តាមសម្តីរបស់ស្រកានាគ បាននិយាយថា ៖-

ម្តងឬពីរដងក្នុងមួយអាទិត្យ គេដាំបបរ [សម្រាប់អាហារពេលព្រឹក] ។ ក្រោយមក មានបាយនិងសម្ល... សម្រាប់បាយថ្ងៃត្រង់និងពេលល្ងាច ។ អត់មានជាតិទេ សុទ្ធតែ ទឹក ហើយអត់បន្លែ ។ ខ្ញុំមិនដែលបានហូបឆ្កែតទេ គឺឆ្កែតែមួយភ្លែតហើយចាប់ ឃ្លានទៀត ។¹⁹⁵

ចំពោះអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងណាដែលមានឪពុកម្តាយយកចិត្តទុកដាក់ ពួកគេជួយបំពេញបន្ថែម របបអាហារឱ្យ ដោយឱ្យមណ្ឌលចំអិន ។ តាមសម្តីរបស់ពុទ្រា ៖-

សម្លដូចបាយជ្រូកអញ្ចឹង ។ នៅពេលព្រឹក ពួកខ្ញុំហូបបបរជាមួយសៀង ។ ពួកខ្ញុំឃ្លាន អង្កុយក្នុងបន្ទប់ ។ ពេលថ្ងៃត្រង់យើងហូបបាយនិងសម្ល... បន្លែនៅក្នុងសម្ល គឺពិបាកនិយាយ ។ យើងហូបបន្លែដែលដាំខ្លួនឯង មានត្រកួន និងសណ្តែកកូរ ។ បន្លែមិនល្អ ពេលខ្លះមានដង្កូវអណ្តែកក្នុងសម្ល ។ អាហារពេលល្ងាចគឺដូចគ្នា...ចំណែក កូនអ្នកមានហូបអាហារផ្សេង ៖- ពួកគេមានត្រីងៀត មី សាច់គោ សាច់មាន់ ។

194 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសសារិកា — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

195 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសស្រកានាគ — ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ឪពុកម្តាយគេបានទិញសាច់នៅពីក្រៅ និងឱ្យទៅចុងភៅក្នុងមណ្ឌលចំអិនឱ្យ ។
ឪពុកម្តាយទាំងនោះចេញលុយសម្រាប់ចំអិនអាហារនោះ ។¹⁹⁶

ឪពុកម្តាយរបស់មករា បានផ្ញើរបបអាហារឱ្យគាត់អំឡុងពេលជាប់ឃុំឃាំង ។ គាត់បាន
និយាយថាអ្នកដែលជាប់ឃុំឃាំងដែលហូបតែអាហារផ្តល់ដោយមណ្ឌលនោះ បានមកសុំពីគាត់:-

ពួកគេទាំងនោះ[អ្នកជាប់ឃុំឃាំង] ដែលគ្មានឪពុកម្តាយ គឺពិបាកហើយ ។ ពួកវា
មើលខ្ញុំហូបបាយ ។ របបអាហារនៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ :-
ពួកគេហូបអត់គ្រប់គ្រាន់ទេ ។ អ្នកដែលមានឪពុកម្តាយ មានមី ស្ករគ្រាប់ នំ
សម្រាប់ អាហារបន្ថែម... ចំណែកអ្នកផ្សេង ស្រេកឃ្លានពេលដែលឃើញកូន
អ្នកមានហូបអាហារ ។ អ្នកដែលត្រូវចាប់ខ្លួន អង្គុយសម្លឹងមើលខ្ញុំហូប
ហើយខ្ញុំក៏ចែកអាហាររបស់ខ្ញុំឱ្យ ។ ពួកគេថា“ខ្ញុំសុំហូបផងបានទេ?” ខ្ញុំក៏ហុចឱ្យគេ
ទៅ ។¹⁹⁷

អ្នកជាប់ឃុំឃាំងមួយចំនួន បាននិយាយដល់រោគសញ្ញា“ស្លឹកនិងហើម” ក្នុងចំណោមអ្នក
ជាប់ឃុំឃាំង ។ អាទិត្យបានពន្យល់អំពីសភាពនោះនៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ ដូច្នេះថា :-

ដឹងរបស់ខ្ញុំឡើងហើម ខ្លួនហើមពេញទាំងអស់រហូតដល់មុខ ។ គឺដោយសារ
តែអាហារគ្មានជាតិ ។ អ្នកដែលមានគ្រួសារយកអាហារមកឱ្យ គេអត់ហើមទេ ។
ប៉ុន្តែបើគ្មានគ្រួសារយកមកឱ្យទេ គេហើម... អាហារគឺសម្លបន្លែរាល់ថ្ងៃ... ពីព្រោះ
ខ្ញុំគ្មានអាហារផ្សេងទៀតពីឪពុកម្តាយខ្ញុំ ខ្ញុំហូបតែសម្លមួយមុខគត់ ។ អ្នកផ្សេង

196 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសពុទ្រា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩
197 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសមករា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

ទៀតជាច្រើនហើមដូចខ្ញុំដែរ ។ ដោយសារហើមខ្លាំងពេក ខ្ញុំដើរលែងរួច ហើយ
នឿយហត់ ។¹⁹⁸

ប៉ុកបានរាយការណ៍រោគសញ្ញាដែលស្រដៀងគ្នា ខណៈពេលជាប់ឃុំឃាំងនៅមណ្ឌល
គ្រប់គ្រងដោយស្នងការនគរបាលខេត្ត នៅស្រុកបរវេល ដូច្នេះថា ៖-

ដំបូងខ្ញុំចាប់ផ្តើមស្លឹកជើង ។ ខ្ញុំព្យាយាមក្រោកឈរតែមិនរួច ។ ពេលក្រោកឈរ
ម្តងៗ ខ្ញុំប្រើដៃទាញបង្អួច ឬទ្វារ ។ ខ្ញុំនៅតែដើរមិនបាន... មានមនុស្សប្រហែល ២០
នាក់មានជំងឺនេះ[ពេលខ្ញុំជាប់នៅទីនោះ]... ។¹⁹⁹

អង្គារ ដែលជាប់ឃុំឃាំងរយៈពេលពន្យាបន្ថែមនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៨ នៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ បាន
រាយការណ៍អំពីរោគសញ្ញាដូចគ្នា អំពីការស្លឹកនិងហើម ក្នុងអំឡុងពេលឃុំខ្លួនរបស់គាត់ ។ នៅពេល
អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សធ្វើសម្ភាស គាត់នៅដើរខ្លីចំនោទឡើយបន្ទាប់ពីត្រូវបានដោះលែងរយៈ
ពេលពីរខែក្រោយមក ។ គាត់បានពន្យល់ថា ៖-

សម្លេងកើតទេ ។ ចង្រ្កានកខ្វក់ ហើយអាហារគ្មានរស់ជាតិ ។ អត់មានត្រីនៅក្នុងសម្លទេ
ហើយបាយក៏អាក្រក់ទៀត ។ ជើងខ្ញុំឡើងហើម... នៅក្នុងមណ្ឌល មានអ្នកជាច្រើនដែល
ហើមជើងដោយសារសម្លរស់ជាតិសាប ។ អាហារដែលគេចម្អិន គឺពិបាកហូប ។ នៅក្រៅ
មណ្ឌល ប្រសិនបើយើងឃើញអាហារបែបហ្នឹង ក៏យើងមិនហូបដែរ... កខ្វក់ណាស់
មានម្នាក់ហើមទាំងជើង គឺហើមពេញខ្លួន ។ ហើម... ខ្ញុំកំរើកជើងលែងកើតហើម ។
ខ្ញុំស្រែកហើមវិញហើយ ប៉ុន្តែជើងនិងម្រាមជើងនៅស្លឹកដដែល ។²⁰⁰

198 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសអាទិត្យ — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

199 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសប៉ុក — បាត់ដំបង ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

200 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសអង្គារ — ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

ទ្រឹស្តីសន្និដ្ឋានមួយបង្ហាញថា រោគសញ្ញា “ស្លឹកនិងហើម” ទាំងនេះគឺបញ្ជាក់អំពីករណីរោគស្លឹក ។ រោគស្លឹកគឺជារោគដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ប្រព័ន្ធសរសៃប្រាសាទ ដែលបណ្តាលមកពី កង្វះខាតជាតិស៊ីយ៉ាមីន (thiamine) (វីតាមីន បេ១) ។ ករណីវិវឌ្ឍទៅមុខ នឹងអាចបង្កឱ្យស្លាប់បាន ។ វេជ្ជបណ្ឌិតដែលធ្វើការជាមួយភ្នាក់ងារអ.ស.ប បានចុះទស្សនៈកិច្ចមជ្ឈមណ្ឌលចំនួនបី នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០០៨ ។ លោកវេជ្ជបណ្ឌិតរូបនោះ បាននិយាយថាអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងប្រហែល ១០-២៥ភាគរយ ក្នុងចំណោមមជ្ឈមណ្ឌលទាំងបីដែលគាត់បានចុះមើលនោះ បានរាយការណ៍ដោយ ផ្ទាល់អំពី “ការស្លឹកនិងហើម” ដែលក្នុងករណីខ្លះធ្ងន់ធ្ងរខ្លាំងពេកធ្វើឱ្យរំខានដល់ការដើរនិងឈរ ឱ្យត្រង់ ។ វេជ្ជបណ្ឌិតបានឱ្យទ្រឹស្តីសន្និដ្ឋានថា ការស្លឹកនិងហើមអាចជាជំងឺស្លឹក ។ ²⁰¹ ទោះបីការវិនិច្ឆ័យព្យាបាលជំងឺស្លឹកមិនអាចធ្វើទៅបានក្នុងកាលៈទេសៈនោះក៏ដោយ គាត់បាន និយាយប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថា ៖- “ខ្ញុំបានសង្កេតឃើញអត្រា “ស្លឹកនិងហើម” ដែលគេរាយការណ៍នោះ ហាក់ដូចជាកើតស្របគ្នាទៅនឹងកង្វះជាតិស៊ីយ៉ាមីន ហើយជាបុព្វហេតុដែល អាចជឿបានថាមកពីការផ្តល់អាហារដ៏ខ្សោះខ្សោយនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល” ។²⁰²

បទដ្ឋានអនុវត្តន៍

ការព្យាបាលគ្រឿងញៀន

²⁰¹ រោគស្លឹកដែលបណ្តាលមកពីកង្វះជីវជាតិអាហារ គឺជាជំងឺដ៏សាមញ្ញបំផុត ដែលមានយូរយារមកហើយនៅក្នុងពន្ធនាគារប្រទេសកម្ពុជា ។ ការស្លឹកគឺជារោគសញ្ញាសំខាន់ ដែលអ្នកជំងឺតែងតែរាយការណ៍ ។ សូមអានរបាយការណ៍អង្គការលីកាដូ “ស្ថានភាពពន្ធនាគារក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៨ : ស្តីនៅក្នុងពន្ធនាគារ ” ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ១៩ — គេហទំព័រ www.licadho-cambodia.org/reports/files/129LICADHOPrisonWomen2008ENG.pdf ។ អ្នកស្រាវជ្រាវបានកត់ សម្គាល់ការផ្ទុះនៃរោគស្លឹកនេះនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំយ៉ាងគ្រឿងញៀនមួយនៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី នៅ Pusat Serenti Bukit Cabang, Perlis ក្នុងខែកុម្ភៈ ២០០៤ ។ “ការផ្ទុះ រោគនេះត្រូវបានកត់សម្គាល់ បន្ទាប់ពីបង្ហាញចំនួនអ្នកទោសដ៏ច្រើននៅមជ្ឈមណ្ឌលសុខភាពមួយ ដោយរោគសញ្ញាមានជាតិទឹកនៅក្រោមស្បែកក្រហមដ៏មិនធម្មតា និងមានដង្ហើមខ្លី... ការផ្ទុះនេះអាចបណ្តាលមកពីកង្វះខាតអាហារជាតិស៊ីយ៉ាមីន ដែលទទួលដោយអ្នកទោស ដោយរួមផ្សំជាមួយនឹងសារធាតុប្រឆាំងនឹងវីតាមីនស៊ីយ៉ាមីន ដែលមាននៅក្នុងអាហាររបស់ពួកគេ” ហ្វូស៊ី អាមី កាម៉ារ៉ា (Fozi K, Azmi H, Kamariah H, Azwa MS) “អត្រានៃកង្វះខាតជីវជាតិវីតាមីនប្រភេទស៊ីយ៉ាមីន នៅមជ្ឈមណ្ឌលស្ថានីតិសម្បទារគ្រឿងញៀនមួយក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី” *Med J Malaysia*, 61(5) (ធ្នូ ២០០៦) ទំព័រ ៥១៩-២៥

²⁰² អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសមន្ត្រីភ្នាក់ងារ អ.ស.ប — ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩

អង្គការសុខភាពពិភពលោកចាត់ទុកថា ការញៀននឹងសារធាតុមិនមែនជាបរាជ័យផ្នែកឆន្ទៈ
ប្រកម្លាំងចរិតលក្ខណៈទេ ប៉ុន្តែវាជាស្ថានភាពវេជ្ជសាស្ត្រដែលលាប់ធ្ងន់ធ្ងរ ដោយមាន
មូលដ្ឋានសិរីវិទ្យានិងពន្ធុ ដែលអាចជះឥទ្ធិពលមកលើមនុស្សណាម្នាក់។²⁰³ អង្គការសុខភាព
ពិភពលោក និងការិយាល័យគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ.ស.ប ធ្វើការកត់សម្គាល់ថា :-

បទដ្ឋានដដែលអំពីការព្យាបាលប្រកបដោយក្រមសីលធម៌ គួរអនុវត្តសម្រាប់ការ
ព្យាបាលនៃការញៀនគ្រឿងញៀនឱ្យដូចគ្នាទៅនឹងស្ថានភាពថែទាំសុខភាពដទៃ
ទៀតដែរ។ ទាំងនេះរួមមានសិទ្ធិស្វ័យភាពនិងសិទ្ធិស្វ័យសម្រេចលើផ្នែករបស់អ្នក
ជំងឺ និងកាតព្វកិច្ចធ្វើអំពើល្អជួយអ្នកដទៃ និងមិនធ្វើអំពើអាក្រក់ចំពោះអ្នកដទៃ
ក្នុងនាមជាបុគ្គលិកព្យាបាល។²⁰⁴

ការបង្ខំមនុស្សឱ្យទទួលការព្យាបាល ជាធម្មតាគឺជា *ជម្រក* ពាក់ព័ន្ធនឹងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស
យ៉ាងច្រើនមកលើអ្នកដែលទទួលបានវិនិច្ឆ័យការទាំងអស់នេះ។

គណៈកម្មាធិការស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ បានបញ្ជាក់ថា
គ្រឹះស្ថានសុខភាពរបស់រដ្ឋ ផលិតផល និងសេវាកម្ម ត្រូវតែអាចរកបាន អាចទទួលយកបាន
អាចប្រើប្រាស់បានហើយមានគុណភាពល្អផង។²⁰⁵ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី អង្គការសុខភាពពិភពលោក

203 អង្គការសុខភាពពិភពលោក “វិទ្យាសាស្ត្រសរសៃប្រសាទអំពីការប្រើនិងការញៀនសារធាតុចិត្តសកម្ម”

www.who.int/substance_abuse/publications/en/Neuroscience_E.pdf សូមមើលរបាយការណ៍របស់អង្គការសុខភាពពិភពលោក

“ការគ្រប់គ្រងនៃការញៀនសារធាតុញៀន” ខិត្តប័ណ្ណព័ត៌មាន ២០០៣។ សូមមើលគេហទំព័រ www.who.int/substance_abuse។

204 ការិយាល័យគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មអ.ស.ប/អង្គការសុខភាពពិភពលោក “គោលការណ៍នៃការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន” ទំព័រ៩

205 គណៈកម្មាធិការស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ គឺជាស្ថាប័នអ.ស.ប ដែលទទួលខុសត្រូវលើការពិនិត្យការអនុវត្តន៍តាមកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ

សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (G.A. res. 2200A (XXI), U.N. Doc. A/6316 (1966) ចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី៣ ខែមករា ១៩៧៦ ហើយកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័ន
នៅថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩២។ គណៈកម្មាធិការស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌របស់អ.ស.ប បទអត្ថាធិប្បាយលេខ១៤ : សិទ្ធិទទួលបានបទដ្ឋានសុខភាព
ខ្ពស់បំផុត- ថ្ងៃទី៨ វិច្ឆិកា ២០០០ — កថាខណ្ឌ១២

និងការិយាល័យគ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្មអ.ស.ប ធ្វើការកត់សម្គាល់ថា “ការឃុំខ្លួនក្តី ឬពលកម្មដោយបង្ខំក្តី មិនត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ដោយវិទ្យាសាស្ត្រថាសម្រាប់ព្យាបាលដំណើរ វិបល្លាសនៃការប្រើគ្រឿងញៀនទេ”។²⁰⁶ ដូចគ្នានេះដែរ ការហាត់ប្រាណដោយបង្ខំក្តី ឬការហ្វឹក ហ្វឺនយោធាក្តី ក៏មិនត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ ដោយវិទ្យាសាស្ត្រថាជាទម្រង់សម្រាប់ព្យាបាលដែរ។ ការបង្ខំប្រជាពលរដ្ឋឱ្យធ្វើការ “ព្យាបាល” ដែលបានសន្មត់ដោយគ្មានផ្នែកលើកស្ទួយនោះ អាចរំលោភលើលក្ខខណ្ឌដែលតម្រូវឱ្យគ្រឹះស្ថានសុខភាព មានទំនិញ និងសេវាដែលអាចទទួល យកបានប្រកបដោយសីលធម៌និងវប្បធម៌ និងសមស្របតាមវិទ្យាសាស្ត្រនិងវេជ្ជសាស្ត្រ ហើយ មានគុណភាពល្អ។

នៅពេល “ការព្យាបាល” និង “ស្តារនីតិសម្បទា” ដែលបានសន្មត់នោះពាក់ព័ន្ធក្នុងការឃុំខ្លួន ប្រព័ន្ធបែបនេះ ក៏រំលោភលើសិទ្ធិផ្សេងៗមួយចំនួនទៀត ដូចជាសេរីភាពពីការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត។ លើសពីនេះ នៅពេល “ការព្យាបាល” និង “ស្តារនីតិសម្បទា” ដែលបានសន្មត់ ពាក់ព័ន្ធក្នុងការងារ ពលកម្មដោយបង្ខំ ដែលមិនផ្តល់ផលប្រយោជន៍ដល់អ្នកជាប់ឃុំឃាំង ឬដែលមានលក្ខណៈ រំលោភបំពាននោះ ប្រព័ន្ធបែបនេះក៏រំលោភលើការហាមឃាត់លើពលកម្មដោយបង្ខំតបង្ខំ ដោយបានដាក់តំកល់ក្នុងលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សផ្សេងៗ។²⁰⁷

ការហាមឃាត់លើពលកម្មដោយបង្ខំតបង្ខំ នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ មិនរាប់បញ្ចូល “ការងារ ឬសេវាដែលគេតម្រូវពីជនណាម្នាក់ ដោយសារដាក់ទោសពីតុលាការ និងក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលថាការ ងារនោះ ឬសេវាកម្មនោះ បានអនុវត្តនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យ ឬឃ្លាំមើលពីអាជ្ញាធរសាធារណៈ

206 ការិយាល័យគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មអ.ស.ប/អង្គការសុខភាពពិភពលោក “គោលការណ៍នៃការព្យាបាលការប្រើគ្រឿងញៀន” ទំព័រ១៤
 207 សូមមើលមាត្រា ៤ នៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងមាត្រា ៨ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ និងអនុសញ្ញាស្តីពីការងារ ដោយបង្ខំរបស់អង្គការពលកម្មអន្តរជាតិ ឆ្នាំ១៩៣០។ អនុសញ្ញាអង្គការពលកម្មអន្តរជាតិ លេខ២៩ (អនុសញ្ញាស្តីពីការងារដោយបង្ខំ) ឱ្យនិយមន័យការងារដោយបង្ខំ ថា “រាល់ការងារ ឬសេវាកម្មណា ដែលតម្រូវឱ្យជនណាម្នាក់ធ្វើដោយការគំរាមកំហែងថានឹងដាក់ទណ្ឌកម្មណាមួយ ហើយដែលជននោះមិនបានស្ម័គ្រចិត្តធ្វើដោយខ្លួនឯងផងទេ” អនុសញ្ញាស្តីពីការងារដោយបង្ខំ — ឆ្នាំ១៩៣០ មាត្រា ២(១)

និងឱ្យតែជននោះមិនត្រូវបានគេជួល ឬដាក់ឱ្យធ្វើការឱ្យបុគ្គលក្រុមហ៊ុន ឬ សមាគម ឯកជននានា”។²⁰⁸ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អ្នកដែលត្រូវឃុំឃាំងនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល ឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា មិនត្រូវបានគេបញ្ជាឱ្យធ្វើពលកម្ម ដែលជាផ្នែកនៃការទទួល ទោសរបស់ខ្លួនទេ។ លើសពីនេះទៀតនោះ អ្នកខ្លះរាយការណ៍អំពីការងារធ្វើនៅតាម គម្រោងរបស់ឯកជន ជាក់ស្តែងនៅជុំវិញទីក្រុងភ្នំពេញ ឬការដ្ឋានសំណង់ ដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់ បុគ្គលិក។

បទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមារបស់ អ.ស.ប សម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោសចែងថា ការងារ ដែលដាក់ឱ្យធ្វើ ត្រូវធ្វើដើម្បីផលប្រយោជន៍របស់អ្នកទោស និងថាការងារនោះ មិនត្រូវមានបំណងកេងចំណេញខាងហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់ស្ថាប័នឡើយ។²⁰⁹

ស្ថិតក្រោមកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ រដ្ឋាភិបាលត្រូវផ្តល់ “ការថែទាំសុខភាពគ្រប់គ្រាន់អំឡុងពេលជាប់ឃុំឃាំង”។²¹⁰ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង បានរាយ ការណ៍ប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថា ពួកគេត្រូវបានបង្ខំឱ្យអនុវត្តលំហាត់ប្រាណយ៉ាងហត់ នឿយ ធ្វើការនិងដើរក្បួនយោធា។ ពួកគេក៏បានរាយការណ៍ដែរអំពីទណ្ឌកម្មដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ដោយសារមិន អាចបំពេញនូវភារកិច្ចទាំងនេះ។

ផ្នែកនៃ “ការព្យាបាល” និង “ស្ថានីតិសម្បទា” ដែលសន្មត់នោះក៏អាចចាត់ទុកថា

²⁰⁸ អនុសញ្ញាស្តីពីការងារដោយបង្ខំ — ឆ្នាំ១៩៣០ មាត្រា២(១)(ឃ)។ កម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័នលើអនុសញ្ញានេះនៅថ្ងៃទី ២៤ ខែកុម្ភៈ ១៩៦៩។ សូមមើលកតិកា សញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា៨(៣)(គ)(i) ម៉ាន់ហ្គ្រេត ណូវ៉ាក់ (Manfred Nowak, ICCPR Commentary, 2nd ed., (Kehl: NP Engel, 2005), p. 204-05) បទអត្ថាធិប្បាយអំពីកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ។

²⁰⁹ បទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមារបស់ អ.ស.ប សម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោស វិធាន ៧២ (២)។ បទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមា ត្រូវបានបញ្ចូលក្នុងក្រម ព្រហ្មទណ្ឌ ប្រទេសកម្ពុជា។ មាត្រា ១២.២ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌអ៊ុនតាក់ (បទបញ្ញត្តិដែលទាក់ទងទៅនឹងប្រព័ន្ធតុលាការ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និងនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ សម្រាប់ អនុវត្តនៅកម្ពុជាក្នុងសម័យអន្តរកាល ថ្ងៃទី១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩២) បញ្ជាក់ថាការឃុំខ្លួន ត្រូវតែគោរពតាមបទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមារបស់ អ.ស.ប

²¹⁰ Pinto v. Trinidad and Tobago (Communication No. 232/1987) រាយការណ៍របស់គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស vol. 2, U.N. Doc A/45/40, p. 69.

ជាប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មអមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប។ ឧទាហរណ៍ អ្នករាយការណ៍ការពិសេសរបស់ អ.ស.ប ស្តីពីទារុណកម្ម បានបញ្ជាក់ថាការអប់រំឡើងវិញតាមរយៈប្រព័ន្ធពលកម្មនៅក្នុងប្រទេសចិន

និងវិធីសាស្ត្រដូចគ្នាទៅនឹងការអប់រំឡើងវិញនៅក្នុងពន្ធនាគារ មជ្ឈមណ្ឌលឃុំយ៉ាងបណ្តោះអាសន្នមុនការកាត់ទោស និងស្ថាប័នរបស់ពួកគេ... អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាជាទម្រង់មួយនៃប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មដែលអមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាបប្រសិនបើពុំមែនជាទារុណកម្មផ្លូវចិត្ត ។²¹¹

ប្រព័ន្ធនៃការ“ព្យាបាល” និង “ស្តារនីតិសម្បទា”ដែលសន្តត់នោះ បង្ខំឱ្យមនុស្សចូលធ្វើការព្យាបាល ជាទម្រង់ការនិងជារួម ប្រព័ន្ធបែបនេះរំលោភលើបទដ្ឋានអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សព្រោះថាការព្យាបាលតាមវេជ្ជសាស្ត្រ ត្រូវផ្អែកលើការព្រមព្រៀងគ្នានិងឥតគិតថ្លៃ។ អ្នករាយការណ៍ពិសេស បានបញ្ជាក់ថា :-

ការព្រមព្រៀងគ្នា មិនគ្រាន់តែជាការទទួលយកបទអន្តរាគមន៍តាមវេជ្ជសាស្ត្រប៉ុណ្ណោះទេ ក៏ប៉ុន្តែវាជាការសម្រេចចិត្តដោយស្ម័គ្រចិត្ត ហើយប្រាប់ឱ្យដឹង សព្វគ្រប់ក្នុងការការពារសិទ្ធិអ្នកជំងឺដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចផ្នែក វេជ្ជសាស្ត្រ និងប្រគល់ភារកិច្ចផ្សារភ្ជាប់ និងកាតព្វកិច្ចដល់អ្នកផ្តល់សេវាថែទាំសុខភាព។ យុត្តិកម្មខាងសីលធម៌និងទម្រង់ការច្បាប់ កើតឡើងចេញពីការធ្វើជំរឿននៃស្វ័យភាពរបស់អ្នកជំងឺ សិទ្ធិស្វ័យសម្រេច បូរណភាពរាងកាយ និងសុខមាលភាព។²¹²

211 គណៈកម្មាធិការអ.ស.ប ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស “របាយការណ៍របស់អ្នករាយការណ៍ពិសេស ស្តីពីទារុណកម្ម និងប្រព្រឹត្តកម្ម ឬទណ្ឌកម្មដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោកបន្ទាប :- បេសកកម្មទៅកាន់ប្រទេសចិន” E/CN.4/2006/6/Add.6, ថ្ងៃទី១០ ខែមីនា ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៦៤ ៨២ (u).
212 អ្នករាយការណ៍ពិសេស ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សបានសុខភាព “របាយការណ៍ ដាក់ជូនមហាសន្និបាត — ថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ២០០៩” A/64/272, កថាខណ្ឌ៩

សិទ្ធិទទួលបានសុខភាព រួមមានគោលការណ៍ព្យាបាលបន្ទាប់ពីការព្រមព្រៀងគ្នា គណៈកម្មាធិការស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ បានបកស្រាយមាត្រា១២ ដើម្បីបញ្ចូល “សិទ្ធិមានសេរីភាព... ការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្រដែលគ្មានការព្រមព្រៀងគ្នា និងធ្វើពិសោធន៍”²¹³

តាមពិត ការស្រាវជ្រាវវេជ្ជសាស្ត្រពីបណ្តាប្រទេសផ្សេងៗ បានចោទជាសំណួរអំពីប្រសិទ្ធភាពនៃការព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយបង្ខំ។ ការស្រាវជ្រាវខ្លះលើកឡើងថា ការខ្វះខាតឆន្ទៈខាងក្នុងរបស់អតិថិជនក្នុងការព្យាបាល អាចធ្វើឱ្យខូចលទ្ធផលជាវិជ្ជមាន។²¹⁴ ជាពិសេសទាក់ទងទៅនឹងការព្យាបាលការការព្យាបាលថ្នាំមេត្រីយ៉ាមីន ការស្រាវជ្រាវខ្លះបានបង្ហាញថា ការព្យាបាលដោយបង្ខំតបង្ខំ គឺមានអត្រាលាបឡើងវិញខ្ពស់ជាងអត្រាព្យាបាលដោយស្ម័គ្រចិត្ត។²¹⁵ ការពិនិត្យមើលដោយឯករាជ្យទៅលើប្រព័ន្ធព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយបង្ខំតបង្ខំរបស់ប្រទេសវៀតណាមបានរកឃើញថាវាគ្មានប្រសិទ្ធភាពទេ ហើយថាអត្រាដែលលាបទៅរកការប្រើគ្រឿងញៀនឡើងវិញរបស់អតិថិជនអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាង គឺមានប្រហែល៩០ភាគរយ។²¹⁶

គណៈកម្មាធិការស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ បានធ្វើការកត់សម្គាល់ថា កាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋ ដែលត្រូវគោរពសិទ្ធិទទួលបានសុខភាព រួមមានកាតព្វកិច្ចត្រូវជៀសវាងការអនុវត្តន៍

213 បទអត្ថាធិប្បាយទូទៅ — លេខ១៤ កថាខ័ណ្ឌ៣៤

214 ធី វ៉ាយ អេ អាល (T. Wild et al) “ការបង្ខំដែលគេបានដឹងក្នុងចំណោមអតិថិជនដែលចូលព្យាបាលការរំលោភសាវ័ន្តភាពត្រូវ :- កត្តាកំណត់ចរាចរណ៍សង្គមនិងចិត្តសាស្ត្រ” *វិវិយាបទញៀន* ២៣(១)(១៩៩៨) ទំព័រ៨១-៩៥។ ជេ អេ អាល (J. Platt et al) “ក្តីសង្ឃឹម និងការកំណត់ការព្យាបាលដោយបង្ខំ នៃការញៀនគ្រឿងញៀន” *ទស្សនាវដ្តីអំពីបញ្ហាគ្រឿងញៀន* ១៨(៤) (១៩៨៨) ទំព័រ៥០៥-៥២៥។ ស្ទីវីន អេ អាល (Stevens et al) “ការព្យាបាលដោយបង្ខំ ចំពោះអ្នកញៀនគ្រឿងញៀន :- ឧស្សនៈអក្សរសាស្ត្រអន្តរជាតិ” ការប្រើសាវ័ន្តភាពនិងការប្រើខុស 40 (2005), p. 269-283.

215 អឹម អែល ប្រែក អេ អាល (M.-L. Brecht et al) “ការព្យាបាលដោយបង្ខំ ចំពោះការបំពានថ្នាំមេត្រីយ៉ាមីន :- លក្ខណៈ និងលទ្ធផលខុសៗគ្នារបស់អ្នកជំងឺ” *ទស្សនាវដ្តីអាមេរិកាំង ស្តីពីការបំពានគ្រឿងស្រវឹង និងគ្រឿងញៀន* ៣១ (២០០៥) ទំព័រ ៣៣៧-៣៥៦

216 ឧទាហរណ៍សូមមើល អង្គការសុខភាពពិភពលោកតំបន់ប៉ាស៊ីហ្វិកខាងលិច “ការវាយតម្លៃអំពីការព្យាបាលអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនដោយបង្ខំក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ចិន ម៉ាឡេស៊ី និងវៀតណាម :- ការអនុវត្តន៍គោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្សដោយជ្រើសរើស” ឆ្នាំ២០០៩ ទំព័រ៣០-៣៤ និងសូមមើល “ការស្តារនីតិសម្បទាប្រទេសវៀតណាម ស្ថិតក្នុងការងារដែលបិទជិត” ឌុក ត. ត្រាន បទបង្ហាញអំពីការកាត់បន្ថយគ្រោះថ្នាក់ ២០០៩ ទីក្រុងបាងកក ថ្ងៃទី២១ មេសា ឆ្នាំ២០០៩។ អ្នកស្រាវជ្រាវអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានចូលរួមផ្ទាល់។

ការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្រដោយបង្ខំ លុះត្រាតែផ្អែកលើមូលដ្ឋានពិសេស សម្រាប់ការព្យាបាលជំងឺផ្លូវចិត្ត ឬបង្ការ និងការគ្រប់គ្រងជំងឺឆ្លង ។²¹⁷

ករណីពិសេសបែបនេះ ត្រូវតែមានលក្ខខណ្ឌកំណត់ជាក់លាក់ ដោយគោរពការអនុវត្តន៍ដ៏ប្រសើរបំផុត និងបទដ្ឋានអន្តរជាតិនៃការអនុវត្តន៍។²¹⁸ ដូចដែលអង្គការសុខភាពពិភពលោក និងការិយាល័យប្រឆាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ.ស.ប បានកត់សម្គាល់ថា “លើកលែងតែស្ថានភាពវិបត្តិពិសេស ក្នុងការប្រឈមនឹងគ្រោះថ្នាក់ខ្ពស់ចំពោះខ្លួនឯងនិងអ្នកដទៃ ការព្យាបាលដោយបង្ខំត្រូវតែចាំបាច់សម្រាប់លក្ខខណ្ឌជាក់លាក់ និងរយៈពេលវេលាដែលបានបញ្ជាក់ទៅតាមច្បាប់” ។²¹⁹

ក្នុងពេលមិនមានការផ្តល់យោបល់ព្យាបាលពីគ្រូពេទ្យមានវិជ្ជាជីវៈ ប្រព័ន្ធប្រទេសកម្ពុជាបង្ខំមនុស្សឱ្យទទួលយក “ព្យាបាល” និង “ស្តារនីតិសម្បទា” ដែលសន្មត់នោះ ដោយមិនបានគិតដល់កង្វះខាតសមត្ថភាព ដែលយល់ព្រមពីបុគ្គលដែលទទួលការព្យាបាល។ ប្រព័ន្ធមិនអើពើចំពោះតម្រូវការរបស់បុគ្គល (ប្រសិនបើមាន) ដូច្នេះហើយគេមិនអាចធ្វើយុត្តិកម្មតាមរយៈផលប្រយោជន៍ជាក់ស្តែងពីអន្តរាគមន៍ដែលស្នើនោះបានឡើយ។ ប្រព័ន្ធបដិសេធចោលបុគ្គលពីឱកាសបញ្ឈប់ឬកែប្រែផែនការព្យាបាលរបស់ខ្លួន និងខកខានមិនបាន ពិនិត្យមើលតម្រូវការជាការចាំបាច់នៃការព្យាបាលបន្ត។ ដោយសារតែការខកខានទាំងនោះ បានជាពុំមានការធានាតាមនីតិវិធីដើម្បីបញ្ឈប់ការផ្តល់អន្តរាគមន៍ដោយបង្ខំតបង្អួចរយៈពេលយូរហួសពីភាពចាំបាច់។

ជាទម្រង់មួយផ្ទុយពីប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌនៅត្រង់កន្លែងដែលការប្រើប្រាស់ និង/ឬការកាន់កាប់គ្រឿងញៀនជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន នៅតែជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ឬ រដ្ឋបាលមួយ

217 បទអត្ថាធិប្បាយទូទៅ — លេខ១៤ កថាខណ្ឌ៣៤

218 ដូចជាគោលការណ៍សម្រាប់ការការពារអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្ត និងការកែលម្អនៃការថែទាំសុខភាពផ្លូវចិត្ត

219 ការិយាល័យប្រឆាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មអ.ស.ប/អង្គការសុខភាពពិភពលោក “គោលការណ៍នៃការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន” ទំព័រ៩

ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់គ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា គេត្រូវតែយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ បំផុតដើម្បីធានាដល់ការគោរពសិទ្ធិស្វ័យភាពរបស់បុគ្គល ។ ដូចដែលអង្គការសុខភាពពិភពលោក និងការិយាល័យគ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ.ស.ប ធ្វើការកត់សម្គាល់ថា “អ្នកជំងឺត្រូវមានសិទ្ធិ បដិសេធនូវការព្យាបាល និងសិទ្ធិជ្រើសរើសយកទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌជំនួសវិញ ។”²²⁰

អង្គការសុខភាពពិភពលោក ធ្វើការកត់សម្គាល់ថា អំឡុងពេលផ្តាច់គ្រឿងញៀន :-

ចាំបាច់ត្រូវមានការពិនិត្យគ្រប់គ្រងសមស្រប និងត្រូវមានសេវាព្យាបាលដែលអាច រកបាន ជាពិសេសស្ថិតក្នុងស្ថានភាពភាន់ច្រឡំ ការផ្អាកដំណើរការខួរក្បាល ឬគ្រោះ ថ្នាក់ ដែលជាផលវិបាកបណ្តាលមកពីស្ថានភាពកង្វះខាតជីវជាតិ ។ ការត្រួតពិនិត្យ ដិតដល់មានផ្នែកសំខាន់មួយក្នុងការគ្រប់គ្រងលើស្ថានភាពផ្តាច់ចេញពីគ្រឿងញៀន ។ ការព្យាបាលដោយឱសថសាស្ត្រ និងវិធីសាស្ត្រផ្សេងៗ... ដែលអាច យកមកប្រើប្រាស់សម្រាប់កាត់បន្ថយការឈឺចាប់ ភាពរំជើបរំជួល ជំងឺដេកមិនលក់ ឬរោគសញ្ញាផ្សេងៗទៀត ។ គេអាចគ្រប់គ្រងការកាត់បន្ថយកម្រិតថ្នាំសារ ធាតុជំនួស ជាពិសេសនៅក្នុងករណី...ការញៀនថ្នាំញៀនប្រភេទអាភៀន ។²²¹

ភាពមិនរើសអើងនៅក្នុងសេវាព្យាបាលគ្រឿងញៀន

ដូចបានកត់សម្គាល់ខាងលើ ពុំមានសេវាព្យាបាលគ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជាសម្រាប់ ស្ត្រីភេទនិងកុមារីទេ ។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សមិនជឿថា ការបើកមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿង ញៀនសម្រាប់ស្ត្រីភេទ គឺជាគោលនយោបាយដ៏សមស្រប ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងកង្វះខាតសេវា

²²⁰ ការិយាល័យប្រឆាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មអ.ស.ប/អង្គការសុខភាពពិភពលោក “គោលការណ៍នៃការព្យាបាលការពឹងអាស្រ័យគ្រឿងញៀន” ទំព័រ៩

²²¹ គណៈកម្មាធិការអ្នកជំនាញរបស់អង្គការសុខភាពពិភពលោក ស្តីពីការញៀនគ្រឿងញៀន — របាយការណ៍ទី៣០:- របាយការណ៍បច្ចេកទេសអង្គការសុខភាព ពិភពលោក សេរី៨៧៣ ឆ្នាំ១៩៩៨ ទំព័រ៨ — គេហទំព័រ [http://whqlibdoc.who.int/trs/WHO_TRS_873.pdf].

ព្យាបាលគ្រឿងញៀននោះទេ។ និយាយឱ្យចំទៅ ប្រទេសកម្ពុជាគួរត្រូវបានណែនាំដោយគោល
ជំហរគោលនយោបាយ ដោយប្រាប់ឱ្យដឹងនូវវិធីដែលប្រសើរបំផុតសម្រាប់បំពេញសេចក្តីត្រូវការ
របស់ស្ត្រី ចំពោះសេវាព្យាបាលគ្រឿងញៀនដែលមានប្រសិទ្ធភាព។

យោងតាមគណៈកម្មាធិការស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ រដ្ឋត្រូវយកចិត្តទុកដាក់
ពិសេស ដោយធានាថាស្ត្រីនិងកុមារី ត្រូវមានសិទ្ធិស្មើគ្នាចំពោះការប្រើប្រាស់សេវាសុខភាព។²²²
តម្រូវការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្ររវាងបុរសនិងស្ត្រី អាចខុសគ្នាធំធេង។ ការិយាល័យគ្រឿងញៀន
និងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ.ស.ប ចាត់ទុកថាកម្មវិធីផ្តល់សេវាពិសេសសម្រាប់ស្ត្រី គឺផ្សារភ្ជាប់ជាមួយ
លទ្ធផលព្យាបាលដែលប្រសើរជាងសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋនេះ។²²³ យោងតាមការិយាល័យ
គ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ.ស.ប ការញៀនគ្រឿងញៀនចំពោះស្ត្រីភេទ អាចធ្វើឱ្យកាន់តែ
មានប្រសិទ្ធភាពដោយការឆ្លើយតបទៅតាមកម្មវិធីខាងក្រោម ក្នុងចំណោមការឆ្លើយតបផ្សេងៗ
ទៀត :-

- ការបង្កើតកម្មវិធីយល់ដឹង ដែលមិនសម្រាប់វិនិច្ឆ័យទោស និងសម្រាប់ដាក់ទណ្ឌកម្ម។
យកចិត្តទុកដាក់ចំពោះទំនាក់ទំនង ដំណើរប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្ត និងដំណើរវិបល្លាស
ដែលជាការសំខាន់សម្រាប់ផ្តល់សេវាប្រកបដោយជោគជ័យ។
- ការផ្តល់សេវានៅមូលដ្ឋានសហគមន៍ គឺមានប្រសិទ្ធភាព មិនរំលោភបំពាន
និងផ្តល់ជម្រកដល់ស្ត្រី ដែលមានការលំបាកចូលទទួលសេវាតាមលំនៅឋាន។

²²² បទអត្ថាធិប្បាយជាទូទៅ លេខ១៤ កថាខ័ណ្ឌ១២ (ក) -(ឃ)

²²³ ការិយាល័យគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ.ស.ប “ការបំពានគ្រឿងញៀន ការព្យាបាល និងថែទាំសម្រាប់ស្ត្រី (សង្ខេប)”
http://www.unodc.org/pdf/report_2004-08-30-1_summary.pdf.

- ផ្តល់គ្រឹះស្ថាននិងការថែទាំសម្រាប់ស្ត្រីមានផ្ទៃពោះនិងស្ត្រីចិញ្ចឹមបីចប់កូន ដែលជាពហុវិន័យទូលំទូលាយនិងទាន់ពេលវេលា ដែលបង្ខំឱ្យការថែទាំ និងលទ្ធផល សម្រាប់មាតា និងកូនទារកដែលទើបសម្រាលកាន់តែប្រសើរ ។

ការិយាល័យប្រឆាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ.ស.ប ផ្តល់អនុសាសន៍ឱ្យមាន សេវាព្យាបាលគ្រប់ជំហានសម្រាប់ថែទាំកុមារ និងសេវាសង្គម និងការគាំទ្រខាងសង្គម (ដូចជាជំនួយផ្នែកឱកាសរកការងារធ្វើ និងឱកាសបណ្តុះបណ្តាល ការព្យាបាលតាមគ្រួសារ និង ជំនួយផ្ទះស្បៀង) ។²²⁴

អាហារ

មាត្រា១០នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ តម្រូវថាជនណា ដែលត្រូវបានដកហូតសេរីភាព ត្រូវទទួលបានការប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួន តាមលក្ខណៈមនុស្សធម៌ ដែលរួមមានការឃុំខ្លួនពួកគេទៅតាមស្ថានភាពមនុស្សធម៌ ។ ជាពិសេស ស្ថានភាពឃុំខ្លួនដែល យោរយោ រួមទាំងការដកហូតអាហារ ត្រូវចាត់ទុកថាជាស្ថានភាពអមនុស្សធម៌ ដែលរំលោភ លើកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ។²²⁵

បទបញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមារបស់អ.ស.ប សម្រាប់គ្រប់គ្រងអ្នកទោសចែងថា ៖- “អ្នក ទោសគ្រប់រូប ត្រូវតែទទួលបានម្ហូបអាហារ ដែលផ្តល់ឱ្យដោយរដ្ឋតាមពេលម៉ោងធម្មតា ។ ម្ហូប

²²⁴ ការិយាល័យប្រឆាំងគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់អ.ស.ប “ការបំពានគ្រឿងញៀន ការព្យាបាល និងថែទាំសម្រាប់ស្ត្រី (សង្ខេប)” http://www.unodc.org/pdf/report_2004-08-30_1_summary.pdf.

²²⁵ ម៉ាន់ហ្វ្រែត ណូវ៉ាក់ (Manfred Nowak) កតិកាសញ្ញាអ.ស.ប ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ បទអត្ថាធិប្បាយ(បោះពុម្ពផ្សាយលើកទី២) (Khel: N.P. Engel, 2005) ទំព័រ ១៦៥ ១៧២ ២៤៤-៥ ។ សូមមើលឧទាហរណ៍សំណុំរឿងប្រឆាំងប្រទេស យូហ្គាវ្លាយ ដូចជា Buffo Carball v. Uruguay លេខ៣៣/១៩៧៨ ។ Massiotti v. Uruguay លេខ២៥/១៩៧៨ ។ Madagascar: Marais v. Madagascar លេខ៤៩/១៩៧៩ ។ Wight v. Madagascar លេខ១១៥/១៩៨២ ។ Jamaica: Robinson v Jamaica លេខ៧៣១/១៩៩៦ ។ Pennant v Jamaica លេខ២៤៧/១៩៩៥ ។ Russia: Lantsova v Russian Federation លេខ៧៦៣/១៩៩៧

អាហារនោះត្រូវមានគុណភាពនិងជីវជាតិអាហារគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសុខភាព និងកម្លាំងពលកម្មដែលមានការដាំស្ល និងបំរើដោយយកចិត្តទុកដាក់”។²²⁶ បទដ្ឋាននេះ ត្រូវបាននិយាយយោងដោយមានការគាំទ្រដោយគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អ.ស.ប នៅពេលដែលការពិនិត្យបទដ្ឋានអប្បបរមាតម្រូវថា រដ្ឋត្រូវតែសង្កេតមើលដោយគោរពចំពោះជនដែលត្រូវបានដកហូតសេរីភាព “ដោយមិនគិតដល់កម្រិតនៃការអភិវឌ្ឍន៍របស់រដ្ឋភាគី”។²²⁷

ក្រុមប្រជាពលរដ្ឋជាក់លាក់

កុមារ

*បងដឹងទេ ក្មេងមានសិទ្ធិប្តឹងបញ្ហាហ្នឹងបាន! ខ្ញុំចង់ឱ្យក្មេងទាំងអស់ចាកចេញពីមជ្ឈមណ្ឌលទាំងអស់នោះ ដើម្បីឱ្យពួកគេមានសេរីភាពដូចខ្ញុំដែរ— ចំបក់អាយុ១៧ឆ្នាំ ជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅមជ្ឈមណ្ឌល “យុវនីតិសម្បទា” សង្គមកិច្ចចោមចៅ*²²⁸

មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជា ក្តោបក្តាប់កុមារចំនួនយ៉ាងច្រើន។ តាមការពិត មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនដែលបង្កើតឡើងនោះ — មជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ចនៅចោមចៅ និងនៅខេត្តកណ្តាល — គឺមានតែឈ្មោះជាមជ្ឈមណ្ឌល “យុវនីតិសម្បទា” ប៉ុណ្ណោះ។ ដូចបានធ្វើការកត់សម្គាល់ខាងលើ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៨ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងចំនួនតិចជាងមួយភាគបួនបន្តិចដែលរស់នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរដ្ឋាភិបាល មានអាយុ១៨ឆ្នាំ ឬក្រោម១៨ឆ្នាំ។ ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងនេះ មានកុមារ១០៤នាក់ ដែលមានអាយុតិចជាង១៥ឆ្នាំ។ ក្នុងឆ្នាំ២០០៨

²²⁶ កថាខ័ណ្ឌ ២០(១)

²²⁷ សូមមើល ម៉ូគង់ និង ការម៉ូរ៉ុង (*Mukong v Cameroon*) លេខ៤៥៨ / ១៩៩១ កថាខ័ណ្ឌ ៩.៣

²²⁸ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសចំបក់ - ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

អ្នកជាប់ឃុំឃាំងចំនួន១១៦នាក់ ត្រូវបានចំណាត់ថ្នាក់ជា“កុមាររស់តាមចិញ្ចើមថ្នល់”។ 229

កុមារទាំងនោះត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយឃុំខ្លួនដោយគ្មានអំណាចផ្លូវច្បាប់ឡើយ។ កុមារទាំងនោះ ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅក្នុងអាគារដេករួមជាមួយមនុស្សចាស់ដែរ។ ពុំមានការព្យាបាលដែលសមស្រប ការអប់រំ និងសេវាកម្សាន្តនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលទេ។ គេបាននិយាយប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ថា អ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅ“មជ្ឈមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា”ចោមចៅ ត្រូវបានគេដាក់ចរន្តអគ្គិសនី វាយដំនិងបង្ខិតបង្ខំដោយ“ឆ្មា”ដើម្បីឱ្យរាំស្រាត។

កុមារដែលរស់តាមចិញ្ចើមថ្នល់ជាច្រើន ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយនគរបាល ឬអាជ្ញាធរផ្សេងៗ ទៀតនៅក្នុងការបោសសំអាតផ្លូវថ្នល់ ហើយត្រូវបាននាំទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងតែម្តង ដោយ គ្មានអំណាចផ្លូវច្បាប់អ្វីទាំងអស់។ ចំបក់ អាយុ១៧ឆ្នាំ បានពន្យល់អំពីដំណើរការនៃការចាប់ខ្លួន និងឃុំខ្លួនគាត់ ដូច្នេះថា :-

[អ្នកដែលចាប់ខ្ញុំនោះ]គឺបុគ្គលិកសង្គមកិច្ច... ពួកគេចាប់ខ្ញុំបោះចូលឡានទ្រុង។ ឡានមានទ្រុង។ មានសញ្ញាសង្គមកិច្ចនៅលើឡាន... ពួកម៉ាកខ្ញុំក៏នៅក្នុងឡាន ដែរ ដែលមានគ្នា៤-៥នាក់... គេចាប់ពួកខ្ញុំនៅម៉ោង ៤-៥ព្រឹក ហើយក្រោយមក យកពួកខ្ញុំត្រង់ទៅចោមចៅតែម្តង[មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំង]។ គេមិនបាននិយាយ ប្រាប់ពីហេតុផលចាប់ខ្លួនទេ :- ខ្ញុំឆ្ងល់ដែរ... ខ្ញុំមិនដែលជួបមេធាវីទេ។ គេដាក់ខ្ញុំក្នុងឡានយ៉ាងស្រួល ហើយខ្ញុំបានមកដល់[មណ្ឌល]ចោមចៅនៅម៉ោង៦ ល្ងាច។²³⁰

229 សូមមើលមជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានគ្រឿងញៀន, អគ្គលេខាធិការដ្ឋានអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន “របាយការណ៍សង្ខេប ស្តីពីទិន្នន័យគ្រឿងញៀន ២០០៨” ភ្នំពេញ ខែមេសា ២០០៩ មិនបានផ្សព្វផ្សាយ (ច្បាប់ចម្លង រក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)

230 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសចំបក់ - ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

កុមារនិងមនុស្សចាស់ ត្រូវជាប់ឃុំខ្លួនជាមួយគ្នាជាធម្មតា។ នៅពេលធ្វើការស្រាវជ្រាវ សម្រាប់របាយការណ៍នេះ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បានសម្ភាសមនុស្សចាស់៦នាក់(ពេល គឺលើសអាយុ១៨ឆ្នាំ) ដែលជាប់ឃុំខ្លួននៅក្នុង“មជ្ឈមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា”សង្គមកិច្ចចោមចៅ។ មជ្ឈមណ្ឌលផ្សេងៗទៀត ក៏បង្ខាំងកុមារនិងមនុស្សចាស់រួមគ្នាដែរ។ យោងតាមសម្តីរបស់សៅ អាយុ២៤ និងជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងនៅមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ :-

ក្នុងបន្ទប់របស់ខ្ញុំ មានក្មេងបួននាក់ដែលមានអាយុ១៣-១៥ឆ្នាំ។ ពួកវានៅទីនោះ ដោយសារហិតការ។ គេចាប់ពួកវា។ ពួកវាធ្វើការដូចមនុស្សធំដូចពួកខ្ញុំដែរ។ ពួកវាហ្នឹកហ្និនយោធាដូចពួកខ្ញុំដែរ។ ពួកវាដេកក្នុងបន្ទប់ជាមួយមនុស្សធំ។²³¹

ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ត្រាច អាយុ២៧ឆ្នាំ បានរាយការណ៍ថានៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលស្នងការ នគរបាលខេត្តសៀមរាបពុំមានការបែងចែកកុមារពីមនុស្សធំទេ :-

ក្មេងជាងគេបង្អស់នៅក្នុងមណ្ឌលមានអាយុ១២ឬ១៣ឆ្នាំ... ពួកវាជាអ្នកហិតការ។ មានក្មេងក្រោម១៨ឆ្នាំប្រហែល៧-៨នាក់។ ពួកវាដេកជាមួយពួកខ្ញុំដែរ។ ធម្មតា ក្មេងៗដេកជាមួយមនុស្សឆ្អាត។²³²

កក្កដា អាយុ២៨ឆ្នាំ បានរៀបរាប់អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ចចោមចៅថាជា“មណ្ឌលដែល ធ្វើបាបក្មេង”។ គាត់បានរាយការណ៍ថាកុមារនៅមជ្ឈមណ្ឌល ត្រូវបានគេឱ្យហ្នឹកហាត់យោធាដូច មនុស្សធំដែរ :-

231 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសសៅ - ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

232 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសត្រាច - សៀមរាប ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

មានក្មេងតូចៗ ហើយគេធ្វើបាបពួកវាដូចទាហានអញ្ចឹង។ គេវាយទះកំផ្លៀងពួកវា “ឆ្មា”និងអ្នកយាមជាអ្នកវាយ។ គេឱ្យពួកវាហាត់ដូចទាហាន។ ខ្ញុំអាណិតពួកវាណាស់ ពួកវាដូចប្អូនប្រុសខ្ញុំដែរ។ ពេលខ្លះខ្ញុំយំដោយសារអាណិត។ គេបង្អាត់ពួកវាលុតដំខ្លួនប្រាណដូចជាទាហាន។ អ្នកយាមចេញបញ្ឆោតជាទាហានឱ្យបត់ឆ្វេង បត់ស្តាំ។ ការរហាត់បែបនេះធ្វើឱ្យពួកវាខ្លាំង និងធ្វើឱ្យពួកវាដើរចេញពីគ្រឿងញៀន... បើពួកវារមៀលលើដីមិនត្រង់ជួរ អ្នកយាមទាត់ក្បាលពួកវា។ មានក្មេងម្នាក់បានរមៀលតែមិនត្រង់ជួរ អ្នកយាមស្រែកថា “អា ក្មេងនេះ ហ្នឹងមិនធ្វើទេ”។ គាត់ឱ្យក្មេងនោះក្រោកឈរ ហើយទាត់ក្មេងនោះ។ ក្មេងនោះខ្មាតទៅក្រោយពីរម៉ែត្រ។ អ្នកយាមនិយាយថា “បើហ្នឹងហ៊ានយំ អញវាយថែម”។ ក្មេងនោះយំ។²³³

មករា អាយុ២៥ឆ្នាំ ជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅមជ្ឈមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ បានពន្យល់ថា :-

[កុមារ] ទទួលរងការប្រព្រឹត្តដូចគ្នាទាំងអស់ដូចអ្នកជាប់ឃុំឃាំងផ្សេងទៀត :-

[អ្នកជាប់ឃុំឃាំង] ត្រូវតែហ្វឹកហាត់ទាហានមួយរយភាគរយ ដើរក្បួនទាហាន គោរពបុគ្គលិក សម្អាតស្មៅ កាប់ដី សម្អាត បង្គន់ មើលគោ មើលទា...²³⁴

កញ្ញា អាយុ៣៥ឆ្នាំ ជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅមជ្ឈមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ បានពន្យល់ថា :-

មានក្មេងៗ អាយុ១០ ១២ និង១៣ឆ្នាំ ប្រហែលមាន១០នាក់នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលដែរ... ខ្លះដេកបន្ទប់ផ្សេងគ្នា។ នៅក្នុងបន្ទប់របស់ខ្ញុំ ឃើញមានម្នាក់អាយុ១២ឆ្នាំ ហើយម្នាក់ទៀតមានអាយុ១៣ឆ្នាំ។ ពួកគេធ្វើការដូចគ្នាដូចអ្នកជាប់ឃុំឃាំងផ្សេងទៀតដែរ :- កាប់ដី ទៅថ្នាក់រៀន [អរុណសួស្តី] ហ្វឹកហ្វឺនយោធា។ ពេលខ្លះ

²³³ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសករក្រដា - ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩
²³⁴ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសមករា - ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

១២៥ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស

មករា ២០០៩

ពួកវាត្រូវគេវាយ ប្រសិនបើធ្វើខុសនឹងវិន័យក្នុងមណ្ឌល ។ ខ្ញុំឃើញគេវាយផ្ទាល់ ។
មិនគិតថាជាក្មេង ឬមនុស្សធំទេ ឱ្យតែពួកគេធ្វើខុស ពួកគេត្រូវរងការ
វាយដំហើយ ។²³⁵

ភាគច្រើនទារុណកម្មនិងការរំលោភលើរាងកាយដែលប្រព្រឹត្តដោយបុគ្គលិក ដែលបាន
ពិពណ៌នាខាងលើ ត្រូវបានកុមាររាយការណ៍ប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ។ អង្គការឃ្លាំ
មើលសិទ្ធិមនុស្ស បានធ្វើសម្ភាសកុមារដែលធ្លាប់ជាប់ឃុំខ្លួនពីមុននៅក្នុង“មជ្ឈមណ្ឌលយុវនីតិ
សម្បទា”សង្គមកិច្ចចោមចៅ បានរាយការណ៍ពីការប្រព្រឹត្តដ៏រន្ធត់ដោយសារស្នាដៃបុគ្គលិកនិងអ្នក
ជាប់ឃុំយ៉ាង ។ ទោះបីមានឈ្មោះជាមជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទាសម្រាប់យុវជនក៏ដោយ អ្នក
យាមបានប្រើប្រាស់ដំបងឆក់ដោយចរន្តអគ្គីសនី ។ កក្កដា អាយុ២៨ឆ្នាំ និងជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំ
យ៉ាងនៅ“មជ្ឈមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា”ចោមចៅ បានឃើញហេតុការណ៍ដែលអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងដូច
គ្នាម្នាក់នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលនោះ ទទួលរងការឆក់ចរន្តអគ្គីសនី ដែលជាទណ្ឌកម្មសម្រាប់ការប៉ុនប៉ង
រត់គេច :-

អ្នកយាមនៅខាងក្រៅមជ្ឈមណ្ឌលមានដំបងឆក់ ។ នៅពេលអ្នកណាម្នាក់ព្យាយាម
លួចរត់ ពួក“ឆ្មា”នាំគ្នាស្រែកហៅអ្នកយាមទាំងនោះ ដែលមានដំបងឆក់...
មានម្នាក់នោះគាត់បានលួចរត់ ហើយអ្នកយាមបានឆក់គាត់ទាល់តែគាត់ដួលដេកដី ។
គាត់សន្លប់... នៅកន្លែងហ្នឹងពួកគេគិតតែពីវាយធ្វើបាប ។²³⁶

ទន្ទេ អាយុ១៦ឆ្នាំ ជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំយ៉ាងនៅ“មជ្ឈមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា”សង្គមកិច្ច
ចោមចៅ បានពិពណ៌នាអំពីខ្លួនត្រូវពួក“ឆ្មា”បង្ខំឱ្យរាំស្រាត :-

235 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកញ្ញា - ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

236 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកក្កដា - ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

បងដឹងទេ ពេល“ឆ្មា”វាស្រវឹង ពួកវាឱ្យក្មេងៗទាំងអស់ស្រាតខោអាវចេញហើយវា
ឱ្យពួកវាមើល។ គឺមានរឿងបែបហ្នឹងម្តង។ ក្មេងទាំងអស់ត្រូវតែរាំនៅក្នុងបន្ទប់។
ពួកវាចាក់ចម្រៀងខាវអូខេនៅលើទូរស័ព្ទដៃ។ នៅប្រហែលម៉ោង៨-៩យប់។
ក្មេងជាងម្ភៃនាក់ ត្រូវដោះខោអាវអស់ហើយនាំគ្នារាំប្រហែលមួយម៉ោង។ បើ
មិនដោះខោអាវចេញទេ ពួកវានឹងវាយ។²³⁷

ចំបក់ អាយុ១៧ឆ្នាំ បាននិយាយប្រាប់អំពីខ្លួនដែលគេបង្ខំឱ្យធ្វើការ ហើយត្រូវគេវាយនៅ
ពេលឈឺ :-

[នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលចោមចៅ] ខ្ញុំចាំសម្ភាសស្នៅ។ បើអ្នកណាមិនធ្វើការ
ត្រូវតែទៅជួបអ្នកយាម ហើយសុទ្ធតែត្រូវ “ក្តតោ” [ដំបងនគរបាល] បីដង។
ពួកគេវាយខ្ញុំពីរដងដោយសារខ្ញុំឈឺ។ ពួកគេនិយាយថា “អត់ទេ ទៅធ្វើការ!”។
ខ្ញុំញាក់ [កាលនោះខ្ញុំមានជំងឺគ្រុនចាញ់]។²³⁸

ខាល អាយុ១៦ ពិពណ៌នាអំពីការវាយជាប្រចាំថ្ងៃដោយ“ឆ្មា”នៅចោមចៅ :-

[ពួកឆ្មា] បានវាយស្វាគមន៍ខ្ញុំ តែបន្ទាប់ពីស្វាគមន៍ ពួកវានៅតែវាយខ្ញុំរាល់ថ្ងៃ ពួកវា
ប្រើដៃ។ ខ្ញុំអត់បានធ្វើអីខុសផង។ ពួកគេថាខ្ញុំជាក្មេងឈឺយ ហើយថាមុខខ្ញុំហ្នឹង
មើលទៅឈឺយ។ ខ្ញុំមិនបានធ្វើអីខុសសោះ។ [ឆ្មាម្នាក់] បានដាស់ខ្ញុំចំកណ្តាលដើម
ទ្រូងអស់ច្រើនដង។ [ឆ្មា] បានបញ្ឆោតចៅវាឱ្យវាយខ្ញុំ។ គ្មានអ្នកណាហ៊ាន

237 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍- ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

238 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍ចំបក់- ភ្នំពេញ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

និយាយប្រាប់អ្នកយាមទេ បើមិនអញ្ចឹងទេ ត្រូវឆ្កាវាយហើយ ។ ខ្ញុំមិនហ៊ានប្រាប់
អ្នកយាមទេ ពីព្រោះខ្ញុំខ្លាចត្រូវឆ្កាវាយ ។²³⁹

²³⁹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសនា- ភ្នំពេញ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

ការដកស្រង់ផ្នែកខ្លះៗពីបទចម្លៀងនៅក្នុង “មជ្ឈមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា” ចោមចៅ

បទចម្លៀងនេះ ត្រូវបានបង្រៀនដល់អ្នកជាប់ឃុំឃាំង “មជ្ឈមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា” សង្គម
កិច្ចចោមចៅ ។ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងបានរាយការណ៍ថាគេបង្ខំឱ្យចម្លៀងចម្លៀងនេះនៅពេលព្រឹក
ពីរដងក្នុងមួយសប្តាហ៍ ។

រាំរង់ក្នុងពេលរាត្រី

បងសុំចាប់ដៃ

ស្រីហើយ កុំខឹង

...

ពីមុនបងរាងសង្ហា បងធ្វើទាហាន ។

កែវអើយ ប្រាក់ខែបងមាន

កែវអើយ ប្រាក់ខែបងមាន

បងធ្វើទាហាន ប្រាក់ខែ២៥០០ ។²⁴⁰

...

ជាប់គុកដំបូងស៊ីប៊ីក្តូគោ[រងការវាយនឹងដំបងបីដង ជាការហាត់ប្រាណ ។

អូនអើយ ពេលបងសុំលុយបាន

អូនហើយ ពេលបងសុំលុយបាន

បងនាំកល្យាណទៅលេងចោមចៅ ។

ចោមចៅសប្បាយខ្លាំងណាស់

240 ប្រហែល ០.៦០ដុល្លារសហរដ្ឋ

មានប្រុសសង្ហា

អង្គុយបោចស្មៅ

កែវអើយ នេះគឺមណ្ឌលចោមចៅ

កែវអើយនេះគឺមណ្ឌលចោមចៅ

អង្គុយបោចស្មៅមួយអាទិត្យប្រាំពីរដង

ការរំលោភលើកុមារ ត្រូវបានរាយការណ៍ប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលដទៃទៀតក្រៅពីមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ចចោមចៅ។ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងម្នាក់ឈ្មោះ ឬស្សី អាយុ១៧ឆ្នាំ បានពិពណ៌នាអំពីការវាយមកលើខ្លួនគាត់ ដោយកងរាជអាវុធបាត់នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលទីរួមខេត្តបាត់ដំបង ដើម្បីធ្វើការដោះលែងគាត់ចេញពីមជ្ឈមណ្ឌល :-

អាវុធបាត់បានវាយខ្ញុំ។ ពួកគេប្រើ“ក្តោក”ពណ៌ខ្មៅ[ដំបងប្លង់សៀវ]វាយកំប៉េះកូនខ្ញុំ... គ្រូបង្ហាត់និយាយថា“អាណិត ឯងត្រូវដោះលេងវិញនៅថ្ងៃនេះហើយ ទុកឱ្យខ្ញុំវាយឯងសិន”។ [គាត់សួរថា]“តើឯងកែខ្លួនហើយនៅ? តើឯងឈប់ប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនហើយនៅ? តើឯងរកការងារធ្វើនៅ?” បន្ទាប់មកគាត់វាយខ្ញុំម្តងទៀត។²⁴¹

ចំណោត អាយុ១៥ឆ្នាំ ជាកុមារីម្នាក់ក្នុងចំណោមកុមារីពីរបីនាក់ដែលបានសម្ភាសដោយអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស ត្រូវឃុំខ្លួននៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលមួយក្រៅពីមជ្ឈមណ្ឌលសង្គមកិច្ច។ ដូចគ្នាទៅនឹងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដែលជាមិត្តភក្តិរបស់គាត់ដែរ គាត់បានរាយការណ៍អំពីខ្លួនត្រូវគេវាយដូច្នេះថា :-

²⁴¹ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសឬស្សី- បាត់ដំបង ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩

ខ្ញុំត្រូវហាត់ប្រាណដូចប្រុសៗដែរ ។ ខ្ញុំធ្វើការផ្នែកចម្អិនអាហារ ។ ប្រសិនបើខ្ញុំធ្វើខុសតិចតួច គេនឹងវាយខ្ញុំ ។ ខ្ញុំធ្វើខុសដូចជាដាក់គ្រឿងខុសក្នុងសម្ល ។ មេចុងភៅដែលជាបុគ្គលិក បានវាយខ្ញុំ ។ គាត់យករំពាត់វាយបាតដៃខ្ញុំ ។²⁴²

ជំងឺផ្លូវចិត្ត

*ពួកគេបានចាប់មនុស្សឆ្លុត... ពួកគេត្រូវបានចាប់ខ្លួនហើយបោះចូលឡាន ។
មានបួននាក់ [មានជំងឺផ្លូវចិត្ត] នៅក្នុងមណ្ឌល... ពួកគេធ្វើការដូចជាជម្រះស្តៅ
រែកទឹក និងស្រោចដំណាំ ។ ពួកគេនិយាយពិបាកទាក់ទងគ្នាណាស់ អញ្ចឹងបាន
ជាគេវាយពួកគាត់— កក្កដា អាយុ២៨ឆ្នាំ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង
នៅ“មជ្ឈមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា”សង្គមកិច្ចចោមចៅ²⁴³*

ជាក់ស្តែង មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់រដ្ឋាភិបាល ក៏មានមុខងារជាមធ្យោបាយដ៏សមស្របក្នុងការយកមនុស្សដែលមានជំងឺផ្លូវចិត្តពីសហគមន៍ផងដែរ ។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានសម្ភាសអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដែលបានពិពណ៌នាពីអំពើហិង្សាលើរាងកាយ គួរឱ្យតក់ស្លុតមកលើអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្តជាក់ស្តែង ។

សៅ ជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំងនៅមជ្ឈមណ្ឌលឱកាសខ្ញុំ បានធ្វើការពន្យល់ថា មជ្ឈមណ្ឌលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីឃុំខ្លួនអ្នកដែលមានជំងឺផ្លូវចិត្ត ។

²⁴² អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសចំណោត- ភ្នំពេញ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

²⁴³ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកក្កដា- ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

មានមនុស្សឆ្គួតជាប់ឃ្លំនៅទីនោះ។ ពួកគេមិនមែនជាអ្នកប្រើគ្រឿងញៀនទេ។ ពួកគេអត់ដឹងខុសត្រូវ។ ពួកគេនិយាយពេលយប់ ស៊ីលើដី។ ពួកគេដូចជាមនុស្សអត់ខួរក្បាល។ ពួកគេត្រូវគេវាយ ប្រសិនបើមិនព្រមធ្វើការ :- បន្ទាប់ពីវាយរួច ពួកគេទៅធ្វើការ។ ពួកគេត្រូវបានគ្រួសារយកទៅដាក់នៅទីនោះ។ អ្នកខ្លះត្រូវបានគេចាប់ខ្លួនពេលកំពុងដើរតាមផ្សារ។²⁴⁴

យោងតាមរបាយការណ៍ពង្រាងមួយ ស្តីពីការវាយតម្លៃរួមគ្នា ស្តីពីមជ្ឈមណ្ឌលដែលបានធ្វើរួមគ្នាដោយអង្គការសុខភាពពិភពលោកនិងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា :-

ពុំមានការផ្តល់សេវាសុខភាពផ្លូវចិត្តនៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលទេ។ មជ្ឈមណ្ឌលនៅខេត្តសៀមរាប កំពុងកាន់កាប់អ្នកជំងឺដែលមិនមែនជាអ្នកញៀនគ្រឿងញៀន។ វាហាក់ដូចជាមានអ្នកជំងឺខ្លះដែលមានជំងឺផ្លូវចិត្ត ដែលត្រូវបានគេដាក់នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលបន្ទាប់ពីត្រូវបាន“ប្រមូល”ដោយនគរបាលនិងអាជ្ញាធរផ្សេងៗ ហើយនាំទៅកាន់មជ្ឈមណ្ឌល... មជ្ឈមណ្ឌលមិនបានធ្វើការវាយតម្លៃឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពអំពីកម្រិតសុខភាពផ្លូវចិត្ត ដូច្នេះហើយគឺហាក់ដូចជាថា អ្នកដែលចូលរួមនោះមានបញ្ហាជំងឺផ្លូវចិត្ត។²⁴⁵

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស បានទទួលរបាយការណ៍ស្តីពីការប្រព្រឹត្តដ៏ឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ មកលើអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្តជាក់ស្តែង។ កក្កដាបានមើលឃើញផ្ទាល់ អំពីបុរសម្នាក់ដែលមានជំងឺផ្លូវចិត្ត ដែលត្រូវគេវាយយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ :-

244 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសសារ- ភ្នំពេញ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩

245 វី ម៉ាកដូណាល់ អេ អាល់ (V. McDonald et al) “របាយការណ៍សង្ខេបអំពីការរកឃើញ ដោយមជ្ឈមណ្ឌល ការវាយតម្លៃជាប្រចាំ អំពីការព្យាបាល និងមជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទាក្នុងប្រទេសកម្ពុជា” អង្គការសុខភាពពិភពលោក/អ.ជ.ប.គ.ព/ប្រសូងសុខាភិបាល/កម្មវិធីអង្គការសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ/ ភ្នំពេញ ២០០៨ (មិនផ្សព្វផ្សាយ) ទំព័រ៨-៩ (ច្បាប់ចម្លងរក្សាទុកជាឯកសារនៅអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស)

[បុគ្គលិកនិងអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដទៃទៀត] ទាត់ឆាក់មនុស្សឆ្លុត ពីព្រោះគាត់មិនដឹង អ្វីទាំងអស់។ បុរសឆ្លុតម្នាក់ ត្រូវអ្នកយាមឱ្យគាត់យកឈើដងវែកទៅវែកទឹក ប៉ុន្តែគាត់បែរជាយកដងវែកនោះទៅវាយអ្នកផ្សេងវិញ ព្រោះគាត់មិនដឹងអីទេ។ អ្នកយាមឆក់ដងវែកពីគាត់ ហើយវាយគាត់រហូតដល់គាត់មានរបួសធ្ងន់។ ពួកខ្ញុំ មិនអាចជួយមនុស្សឆ្លុតនោះបាន។ ប្រសិនបើយើងជួយគាត់ គេវាយពួកខ្ញុំ។ អ្នកយាមវាយគាត់ខ្លាំងពេកហើយ គឺនៅលើខ្នង វាយរហូតដល់ក្អួតឈាមចេញ តាមមាត់។ គាត់វាយមនុស្សឆ្លុតនោះ រហូតដល់ដួលដេកដី និងបាក់ដងវែក...²⁴⁶

គុហាបាននិយាយប្រាប់ការវាយដំមកលើអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្តម្នាក់ដោយមេបន្ទប់តាមបញ្ជាផ្ទាល់ និងវត្តមានរបស់កងរាជអាវុធបាត់។

កងរាជអាវុធបាត់បួននាក់ បានឈរមើលការវាយដំ [អ្នកជាប់ឃុំឃាំងម្នាក់] ដោយ មេបន្ទប់។ ពួកគេនិយាយថា “មេកង វ៉ៃវាឱ្យខ្លាច! [អ្នកជាប់ឃុំឃាំងនោះ] ដោយ សារតែគាត់មានបញ្ហាផ្លូវចិត្ត បានស៊ីសាប៊ូអស់កន្លះដុំ។ ” វ៉ៃវាកុំឱ្យស៊ីសាប៊ូទៀត។ វ៉ៃវាឱ្យខ្លាចចេញ! [មេបញ្ជាកងរាជអាវុធទីមួយ] ដែលមើលខុសត្រូវកិច្ចការ នោះ និង[មេបញ្ជាការរង] មណ្ឌលគឺជាអ្នកនិយាយអញ្ចឹង។ បន្ទាប់មក មេកងបាន វាយគាត់ ទាត់ឆាក់ ដាល់ ដោយយកកែវដើងពុះចំកណ្តាលឆ្អឹងខ្នងមនុស្សឆ្លុតនោះ។ ដំបូងកងរាជអាវុធខឹង ក្រោយមកក៏នាំគ្នាសើចក្រែវៗ។²⁴⁷

មេសាបាននិយាយថាគាត់បានឃើញដោយផ្ទាល់នូវការវាយដំលើបុរសម្នាក់ដែលជាក់ស្តែង មានជំងឺផ្លូវចិត្ត :-

²⁴⁶ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសកក្កដា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

²⁴⁷ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសតុលា — កម្ពុជា ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩

[មេបន្ទាប់ម្នាក់វាយមនុស្សឆ្លុតម្នាក់... គាត់មានវិញ្ញាណក្តៅនៅក្បាលត្រែ ។ វិញ្ញាណ
មួយធ្វើពីឈើ ហើយមួយទៀតជាឫស្សី ។ គាត់ឱ្យគេដោះខោអាវមនុស្សឆ្លុតចេញ
ហើយវាយគាត់ ។ គូទរបស់គាត់ឡើងក្រហម ។ គាត់ពិតជាឆ្លុតមែន ព្រោះគាត់នៅ
តែឯង ស្ងាត់ស្ងៀម ។ នៅខាងក្រោមឈ្នួល គាត់ដូចជាធម្មតាសោះ តែដល់ចូល
មណ្ឌល គាត់ប្រែជាឆ្លុត :-ប្រហែលមកពីគេវាយគាត់ច្រើនពេក 248

បទដ្ឋានអនុវត្ត

ការឃុំខ្លួនកុមារជាវិធានការជម្រើសចុងក្រោយ

អនុសញ្ញាអ.ស.បស្តីពីសិទ្ធិកុមារ — ដែលជាសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិចងក្រង
កាតព្វកិច្ចដល់ប្រទេសកម្ពុជាជាភាគី — ចែងថាការចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន ឬការដាក់ ពន្ធនាគារកុមារ
ត្រូវធ្វើស្របតាមច្បាប់ និងត្រូវប្រើសម្រាប់តែវិធានជម្រើសចុងក្រោយ ។ 249 លើសពីនេះទៀត
កុមារដែលត្រូវបានគេដកហូតសេរីភាព មានសិទ្ធិជំទាស់ភាពស្របច្បាប់នៃការឃុំខ្លួន
នៅចំពោះមុខតុលាការ ឬអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចឯករាជ្យ និងមិនលំអៀង និងមានសិទ្ធិ
ទទួលបានសេចក្តីសម្រេចយ៉ាងឆាប់រហ័សបំផុតបែបនេះ ។ 250 នេះមានន័យថា ជាទូទៅកុមារមិន
ត្រូវឃុំខ្លួនទេ ប្រសិនបើមិនមានការជំនុំជម្រះក្តីថាគាត់បានប្រព្រឹត្តអំពើហិង្សាមកលើអ្នកណាម្នាក់
ឬមិនព្រមលះបង់ការប្រព្រឹត្តបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរផ្សេងៗទៀត និងពុំមានការ ឆ្លើយតបសមស្របផ្សេងៗ
ទៀត ។ 251

248 អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសន៍មេសា — ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

249 អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ មាត្រា ៣៧(ខ)

250 អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ មាត្រា ៣៧(ឃ)

251 បទប្បញ្ញត្តិជាបទដ្ឋានអប្បបរមាអ.ស.ប សម្រាប់រដ្ឋបាលយុត្តិធម៌នីតិវិធី (វិន័យក្រុងប៉េកាំង) (“Beijing Rules”) អនុម័តដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាត
លេខ៤០/៣៣ ថ្ងៃទី២៩ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៨៥ — គេហទំព័រ <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r033.htm>.

គណៈកម្មាធិការអ.ស.ប ស្តីពីសិទ្ធិកុមារ — ដែលជាស្ថាប័នមួយដែលមានអ្នកជំនាញការ
ឯករាជ្យ ត្រូវបានផ្តល់អំណាចដើម្បីបកស្រាយអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ និងពិនិត្យមើលថាតើ
ប្រទេសទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តតាមអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារឬទេ — បានបំភ្លឺបញ្ជាក់អំពីតម្រូវការនៃ
ជម្រើសផ្សេងៗជាច្រើន ដើម្បីជៀសវាងការដាក់កម្រិតលើសេរីភាពកុមារ ដែលប្រើប្រាស់
គ្រឿងញៀន។²⁵² គណៈកម្មាធិការនេះ បានសម្តែងការព្រួយបារម្ភចំពោះការឆ្លើយតប ដែលមិន
មែនព្រហ្មទណ្ឌ មកលើកុមារដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ដែលមានដូចជាការមាក់ងាយ ឬពាក់ព័ន្ធ
នឹងការដកហូតសិទ្ធិសេរីភាពកុមារ ឬសិទ្ធិពលរដ្ឋផ្សេងៗទៀត ដូចជាការដាក់កុមារឱ្យនៅក្នុងមជ្ឈ
មណ្ឌលនីតិសម្បទាដែលបិទជិត។ តាមការពិត គណៈកម្មាធិការនេះ បានស្វែង
រកការគាំទ្រឱ្យមានការបង្កើតទម្រង់នៃព្យាបាលក្រៅស្ថាប័ន ដល់កុមារដែលប្រើគ្រឿងញៀន
និងសម្រាប់ការដាក់កុមារនៅក្នុងគ្រឹះស្ថានមួយ ដែលជាវិធានការចុងក្រោយបង្អស់។
បន្ថែមពីនេះទៀត កុមារដែលរស់នៅក្នុងគ្រឹះស្ថានបែបនេះ គួរទទួលបានសេវាជាមូលដ្ឋានដូចជា
សេវាសុខភាព អប់រំ និងសេវាសង្គមផ្សេងៗទៀត និងរក្សាទំនាក់ទំនងជាមួយគ្រួសាររបស់ពួកគេ
អំឡុងពេលការស្នាក់នៅរបស់ពួកគេ។ ជាអវិសាគ គណៈកម្មាធិការនោះបានអំពាវនាវ
ឱ្យបង្កើតបទដ្ឋានគ្រឹះស្ថានឱ្យបានច្បាស់ និងផ្តល់ការពិនិត្យតាមកាលកំណត់នៃការដាក់កុមារ។²⁵³

កង្វះខាតកម្មវិធីជាក់លាក់តាមអាយុ ឬសេវា/គ្មានការបែងចែក មនុស្សចាស់ និងកុមារ

²⁵² ឧទាហរណ៍ មានការលើកជាយោបល់ថា ប្រទេសឡាតវី (Latvia) “អភិវឌ្ឍនិងអនុវត្តជម្រើសជាច្រើនក្រៅពីជម្រើសវិសយកការដកហូតសេរីភាព រួមមានការសាក
ល្បង ការធ្វើជាអាជ្ញាកណ្តាលសម្របសម្រួល សេវាសហគមន៍ ឬការព្យាបាល និងវិធានការបង្ការដោយប្រសិទ្ធភាព និងដោះស្រាយការប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលទាក់ទង
គ្រឿងញៀននិង/ឬគ្រឿងស្រវឹង” ប្រទេសឡាតវី CRC/C/LVA/CO/2, para. 62(d) at <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/G06/428/94/PDF/G0642894.pdf?OpenElement>.

²⁵³ ប្រទេសប្រូយណេ ដាវូសាឡេម (Brunei Darussalam) CRC/C/15/Add.219, កថាខណ្ឌ៥៣ និង ៥៤ — សូមមើលតេហទំព័រ
[http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/39be9d499b7a0157c1256df00031b980/\\$FILE/G0344676.pdf](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/39be9d499b7a0157c1256df00031b980/$FILE/G0344676.pdf).

ការឃុំខ្លួនមនុស្សក្រោមអាយុ១៨ឆ្នាំ នៅក្នុងគ្រឹះស្ថានតែមួយដូចគ្នានឹងមនុស្សចាស់ ត្រូវបាន
ហាមឃាត់នៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិស្តីសិទ្ធិមនុស្ស ។ 254 គណៈកម្មាធិការស្តីពីសិទ្ធិ
កុមារបានកត់សម្គាល់ថា កុមារដែលដាក់នៅក្នុងគ្រឹះស្ថាន ក្នុងគោលបំណងព្យាបាលគ្រឿងញៀន
ត្រូវតែធានាយ៉ាងហោចណាស់ឱ្យដូចទៅនឹងបទដ្ឋានអតិបរិមា ដូចកុមារដែលត្រូវដកហូតសេរីភាព
របស់ខ្លួនដែរ ។ 255 វិន័យពន្ធនាគារប្រទេសកម្ពុជា តម្រូវឱ្យធ្វើការបែងចែកពីគ្នារវាងអ្នកទោស
ជានីតិជននិងអ្នកទោសជាអនីតិជន ។ 256

មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគួររិះរកតាមដាន និងព្យាបាលនូវសញ្ញានៃជំងឺផ្លូវចិត្ត ឬជំងឺផ្លូវកាយ
ការបំពានសារធាតុញៀន ឬស្ថានភាពដទៃទៀតដែលអាចធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់សាមាហរណកម្មកុមារ
ចូលក្នុងសង្គមវិញ ហើយគួរអនុម័តកម្មវិធីដកទោសបង្ការនិងស្តារនីតិសម្បទាគ្រឿងញៀន ដែល
គ្រប់គ្រងដោយបុគ្គលិកប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ ។ កម្មវិធីទាំងនេះ គួរមានលំនាំតាមអាយុ ភេទ
និងតម្រូវការផ្សេងទៀតរបស់អនីតិជនដែលពាក់ព័ន្ធ ហើយមជ្ឈមណ្ឌលបន្ទាប់និងសេវាដែល
ផ្គត់ផ្គង់ដោយបុគ្គលិកដែលឆ្លងកាត់ការបណ្តុះបណ្តាល គួរតែមានសម្រាប់អនីតិជនដែលញៀន
គ្រឿងញៀន ឬគ្រឿងស្រវឹង ។ 257

254 កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ — មាត្រា ១០(២) និង១០(៣) និងអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ មាត្រា៣៧ (គ)
255 គណៈកម្មាធិការអ.ស.ប ស្តីពីសិទ្ធិកុមារ “បទអត្ថាធិប្បាយទូទៅ លេខ១០ — សិទ្ធិកុមារ ក្នុងយុត្តិធម៌អនីតិជន” (ថ្ងៃទី៩ ខែកុម្ភៈ ២០០៧) U.N. Doc No
CRC/C/GC/10 fn 1.
256 “វិន័យពន្ធនាគារ លេខ៣ — ការបែងចែកអ្នកទោស” អត្ថលេខាធិការដ្ឋាននៃនាយកដ្ឋានរដ្ឋបាលពន្ធនាគារ — ក្រសួងមហាផ្ទៃ មាត្រា៣.២
257 បទប្បញ្ញត្តិអ.ស.ប សម្រាប់ការការពារអនីតិជន ដែលត្រូវដកហូតសេរីភាពរបស់ខ្លួន បទប្បញ្ញត្តិ៥៣ និងបទប្បញ្ញត្តិ៥៤ — អនុម័តដោយសេចក្តីសម្រេចចិត្តមហា
សន្និបាត លេខ៤៥/១១៣ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែធ្នូ ១៩៩០ ។ សូមមើលគេហទំព័រ <http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r113.htm>.

ទារុណកម្មនិងប្រព្រឹត្តកម្មដែលឃោរឃៅ និងអមនុស្សធម៌

ដូចគ្នានឹងមនុស្សចាស់ដែរ កុមារទាំងអស់ដែលត្រូវឃុំខ្លួន ត្រូវបានប្រព្រឹត្តប្រកបដោយ ភាពថ្លៃថ្នូរ និងមានការហាមឃាត់ដាច់ខាតនូវការធ្វើទារុណកម្ម ឬប្រព្រឹត្តកម្ម ឬ ទណ្ឌកម្មឡើយដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទោបបន្ទោកលើកុមារឡើយ។²⁵⁸ អ្នករាយ ការណ៍ពិសេសស្តីពីទារុណកម្ម បានកត់សម្គាល់ថា :-

មិនដូចនឹងនីតិជនភាគច្រើនទេ អនីតិជនអាចត្រូវបានដកហូតសេរីភាពរបស់ពួក គេបាន ក្នុងទម្រង់មួយនៃស្ថានភាពខាងផ្លូវច្បាប់ លើកលែងតែជនទាំងឡាយណា ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ និងត្រូវបានគេរាយការណ៍ ថានឹងងាយរងគ្រោះជាពិសេសចំពោះទម្រង់នៃទារុណកម្ម ឬការធ្វើទុក្ខ បុកម្នេញនៅក្នុងបរិយាកាសក្នុងគ្រឹះស្ថាន... មិនដូចគ្នាទៅនឹងការឃុំខ្លួននៅក្នុង ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ដែលមានករណីស្ទើរតែទាំងអស់ នឹងកើតឡើងសម្រាប់រយៈ ពេលដែលកំណត់ជាមុន នៅពេលខ្លះកុមារត្រូវបានជាប់នៅក្នុងគ្រឹះស្ថានបែបនោះ និងទទួលរងនូវការប្រព្រឹត្តដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទាបបន្ទោកដោយ គ្មានការកំណត់ពេលវេលា ឬការពិនិត្យតាមកាលកំណត់ ឬការពិនិត្យមើល ដោយតុលាការលើការសម្រេចចិត្តដាក់បញ្ចូល។ ការឃុំឃាំងគ្មានកំណត់ ជាពិសេសនៅក្នុងគ្រឹះស្ថានដែលកម្រិតយ៉ាងតឹងរឹងមកលើសេរីភាពធ្វើ ដំណើររបស់ ពួកគេ អាចចាត់ទុកថាជាការប្រព្រឹត្តដែលឃោរឃៅ ឬអមនុស្សធម៌។²⁵⁹

ប្រព្រឹត្តកម្មដែលបន្ទោបបន្ទោក រួមមានប្រព្រឹត្តកម្មដែលទាក់ទងនឹងការធ្វើឱ្យជនគ្រោះរង ភាពអាម៉ាស់ ឬមិនសមាមាត្រទៅនឹងកាលៈទេសៈនៃករណីកើតឡើងនោះ។ ឧទាហរណ៍ ដូចករណី

²⁵⁸ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មាត្រា ៧។ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ មាត្រា៣៧ (ក)

²⁵⁹ អ្នករាយការណ៍ពិសេស ស្តីពីទារុណកម្មនិងការប្រព្រឹត្តដទៃទៀតដែលឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ទាបបន្ទោក — របាយការណ៍ដាក់ជូនមហាសន្និបាត ២០០០ A/55/290 កថាខណ្ឌ១១ និង១២។ សូមមើលតេហទំព័រ <http://www.un.org/documents/ga/docs/55/a55290.pdf>.

ខាងលើជាដើម ការបង្កើតបង្គំកុមារឱ្យរាំស្រាត និងការដាក់ទណ្ឌកម្មដោយសាររំលោភលើវិន័យ
មជ្ឈមណ្ឌល គឺរំលោភលើកាតព្វកិច្ចប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងការបង្ការប្រព្រឹត្តកម្មដែលយោធរប
អមនុស្សធម៌ និងបន្ថែកបន្ទាប ។

ពង្រាងក្រមព្រហ្មទណ្ឌចែងថា “ទារុណកម្មនិងអំពើដែលយោធរប” ត្រូវតែមានទោស
ដោយដាក់ពន្ធនាគារពី៧ឆ្នាំទៅ១៥ឆ្នាំ ។ ប្រសិនបើប្រព្រឹត្តមកលើ“ជាពិសេសជនដែលងាយ
រងគ្រោះទៅតាមអាយុខ្លួន” ឬ “ជាពិសេសមកលើជនដែលងាយរងគ្រោះដោយជំងឺ ឬពិការភាព
របស់ខ្លួន ខណៈពេលដែលស្ថានភាពត្រូវបានឃើញ ឬដឹងថាជាជនល្មើស” នោះការទទួល
ទោសជាប់ពន្ធនាគារគឺពី១០ទៅ២០ឆ្នាំ ។ ²⁶⁰

ជំងឺផ្លូវចិត្ត

នៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស អ្នកជំងឺផ្លូវចិត្ត ត្រូវបានការពារពីប្រព្រឹត្តកម្ម ឬ
ទណ្ឌកម្មឯទៀតដែលយោធរប អមនុស្សធម៌ ឬបន្ថែកបន្ទាប ។ ច្បាប់អន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស
ក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរ អំពីសិទ្ធិបែងចែកដាច់ពីគ្នាក្នុងការទទួលបានសុខភាព ដែលតម្រូវឱ្យមានការ
ថែទាំសុខភាពផ្លូវចិត្តសមស្រប ទៅតាមកម្រិតដែលអាចធ្វើទៅបានសម្រាប់មនុស្សទាំងអស់
រួមទាំងសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលត្រឹមត្រូវសម្រាប់ជំងឺផ្លូវចិត្ត ។

“គោលការណ៍ សម្រាប់ការការពារនិងថែទាំអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្ត” របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ
ចែងថា ការព្យាបាលដោយមិនមានការស្ម័គ្រចិត្តកើតឡើងបានតែក្នុងករណីបំពេញតាមលក្ខណៈ
វិនិច្ឆ័យដែលត្រឹមត្រូវប៉ុណ្ណោះ ។ គោលការណ៍ចែងថា សិទ្ធិរបស់អ្នកជំងឺទទួលបានការព្យាបាល
ដោយវេជ្ជសាស្ត្រ អាចធ្វើទៅបានលុះត្រាតែមានការយល់ព្រមពេញលេញ

²⁶⁰ មាត្រា២១០ និង២១១

“បន្ទាប់ពីសវនាការយុត្តិធម៌មួយប៉ុណ្ណោះ ដែលធ្វើឡើងដោយតុលាការឯករាជ្យនិងមិនលំអៀង បង្កើតដោយច្បាប់នៅក្នុងស្រុក”។ តុលាការ ត្រូវទទួលបានការពេញចិត្តដែលថា “អ្នកជំងឺខ្លះ សមត្ថភាពក្នុងការផ្តល់ការយល់ព្រម ឬ បដិសេធការយល់ព្រមដែលបានដឹងពី ចំពោះផែនការព្យាបាលដែលស្នើរនោះ ឬថា ដោយបានពិចារណាដល់សុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អ្នកជំងឺ ឬសុវត្ថិភាពរបស់អ្នកដទៃ អ្នកជំងឺបានបដិសេធការយល់ព្រមដោយមិនសមហេតុសមផល” ឬថា ផែនការព្យាបាលដែលស្នើរនោះស្ថិតក្នុង “ឧត្តមប្រយោជន៍ដ៏ល្អបំផុតនៃតម្រូវការចាំបាច់ ផ្នែកសុខភាពរបស់អ្នកជំងឺ”។ ការដាក់បញ្ចូលដែលមិនស្ម័គ្រចិត្ត ឬការបង្ខាំងទុក ជាបឋមត្រូវតែមាន រយៈពេលខ្លី (ដូចដែលបញ្ជាក់ដោយច្បាប់ក្នុងស្រុក) សម្រាប់ធ្វើការសង្កេត និងការព្យាបាលជា បឋម ដោយរង់ចាំការពិនិត្យសារជាថ្មី។ ក្នុងករណីការព្យាបាលដែលមិនស្ម័គ្រចិត្ត ការព្យាបាលបែប នេះ មិនត្រូវពន្យារពេលឱ្យហួសពីរយៈពេលដែលចាំបាច់ច្បាស់លាស់ សម្រាប់គោលបំណងនោះទេ។ បន្ថែមពីនេះទៀត អ្នកជំងឺត្រូវមានសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាល ក្នុងបរិយាកាសដែល មានការដាក់កម្រិតតិចបំផុត ឬការព្យាបាលដែលសមរម្យ។²⁶¹

261 អ.ស.ប “គោលការណ៍ សម្រាប់ការការពារអ្នកជំងឺផ្លូវចិត្ត និងការកែលម្អ ការថែទាំសុខភាពផ្លូវចិត្ត” អនុម័តដោយសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់មហាសន្និបាត លេខ ៤៦/១១៩ ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩១។

VI. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ពុំមានអ្វីគួរឱ្យសង្ស័យឡើយដែលថា ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនខុសច្បាប់ បង្កបញ្ហាប្រឈមពិបាកស្មុគស្មាញ សម្រាប់អ្នកធ្វើគោលនយោបាយសាធារណៈ ។ តាមទំនៀមទម្លាប់គោលនយោបាយរបស់រដ្ឋស្តីពីការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន បានផ្តោតលើការកាត់បន្ថយការផ្គត់ផ្គង់ និងតម្រូវការគ្រឿងញៀនផង ។ រដ្ឋកំពុងបញ្ចូល ទស្សនវិស័យលើផ្នែកសុខភាពសាធារណកាន់តែច្រើនឡើង ដើម្បីកាត់បន្ថយគ្រោះថ្នាក់ភ្លាមៗនៃការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនដូចជាការរីករាលដាលមេរោគអេដស៍ និងជំងឺឆ្លងតាមឈាមផ្សេងៗទៀត នៅក្នុងចំណោមអ្នកដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ។ ការកាត់បន្ថយតម្រូវការនិងការផ្គត់ផ្គង់ និងគ្រោះថ្នាក់ភ្លាមៗដែលផ្សារភ្ជាប់ជាមួយនឹងការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនទាំងអស់ គឺជាធាតុនៃការបង្កើតគោលនយោបាយរបស់រដ្ឋស្តីពីគ្រឿងញៀន ដែលការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន បង្កការគំរាមកំហែងដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដល់សុខភាពសាធារណៈ ។ ក៏ប៉ុន្តែ ការថែទាំប្រកបដោយទេព្យកោសល្យ ត្រូវធ្វើឡើងដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដថា ចរិតនិងការអនុវត្តគោលនយោបាយកាត់បន្ថយការផ្គត់ផ្គង់និងតម្រូវការមានដំណើរស្របទៅនឹងកាតព្វកិច្ចសិទ្ធិមនុស្សរបស់រដ្ឋ ។

ការញៀនគ្រឿងញៀន គឺជាជំងឺដែលលាប់ធ្ងន់ធ្ងរ ។ អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនដែលនៅក្រោមការឃុំខ្លួនក្តី ក្រៅឃុំខ្លួនក្តី ត្រូវមានសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន ដែលត្រឹមត្រូវតាមវេជ្ជសាស្ត្រ និងស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ។ យោងតាមការិយាល័យប្រឆាំងគ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្ម អ.ស.ប និងអង្គការសុខភាពពិភពលោក “ សិទ្ធិមនុស្សរបស់អ្នកញៀនគ្រឿងញៀន មិនត្រូវទទួលរងការដាក់កំហិតលើមូលដ្ឋាននៃការព្យាបាល និងការស្តារនីតិសម្បទាឡើយ” ។²⁶² ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

²⁶² ការិយាល័យគ្រឿងញៀន និងឧក្រិដ្ឋកម្មអ.ស.ប “គោលការណ៍ នៃការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន” ២០០៨ ទំព័រ៩

អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ត្រូវបានប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួន ហាក់បីដូចជាពួកគេត្រូវបានបាត់បង់សិទ្ធិមនុស្សរបស់ខ្លួន ។

ពាក្យដូចជា “ស្ថានីតិសម្បទា” ឬ “ព្យាបាល” សម្រាប់ការញៀនគ្រឿងញៀនមជ្ឈមណ្ឌលបែបនេះ គឺជាភាពបរាជ័យ ។ ដោយរួមផ្សំគ្នានឹងភាពគ្មានប្រសិទ្ធភាពព្យាបាលរបស់មជ្ឈមណ្ឌលខ្លួនឯងផង អ្នកជាប់ឃុំឃាំងត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យធ្វើសកម្មភាពនានា ដែលគ្មានភស្តុតាងវិទ្យាសាស្ត្រសម្រាប់ការព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀនឡើយ ដូចជា លំហាត់ប្រាណដោយបង្ខំ ពលកម្មដោយបង្ខំនិងការហ្វឹកហ្វឺនយោធាដោយបង្ខំជាដើម ។ មន្ត្រីអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលម្នាក់ដែលមានបទពិសោធន៍ផ្នែកកិច្ចការគ្រឿងញៀនគួឱ្យចាប់អារម្មណ៍ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បានធ្វើការពន្យល់ដល់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថា “ក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល មានការខ្វះខាតការយល់ដឹងទាំងស្រុងអំពីការញៀន ដែលវាជាដំណើរនៃបញ្ហាចិត្តសាស្ត្រសង្គមមួយ” ។ ²⁶³ ពុំមានការបញ្ជាក់ទេថា ប្រព័ន្ធមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនដោយបង្ខំ ដែលកំពុងដំណើរការនោះកំពុងកាត់បន្ថយចំនួនប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនទេ ។

ផ្ទុយទៅវិញ វាស្តែងចេញឱ្យឃើញថា មជ្ឈមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀនហាក់ដូចជាត្រូវបានជំរុញដោយបុព្វហេតុនៃបញ្ហាគ្រប់គ្រងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ទណ្ឌកម្មដែលសមនឹងទទួលសម្រាប់ការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនដែលគេយល់ឃើញថាជាភាពបរាជ័យខាងសីលធម៌ និងការរកផលកម្រៃ ។ ចាប់ពីពេលដែលពួកគេត្រូវបានចាប់ខ្លួន រហូតដល់ពេលនៅទីបញ្ចប់ដែលត្រូវដោះលែងពីមជ្ឈមណ្ឌលវិញ អ្នកជាប់ឃុំឃាំងរងនូវអំពើហិង្សាសម្រាប់ជាការបម្រើការ សប្បាយលើទុក្ខអ្នកដទៃ ។ អំពើហិង្សាដែលបានប្រព្រឹត្តមកលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដោយឥតរើសមុខទោះជាកុមារ ឬជាអ្នកជំងឺរីកលចរិតក៏ដោយ ។ បុគ្គលិករបស់មជ្ឈមណ្ឌល អាចប្រើដំបងឆក់ ចរន្តអគ្គីសនី វ៉ែតាត់ ហើយវាយអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដោយគ្មានទោស និងបញ្ជាឱ្យអ្នកជាប់ឃុំឃាំង

²⁶³ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សម្ភាសមន្ត្រីអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលម្នាក់ - ភ្នំពេញ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩

ឱ្យប្រព្រឹត្តមកលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដូចគ្នាផ្សេងទៀត ។ នៅក្នុងហេតុការណ៍ជ្រើសត្រាបុគ្គលិក
មជ្ឈមណ្ឌលបានកេងប្រវ័ញ្ចមកលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដើម្បីផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ទោះជាបង្ខំ
ឱ្យអ្នកជាប់ឃុំឃាំងធ្វើពលកម្ម ឬបង្ខំពួកគេឱ្យបរិច្ចាគឈាមក្តី ។ ការឃុំខ្លួនអ្នកដែលនៅក្នុង
មជ្ឈមណ្ឌលទាំងនោះ និងការទទួលរងនូវ ការប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួនបែបនោះ គឺជាការរំលោភលើ
បទដ្ឋានអន្តរជាតិទាំងអស់ ដែលកំពុងអនុវត្តន៍ជាធរមាន ។

ដោយមើលឃើញការរំលោភដឹករាងដាលមកលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងបែបនេះ រាជរដ្ឋាភិបាល
កម្ពុជា គួរតែបិទមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រទេសកម្ពុជាជាបន្ទាន់ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា
ត្រូវតែស៊ើបអង្កេត និងចាត់វិធានការ(រួមទាំងការកាត់ទោសព្រហ្មទណ្ឌ) ចំពោះអ្នកប្រព្រឹត្តនូវ
ការធ្វើទារុណកម្ម ការប្រព្រឹត្តដែលឃោរឃៅ និងអមនុស្សធម៌ ការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត និងការ
រំលោភសិទ្ធិមនុស្សផ្សេងៗទៀត និងបទឧក្រិដ្ឋ នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនប្រទេស
កម្ពុជា ។ ប្រជាពលរដ្ឋដែលកំពុងឃុំខ្លួនដោយខុសច្បាប់ ត្រូវតែដោះលែងឱ្យមានសេរីភាព ។
ការបន្តការឃុំខ្លួនពួកគេ មិនអាចធ្វើយុត្តិកម្ម ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានច្បាប់ ឬវេជ្ជសាស្ត្របានទេ ។
តម្រូវការការព្យាបាលគ្រឿងញៀននៅមូលដ្ឋានសហគមន៍ដោយស្ម័គ្រចិត្ត នៅតែជាការបន្ទាន់ភ្លាមៗ
សម្រាប់សុខភាព និងសិទ្ធិមនុស្សរបស់អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

VII. សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

របាយការណ៍នេះត្រូវបានស្រាវជ្រាវនិងសរសេរដោយបុគ្គលិកអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សម្នាក់ ហើយត្រូវបានកែតម្រូវនិងពិនិត្យឡើងវិញដោយលោកយ៉ូសែហ្វ អេម៉ុន ដែលជានាយកផ្នែក សុខភាព និងសិទ្ធិមនុស្ស និង រ៉េបេយ៉ិះ សែហ្វី ដែលជានាយកផ្នែកតស៊ូមតិសុខភាព និងសិទ្ធិមនុស្ស អាយស្លីង រ៉េយឌី ដែលជាទីប្រឹក្សាច្បាប់ជាន់ខ្ពស់, អ៊ាន ឡឺវីន នាយកកម្មវិធី សារ៉ា យូម ជាអ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់នៅភូមិភាគអាស៊ី ដែលពួកគេទាំងអស់គ្នាធ្វើការនៅអង្គការឃ្លាំ មើលសិទ្ធិមនុស្ស។ របាយការណ៍នេះ ត្រូវបានពិនិត្យមើលឡើងវិញដែរដោយលោកជេសិន បាប៊ី ។ ជំនួយការផលិតកម្ម គឺផ្តល់ដោយអាន់ឌ្រេ ខតថម, មីនុន ឡាមៀ, គ្រេស ឈ័រ, អាណា ឡូព្រីអូ និង ហ្វីតឆ័យ ហេបយីន ។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរដល់លោកប្តាយ ចាម៉ាន់ សម្រាប់រចនា និងការធ្វើផែនទី ។

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស សូមថ្លែងអំណរគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅចំពោះអ្នកដែលបានចែករំលែក ចំណេះដឹងនិងបទពិសោធន៍ជាមួយយើងខ្ញុំ ។ បើគ្មានសាក្ខីភាពរបស់ពួកគេទេ របាយការណ៍នេះ មិនអាចកើតមានឡើយ ។

ឧបសម្ព័ន្ធ ១ : លិខិតឆ្លើយឆ្លងជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

HUMAN RIGHTS WATCH

350 Fifth Avenue, 34th Floor
New York, NY 10118-3299
Tel: 212-290-4700
Fax: 212-736-1300
Email: hrwnyc@hrw.org

Kenneth Roth, Executive Director
Michele Alexander, Development & Outreach Director
Carroll Bogert, Associate Director
Emma Daly, Communications Director
Barbara Guglielmo, Finance & Administration Director
Peggy Hicks, Global Advocacy Director
Iain Levine, Program Director
Andrew Manson, Deputy Program Director
Suzanne Nossel, Chief Operating Officer
Dinah Pokempner, General Counsel
James Ross, Legal & Policy Director
Joe Saunders, Deputy Program Director

Program Directors

Brad Adams, Asia
Holly Carthier, Europe & Central Asia
David Fathi, United States
Georgette Gagnon, Africa
José Miguel Vivanco, Americas
Sarah Leah Whitson, Middle East & North Africa
Joseph Amon, HIV/AIDS
John Braggi, International Film Festival
Peter Bouckaert, Emergencies
Richard Dicker, International Justice
Bill Frelick, Refugee Policy
Arvind Ganesan, Business & Human Rights
Steve Goose, Arms
Liesel Gerntholtz, Women's Rights
Scott Long, Lesbian, Gay, Bisexual & Transgender Rights
Joanne Martin, Terrorism & Counterterrorism
Lois Whitman, Children's Rights

Advocacy Directors

Steve Cramshaw, United Nations
Juliette de Rivero, Geneva
Jean-Marie Fardeau, Paris
Marianne Heuvelink, Berlin
Lotte Leicht, European Union
Tom Malinowski, Washington DC
Tom Porteous, London

Board of Directors

Jane Olson, Chair
Bruce J. Klatsky, Vice-Chair
Sid Sheinberg, Vice-Chair
John J. Studzinski, Vice-Chair
Karen Ackman
Jorge Castañeda
Geoffrey Cowan
Tony Elliott
Hassan Elmasry
Michael G. Fisch
Michael E. Gellert
Richard J. Goldstone
James F. Hoge, Jr.
Wendy Keys
Robert Kissane
Joanne Leedom-Ackerman
Susan Mahlow
Kati Marton
Barry Meyer
Pat Mitchell
Joel Motley
Joan R. Piat
Catherine Powell
Sigrid Rausing
Neil Rimer
Victoria Riskin
Amy L. Robbins
Shelley Rubin
Kevin P. Ryan
Jean-Louis Servan-Schreiber
Darian W. Swig
John R. Taylor
Shibley Telhami
Catherine Zennström

Robert L. Bernstein, Founding Chair, (1979-1997)
Jonathan F. Fanton, Chair (1998-2003)
Bruce Rabb, Secretary

HUMAN
RIGHTS
WATCH

www.hrw.org

ជូនចំពោះឯកឧត្តមកែ គឹមហ៊ាន

ប្រធានអាជ្ញាធរជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀន

អាស័យដ្ឋានលេខ២២៥ មហាវិថីនរោត្តម

ភ្នំពេញ

ផ្ញើតាមទូរសារលេខ: +855-23-721 004

ផ្ញើតាមអ៊ីម៉ែល: info@nacd.gov.kh

ថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩

ឯកឧត្តមជាតិការពារ

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលអន្តរជាតិមួយ ដែលឃ្លាំមើលការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សដោយផ្ទាល់ដឹកនាំរដ្ឋ និងដែលមិនមែន រដ្ឋ នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសជាង ៨០ នៅជុំវិញពិភពលោក ។

អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សកំពុងរៀបចំរបាយការណ៍មួយស្តីពី ប្រព័ន្ធ ព្យាបាលអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនដោយចាំបាច់ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ របាយការណ៍របស់យើងខ្ញុំ បង្ហាញអំពីបញ្ហាទាក់ទងនឹងនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ បញ្ហាសិទ្ធិទទួលបានការថែទាំសុខភាព សេរីភាពពិទារណកម្ម ឬការប្រព្រឹត្ត សាហាវឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬ ការបន្ទាបបន្ថោក ឬការដាក់ទណ្ឌកម្ម ។

BERLIN • BRUSSELS • CHICAGO • GENEVA • JOHANNESBURG • LONDON • LOS ANGELES • MOSCOW • NEW YORK • PARIS • SAN FRANCISCO • TOKYO • TORONTO • WASHINGTON

យើងខ្ញុំសរសេរ លិខិតនេះមកកាន់ឯកឧត្តមដើម្បីស្នើសុំព័ត៌មានស្តីពីស្ថិតិ និងព័ត៌មានស្ថិតិ កម្មវិធីទាក់ទងនឹងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងលើការព្យាបាលអ្នកប្រើប្រាស់ គ្រឿងញៀនក្នុង ប្រទេសកម្ពុជា។ អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស មានឆន្ទៈដើម្បីបង្កើតនូវលិខិតុបករណ៍ ដែលផ្តល់ព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ និងជាក់ស្តែង។ យើងខ្ញុំស្វែងរកព័ត៌មាន នេះដើម្បីធានាថា របាយការណ៍របស់យើងខ្ញុំឆ្លុះបញ្ចាំងដោយត្រឹមត្រូវអំពីទស្សនៈ គោលនយោបាយ និងការអនុវត្តរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាចំពោះប្រព័ន្ធព្យាបាលអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ដែលចាំបាច់។

យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា**ឯកឧត្តម** ឬបុគ្គលិកក្រោមឱវាទ នឹងឆ្លើយតប និងផ្តល់ចំណេះចំពោះ សំណួរដែលមានភ្ជាប់មកជាមួយ ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងនូវទស្សនៈរបស់**ឯកឧត្តម** នៅក្នុង របាយការណ៍របស់យើងខ្ញុំ។ ដើម្បីអាចអោយយើងខ្ញុំបានយកមកពិចារណានូវចំណេះរបស់ **ឯកឧត្តម** និងដាក់ក្នុង របាយការណ៍របស់យើងខ្ញុំដែលនឹងត្រូវចេញផ្សាយពេលឆាប់ៗ ខាងមុខនេះ យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណ ចំពោះការឆ្លើយតបជាលាយល័ក្ខអក្សរនៅត្រឹម ថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៩។

បន្ថែមលើព័ត៌មានខាងក្រោមដែលយើងខ្ញុំស្នើសុំ សូមមេត្តាដាក់បញ្ចូលបន្ថែមឯកសារ ផ្សេងៗទៀត ស្ថិតិ និងសកម្មភាពផ្សេងៗរបស់រដ្ឋាភិបាល ចំពោះប្រព័ន្ធនៃការព្យាបាល អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែល**ឯកឧត្តម**យល់ឃើញថាមានពាក់ព័ន្ធ។

សូមថ្លែងអំណរគុណ**ឯកឧត្តម**ទុកជាមុនចំពោះការចំណាយពេលវេលាដើម្បីឆ្លើយតបចំពោះ បញ្ហាជាបន្ទាន់នេះ។

សូម**ឯកឧត្តម**ទទួលការគោរពដោយស្មោះស្ម័គ្រអំពីខ្ញុំ ។

ជូ អេម៉ិន

នាយកផ្នែកសុខភាពនិងសិទ្ធិមនុស្ស

ចំណងជើង :

ឯកឧត្តម ស រេង

ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ

អាស័យដ្ឋានលេខ ២៧៥ មហាវិថីនីយដ្ឋាន

រាជធានីភ្នំពេញ កម្ពុជា

ទូរស័ព្ទ/ទូរស័ព្ទ: +855 23 721 190

អ៊ីម៉ែល: info@interior.gov.kh

ឯកឧត្តម ឃៀ ពញ្យ

ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ

វិថីសហព័ន្ធរុស្ស៊ី

រាជធានីភ្នំពេញ កម្ពុជា

ទូរស័ព្ទ : +855-23 883 274

អ៊ីម៉ែល: info@mond.gov.kh

ឯកឧត្តមម៉ីម ប៊ុនហេង

រដ្ឋមន្ត្រីសុខាភិបាល

អាស័យដ្ឋានលេខ១៥១-១៥៣ វិថីក្រុងក្រោម

រាជធានីភ្នំពេញ កម្ពុជា

ទូរស័ព្ទលេខ: + 855 23 882 317/723 832

អ៊ីម៉ែល: webmaster@moh.gov.kh

ឯកឧត្តមអ៊ិត សំហេង

រដ្ឋមន្ត្រីសង្គមកិច្ច អភិវឌ្ឍន៍ និងយុវនីតិសាស្ត្រ

អាស័យដ្ឋានលេខ ៧៨៨ មហាវិថីថ្មី

ភ្នំពេញ កម្ពុជា

ទូរស័ព្ទលេខ: +85523 726086

អ៊ីម៉ែល: mosalvy@cambodia.gov.kh

ឯកឧត្តមកែប ជុំនីម៉ា

អភិបាលក្រុងភ្នំពេញ

អាស័យដ្ឋានលេខ ៦៩ មហាវិថីព្រះបាទសីហនុ

១២២០១ ភ្នំពេញ កម្ពុជា

ទូរស័ព្ទ: +855-23-72 41 56 /855-23-722 054

អ៊ីម៉ែល: phnompenh@phnompenh.gov.kh

យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់**ឯកឧត្តម**មានលទ្ធភាពផ្តល់ព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

សាវ័តា និងព័ត៌មានស្ថិតិ

1. តើមណ្ឌលព្យាបាលអ្នកញៀនគ្រឿងញៀនដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាល មានចំនួនប៉ុន្មានដែលកំពុងតែដំណើរការក្នុងប្រទេសកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ? ។ សូមបញ្ជាក់អំពីអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាលដែលទទួលខុសត្រូវគ្រប់គ្រងមណ្ឌលនីមួយៗ ។
2. អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានដឹងថា រដ្ឋាភិបាលមានផែនការផ្លូវការដើម្បីបង្កើនបន្ថែមចំនួនមណ្ឌលដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋ។ សូម **ឯកឧត្តម**មេត្តាផ្តល់ព័ត៌មានលម្អិតអំពីចំនួនមណ្ឌលថ្មីដែលនឹងដាក់ដំណើរការនៅ ក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំនាពេលខាងមុខ រួមទាំងព័ត៌មានអំពីទីតាំងមណ្ឌល និងអាជ្ញាធរដែលទទួលខុសត្រូវគ្រប់គ្រងមណ្ឌលបង្កើតថ្មីនីមួយៗ ។ សូមបញ្ជាក់ថា តើនៅមណ្ឌលថ្មីនីមួយៗ នឹងដាក់ឃុំឃាំងស្រ្តីដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនឬទេ ។
3. តើមណ្ឌលអប់រំ កែប្រែនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈដែលហៅកាត់ថា (CECVT) (នៅស្រុកកៀនស្វាយ ខេត្តកណ្តាល) គឺជាមណ្ឌលដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋឬទេ?
 - ប្រសិនបើមែន
សូមមានផ្តល់យោបល់អំពីមូលហេតុដែលមានការអះអាងថាមណ្ឌលនេះគ្រប់គ្រងដោយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ។
 - ប្រសិនបើមិនមែន សូមផ្តល់យោបល់៖
 - ក) តើហេតុអ្វីមណ្ឌលនោះដែលចុះបញ្ជីក្នុងរបាយការណ៍របស់

អ.ជប.គ.ព្យ ស្តីអំពីលទ្ធផលត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀនឆ្នាំ២០០៧ ថាជា
 “មណ្ឌលអប់រំគ្រឿងញៀនគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋ” (មានភ្ជាប់ជាមួយ
 អត្ថបទបកប្រែជាភាសាអង់គ្លេសនៅ ទំព័រ៧៥)

ខ) តើជនជាប់ឃុំឃាំងចំនួន៣៧៤នាក់ក្នុងឆ្នាំ២០០៨ នៅក្នុងខេត្ត
 កណ្តាល (អ.ជប.គ.ព្យ “របាយការណ៍សង្ខេបស្តីពី
 លទ្ធផលត្រួតពិនិត្យគ្រឿងញៀន ឆ្នាំ២០០៨” ដែលពុំបានផ្សព្វផ្សាយ
 មានភ្ជាប់មកជាមួយ) ត្រូវបានឃុំឃាំងពិតប្រាកដឬទេ?

4. សូមផ្តល់ទិន្នន័យសម្រាប់ឆ្នាំ២០០៨ និង ២០០៩ (ដោយឡែកពីគ្នា) រហូតដល់ពេល
 បច្ចុប្បន្ន :

- តើមានមនុស្សប៉ុន្មាននាក់ដែលត្រូវបានឃុំឃាំងក្នុងមណ្ឌលព្យាបាល
 គ្រឿងញៀនដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលក្នុងប្រទេសកម្ពុជា
 (បែងចែកទៅតាមភេទ)?
- តើកុមារអាយុក្រោម១៨ឆ្នាំមានប៉ុន្មាននាក់ដែលជាប់ឃុំឃាំងក្នុងមណ្ឌលព្យា
 បាលគ្រឿងញៀនដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាល?
- តើមានអ្នកជំងឺរីកលចរិតប៉ុន្មាននាក់ដែលជាប់ឃុំឃាំងក្នុងមណ្ឌលព្យាបាល
 គ្រឿងញៀនដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលក្នុងប្រទេសកម្ពុជា?

5. តើអង្គការពិខាងក្រៅណាខ្លះ (ដូចជាភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិ អង្គការក្រៅ
 រដ្ឋាភិបាលជាតិឬអន្តរជាតិ) ប្រសិនបើមាន ដែលកំពុងផ្តល់ការគាំទ្រ ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ
 កម្មវិធីគ្រប់គ្រង ឬផ្តល់សេវាកម្មក្នុងមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយដែល
 គ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាល? តើពួកគេប្រតិបត្តិការនៅក្នុងមណ្ឌលណាខ្លះ?

ប្រសិនបើមានផ្តល់ជំនួយជាវិភាគ តើមានទឹកប្រាក់ចំនួនប៉ុន្មាន? ប្រសិនបើផ្តល់ជា កម្មវិធីគ្រប់គ្រង ឬផ្តល់ជាសេវាកម្ម សូមបញ្ជាក់អំពីកម្មវិធីឬសេវាកម្មទាំងនោះ ។

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ និងគោលនយោបាយ

1. **អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស**បានដឹងថា ប្រជាជនដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននិង “ជនដែលសង្គមមិនរាប់អាន” ផ្សេងទៀត ដូចជាជនគ្មានផ្ទះសម្បែង អ្នកសុំទាន ក្មេងរស់តាមចិញ្ចើមផ្ទះ អ្នកបំរើសេវាផ្លូវភេទ និង ជនរីកលចិត្ត ដែលពួកគេ ត្រូវបាន ចាប់ខ្លួនជាប្រចាំក្នុងការឡោមព័ទ្ធរបស់នគរបាលរាជធានីភ្នំពេញ ។

សូមមេត្តាផ្តល់ព័ត៌មានខាងក្រោម សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៨ និង២០០៩ រហូតបច្ចុប្បន្ន (ឬស្ថិតិដែលមានក្នុងរយៈពេលពីរឆ្នាំចុងក្រោយ)

- នៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ ចំនួនចាប់ខ្លួនទៅតាមប្រភេទនីមួយៗដូចតទៅ៖
អ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន អ្នកគ្មានផ្ទះសម្បែង អ្នកសុំទាន
កុមាររស់លើចិញ្ចើមផ្ទះ អ្នកបំរើសេវាផ្លូវភេទ និងអ្នកជំងឺរីកលចិត្ត ។
ប្រសិន **ឯកឧត្តម**មិនអាចផ្តល់ទិន្នន័យបាន សូមមេត្តាពន្យល់មូលហេតុ ។
- ច្បាប់នានាឬគោលនយោបាយដែលផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់នគរបាលក្នុងការ អនុវត្តការចាប់ខ្លួនបែបនេះ ។

2. តើការឃុំឃាំងអ្នកជាប់នៅក្នុងមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀនដែលគ្រប់គ្រងដោយ រដ្ឋាភិបាល ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ផ្អែកលើមូលដ្ឋានច្បាប់អ្វីដែរ?
សូមបញ្ជាក់បញ្ញត្តិច្បាប់ ក្នុងច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជា ហើយរដ្ឋអំណាចស្របច្បាប់ណា ដែលផ្តល់អំណាចក្នុងការឃុំឃាំងនេះ ។

3. សូមបញ្ជាក់អំពីវិធី និងអំពីមន្ត្រីដែលធ្វើសេចក្តីសម្រេចឃុំឃាំងអ្នកណាម្នាក់ក្នុងមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀន — ថាជានីតិវិធីដែលផ្ទុយពីការកាត់ទោសបទឧក្រិដ្ឋ
4. អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សដឹងថា ទោះបីអ្នកដែលមិនមែនជាអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ក៏ត្រូវបានឃុំឃាំងក្នុងមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀន ។ ហេតុអ្វីពួកគេដែលមិនប្រើគ្រឿងញៀនត្រូវជាប់ឃុំឃាំងនៅទីនោះដែរ?
5. អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សដឹងថា អ្នកដែលមានជំងឺរីកលចិត្ត ត្រូវបានឃុំក្នុងមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀនទីនោះ ។ ហេតុអ្វីពួកគេទាំងនោះត្រូវបានឃុំនៅទីនោះ? សូមផ្តល់លំអិតអំពីគោលនយោបាយនិងការអនុវត្តក្នុងការព្យាបាល ការថែទាំ និងការគាំទ្រជាពិសេសចំពោះជនជាប់ឃុំឃាំងដែលមានជំងឺរីកលចិត្ត ។
6. អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សដឹងថាកុមារដែលជាប់ឃុំឃាំង ដេកក្នុងបន្ទប់ជាមួយមនុស្សពេញវ័យ ។ តើមណ្ឌលណាខ្លះដែលឃុំឃាំង កុមារក្រោមអាយុ១៨ឆ្នាំដាក់ឱ្យនៅដោយឡែកពីមនុស្សចាស់? ។ ប្រសិនបើគ្មាន ហេតុអ្វី? សូមផ្តល់លំអិតអំពីគោលនយោបាយនិងការអនុវត្តជាក់ស្តែង អំពីការផ្តល់សេវាព្យាបាល ថែទាំនិងការគាំទ្រជាពិសេសចំពោះកុមារ ។
7. សូមផ្តល់លំអិតស្តីពីបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងមណ្ឌល ចំពោះការលើសវិន័យរបស់មណ្ឌលជាពិសេស :
 - តើជនជាប់ឃុំឃាំងត្រូវបានអនុញ្ញាត ឱ្យដាក់វីនីយ៍ទៅលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំងដូចគ្នាដែរឬទេ?

- តើទម្រង់នៃការដាក់ទណ្ឌកម្មតាមរបៀបទាហាន ត្រូវបានអនុញ្ញាតដោយ
បុគ្គលិកមណ្ឌលឬជនជាប់ឃុំឃាំងដូចគ្នាដែរឬទេ? ។ ប្រសិនបើមាន តើទណ្ឌកម្ម
របៀបទាហាន ត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងកាលៈទេសៈបែបណា?
- 8. តើបុគ្គលិកមណ្ឌល ឬជនជាប់ឃុំឃាំង ធ្វើការស៊ើបអង្កេតយ៉ាងដូចម្តេចចំពោះ
របាយការណ៍ស្តីពីការប្រព្រឹត្តិមិនល្អទៅលើជនជាប់ឃុំឃាំងដូចគ្នា?
តើអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះការប្រព្រឹត្តិមិនល្អទៅលើអ្នកជាប់ឃុំឃាំង នឹងត្រូវទទួល
រងទណ្ឌកម្មអ្វីខ្លះ?
- 9. ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ២០០៦ តើមានពាក្យបណ្តឹងប៉ុន្មានករណីដែលត្រូវបានដាក់ប្តឹង ?
តើមានបណ្តឹងប៉ុន្មានករណីត្រូវបានចាត់ការ ? តើការដាក់ទណ្ឌកម្មមានប៉ុន្មាន? ។
តើទណ្ឌកម្មបែបណា ដែលត្រូវបានអនុវត្ត?
- 10. សម្រាប់ឆ្នាំ២០០៨និង២០០៩ រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន :
តើបំរុងថវិកាសម្រាប់ជនជាប់ឃុំឃាំងម្នាក់ៗ មានចំនួនប៉ុន្មាន?
តើប្រាក់បំរុងនោះមានប៉ុន្មានភាគរយដែលទុកសម្រាប់ការចំណាយលើអាហារ?
- 11. យើងខ្ញុំដឹងថាក្រសួងមហាផ្ទៃ បានសរសេរគោលការណ៍ណែនាំបង្គោលរបបអាហារ
សម្រាប់អ្នកទោស(មានភ្ជាប់ជាមួយ) ។
តើបង្គោលទាំងនេះអនុវត្តទៅលើជនជាប់ឃុំឃាំងក្នុង មណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀន
ដែរឬទេ? ។ ប្រសិនបើមិនមាន សូមពិពណ៌នា អំពីបង្គោលដែលត្រូវអនុវត្ត ។

ការព្យាបាលគ្រឿងញៀន

1. ការិយាល័យសហប្រជាជាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿងញៀននិងឧក្រិដ្ឋកម្ម (UNODC) និងអង្គការសុខភាព ពិភពលោក ផ្តល់អនុសាសន៍ថាការ ព្យាបាលគ្រឿងញៀន ដែលជាការបង្កគួរតែបង្ខំលើជនណាដែលស្ថិត "ក្នុងស្ថានភាពវិបត្តិពិសេសប្រឈម នឹងកត្តាគ្រោះថ្នាក់ខ្ពស់ ចំពោះខ្លួនឯងឬអ្នកដទៃ ។ អនុសាសន៍បញ្ជាក់ទៀតថា ការព្យាបាល ត្រូវបានកំណត់សម្រាប់ស្ថានភាពពិសេស និងក្នុងរយៈពេលជាក់លាក់ ។ តើគោលនយោបាយរបស់ រដ្ឋាភិបាល បានយកអនុសាសន៍មក ពិចារណាដែរឬទេ? ប្រសិនបើមាន សូមបញ្ជាក់ថា ដោយរបៀបណា ។ ប្រសិនបើមិនមាន សូមបញ្ជាក់ពី មូលហេតុ ហើយអ្វីដែលជំរុញឱ្យរដ្ឋាភិបាល អនុម័តគោលនយោបាយជាក់លាក់ ដាក់ឃុំឃាំងជាប្រចាំចំពោះ ជនប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ដោយប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈ របស់ពួកគេ ក្នុងរយៈពេលដែលមិនជាក់លាក់ ។
2. អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សដឹងថាជនជាប់ឃុំឃាំង ត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើលំហាត់ប្រាណ និងពលកម្ម ដើម្បីបន្ស្រាបជាតិញៀនអោយ "ហូរតាមរឿស" ។ អតីតអ្នកជាប់ឃុំឃាំង ក៏បានរាយការណ៍ថា ពួកគេត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យហ្វឹកហាត់របៀបទាហាន ។ សូមពន្យល់ បង្ហាញភស្តុតាងតាមបែបវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់ការ ព្យាបាលអ្នក ដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន ដែលផ្អែកលើការអនុវត្តបែបនេះ?
3. តើបុគ្គលិកនៅមណ្ឌលព្យាបាលគ្រឿងញៀនដោយបង្ខំទាំងនេះ មានឧបករណ៍អ្វីខ្លះ? សូមមេត្តា**ឯកឧត្តម**បញ្ជាក់ថាតើឆ្នាំមណ្ឌលមានដំបងឆក់ដោយចរន្តអគ្គីសនីដែរឬ

ទេ? តើគោលនយោបាយសមស្របអ្វីខ្លះ សម្រាប់ពេលវេលាណាដែលត្រូវប្រើប្រាស់
ដំបងឆក់ដោយចរន្តអគ្គីសនី?

4. តើឆ្នាប់មានការដាក់ពាក្យបណ្តឹងអំពីការប្រើប្រាស់ខុសឬការរំលោភដោយប្រើ
ដំបងឆក់ដោយចរន្តអគ្គីសនីដែរឬទេ? ប្រសិនបើមាន តើមានបណ្តឹងប៉ុន្មាន? តើការ
ស៊ើបអង្កេតលើពាក្យបណ្តឹងនោះមានលទ្ធផលដូចម្តេច?
5. តើរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងធ្វើអ្វីខ្លះដើម្បីបង្កើនសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលដោយ
ស្ម័គ្រចិត្ត និងការព្យាបាលដែលផ្អែកលើភស្តុតាងនៃការប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀន
ដោយផ្តល់អោយអ្នកជំងឺនៅក្រៅមន្ទីរពេទ្យ ។

“ស្បែកដាច់ដាច់ខ្សែភ្លើង”

ការចាប់ខ្លួនខុសច្បាប់ ការឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្តនិងទារុណកម្ម លើអ្នកប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ប្រជាពលរដ្ឋដែល “សង្គមមិនរាប់អាន” ដូចជាអ្នកគ្មានលំនៅឋាន អ្នកសុំទាន កុមាររស់តាមចិញ្ចើមផ្លូវ និងអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទ ត្រូវបានចាប់ខ្លួននិងឃុំខ្លួនជាញឹកញាប់នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលរដ្ឋាភិបាល។ “ស្បែកដាច់ដាច់ខ្សែភ្លើង” កត់ត្រានូវប្រព្រឹត្តិកម្មមកលើប្រជាពលរដ្ឋ ដែលប្រើប្រាស់គ្រឿងញៀនក្នុងចំណោមប្រជាពលរដ្ឋ “ដែលសង្គមមិនរាប់អាន” ទាំងនេះដោយមន្ត្រីប្រតិបត្តិច្បាប់ និងបុគ្គលិកធ្វើការនៅមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរដ្ឋាភិបាល។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៩ មានមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀន ១១ កន្លែង ដែលអះអាងថាបានផ្តល់ “ការព្យាបាល” គ្រឿងញៀននិង “ស្តារនីតិសម្បទា”។ មជ្ឈមណ្ឌលទាំងនេះប្រជាពលរដ្ឋដែលត្រូវបានខ្ចោចដោយឥតគិតថ្លៃ ឬត្រូវបានចាប់ខ្លួនតាមការស្នើសុំបង់ប្រាក់ ពីសមាជិកគ្រួសាររបស់ពួកគេ។ ការឃុំខ្លួនពួកគេ ពុំមានការពិនិត្យកុំហុសដោយប្រព័ន្ធតុលាការឡើយ។ ក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ប្រជាពលរដ្ឋជាង ២.៣០០ នាក់ ត្រូវបានឃុំខ្លួនក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលទាំងនេះ រួមមានកុមារជាច្រើនដែលមានអាយុក្រោម ១៥ ឆ្នាំ និងអ្នកដំបីផ្លូវចិត្ត។

ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គោលនយោបាយរដ្ឋាភិបាលសម្រាប់ការ “ព្យាបាល” គ្រឿងញៀនដោយបង្ខំ នៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគឺគ្មានប្រសិទ្ធភាព និងរំលោភបំពាន។ ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវបានគេឃុំខ្លួន ទោះជាពួកគេមិនញៀនគ្រឿងញៀនក៏ដោយ។ លំហាត់ប្រាណដ៏ពិបាក ក្រៃលែងនិងពេលវេលាដោយបង្ខំ គឺជាផ្នែកសំខាន់បំផុតសម្រាប់អ្វីដែលគេគិតថា “ការព្យាបាល” គ្រឿងញៀន។ តាមការពិត ការបង្ខំរឿងសខ្លះពេលហាត់ប្រាណ ឬធ្វើពលកម្មហាក់បីដូចជាមធ្យោបាយដ៏សាមញ្ញបំផុតសម្រាប់ “ព្យាបាលឱ្យជាដាច់” ពីការញៀនគ្រឿងញៀន។

គួបផ្សំនឹងភាពគ្មានប្រសិទ្ធភាពព្យាបាលរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំង បុគ្គលិកមណ្ឌលបានអនុវត្តអំពើហោរាយ៉ាងខ្លាំងក្លាដោយប្រើកណ្តាប់ដៃនិងស្បែកជើងកវែង ដំបង និងដំបងឆក់ចង្កូរអត្តសនី។ អតីតអ្នកដាច់ដាច់ខ្សែភ្លើងបាននិយាយប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថា ពួកគេត្រូវបានដាក់ខ្សែភ្លើង ដោយដំបងចង្កូរអត្តសនី វាយវាត់ដោយខ្សែភ្លើងវេញចូលគ្នា រងការវាយដំ បង្ខំឱ្យហាត់ប្រាណយ៉ាងលឺចាប់ ដូចជារម្សៀលខ្លួននៅលើដី និងចង្កូរភ្នែកឱ្យឈរកណ្តាលថ្ងៃជាដើម។ ពួកគេបានរាយការណ៍អំពីបទរំលោភសេពសន្ថវៈដោយបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌល ហើយអ្នកដទៃទៀតបាននិយាយប្រាប់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សថា ពួកគេត្រូវបានបង្ខំឱ្យបរិច្ចាគឈាម។ អតីតអ្នកដាច់ដាច់ខ្សែភ្លើងបានរាយការណ៍អំពីខ្លួនមានរោគសញ្ញាដែលស្របទៅនឹងកង្វះជីវជាតិអាហារ។

មជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំងគ្រឿងញៀនរបស់ប្រទេសកម្ពុជា គួរតែបិទបិទស្ថាពរ។ រដ្ឋាភិបាលគួរពង្រីកកន្លែងព្យាបាលការញៀនគ្រឿងញៀន នៅតាមសហគមន៍ដោយស្ម័គ្រចិត្ត ហើយត្រូវធានាថាការព្យាបាលបែបនោះមានលក្ខណៈសមស្របទៅតាមវេជ្ជសាស្ត្រ និងស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ។ អង្គការអន្តរជាតិនិងប្រទេសម្ចាស់ជំនួយ គួរគាំទ្រដល់កម្មវិធីព្យាបាលគ្រឿងញៀនណាដែលផ្អែកលើភស្តុតាងនិងការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស។

[បកប្រែក្រៅផ្លូវការពីរបាយការណ៍ភាសាអង់គ្លេស “Skin on the Cable” Jan 2010]

អ្នកដាច់ដាច់ខ្សែភ្លើងអ្នករស់នៅក្រោយទ្វារបង
“មជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា” សង្គមកិច្ច
នៅចោមចៅ ជិតរាជធានីភ្នំពេញ ឆ្នាំ២០០១

©2001 Roberta Valerio

